Anföranden vid Region Stockholms fullmäktiges sammanträde den 10 maj 2022

§ 55 Inledning och justering

O r d f ö r a n d e n : Varmt välkomna till dagens fullmäktigesammanträde! Ni ser lite mer vårliga ut. Det tycker jag är väldigt härligt. De flesta ser ut att vara väldigt glada över att det har blivit vår, om man inte är pollenallergiker vill säga. Detta är näst sista chansen för presidiet, så om vi verkar lite mer benägna att säga ifrån och bestämma saker är det för att vi bara har detta tillfälle och i juni på oss. Sedan vet vi inte riktigt vad vi ska göra. Ni får ha lite överseende med det.

I dag sitter Ronny bredvid mig för första gången. Han ska fixa era protokoll från och med i höst. I eftermiddag eller i kväll är tanken att ni ska välja honom så att han också ska kunna göra det. Men jag tänkte att vi kunde säga hej och välkommen redan nu.

(F u l l m ä k t i g e f ö r s a m l i n g e n : Hej och välkommen!)

Bra! Ni är så duktiga. Jag har fostrat er väl under de här åren.

Den stora händelsen i dag är årsredovisningsdebatten, och den kommer att ske i två omgångar. Dels blir det en allmän årsredovisningsdebatt, dels blir det sedan en Rufsuppföljning. Dessa kommer att hanteras som två separata debatter. Man kanske inte ska säga att tideräkningen nollställs, men själva räkneverket för debattid nollställs mellan de två blocken. I övrigt gäller samma debattregler som vi rent allmänt har vid beslutsärenden, vilket betyder att man har tre inlägg per ledamot och möjlighet till repliker på samma sätt som vi brukar ha.

Det blir som sagt två olika debatter. När vi är färdiga med dem kommer vi att hantera besluten om att fastställa årsredovisningen. Sedan går vi vidare till revisorernas berättelse och frågorna om ansvarsfrihet, som jag förstår att alla med spänning sitter och väntar på. När revisorerna har fått dela med sig av sina tankar och synpunkter går vi vidare. Då kommer det som vanligt att noteras i protokollet att man inte deltar i besluten om ansvarsfrihet för organ som man själv sitter i. Ni behöver alltså inte själva anmäla detta, utan det hanteras i protokollet.

I övrigt är det inga direkta konstigheter, utan vi kör på som vanligt. När vi fastställer dagordningen kommer vi att föreslå att det tillkommande beslutsärendet, som har nummer 30 på dagordningen, flyttas upp och hanteras direkt efter ärende 21, det vill säga som sista beslutsärende före motionerna. Det är precis som vi brukar göra.

Vid interpellation 4 om ätstörningsvården kommer Anna Starbrink att lämna över debatten till Sandra Ivanovic Rubin. Interpellation 10 kommer vi att föreslå ska bordläggas. I övrigt har jag inga noteringar.

Efter beslutsärendena är det vår avsikt att återgå till interpellationsdebatterna.

Känns det här klart och tydligt? Ja. Är ni spända och taggade? Ja. Härligt. Då kör vi igång.

Jag förklarar härmed sammanträdet öppnat.

§ 56 Bordlagd interpellation 2022:3 av Britt-Mari Canhasi (SD) om risk för ökade väntetider inom barn- och ungdomsvården när det nya BUMM-avtalet införs
RS 2022-0158

Anförande nr 1
Britt-Mari Canhasi (SD): Jag har lämnat in en interpellation som handlar om att ett nytt vårdval för barn- och ungdomsmottagningarna hade tagits fram och skulle börja gälla från och med den 1 juni 2022. Bakgrunden till det hela var att primärvården har varit hårt belastad och tillgängligheten har varit dålig. Det har gjort att barn och unga har sökt vård på barn- och ungdomsmottagningarna, som därför har fått en hög kostnadsutveckling. Det nya avtalet, som snart ska börja gälla, innebär att barn ska flyttas över till primärvården.

Med anledning av detta har vi blivit kontaktade av ett antal personer som representerar flera av de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna, BUMM, här i Region Stockholm. De oroar sig för sina patienter eftersom primärvården och husläkarmottagningarna har varit underfinansierade en lång tid och har haft svårt att få personal. De har få läkare och dålig tillgänglighet, och man har tappat kompetens.

Utifrån detta har jag ställt frågor. Vad har styret gjort för att stärka upp husläkarmottagningarna med nödvändiga åtgärder så att de kan ta hand om barn och unga när det nya avtalet börjar gälla den 1 juni 2022? Den andra frågan är: Hur ser primärvårdens förutsättningar ut för att klara av det ökade inflödet av patienter? Den tredje frågan är: Hur ser akutmottagningarnas resurser ut för att ta emot barn och unga som i dag tas om hand på barn- och ungdomsnivå?

Anförande nr 2
Lars Rådén (M): Ordförande! Revideringen av BUMM som vårdval har varit en väldigt viktig och nödvändig reform att jobba med. Det är ett vårdval där vi har haft en extremt hög kostnadsutveckling. Vi har sett ett väldigt tydligt beteende med överproduktion av besök och en kostnadsutveckling som har legat någonstans runt 20 procent per år under sex år. Vi var helt enkelt tvungna att gå in och styra upp detta område.

Frågan om revideringen av BUMM kanske kommer upp här i debatten, men den handlar också om hur vi har förstärkt andra vårdnivåer för att ta hand om de patienter som har funnits hos BUMM.

Låt mig börja med primärvården. Att den ska förstärkas är en av de viktigaste prioriteringarna för majoriteten. Det har gjorts genom årliga ersättningshöjningar i husläkarsystemet. Bara i år tillför vi en kvarts miljard till primärvården och förstärker dessutom med en tillfällig peng på 100 miljoner kronor. Det är lite av en kompensation efter pandemin. Vi tillför alltså mer pengar.

En annan sak som vi har gjort och som kanske är ännu viktigare är att vi har lagt om det ersättningssystem som styr husläkarmottagningarna. Vi har gått mot att ge mer fast ersättning för att uppmuntra till kontinuitet och samverkan och för att se till att den ersättning som utgår till husläkarna speglar det vårdbehov som de patienter som de jobbar med har.

Detta är vad vi har gjort för att förstärka primärvården. Förändringarna handlar om att stärka primärvården som navet i vårdsystemet. Det är inte en riktad insats för att hantera förändringen av BUMM, utan inriktningen är att vi ska stärka husläkarmottagningarnas roll. Det är en utveckling som kommer att fortsätta under åren som ligger framför oss.

Vad gäller revideringen av BUMM förändras inte uppdraget och de patienter som finns hos BUMM, utan det här handlar om onödiga återbesök och om att patienter som inte behöver den specialistvård som finns hos de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna inte ska vara där. De ska inte längre vara där. Vi höjer därför trösklarna med remisskrav och med krav på återremisser för att begränsa besöken. Vi vidtar ett antal sådana åtgärder för att få ordning på kostnadsutvecklingen och se till att rätt patienter är där så att man får rätt vård på rätt vårdnivå. Det är syftet med det hela.

Den enda egentliga förändringen i uppdraget är att de ADHD-utredningar som har legat där tidigare nu flyttar till barn- och ungdomspsykiatrin. Uppdraget finns alltså kvar.

Jag tror, med det sagt, att förändringarna på det barn- och ungdomsmedicinska området är nödvändiga när vi tittar på våra vårdvalssystem. Inom några vårdval har vi sett kostnader och uppdrag som inte går den väg som vi vill, och det måste vi åtgärda. Det är väldigt viktigt. Därmed, herr ordförande, tackar jag för interpellationen och anser att frågorna är besvarade.

Anförande nr 3
B r i t t - M a r i C a n h a s i (SD): Vi har ingenting emot att vården sker på rätt vårdnivå, att primärvård ska ske just på den nivån och att det inte ska göras några onödiga besök inom specialistvården. Problemet här är dock att överflytten kan ha skett lite för snabbt och att man inte har hunnit med kompetensförsörjningen. Som alla vet är det brist på allmänspecialister, och de som finns har kanske tappat sin barnkompetens under den tid då de inte har haft sådana patienter.

Du talar om en förstärkning i ekonomin, men regionerna uppnår bara en marginell förbättring procentuellt sett i förhållande till budgeten. Den sista självuppgivna andelen som dyker upp i Distriktsläkarföreningens enkät visar att endast 19,3 procent gick till primärvården under 2021. Frågan är om detta hjälper i ett snabbt skeende.

Vad som behövs är kompetensutveckling och ett utvecklat bedömningsstöd för att tillföra personella resurser. Om det hela inte fungerar och om föräldrar är oroliga och uppsöker närakuter eller akutmottagningar med sina barn finns en risk att det blir en ytterligare belastning där. Vi vet att det i dag ibland är svårt att få tillgång till primärvård, därför behövs ytterligare satsningar där.

Jag tackar för svaret. Vi får se vad som händer framöver.

Anförande nr 4
S a n d r a I v a n o v i c R u b i n (MP): Jag tror att den förändring som vi gör nu är helt avgörande utifrån det som Lars har argumenterat för. Som ordförande i psykiatriberedningen vill jag särskilt ta upp att det finns en väldigt tydlig övergångsplan från BUMM till BUP som kommer att sträcka sig över tre år. Den är extra resurssatt så att det ska finnas luft i systemet för att man på ett säkert sätt ska kunna flytta barn från BUMM till BUP. Det har varit viktigt att sätta fokus på behandling och utredning och att det ska vara en och samma vårdkedja. Därför har förändringen varit väldigt viktig att göra.

§ 57 Bordlagd interpellation 2022:4 av Talla Alkurdi (S) om den långvariga krisen inom barnsjukvården måste lösas
RS 2022-0159

Anförande nr 5
Regionrådet A l k u r d i (S): Ordförande, regionfullmäktige! Jag tänkte börja med att citera ett vittnesmål från det som är vår tids och den här regionens mest omfattande avvikelserapport. Det är vittnesmål som sjukvårdsuppropet här i Stockholm har samlat in från vårdpersonalen runt om i länet. Det lyder så här: ”Flera tillfällen som barn ligger i över tolv timmar i väntan på vårdplats. Vissa har väntat närmare 24h. På akuten har vi varken täcken, kuddar eller ordentlig mat. Dessutom är miljön stressig och högljudd. Långt ifrån en optimal miljö för ett svårt sjukt barn och dess anhöriga att vistas på en längre tid. Under ett kvällspass nyligen hade ett barn som prioriterats som gul (ska träffa läkare inom 60 min) fått vänta i 8,5 på att träffa läkare.” Det här är ett vittnesmål från en sjuksköterska på barnakuten. Barnet som hon berättar om är svårt sjukt och borde ha fått träffa en läkare inom 60 minuter men fick vänta i åtta och en halv timme.

Interpellationen handlar om de svårast sjuka barnen. Det är de som behöver träffa läkare och behöver en vårdplats. De kanske dessutom behöver en intensivvårdsplats.

I januari larmade 250 läkare på Astrid Lindgrens barnsjukhus och Sachsska barnsjukhuset att barnsjukvården är i kris. Brist på vårdplatser inom barnsjukvården, särskilt intensivvårdsplatser, och för lite ekonomiska resurser har inneburit längre väntetider, fler överbeläggningar, uppskjutna operationer och närmast dagligen övernattning av svårt sjuka barn på akutmottagningarna. IVO riktade allvarlig kritik mot barnsjukvården på Nya Karolinska så sent som i maj 2020, det vill säga våren då pandemin bröt ut. Det här är tecken på strukturella problem, och de finns generellt inom Stockholmssjukvården och i synnerhet inom barnsjukvården.

I interpellationssvaret hänvisas till att man har ökat antalet vårdplatser från 216 platser till 233 platser efter pandemin. Men inom regionen har vi fastställt att det ska finnas 337 vårdplatser, och inte på någon av regionens barnsjukvårdsavdelningar når man upp till det antal vårdplatser som borde finnas. Det är detta läkarna vittnar om, och det är också detta IVO:s kritik handlar om. Man kan inte garantera patientsäkerheten och kan inte leverera vård i tid till de svårast sjuka barnen. Jag tycker inte att jag i interpellationssvaret får de svar som interpellationen förtjänar. Jag hade frågor om beredskapen för barnsjukvården, om varför det har varit så underdimensionerat i så många år och vad man ämnar göra för att få upp antalet intensivvårdsplatser.

Anförande nr 6
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack, Talla Alkurdi, för din interpellation som ju skrevs redan i februari! Sedan dess har förstås mycket hänt.

Först vill jag säga att Stockholm har en fantastisk barnsjukvård på olika vårdnivåer. Inom primärvården tas barn om hand på husläkarmottagningar, inom BVC och på närakuter. Barn- och ungdomsmedicinska mottagningar, som den förra interpellationen handlade om, är också en viktig resurs när det gäller specialistvård för barn och unga. Dessutom har vi, som ni vet, våra fantastiska sjukhus som bedriver högspecialiserad vård.

Inom de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna har vi gjort stora förändringar som jag tror är viktiga. Det var något som också efterlystes i det upprop som interpellanten nämnde. I fråga om sjukhusen har många vittnat om vad pandemin har inneburit. Det har varit en väldigt stor belastning. Det har olika orsaker, och det gjorde att situationen var väldigt ansträngd vid den tid då interpellationen skrevs. Personal har fått arbeta med akut covidsjuka. Det har även varit stor frånvaro bland personalen i barnsjukvården på grund av sjukdom eller vård av barn, på samma sätt som i stora delar i samhället i övrigt. Det var under vintern dessutom en mycket ansträngd situation med väldigt många sjuka barn i RS-virus. Allt detta gjorde läget väldigt ansträngt.

Som interpellanten påpekar finns det dock för få vårdplatser i systemet. Det är något som vi och framför allt sjukhusen har arbetat med under lång tid. Man har lyckats öka antalet vårdplatser från 216 till 233 på ett par år, vilket är väldigt viktigt. Det här har främst skett på Astrid Lindgrens barnsjukhus. Jag vill också nämna den nya neonatalavdelningen som har tagits i bruk på Södersjukhuset. Den ger patienter och deras familjer en väldigt fin vårdmiljö men också medarbetarna en god arbetsmiljö.

Bedömningen är dock att det finns behov av att öka antalet vårdplatser ytterligare i regionens barnsjukvård. Det arbetar såväl våra sjukhus som vi politiskt för på olika sätt. Anledningen till att det är svårt är tillgången på personal. Därför är de satsningar som vi gör för att utbilda fler specialistsjuksköterskor oerhört viktiga liksom de stora tillskott av resurser som vi från regionen tillför sjukhusen och som också kommer barnsjukvården till del i spåren av pandemin.

Anförande nr 7
Robert Johansson (S): Herr ordförande, kära fullmäktige, åhörare! Tack, Talla Alkurdi, för en viktig interpellation! I går talade jag med en bekant som är barnläkare på Karolinska universitetssjukhuset. Det stora problemet för barnsjukvården är enligt hen bristen på personal och villkoren för den personal som finns. Man har inga eller bara en sökande på sjuksköterskesketjänsterna. Och ju svårare sjuka barnen är, desto svårare är det att få sökande. Det gör att vårdplatser inte kan öppnas eller hållas öppna. När jag säger att vi har fått till svar att antalet vårdplatser har ökat mellan 2019 och 2021 hör jag en suck i luren. Min bekant säger: ”Det är mycket möjligt att man har ökat beställningen av vårdplatser, men i praktiken har det inte öppnats fler platser för omvårdnadspersonalen finns inte.”

När det gäller läkare är rekryteringen inget bekymmer. Däremot är det ett problem att Karolinska har ett så stort akutuppdrag. Förut delade alla barnläkare på akuttjänsterna, och med alla menas både slutenvårdsläkare och läkare vid de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna. Men när de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna blev självständiga är det endast slutenvårdsläkare som nu ska täcka alla pass på akuten. Min bekant sade: ”Under sommaren ska varje läkare täcka flera pass på akuten och öka sin egen produktion – detta eftersom Karolinska riskerar att gå back igen samtidigt som medarbetarna av någon anledning vill ha semester. Platsläget inför sommaren ser som vanligt katastrofalt ut.”

Högt specialiserade läkare får alltså ta hand om barnastma och magsjuka samtidigt som lever-, blod- och njursjuka barn får stå tillbaka för akutflödet. Det räcker nu! Vi socialdemokrater förstår att för att öppna fler vårdplatser behövs inte bara ökad uppräkning till akutsjukhusen, utan sjukvården måste också kunna behålla specialistutbildad personal. De senaste 16 åren av privatiseringar av specialistvården har orsakat ett enormt tapp av specialistutbildad personal från sjukhusen. Kompetensen försvinner, och resurserna läggs inte på de sjukaste barnen. Det är bakvänt sett till hälso- och sjukvårdslagens paragraf om vård efter behov.

Anförande nr 8
J o n a s L i n d b e r g (V): Ordförande! Tack, Talla, för en bra interpellation! Jag hade en likande vid det förra fullmäktigesammanträdet. Jag ska inte säga samma saker som jag sade då.

Den styrande koalitionen har väldigt länge sagt att man kontinuerligt arbetar för att öka antalet vårdplatser. Det vore bra om man då vände sig till verksamheterna direkt för att fråga hur det ser ut. Anna Starbrink nämner här att man har fått upp antalet vårdplatser till 233. Men förra året hade man i snitt 228 vårdplatser inom barnsjukvården. År 2018 hade man 229. Några år har man gått ned under det, men de senaste tio åren har det i princip stått stilla. Det har legat mellan 213 och 228 vårdplatser. Om vi går tillbaka till 2012 och 2013 hade vi faktiskt 263 vårdplatser för barn. Utvecklingen går över tid alltså åt fel håll.

På Sachsska barnsjukhuset var år 2021 antalet fastställda vårdplatser 57 medan de disponibla var 44. År 2020 hade Karolinska 311 fastställda platser men 206 disponibla. År 2022 hade Karolinska 317 fastställda platser men enbart 199 disponibla. Och IVA-platserna går åt fel håll. År 2020 hade man ett snitt på 15,8 platser och 2022 hade man 12,5. Det här ger en hint om att beläggningen är alldeles för hög. Om man tittar bara inom barn- och ungdomsmedicin på Karolinska är snittet på disponibla platser 30, men antalet inskrivna ligger på i snitt 30 hela tiden.

När det ser ut så här måste man fundera över resurser och varför man inte har en handlingsplan. Man behöver också fundera över varför man inte har gjort mer för arbetsmiljön för sjuksköterskor som slutar, till exempel lönetrappor och arbetstidsförkortning. Där har ni mycket kvar att återkomma med.

Anförande nr 9
C h r i s t i n a E n o c s o n - M å r t e n s s o n (S): Ordförande, fullmäktige! Som farmor och mormor befinner jag mig mitt i barnsjukvården, akutmottagningarna, husläkarmottagningarna och närakuten. Där är det en väldigt stor kris. Det är ju så att barn också forslas mellan de olika mottagningarna. Man går till akuten, och där är det alldeles för långa väntetider. Om det inte är så allvarligt går man kanske tillbaka till vårdcentralen. Vårdcentralen skickar en till närakuten. Närakuten skickar en till akuten. Så går vi runt i ett system. De som blir lidande är framför allt barnen, men även föräldrarna.

Det här medför stor risk för patientsäkerheten för ingen tar ansvar när man hela tiden hänvisar vidare och patienten skickas runt i systemet. Vi har hört om detta länge, och jag tycker att det är väldigt allvarligt. Det är inget nytt problem. Jag måste säga att jag skäms när jag träffar mina barn, som är föräldrar, och mina barnbarn och hör dem berätta vad de har varit med om.

Något annat de berättar om är den fantastiska personalen. När man har legat inne på till exempel Astrid Lindgrens barnsjukhus får man träffa fantastisk personal, som dock har en omöjlig arbetssituation. Man får inte ligga på den avdelning där man borde ligga och få sin vård. Därför kan det uppstå en del problem, vilket innebär en risk för patientsäkerheten.

Jag tycker att det här är väldigt allvarligt, och det är viktigt att vi gör något åt det nu.

Anförande nr 10
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Det blir lite märkligt när vi får höra vittnesmål från anonyma medarbetare som säger sig kanske ha fått beställningar. Då vet man inte hur vården styrs, vilket i alla fall du, Robert, borde känna till. Vi i hälso- och sjukvårdsnämnden beställer inte ett visst antal vårdplatser, utan vi beställer vård som sedan organiseras på sjukhusen. Karolinska sjukhuset, det vill säga Astrid Lindgrens barnsjukhus, har ökat antalet vårdplatser. Det kan vi konstatera. Det är olyckligt att du sprider en annan bild.

Ni säger också att det inte finns några sökande till tjänsterna. Jag tror att det var Jonas som sade det. Det är inte heller sant. Man har sex sökande till varje sjuksköterskетjänst, vilket är fantastiskt bra. Det är betydligt fler än vad det var 2019 när man i genomsnitt hade fyra sökande per tjänst.
Jag tycker att ni ger en onödigt dyster bild, men därmed inte sagt att vi inte har stora utmaningar inom barnsjukvården för det har vi. Därför gör vi de här stora förändringarna. Vi förändrar de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarnas uppdrag så att det ska träffa rätt utifrån patienternas behov och så att de som behöver vård i primärvården ska få det. På så vis kan resurserna räcka till dem som behöver specialiserad vård från barn- och ungdomsmedicinska mottagningar, och de som behöver sjukhusens resurser kan vända sig till våra sjukhus. Där får man en fantastisk vård, eftersom vi har medarbetare som arbetar professionellt och med hög kompetens.

Anförande nr 11
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Herr ordförande! Ibland ska man lyssna på vad folk *inte* säger i ett tal. Anna Starbrink sade en massa saker om mitt anförande, bland annat någonting om anonym personal. Man kan ju fundera över varför personalen vill vara anonym. Men låt mig återgå till det här med att man ibland ska fundera över vad som *inte* sägs i ett inlägg. Det som inte sades var att jag hade fel när jag tog upp att lever-, njur- och blodsjuka barn får stå tillbaka för akutflödet. Detta gick Anna Starbrink inte in på. Det är gissningsvis en realitet, eftersom jag inte blev angripen för detta. Jag tycker att man ska fundera en gång till på vad det innebär.

Varför har vi en massa duktiga läkare inom öppenvården när de skulle behövas i akutflödet på barnsjukhusen? Varför är det så? Är detta rätt styrning av vårdens principer? Vi vill ändra den här styrningen, och vi vill göra det för personalens och barnens skull. Frågan är vad ni andra här i salen vill.

Anförande nr 12
Regionrådet A l k u r d i (S): Jag vet inte om de anonyma berättelserna från vårdpersonalen provocerar den styrande koalitionen eller om man ämnar ta till sig av det som berättas. I den skrift som jag håller upp står det också om hur specialistsjuksköterskor har valt att lämna vården och barnsjukvården på grund av det ansträngda läget och den etiska stress som uppstår när man tvingas välja mellan två väldigt svårt sjuka barn.

En annan anonym läkare som jag har talat med tog upp antalet vårdplatser och sade: Antalet vårdplatser har ju inte ökat tillräckligt i förhållande till populationens tillväxt. För tio år sedan fanns det 2,38 vårdplatser per 1 000 invånare. I dag är det 2,19. Antalet vårdplatser har alltså inte ökat i takt med behovet. Bara på Karolinska sjukhuset i Huddinge har man gått ned från 18 till 12 vårdplatser. Antalet IVA-platser har man fått dra ned med tre fyra barnintensivvårdsplatser. Mellan juli och december i fjol tvingades dessutom 427 barn övernatta på akuten i Solna.

Jag saknar fortfarande ett svar på varför det har blivit så här. Vilken insikt har man? Vi ser för vår del, precis som Robert Johansson tog upp, att vårdmarknaden med BUMM har inneburit att vi har tappat kompetens. När man har slutat driva sjukhusanslutna barn- och ungdomsmedicinska mottagningar har det lett till att jourlinjerna inte kan upprätthållas. Det är klart att sådana åtgärder och förändringar som ni har genomfört under de här åren har försämrat och underminerat patientsäkerheten och kompetensen.

Anförande nr 13
L a r s R å d é n (M): Ordförande! Problemet med att de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna och detta vårdval har vuxit så mycket och att alltför många jobbar inom detta vårdvalsområde togs upp som argument. Jag vill därför understryka att det här är en av de stora delarna som vi gör i reformen inom det barn- och ungdomsmedicinska vårdvalet. Vi inför bland annat remisskrav och krav på återremiss, och vi ökar bemanningskravet.

Det som är lite besvärligt i diskussionen är att Vänsterpartiet, som helt vill lägga ned vårdvalet, har yrkat på att vi ska backa när det gäller den senaste omorganisationen. Ni inom Socialdemokraterna anslöt ju er till det. Det tycker jag är besvärande. Några av förändringarna är nämligen viktiga, till exempel remisskrav och krav på återremiss. Det handlar om att väldigt många barn som har funnits i det barn- och ungdomsmedicinska vårdvalet inte har det vårdbehov som ska speglas där. Det tar resurser från andra barn som behöver dem mer, och det har varit fel. Detta försöker vi nu åtgärda, men ni vill avbryta den omorganisationen.

Det finns även ett krav på bemanning inom vårdvalet för barn- och ungdomsmedicin. Vi ser framför oss färre men större mottagningar så att de på ett bättre sätt ska klara av samverkan med akutsjukhus och husläkarmottagningar men också kunna vara mer aktiva i samordningen med socialtjänsten i kommunerna och klara dessa uppdrag. Även detta är något som ni har vänt er emot.

Väldigt mycket av det ni pekar på som problem är sådant som vi jobbar aktivt med. Det som är besvärligt är att ni inte ställer er bakom de åtgärder som ska vidtas inom vårdvalet för att få ordning på situationen.

Anförande nr 14
J o n a s L i n d b e r g (V): Ordförande! Så här är det, Lars: Vi är jättekritiska till vårdval BUMM. Det är inget konstigt med det. Men vad ni nu gör är att konsekvent gå in med en osthyvel och hyvlar rätt upp och ned, och då hamnar många patienter mellan stolarna. Vi efterlyser därför en parallell struktur som tar hand om det som nu blir effekterna av den drastiska organisationsförändring som ni gör på grund av skenande kostnader. Det är enbart detta det handlar om.

Vi har varit emot vårdvalet från början. Ett stort problem med vårdvalet var att ni avvecklade alla barn- och ungdomsmedicinska mottagningar på sjukhusen utom en där det fanns vårdkedjor och där barn togs om hand av läkare och man kunde samarbeta. Sedan flyttades mottagningarna ut till privata ställen på stan, och där skenade kostnaderna. Ni avvecklade vårdkedjor och byggde nya stuprör. Det är precis detta som hela Vårdsverige säger att vi inte ska göra. Det är det mest ineffektiva arbetssättet att jobba på när det gäller barn. Det är precis den struktur som ni har cementerat och permanentat.

Anförande nr 15
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Först och främst vill jag säga att det är väldigt intressant att läsa inläggen från sjukvårdsuppropet. Det är inte detta min kritik handlar om. Däremot hoppas jag att alla avvikelser rapporteras in i vårt avvikelsesystem så att de verkligen kan tas om hand. Jag är dock kritisk till politiker som hänvisar till att de har talat med någon på något sjukhus och utifrån det bygger en bild av hur läget är.

Astrid Lindgrens barnsjukhus hade 90 vårdplatser 2019. År 2021 hade man 106 vårdplatser. Hur man än vänder och vrider på det är det en kraftig ökning av antalet vårdplatser där.

När jag hör er förstår jag att ni vill backa bandet. Ni är emot den stora omställning som ni var väldigt för 2011, om framtidens hälso- och sjukvård, som handlade om att de som inte behöver akutsjukhusens resurser inte heller ska behöva vara på akutsjukhusen. Jag tycker fortfarande att denna inriktning är bra, och jag kan inte förstå hur det skulle kunna bli mer hälso- och sjukvård för barn och unga genom att man avskaffar vårdval för barn- och ungdomsmedicinska mottagningar.

Anförande nr 16
Regionrådet Alkurdi (S): Låt mig vara tydlig! När vårdval BUMM infördes 2014 samtalade vi med professionen, expertis och till och med sjukhusledningar. Utifrån det byggde vi vår linje att detta vårdval skulle komma att underminera jourlinjer och kompetensförsörjning och äventyra patientsäkerhet. Därför sade vi nej till vårdval BUMM. Vi motsatte oss avvecklingen av de sjukhusanslutna barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna.

Vad gör ni nu? Försöker ni åtgärda det hela för att se till att vi får sjukhusanslutna barn- och ungdomsmedicinska mottagningar och därigenom kan upprätthålla vårdkedjan och få tillbaka kompetensen? Jag hör inte något sådant, Lars Rådén. Jag vet dock att man har minskat antalet barnintensivplatser med tre till fyra platser. På Huddinge är 12 av 18 platser öppna, trots att man egentligen borde ha 24. Det är professionens svar. Och ja, jag står upp för att jag vill lyssna till professionen, och det gör hela det socialdemokratiska partiet också.

Anförande nr 17
Petra Larsson (S): Jag måste bara fråga dig en sak, Anna. Om man inte ska samtala med professionen …

(Förste vice ordföranden: Anna har ingen talartid kvar. Vi är ju i slutet. Du får hålla ett inlägg men ställ inga frågor.)

Okej. Jag tycker att det är intressant när en ledande politiker tycker att professionen inte är värd att samtala med. Det tyckte jag var lite tråkigt att höra. Vi i vårt parti tycker att det är väldigt viktigt, även om det handlar om personer som inte vill gå ut med sitt namn i den här salen.

Förste vice ordföranden: Jag ger Anna Starbrink en minuts talartid så att hon kan bemöta detta.

Anförande nr 18
Regionrådet Starbrink (L): Ordförande! Självklart lyssnar vi på professionen och besöker verksamheter, tar till oss av många av de synpunkter vi får och utvecklar politik utifrån det. Det jag vänder mig mot är att man här lite luddigt försöker beskriva att det inte har blivit fler vårdplatser när det faktiskt har blivit fler. Det är bara att gå ut och besöka verksamheterna så kommer man att se att det finns fler vårdplatser i dag.

Jag vet inte vad syftet är med den dimridå som ni försöker måla upp. Det är i alla fall inte något som skapar en trygg känsla bland stockholmarna för vår fantastiska barn- och ungdomssjukvård.

Förste vice ordföranden: Jag vill påminna ledamöterna om att det är mycket enklare om ni redan från början anmäler att ni vill delta i debatten. Om det blir så att vi först har en debatt och sedan nya talare kommer in när alla andra redan har använt sin talartid kan vi inte fortsätta med debatten eftersom de som har talat som sagt redan har slut på sina inlägg. I interpellationsdebatter har man ju ett begränsat antal inlägg.

§ 58 Bordlagd interpellation 2022:8 av Hanna Jokio (S) om väntetiderna inom ätstörningsvården
RS 2022-0163

Anförande nr 19
Hanna Jokio (S): Tack, Sandra, för svaret på min interpellation! Som vi alla i denna sal känner till är ätstörningar tillsammans med beroendesjukdomar en av de mest dödliga psykiatriska sjukdomarna. Varje år dör flera personer i Stockholm av långvarig svält. Utöver de som dör i somatiska komplikationer är suicidrisken hög då samsjukligheten är utbredd.

I september 2021 stod 1 056 personer i kö till Stockholms centrum för ätstörningar. Inom slutenvården var överbeläggningarna stora under delar av 2021, och i öppenvården har beställarna producerat över regionens beställning. För en person över 18 år var snittiden 25 veckor. Den som drabbades av en ätstörning, en sjukdom med risk för dödlig utgång, fick alltså vänta 175 dagar på att få adekvat vård i Region Stockholm. I vissa fall fick patienter stå i kö i ett år för att få behandling. Det är inte bara Stockholms centrum för ätstörningar som är under hård press. Även personal på Mandometerklinikerna vittnar om att de har ett hårt tryck med långa köer.

Jag tror inte att vi kan reducera dessa problem till att vara endast ett pandemiproblem, även om det såklart ha påverkat, precis som du, Sandra, skriver i ditt interpellationssvar. Redan våren 2019 hade Stockholms centrum för ätstörningar ett ökat söktryck med 40 procent i jämförelse med samma period 2018. Då fick barn med anorexi och bulimi vänta många veckor på att få vård. Väntetiderna för vuxna patienter, varav majoriteten är kvinnor i tidig 20-årsålder, var som minst tre månader men uppemot ett halvår. I januari 2022 stod nästan 1 000 patienter i kö i väntan på ett nybesök, och närmare 700 personer väntar på behandling. Här är vi långt ifrån att uppnå den vårdgaranti som finns.

Utöver köerna har vi också nåtts av rapporter om att man kan betala sig förbi kön på Mandometerklinikerna, det vill säga de kliniker som har vårdavtal med regionen. Det är kliniker där våra invånare står i kö. Detta är djupt oroande. Majoriteten svarar att man har frågat vårdgivaren om detta. Vi socialdemokrater menar att det snarare behövs en mer djupgående granskning av hur det har gått till här.

Utifrån det interpellationssvar som jag har fått känns det som att det saknas en vilja från er att gå till botten med detta, vilket jag beklagar. Jag tror att vi kan göra mer.

Anförande nr 20
Sandra Ivanovic Rubin (MP): Tack, Hanna, för en viktig interpellation! Vi i koalitionen delar såklart din oro, och vi har också tillsatt de resurser som krävs. I början av pandemin gick köerna ned, och vi visste inte åt vilket håll det skulle gå. Men ganska snart igen ökade köerna, och då var personalen exempelvis ute och vaccinerade. Självklart har det påverkat även ätstörningsvården.

Eftersom situationen blivit så här behöver vi sätta in en rad åtgärder. Precis som du säger är ju det här en väldigt allvarlig och dödlig sjukdom. Vad vi har gjort är att vi har tillsatt resurser. Man har fått fler vårdplatser. Öppenvården byggs ut, och man jobbar med digitala tjänster. Man triagerar väldigt snabbt i kön – flera gånger – för att se vem som är sjukast och vem som ska prioriteras.

Vi vet att vi behöver vända på hela vårdcykeln. I dag behandlar vi ätstörningar när människor är så pass sjuka att de behöver slutenvård. Vårdområdet har varit alldeles för isolerat. Vi behöver jobba förebyggande på ett helt annat sätt. Där är elevhälsan en jätteviktig del. Där är också primärvårdens tidiga upptäckter en jätteviktig del. Vår specialistpsykiatri behöver också få en mycket bredare kunskapsbas. Detta jobbar bland annat SCÄ med för att se till att

hela vårdkedjan har kunskaper om ätstörningar. Vi vet att det finns otroligt många bra internationella behandlingsmetoder som vi inte använder i Sverige. Vi vet att det krävs mer forskning på området. Mycket kommer att hända de kommande åren. I november 2024 kommer vi att få nationella riktlinjer. Då kommer vi som region att behöva lyssna väldigt noggrant på dem och strukturera vår vård därefter.

Vad gäller det här med Mandolean, Hanna, har vi frågat dem rakt ut om hur det ser ut. De har svarat oss att de inte har haft några sådana patienter. Rent juridiskt är det tillåtet för dem att vid sidan av regionens avtal med dem kunna ta in helt privata patienter. Regionen kan inför nästa avtal begära exklusivitetsklausuler om vi så vill, men det kan inte göras under pågående avtalsperiod. Det här får vi självfallet titta på.

Det är väldigt spännande att du tar upp LPT-frågan. Om man ska kunna bedriva LPT-vård behöver man vara en myndighet, så som regionen är, och privata aktörer kan inte bedriva sådan vård. Det är något som också vi har förstått är ett problem. Även detta kommer att belysas inför den nya avtalsstrukturen.

Anförande nr 21
Marit Normasdotter (V): Ordförande, ledamöter, eventuella webbtittare! Jag vill börja med att tacka Hanna för en väldigt bra interpellation. Den är jättebra och belyser frågan. Den är ständigt aktuell.

Vi ser just nu en massa följdeffekter i samhället av pandemin. Den psykiska ohälsan har ökat med oro och ökad isolering som följd, och många rutiner med både skola och jobb har förändrats. Vi får nu larmrapport efter larmrapport om ätstörningsvården. Det är mycket oroväckande. Många gånger är det barn och mycket unga människor som drabbas, och följderna är fruktansvärda. Vi kan inte ha det så att köerna växer. Att låta unga människor vänta i ett eller ett och ett halvt år är helt oacceptabelt.

I januari fick vi i psykiatriberedningen en lägesrapport om ätstörningsvården. På Stockholms center för ätstörningar har väntetiden för barn ökat med 154 procent, och för vuxna har den ökat med 150 procent. Detta handlar om nybesök. Sedan ska de köa för behandling också. Att i ett sådant kritiskt läge säga att utfallet av nuvarande avtal ska utvärderas och att det arbetet inte ens har kommit igång räcker inte. Vad ska tillföras för att ni ska reagera? Det behöver göras konkreta saker nu. Mer resurser behöver tilldelas. Fler vårdplatser behöver tillkomma.

Sammantaget gör alla de problem och brister som finns – att man kan köpa sig förtid i kön, att det finns en dålig grundkompetens på vårdcentralerna och att man har tveksamma metoder på Mando – vården skör och sårbar och gynnar inte de patienter som är sjukast och har störst behov. Jag undrar vad ni ska göra åt detta. Det behöver åtgärdas nu.

Anförande nr 22
Hanna Jokio (S): Tack återigen för svaret, Sandra! De ekonomiska förstärkningarna som du nämner är välkomna, även om jag är övertygad om att de hade kunnat komma tidigare. Vi behöver ur ett förebyggande perspektiv fler insatser i hela länet. Vi hade bland annat kunnat bygga ut första linjens psykiatri rättvist i hela regionen. Vården ska ju som bekant fördelas utifrån behov och inte utifrån lönsamhet.

Att också jobba med ett uppsökande arbete där skolan blir viktig, vilket du nämner, är en förutsättning för tidig upptäckt och behandling, men det kommer även att ställa högre krav på att vården ska kunna möta upp detta. Ju fler som upptäcks, desto mer ansträngd blir vårdens situation.

Jag håller med dig om att det är glädjande att regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för ätstörningsvården och att ta fram ett kunskapsstöd i syfte att skapa en god och mer jämlik vård för ätstörningar där även primärvården kommer att kunna bidra.

Anförande nr 23
Sandra Ivanovic Rubin (MP): Marit! Vi har ju satt in en himla massa åtgärder. Det får man ändå säga. I vården går det inte alltid så snabbt som man skulle vilja. Men jag tycker ändå att det är glädjande att kön för barn som är svårast sjuka har en väntetid på nio dagar till slutenvården. Det är en enorm förstärkning om man jämför med hur det såg ut innan vi tillsköt dessa resurser.

Det här är ett väldigt populärt område. Man har inga problem med att rekrytera. Men det tar självklart tid att rekrytera och att bli inskolad på sitt nya arbete. När det gäller samordning, koordination och förebyggande arbete har första linjens psykiatri varit jätteviktig. Det uppdrag som första linjens psykiatri har – som *alla* vårdcentraler nu faktiskt har – är att samverka. De är navet för att se till att allting kring patienten och alla andra blir gjort. Jag är väldigt stolt över första linjens psykiatri.

Anförande nr 24
Hanna Jokio (S): Jag vill slutligen bara säga att man även fortsättningsvis kan konstatera att olika partier gör olika prioriteringar, bland annat avseende BUP, och hur allvarligt man tar på att privata patienter kan betala sig förbi vårdköerna. Detta är något som vi socialdemokrater självfallet vill stoppa, annars blir vården fruktansvärt ojämlik.

Min oro består över att så många har stått i kö för en dödlig sjukdom i en lång vårdkö, något som varit ett problem under flera år. Min oro består även över att patienter hamnar mellan stolarna eftersom ni har valt att omorganisera och splittra upp BUP. Detta har framförts av oss många gånger, och det här kommer vi att fortsätta påpeka. Avslutningsvis vill jag tacka för interpellationsdebatten.

Anförande nr 25
Marit Normasdotter (V): Jag läste en artikel i Aftonbladet i början av april. I den beskrev en enhetschef för psykiatrin i regionen, Maria Andersson, situationen som hemsk. Hon sade att antalet slutenvårdsbesök hade ökat med 13 procent mellan 2020 och 2021, från 202 till 229 tillfällen. Detta tyder på att patienterna blir väldigt mycket sjukare. Det handlar förstås om de här långa köerna. Vi kan inte ha det så här. Vi kan inte vänta på att en utredning ska göras. Man måste faktiskt göra något åt det här nu.

När barnmorskorna stod här nere och skrek och när de sade upp sig då hände det saker. Vad ska vi göra? Ska vi ha döda barn liggande här nere innan ni reagerar?

Anförande nr 26
Sandra Ivanovic Rubin (MP): Jag vet inte riktigt vad du syftar på. Det är ingen utredning som pågår, utan det är väldigt naturligt att man inför varje nytt avtal ser över sina avtal och klipper och klistrar i dem. Det kommer såklart att ske. Det här är ingen utredning, utan det är ett pågående arbete där vi jobbar väldigt snabbt. Det första är att tillsätta resurser så att vi får fler vårdplatser. Vi ska även triagera i detta så att vi når fler patienter. Vi måste triagera om för att se till att de som har allra störst behov kommer först till vård. Det du säger låter lite befängt.

Enligt Mandolean är det ingen som gör så här. Även jag och mitt parti funderar över om vi ska ha det här systemet. Nej, vi tycker inte att det är okej att köpa sig förbi kön. Vi tycker att regionen ska följa hälso- och sjukvårdslagen. Men det kan vi göra något åt inför nästa avtal. Det blir dock jättekonstigt att behöva stå här och försvara något som inte ens sker i verkligheten.

Vad gäller BUP ska vi se till att tidigarelägga vården och ta fram tidiga insatser så att barn inte behöver BUP. BUP är specialistpsykiatri och ska komma efter hand. Det vet ni.

§ 59 Bordlagd interpellation 2022:11 av Lars Bryntesson (S) om bristande insyn och styrning i Region Stockholm
RS 2022-0166

Anförande nr 27
L a r s B r y n t e s s o n (S): Ordförande, fullmäktige, kollegor! Den interpellation som jag har ställt och som vi nu ska diskutera handlar om formfrågor. Jag förstår att sådana kan kännas torra och tråkiga för den som framför allt förknippar politik med spänstiga ideologiska diskussioner eller snabba resultat i sakfrågor. Men formfrågor handlar i grunden om demokratins förutsättningar. Utöver att vara idémässiga och resultatinriktade måste vi som är förtroendevalda också vara demokratins förvaltare och försvarare. Det är det som är demokratifrågor. Politik handlar om att göra rätt saker, men det handlar också om att göra sakerna rätt.

I Sverige är öppenhet och insyn i det offentliga beslutsfattandet en grundläggande demokratifråga. Offentliga beslut ska fattas på protokollförda möten, inte i slutna rum utan insyn. Enskilda medborgares och mediernas möjlighet att få insyn och svar på sina frågor, revisorers möjligheter att självständigt utöva sin granskningsfunktion och oppositionens möjligheter att i tid få tillgång till informations- och beslutsunderlag är hygienfrågor i en väl fungerande demokrati. Allt detta handlar i förlängningen om medborgarnas möjligheter till insyn och ansvarsutkrävande. Det här är grundläggande för vår liberala demokrati.

Under den här mandatperioden har vi ofta drabbats av och uppmärksammats på stora brister i dessa avseenden. Jag har i interpellationen gett några exempel. Vi som är utsedda till olika politiska organ får ofta läsa i medierna om regionens beslut innan de har behandlats i behöriga politiska organ. Ofta har vi inte ens fått ta del av beslutsunderlagen förrän efter att vi har kunnat läsa om besluten i externa medier, som om de redan var fattade.

De exempel som jag personligen har på detta är hämtade från vårdens kunskapsstyrnings-nämnd. Både cancerplaner och tidigare patientsäkerhetsplaner har hanterats på anmärkningsvärda sätt. Det hedrar den tidigare ordföranden Ella Bohlin att hon tog till sig av den kritik som vi då framförde och att ett sådant beteende därefter uteblev. Och det hedrar hennes efterträdare, Désirée Pethrus, att det inte har upprepats. Det fungerar i dag väldigt bra i den nämnden.

Jag noterar särskilt två saker i finansregionrådets svar. För det första skiner en viss ångerfullhet igenom när det gäller fjolårets försök att få med ett stort antal motioner som fripassagerare vid behandlingen av årsredovisningen för 2020. Det var formellt fel av så många olika skäl: bristande relevans, minskad spårbarhet och försvårande av diskussion och behandling. Det är glädjande att regionrådet redan den 16 mars slog fast att det inte skulle upprepas i år. I dag har vi sett att så inte blir fallet.

För det andra hänvisas till regeringens sätt att arbeta. Jag tror att det är precis här som vi har grundproblemet. Nationen styrs på ett speciellt sätt med parlamentarismen i riksdagen. I våra regioner och kommuner har vi en kommunallag som säger något helt annat. Avslutningsvis: Här ska vi i medborgarnas tjänst präglas av synen att vi utgör ett samlingsstyre. Därmed finns alla med, också i nämnder och styrelser.

Anförande nr 28
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Herr ordförande! Tack, Lars, för interpellationen! Det är naturligtvis en oerhört viktig och central del i alla demokratiska församlingar att vi har en öppenhet, att det finns en transparens och att det finns underlag för alla beslut som vi fattar på politisk nivå. Av interpellationen framstår det nästan som om vi inte har skriftliga underlag för de beslut som vi fattar i olika nämnder och här i fullmäktige. Så är dock inte fallet.

Vi har en förvaltningsapparat som arbetar enligt en väl utarbetad beredningsprocess för sina ärenden. Utöver de underlag som de skriver, det vill säga deras tjänsteutlåtanden, finns det särskilt viktiga ärenden som vi i politiken behöver kunna djupdyka lite mer i innan vi fattar beslut. Därför är det i princip mer regel än undantag att vi också har föredragningar i både beredningar som inte fattar besluten men som bereder ärenden, och i utskott, nämnder och styrelser. Och det är oerhört bra och värdefullt för oss för att få samma fakta, samma underlag.

Om man sedan som förtroendevald eller som parti vill djupdyka ytterligare så har man ju alltid den möjligheten.

Nej, Lars, jag tillhör inte dem som tycker att de här frågorna är torra och tråkiga. Jag tycker tvärtom att de är oerhört viktiga och en grundbult för det demokratiska arbetet i Region Stockholm, i kommuner och även på nationell nivå.

Jag tycker att det är lite besvärande att du försöker måla upp en bild av att ingenting kommer oppositionen till del fastän jag själv ser alla de tjocka utredningar, tjocka underlag, tjocka tjänsteutlåtanden och i de organ som jag själv leder hör de ordentliga föredragningar som våra tjänstemän håller och alla de frågor som de svarar på.

Om det förekommer problem i något särskilt organ tycker jag att vi ska ta upp den saken i det organet för att förbättra informationen. Du gav ett exempel där du själv tog ett samtal med dåvarande ordföranden och där du upplever en förbättring. Så tycker jag att vi måste göra.

Anförande nr 29
Regionrådet H a d z i a l i c (S): Herr ordförande! Det är inte enbart den socialdemokratiska oppositionen som oroar sig för bristande insyn och transparens i Region Stockholm. Problemet och kritiken är vidare än så.

För ett tag sedan skrev den liberala ledarskribenten Peter Wolodarski en text där han ställde frågan varför Region Stockholm beter sig som ett börsbolag. Detta skrevs med anledning av att Svenska Dagbladet hade sökt uppgifter om ekonomin i Region Stockholm, och då hade reportern Mattias Ståhle fått ett svar om att regionen befinner sig i en så kallad tyst period, något som ett börsbolag kan befinna sig i men inte en skattefinansierad offentlig sektor.

Som förvaltningsforskaren vid Lunds universitet Louise Bringselius har sagt så kan en region inte hänvisa till en tyst period. I denna del av samhället är ljuset alltid på som en del i det demokratiska ansvarsutkrävandet.

Det som åsyftas är att Region Stockholm lyder under offentlighetsprincipen, kommunallagen, förvaltningslagen med tillhörande lagar, inte aktiebolagslagen i det här fallet, vilket förvaltningen verkar förhålla sig till under Irene Svenonius styre.

Det hela är väldigt tydligt. Det finns inga gråzoner vad det gäller regleringen av den offentliga sektorn. Det här handlar om medborgarnas förtroende för demokratin och den skatte-finansierade välfärden.

Jag undrar hur Irene Svenonius ser på den kritik som exempelvis Dagens Nyheter har riktat mot hennes styre om att man inte följer gällande lagar.

Anförande nr 30
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Svaret på Lars Bryntessons interpellation lyser helt med frånvaron av insikt och självrannsakan från Irene Svenonius sida.

Jag kan notera att svaret dock innehåller försök att åter en gång hänför vissa brister som kan uppstå till pandemin. Detta är numera ett stående inslag för att bortförklara brister i personalpolitik, ekonomi och beslutsfattande. Men började historien verkligen med en pandemi? Var det verkligen då brister vad det gäller transparens i insyn och styrning för allmänheten, oppositionen och medier uppstod eller uppstod bristerna tidigare?

Mitt och vårt svar är ett tydligt nej. Det har funnits problem med detta under många år och det handlar i grunden om bristande respekt för öppenhet och för en transparent demokrati. Låt mig ge några exempel.

År 2019 uttryckte revisorerna sin oro när det gäller kostnadsutvecklingen rörande byggandet av nya tunnelbanan. Den oron tillbakavisades även medialt, och ett halvår senare visade det sig att en översyn av kostnadsutvecklingen hade genomförts – men utan att redovisas för trafiknämnden.

Revisorerna har för trafiknämnden flera gånger påpekat behovet av efterfrågan på långsiktiga ekonomiska bedömningar, vilket vi också har yrkat på, men de yrkandena har röstats ned. Samtidigt har man också redovisat just sådana för finansroteln, enligt samma revisions-rapport för några år sedan. I samband med skiljedomen kring det havererade signal-systemsprojektet så kunde vi läsa i domen att det funnits en rapport som inte delgivits den dåvarande nämnden inför beslutet att häva avtalet med leverantören.

Till detta kan läggas rader av viktiga ärenden med stor ekonomisk betydelse och påverkan på resenärer och anställda. Förra sommaren kom förslag till beslut om att inleda världens största trafikaffär, upphandling av utbyggnaden av tunnelbanan, några dagar innan beslutet skulle fattas. Beslutet att avskaffa tågvärdarna likaså, det kom några dagar innan beslut skulle fattas. På nämnden i februari kom fem tilläggsärenden några dagar före sammanträdet, med tunga frågor som remiss på vägplan, Tvärförbindelse Södertörn, Trafikverkets förslag till nationell plan bland annat. Det är några exempel, herr ordförande, på hur demokratin hanteras i den här regionen.

Anförande nr 31
Regionrådet S e h l i n (V): Herr ordförande! Jag börjar med att tacka för en bra interpellation! Jag tänker ta vid där Jens slutade.

Det förhåller sig säkert olika i olika organ i den här regionen, just när det gäller handlingar, när de kommer till ledamöter i nämnden, transparens och så vidare. Just när det gäller trafiknämnden så har vi återkommande det problemet att vi får ganska stora ärenden och de kommer med väldigt kort framförhållning.

Jag har tagit upp flera gånger att man åtminstone skulle kunna skriva på den första föredragningslistan vilka ärenden som är under beredning och kommer att skickas ut. Om sedan handlingarna kanske inte är klara och det är saker som ska tillföras så vet åtminstone nämndens ledamöter att det är ett stort ärende som tillkommer.

Jag får nästan känslan av att det är en dukning ibland: Nu får ni fatta beslut i det här ärendet, ni får underlaget, ni får några timmar på er att läsa in det.

Det är väldigt, väldigt svårt för oss både som oppositionsparti och för de många av oss som är fritidspolitiker att hinna bearbeta de här massorna av text och när det gäller förankring så är det i stort sett omöjligt. Vi har nästan aldrig tid att förankra viktiga frågor till exempel med fackföreningar, med intresseorganisationer eller ens med vår egen partigrupp.

Jag vet inte hur ni lever i majoriteten, om ni jobbar dygnet runt, men vi har oftast bara några timmar på oss att förankra viktiga frågor med våra medlemmar.

Sedan har det absolut i vissa fall blivit bättre. Jag har ju varit här sedan år 2010 och vet att vi har bråkat om den här frågan om ärendehandlingar i tid och handlingar som går att förstå och så vidare. Jag tror att det i väldigt stor utsträckning beror på ordförandens engagemang i det här, alltså ordföranden i nämnden, vad hen väljer att lägga krut på så att säga. Jag tror absolut att ju mer vi pratar om den här frågan och ju mer energi vi lägger på den desto bättre blir det, men det vore bra med bättre framförhållning.

Anförande nr 32
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Herr ordförande! Ja, det är viktigt med framförhållning. Det tycker jag själv och den principen arbetar jag efter – och med lyhördhet för att vi, när vi har komplicerade ärenden, också ska kunna erbjuda en särskild föredragning från den tjänsteman som är mest inläst på ett ärende och kan svara på frågor.

Det här är oerhört viktigt, och jag menar att regionen generellt sett har oerhört omfattande tjänsteutlåtanden. Vi har kunniga tjänstemän som respekterar att alla förtroendevalda inte är heltidsanställda utan att de flesta av oss faktiskt gör detta på fritiden. Det kräver fram-förhållning, naturligtvis.

I den här debatten kan man nästan få intrycket att det alltid är så att alla handlingar kommer sent, men så är det verkligen inte.

När det gäller frågan om när det informeras om saker och ting och liknande är det ju så att ärenden när de kommer upp på en dagordning och går till ett organ, så blir de väl enligt praxis offentliga. När man från oss som enskilda personer eller från externa privatpersoner eller om medier efterfrågar information så gäller också naturligtvis helt normal offentlighet och sekretess.

Aida Hadzialic tar konkret upp frågan rörande ekonomirapportering. I det fallet är det så att vår ekonomidirektör arbetar med mångmiljardlån. Vi har stora investeringar. Vi investerar kanske 14 miljarder per år och lånar, inte till allt detta tack och lov. Det innebär ändå att vi måste förhålla oss till insiderregler och marknadsmissbruksförordningar så att inte någon kan vinna på att få information som rör till exempel våra utestående obligationer.

Sådant är helt enkelt deras regelverk, och det är våra juristers bedömning att ekonomidirektören ska förfara på detta sätt.

Anförande nr 33
L a r s B r y n t e s s o n (S): Ordförande! Jag vill inledningsvis notera att jag har ställt en interpellation med ett stort antal frågor. Man kan väl generöst konstatera att finansregionrådet har svarat på två av frågorna. Svaren på de andra frågorna lyser ganska mycket med sin frånvaro.

Jag avslutade med att säga att vi i det här svaret också ser att det lyser igenom att man vill jämföra sig med statsnivån, den nationella nivån. På något sätt är det kanske det som präglar inte bara den här regionen, det har vi sett i många kommuner och regioner och landet, men när det gäller väldigt mycket här är förhållningssättet att vi i den här regionen sköter det här själva.

Faktum är att svensk lag inte bygger på det synsättet. På det nationella planet har man en riksdag med proportionalitet och parlamentariska principer, utskott och annat. Sedan utser man en regeringsbildare som sköter regeringen och den är förbehållen den eller de partier som ingår i den regeringen.

I kommuner och regioner har vi däremot samlingsstyre, men det är vi inte alltid medvetna om. Skälet till att vi allihop från olika partier sitter med i nämnder och styrelser är att vi faktiskt avkrävs ett ansvar gemensamt. Man kan inte styra ett samlingsstyre som om det vore majoritetsstyre. En del har försökt att få igenom sådana lagändringar men inte lyckats.

Det är faktiskt på det sättet att man måste respektera varandra och göra ett grupparbete. Detta fungerar dåligt i vår region och vi har andra exempel på negativa sidor, inte minst det här med öppenhet mot medier och medborgare är stora bekymmer. Jag önskar att vi nästa mandatperiod kan göra något åt detta, för det handlar just om demokratin, insynen och ansvarsutkrävandet.

Det finns några goda exempel. Jag kan, utöver det som jag tog upp rörande att vårdens kunskapsstyrningsnämnd blev mycket bättre, nämna strukturfondspartnerskapet i vår region där Charlotte är ordförande. Där har vi ett mycket gott samarbete. Vi samarbetar och kommer fram till gemensamma lösningar och driver det gemensamt på ett väldigt bra sätt. Det är bra för regionen och det är det som vi vill se mer av i vår region framöver. Det är för lite av det i dag.

Anförande nr 34
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, regionfullmäktige! Det här är viktiga frågor att resonera om. Det bör man ju göra ur många olika perspektiv, dels så klart i perspektivet att vi som politiker ska vara tillgängliga oavsett om vi tillhör majoriteten eller oppositionen, dels för att vi på olika sätt och vis ska föröka vara del av ett demokratiskt beslutsfattande som många gånger kan förtjäna och tillåtas ha sina långa beslutsgångar och beslutsprocesser men där vi också vet att vi lever i en snabbfotad värld, så att säga. Där behöver vi ibland vara beroende av andra och behöver ta hänsyn till såväl juridik, förhandlingar och parter som kommuner och upphandlingssekretess och en mängd sådana saker.

Jag kan bara vittna om att jag tror att det som Anna Sehlin fångade upp ändå är ett uttryck för den väg vi har anträtt, det vill säga att det här har blivit väldigt mycket bättre jämfört med hur det såg ut i alla fall utifrån den horisont som jag har som politiskt verksam i den här regionen när det gäller att ha framförhållning och annat.

Jag kan bara vittna om hur det fungerar i min egen nämnd där jag tror att antalet skyndsamt framtagna ärenden har minimerats jämfört med hur det har sett ut historiskt sett. Men det är inte utan ansträngning, ska jag säga, för den förvaltning som många gånger måste slita väldigt hårt med att skriva fram de här ärendena, och där vi sedan, också jag som ordförande, tycker att ärendena är så väl beredda på förvaltningen att de också kan sättas upp på föredragningslistan och sändas ut.

I det läget har politiken alltid ett val att göra. Endera kan man säga att man inte vill fatta det här beslutet nu för kom så sent, och då får man ta konsekvensen av det, eller så säger man att det kommer snabbt, det kanske upplevs vara lite sneddat, som vi säger, men vi anstränger oss för att få svar på våra frågor och så upplever vi oss tillräckligt informerade för att fatta beslutet.

Jag tror ju att det där inte alltid är någon enkel avvägning. Jag har full förståelse för att många tycker att den är väldigt svår. Jag tycker också många gånger att det är svårt, men jag vänder mig mot en beskrivning som framför allt kanske Jens Sjöström använder sig av, då jag vet att han ju här spelar en roll och i andra sammanhang andra roller med åtskilliga egna möten med både förvaltning och presidium, med gruppledarsittningar och annat som han där sitter och gottar sig i. Men här i salen hävdar att han aldrig deltagit i något av dessa möten.

Anförande nr 35
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Kristoffer, gotta sig i, sade du. Det finns i varje fall på de möten som jag deltar i inte en enda skriven rad och de mötena är inte beredande på det sättet.

Snarast kan man ju fråga sig, när vi har ärenden som till exempel tunnelbaneupphandlingen, världens största upphandling som var försenad ett år, varför man inte kunde komma med handlingarna förrän tre dagar innan beslutet skulle fattas; eller för den delen varför det kom en rapport när det gäller fördyringen av tunnelbanan som inte redovisades förrän efter ett halvår.

Jag vet inte hur majoritetens partier samverkar för att få sina beslutsunderlag, men jag kan konstatera att budgetprocessen för några år sedan gjordes om i den här regionen. Tidigare hade vi ett rejält underlag på några hundra sidor med ett färdigt beslutsdokument som redovisade på vilket sätt man såg förutsättningar från tjänstemannahorisonten. Sedan gick vi till att ha en trettiosidig pamflett som gäller inriktning.

Nu har vi ingenting. Nu ska vi gissa oss till hurdana förutsättningarna är. Det är inte att ge alla inblandade schysta spelregler. Det är inte att ge demokratin schysta spelregler, och det är definitivt inte att ge oppositionen schysta spelregler.

Anförande nr 36
J o n a s L i n d b e r g (V): Ordförande! Man kan ju ha synpunkter på ärenden som kommer för sent. Det har jag också i väldigt många avseenden, men det handlar också om till exempel årsredovisningen i dag. Där packar man in väldigt många andra ärenden av ganska stor dignitet så att möjligheten till en saklig diskussion försvåras. Det här, påtalar till och med revisorerna i sin granskning, är en olycklig kombination.

Jag vill lyfta den frågan till en högre nivå, till att handla om struktur. Det var ju så när politiken och välfärden skulle börja anamma saker från det privata näringslivet och *new public management* så fick vi se en byråkratisering utan like i regioner, i vård och på många andra ställen med absurda mätinstrument och kontrollmekanismer, något som väldigt många har vaknat till insikt om. Men det här påverkar också beslutsfattande och demokratiprocesser i regioner.

Vi har en beställar–utförar-modell som vi har väldigt många synpunkter på och som vi menar påverkar demokrati och ansvarsutkrävande i den här regionen. Vi har en väldigt långtgående sådan modell som innebär att man flyttar mycket makt från valda organ till beställda avtal som man sedan släpper på verksamheter och där man också har en långtgående delegationsordning till höga tjänstemän.

Det här försvårar ansvarsutkrävande och insyn menar jag. Ett exempel är ju Karolinskas nämnd som är en nämnd enligt kommunallagen men ledamöterna tillsätts ändå som om det handlade om ett fristående bolag med sin styrelse. Det här har revisorerna flera gånger slagit ned på och sagt att detta inte är förenligt med tydligt ansvarsutkrävande och demokrati. Majoriteten har ändå inte tagit åt sig av den kritiken.

Jag tycker att det är en ideologisk skillnad. Beställar–utförar-modeller hör hemma i näringslivet. De hör inte hemma i en demokratiskt styrd organisation.

Anförande nr 37
Regionrådet S e h l i n (V): En annan sak som våra revisorer också brukar ta upp är ju hur Sverigeförhandlingens och Stockholmsöverenskommelsens objekt förhåller sig till oss här inne, så att säga. Ni vet ju också att de är tagna utanför. Även om de är anmälda och beslutade i regionfullmäktige så fattas många av besluten utanför vår församling. Det är ändå vi som sitter här som ska bekosta kringinvesteringar, som ska betala vår del av sådana saker och så vidare. Detta försvåras ju av de här överenskomna finansieringsformerna.

Det här är något som revisorerna återkommande har påkallat uppmärksamhet kring, och jag är i alla fall inte trygg med majoritetens svar på den problemformuleringen. Hur ska vi här inne ha full kontroll över alla de investeringar och alla de kostnader som har med Sverigeförhandlingen och Stockholmsöverenskommelsens objekt att göra?

Den frågan kommer vi att debattera mer i dag, men det är också ett sådant väldigt tydligt problem som inte är löst.

Anförande nr 38
Regionrådet H a d z i a l i c (S): Herr ordförande! Jag tänkte kortfattat kommentera Irene Svenonius svar på min fråga.

Offentlighetsprincipen är svenska grundlag, någonting som vi ska känna stor stolthet över. Det är också en väldigt stark lagstiftning där sekretessundantagen ska användas med stor restriktion och med stor respekt för tyngden i offentlighetslagstiftningen. Det gavs inget svar på frågor om årsbokslutet och det rekordöverskott som Region Stockholm gjorde 2020. Då var det reportrar, allmänheten, medier, Mathias Ståhle och Peter Wolodarski som ville ha svar på frågan varför rekordöverskottet inte gick till sjukvården som pengarna var avsedd för. Då kan man inte gömma sig bakom hänvisningar till sekretesslagstiftningen.

Anförande nr 39
Regionrådet T a m s o n s (M): Om man för minnesanteckningar på de möten som man har, också oppositionen, så kan man ibland gå tillbaka till dem och då kan jag konstatera att här har förevarit två gruppledarövningar i trafiknämnden, fyra presidiesittningar i trafiknämnden, minst två egna sittningar för presidiatets del samt därutöver ett särskild informationstillfälle delgivet hela nämnden om den tunnelbaneupphandling som han hävdar att han inte har haft någon information om alls, inte över huvud taget.

Vi ska diskutera transparens och demokrati, men det måste vi faktiskt göra utifrån en verklighet som är korrekt beskriven. Vi kan inte föra en debatt som många gånger handlar om att man försöker bygga falsarier och lura i er och andra åhörare hur det egentligen går till, för då har vi inte en rak och mogen demokratisk diskussion om saker och ting här, och vi kan heller inte komma åt det som behöver bli bättre.

För övrigt kan jag bara konstatera en sak och det är att de som är sämst på att i demokratisk ordning delge nämnderna sina förslag till beslut är oppositionen. De dukas många gånger på sittande sammanträde.

Anförande nr 40
Regionrådet Svenonius (M): Ordförande! Man kan nästan tro att vi bara har en massa hemliga ärenden i verksamheten. Det är ju precis tvärtom. Vi har stor öppenhet, stor transparens, gedigna underlag för alla beslut i alla nämnder, i alla bolag och i ärenden som kommer hit till regionfullmäktige.

Ärenden blir offentliga enligt offentlighetsprincipen när de är färdigberedda, när de är färdiga och de publiceras.

Det Aida Hadzialic egentligen säger är att man ska rätt att begära ut ej färdiga handlingar, ej färdiga uppgifter, oprocessade, och det är någonting helt annat. I den frågan säger jurister och ekonomidirektör att vi måste förhålla oss till insider-lagar, lagar som rör marknads-missbruk och förena dem med offentlighets- och sekretessbestämmelserna, för det handlar om enorma värden för skattebetalarna. Alla får därmed ut årsredovisning vid samma tillfälle. Det är demokrati.

Anförande nr 41
Robert Johansson (S): Eftersom Jens inte har ytterligare talartid, så tänkte jag skicka en liten hälsning till Kristoffer.

Praxis är att oppositionen lägger sina papper dygnet eller halvdygnet före nämndsammanträdet. Vid ytterst få tillfällen har vi lagt papper på sittande bord. Det gäller i tillväxt- och regionplanenämnden där jag är ledamot, och det gäller med hälsning från min partivän Jens även i trafiknämnden.

Förste vice ordföranden: Det är så här när vi behandlar interpellationer att interpellanten har rätt till tre inlägg. Svaranden har också rätt till tre inlägg. Därefter har övriga talare två inlägg vardera. Det är den tid som vi har enligt den arbetsordning som vi har fastställt.

Därför vill jag bara påminna om att om det är så att man ställer en fråga eller gör ett påhopp på någon, som man säger, i sitt inlägg, och den andre som har blivit påhoppad inte har rätt till något ytterligare inlägg så brukar vi kunna ge en extra chans att få svara. Men om man svarar på en fråga så tycker vi inte att det är skäl att ge en talare ytterligare ett inlägg.

Därför kommer vi inte att ge någon mer tid i den här interpellationen.

Ordningsfråga

Anförande nr 42
Regionrådet Hadzialic (S): Herr ordförande! Tack för det klargörandet! Jag ser det som att vi diskuterade en viktig demokratisk fråga för Region Stockholm, inte att vi hoppade på varandra.

Men med det sagt vill jag ändå säga att det behöver råda konsekvens om vi nu ska ha den ordningen, då det exempelvis vid den föregående interpellationsdebatten var så att regionrådet Anna Starbrink fick replikera trots att hon inte hade möjlighet till det enligt gällande ordning när Talla Alkurdi hade apostroferat henne, medan jag inte får göra det i samband med att Irene Svenonius gick hårt åt mig.

Vi diskuterar alltså en grundläggande och oerhört viktig demokratisk fråga.

Förste vice ordföranden: Varje interpellation är lika viktig, egentligen. Vi gör inte olika värderingar för olika interpellationer.

Om man ställer en fråga och den svarande inte har någon talartid kvar – och det gäller oavsett om man är interpellant eller svarande – så ger vi möjlighet till ett inlägg. Det gäller också i de fall det kommer ett angrepp och det till exempel påstås att man har sagt någonting. Men i övrigt när man försvarar sin politik eller svarar på något som tidigare ha nämnts då ger vi inte ytterligare inlägg. Det är den ordning vi brukar hålla oss till.

Jag vet att detta ibland kan uppfattas på annat sätt, men vi försöker helt enkelt vara så rättvisa som möjligt.

Jag försöker lyssna noga om det är ett angrepp eller om man ställer en fråga som ligger i luften så att säga, det är det som är avgörande för om en ledamot ska kunna få möjlighet till ett extra inlägg. Det får man inte bara för att man ska få ytterligare en chans att svara på en fråga som har förekommit tidigare i debatten.

§ 60 Bordlagd interpellation 2022:12 av Jens Sjöström (S) angående kontroll av brottslig verksamhet i regionens kollektivtrafikentreprenader RS 2022-0167

Anförande nr 43
Regionrådet Tamsons (M): Ordförande, regionfullmäktige, åhörare! Jens Sjöström, Socialdemokraterna, har ställt följande frågor till mig.

Vilka kontroller genomförs i dag av de byggentreprenader som anlitas för att genomföra infrastrukturprojekten i Region Stockholm?
Hur ofta genomförs dessa kontroller?
Genomförs oannonserade kontroller på plats på byggarbetsplatsen?
Har vi satt en gräns för antalet underentreprenörsled? Vilken är den gränsen i så fall? Om inte, varför då?
Sker det i samverkan med arbetstagarorganisationerna i arbetet med att komma åt oegentligheter på våra byggarbetsplatser?

Som svar vill jag anföra följande:

Stockholms kollektivtrafik befinner sig just nu i en historisk utbyggnadsfas, där tankar som funnits i decennier håller på att bli verklighet när trafikutbudet kommande år utökas med totalt 46 nya spårstationer och 6 mil nya spår. Med satsningar i samtliga väderstreck innebär detta att avstånden i länet kommer att minska samtidigt som Stockholm växer.

Som beställare av dessa infrastrukturobjekt, vilka innefattar allt från nya tunnelbanor till nya spårvägar och utbyggnad av befintlig infrastruktur, fyller SL en såväl direkt som indirekt arbetsskapande funktion. Enbart utbyggnaden av tunnelbanesystemet beräknas skapa upp emot 140 000 nya årsarbeten, en siffra som stiger om även övriga infrastrukturobjekt iakttas. Således är flertalet arbetstillfällen i Stockholms län kopplade till våra upphandlingar av infrastrukturobjekt.

De krav som ställs i våra infrastrukturupphandlingar gäller såväl den upphandlade entreprenören som dess underleverantörer inom det aktuella uppdraget. Det faller på den upphandlade entreprenören att säkerställa att de krav som ställts av trafikförvaltningen i upphandlingen även uppfylls av dennes underentreprenörer.

Kontroller av de entreprenörer som ansvarar för Region Stockholms infrastrukturprojekt genomförs på olika nivåer och i olika skeden av en byggentreprenad. Redan i anbudsskedet kontrolleras exempelvis entreprenörers ekonomiska förutsättningar, som att skatter och avgifter betalas. De krav som ställs i upphandlingen följs sedan upp kontinuerligt under kontraktstiden, bl.a. genom självskattningsenkäter från entreprenörer som följs upp av förvaltningarna. Byggledningar genomför även löpande kontroller av bland annat elektroniska personalliggare, så kallade ID06, och gentemot Skatteverkets register.

Om det skulle anses behövligt har även våra förvaltningar möjlighet att genomföra oannonserade kontroller på byggarbetsplatser för att kontrollera exempelvis behörigheter och ID. Utöver detta står det även entreprenörer fritt att själva genomföra de kontroller på arbetsplatser de anser nödvändiga för att uppfylla uppdragets kravställningar.

Det förekommer i dag ingen begränsning från våra förvaltningar rörande antalet underentreprenörsled. Detta har utretts av exempelvis förvaltningen för utbyggd tunnelbana, vilket visat på att de starka kravställningar och kontinuerliga uppföljningar som gäller i dag uppnår samma mål. En från förvaltningen ställd begränsning av antalet underentreprenörsled skulle dessutom riskera att såväl försämra konkurrensen vid upphandling som att minska entreprenörernas handlingsutrymme i hur de lever upp till de krav som ställs från förvaltningen.

Oaktat detta gäller dock fortfarande de krav som ställts i upphandlingen för samtliga underentreprenörer, och den upphandlade entreprenören ska säkerställa att dessa uppfylls i samtliga underentreprenörsled.

Gällande interpellantens sista fråga rörande samarbete med arbetstagarorganisationer vill jag peka på det samarbete som förvaltningen för utbyggd tunnelbana har initierat, där förvaltningen i samverkan med arbetstagarorganisationer bland annat tagit fram en kravställning som biläggs i kontrakt där specifika krav på exempelvis lön, semester och arbetstid behöver ställas.

Därmed anser jag interpellationen besvarad.

Anförande nr 44
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Jag vill börja med att tacka för svaret på min interpellation. Skälet bakom den är ett ganska uppmärksammat uttalande från polisen förra året, som sade att om de lyckades stoppa alla byggen med utnyttjande av svart arbetskraft skulle de flesta större byggen i Sverige stå stilla.

Byggbranschen är en av de hårdast drabbade branscherna när det gäller organiserad brottslighet. Det är en bransch som vi som offentlig aktör har en stark relation till då vi upphandlar väldigt stora byggprojekt. Förutom stora sjukhusombyggnader upphandlar vi viktiga tunnelbaneutbyggnader, utbyggnad och upprustning av Roslagsbanan, Saltsjöbanans spårväg med depåer, för att nämna några. Bara i år upphandlar vi för 7 miljarder kronor inom trafiknämnden.

Den nya tunnelbaneutbyggnaden beräknas, när den är klar, kosta 30 miljarder kronor. Kort sagt används stora belopp av våra gemensamma skattemedel för att skapa framtidens vård och kollektivtrafik, till gagn för våra medborgare.

Inom byggbranschen förekommer i dag omfattande fusk med skatter och svart arbetskraft. Människor utnyttjas under slavliknande förhållanden med brister i arbetsmiljö och säkerhet, urusla boendeförhållanden, avsaknad av försäkringar, och löner som inte går att leva på. Därför är det av yttersta vikt att vi som ansvarar för skattebetalarnas pengar ständigt anstränger oss och hittar dem som missbrukar välfärdspengarna.

Till detta kommer oseriösa företag som dessutom konkurrerar ut seriösa företag inom byggbranschen. De drabbas och förlorar upphandlingar på osjysta grunder. Lägsta anbud måste ha som grund att alla konkurrerar på lika villkor och med samma regler och spelplan.

Kristoffer har i sitt svar till mig i ganska övergripande ordalag beskrivit hur kontroll och uppföljning ser ut i dag. Jag kan konstatera att jag på en punkt blir särskilt bekymrad av svaret. Det gäller frågan om det i dag finns en gräns för hur många underentreprenörsled man kan ha, och svaret är nej. I svaret tas som utgångspunkt att ett sådant krav skulle kunna äventyra konkurrensen och att de krav som ställs i dag är tillfyllest.

Du skriver också att de krav vi ställer på huvudentreprenör gäller alla underentreprenörer och att det är huvudentreprenörens ansvar att säkerställa att dessa efterlevs. Det är just det som är problemet. Den självkontroll som i dag görs har många gånger visat sig inte fungera. Polisen skriver själv på sin hemsida över myndighetssamverkande insatser, som genomfördes förra året, att byggbranschen har en stor mängd underentreprenörer och att insatsen visar att det finns problem.

Låt mig ge några exempel. Drygt 100 företag vid 60 byggarbetsplatser kontrollerades gemensamt. 50 av dessa hade brister i arbetsmiljön. 110 arbetsmiljöbrister upptäcktes. Ett tiotal förbud mot att fortsätta arbetet på grund av allvarlig arbetsmiljöbrist utfärdades, liksom 100 kontrollavgifter för bland annat brister i personalliggare, och 25 personer saknade rätt att arbeta i Sverige.

Vi måste ta krafttag mot detta och förstå att vi behöver bli bättre på uppföljning.

Anförande nr 45
Regionrådet T a m s o n s (M): Tack, Jens, för att du lyfter upp en viktig fråga. Den har under en längre tid uppmärksammats och arbetats hårt med både från trafikförvaltningens sida, från förvaltningen för utbyggd tunnelbanas sida, från trafiknämndens sida, från min sida och från flera andras sida av den enkla anledningen att det är viktigt att vi ser till att hålla hög kvalitet när vi bygger. Om vi ska hålla hög kvalitet när vi bygger vill vi ha sjysta villkor på de arbetsplatser vi tillhandahåller, utifrån de upphandlingar vi gör. Jag sätter en stor ära i att vi jobbat väldigt hårt med det. Vi har även en, två och tre gånger bevisats vara föregångare både i att idka hård för att inte säga nolltolerans mot den typen av överträdelser i vår verksamhet men också i ambitionen att ligga på branschen, ligga på stat och regering och vara normbildande i att ytterligare förstärka den typen av insatser.

Det finns många uttryck för detta. Ett av dem är jag särskilt stolt över. Det var när vår förvaltning för utbyggd tunnelbana lyckades landa i en samverkan med bland annat Byggnads, Seko och arbetstagarsidan och därtill även Trafikverket. Det var en ny och unik överenskommelse om hur och på vilket sätt vi ska rensa i djungeln av olika typer av bestämmelser som många gånger gjort det svårt att ställa tydliga krav på sjysta villkor när det gällt inte minst trafikprojekt. Vi lyckades ro det i hamn på ett sådant sätt att vi i Region Stockholm inte bara kunde vara en föregångare i Stockholmsregionen utan vi fick också Trafikverket med på båten. De har börjat tillämpa våra arbetsformer bland annat i bygget av Förbifart Stockholm, där vi ju sett en del av dessa problem blossa upp.

Det tycker jag är något som vi ska vara stolta över. Samtidigt ska vi inte slå oss till ro, precis som du säger, Jens, och inte heller tro att dessa problem är lättlösta eller något som inte förekommer. De förekommer, och därför ska vi ha en bred palett av insatser och åtgärder när det gäller att kravställa inför en upphandling, att följa upp när kontrakt väl har tilldelats och att samverka men också jobba med olika typer av insatser om vi upptäcker, eller om det går rykten om, den typen av oegentligheter. Vi ska inte ha sådant vid våra byggen. Det tror jag är en mycket viktig del.

Men att ge sig in på detta med att begränsa underentreprenörsleden innebär en risk för att dra på sig ökade kostnader och minskad konkurrens, och kanske också försvåra möjligheterna för våra upphandlade entreprenörer att göra sina upphandlingar. Det finns en grundläggande orsak till det. Det här med konkurrens kan ibland kanske verka lite hårdnackat moderat, men bakom det gömmer sig en idé om att vid våra byggen ska inte bara de stora byggherrarna ha plats utan också de små VVS-firmorna, de små elfirmorna, de små gjuterifirmorna och andra. Om vi kapade rätten att ha underentreprenörer för tidigt skulle de diskrimineras genom att inte kunna vara med i framtidsbygget i Stockholm. Det vill vi inte.

Anförande nr 46
Fredrik Wallén (KD): Ordförande! Jag ska börja med att instämma i det som både interpellanten och regionrådet Kristoffer Tamsons sade, att det här är en viktig fråga och det är särskilt bra att vi talar om den i Sveriges näst största folkvalda parlament. Nu får jag tillfälle att säga det första gången i dag, och jag får säkert tillfälle att säga det igen, nämligen att vi har storlekens styrka och ok. Den bild jag har, och det har jag som *backbencher* i trafiknämnden snarare än som färdtjänstnämndens ordförande, är att vi är bra på att ha strukturer för detta. Vi har storleken och styrkan att ha avtal med våra kontrakterade entreprenörer för våra gigantiska kollektivtrafikprojekt, vilket gör att vi har uppföljningssystem för dem.

Det ska vara svårt, helst omöjligt, att vara en ohederlig entreprenör som utnyttjar den problematik, eller möjlighet till brottslighet, som vi ser nationellt. De exempel som interpellanten ger är generella exempel där till exempel polismyndigheten lyft upp att det finns problem med hederligheten i delar av byggbranschen. Det är naturligtvis oacceptabelt.

Det handlar givetvis om att de rättsvårdande myndigheterna i största möjliga samverkan med upphandlare och med arbetstagarorganisationer ska jobba mot detta. Men det handlar också om att vi som upphandlare ska ha med oss den insikten och bygga in system för att underlätta kontroller och framför allt förebygga så att det som sedan kontrolleras visar sig vara *by the book* och helt rätt. Det är viktigt.

När det gäller underleverantörer gäller lagen för alla, avtalen gäller för alla, även underleverantörerna. Där kan jag se en del exempel även från taxiupphandlingarna. Vi letar efter system för att få bredd och för att även mindre entreprenörer ska ha möjlighet att vara med. Då tror jag att det är viktigt att vi har underleverantörsmöjligheten, inte minst för att det säkerställer att vi lyckas genomföra det som vi beslutat att genomföra.

Anförande nr 47
Marta Aguirre (V): Herr ordförande! Tack för interpellationen, Jens, och tack för svaret, Kristoffer! Vi välkomnar förstås att det finns ett arbete med att se över frågan. Vi kan dock konstatera att den typen av upphandlingar som vi gör i dag i regionen överlag inbjuder till den här typen av problematik. Det gäller inte bara byggbranschen. Vi har underentreprenörskedjor överallt, och överallt där det finns underentreprenörskedjor har vi en problematik som innebär att vi inte vet exakt vilka som befinner sig på en arbetsplats. Jag som jobbar inom kollektivtrafiken vet många gånger inte vilket företag som är inne och under vilka arbetsformer de jobbar. Som facklig representant har jag inte heller möjlighet att gå fram till dem. Det förekommer mycket fusk.

Jag ser fram emot att regionen fortsätter att jobba ihärdigt, men jag vidhåller att det är själva systemet som inbjuder till det.

Anförande nr 48
Rolf Lindell (S): Herr ordförande! Jag begärde ordet för att kanske vittna lite grann i den här frågan. Nu handlar interpellationen om trafiknämndens olika åtaganden, men som vice ordförande i Locum vill jag påpeka att det byggs en hel del fastigheter i den här regionen, för åtskilliga miljarder, och det är klart att det pågår förhandlingar och upphandlingar precis på samma sätt som på tunnelbanesidan.

Vi har från Socialdemokraternas sida tagit upp frågan i Locum för en diskussion om hur vi ska se på möjligheten att få bort allt fuskeri som finns inom sektorn. Jag vill bara säga att efter den diskussion som vi haft i Locum är jag i den delen otroligt positiv till det sätt på vilket man förefaller jobba i bolaget för att komma åt dessa problem.

Det handlar till exempel om rättvist byggande, en metod som man tillämpar tillsammans i Stockholm, liknande den i Stockholms stad. Det handlar om instrumentet Fair Play Bygg, som bland annat byggmästarorganisationen varit med om att instifta. Mitt intryck från diskussionerna då det gäller Locum, byggbranschen och de förhandlingar som sker är att de sker i en mycket fin och positiv anda. Jag vill bara vittna om det.

Anförande nr 49
Bengt Larsson (V): Jag är nämndeman i Svea hovrätt, och alldeles nyligen hade vi en förhandling där vi dömde underentreprenörer till en huvudentreprenör, som figurerat både i NKS och i Slussen, till ganska långa fängelsestraff. Det handlade om att stora mängder sprängmedel hade försvunnit, och man kunde identifiera en del av sprängmedlen i de sprängningar som genomförts på Norra Järvafältet.

Här finns det exempel från rättssystemet där man från förvaltningarnas sida kan gå in och titta på vilka domar som föreligger, vilka underentreprenörer som förekommer i olika rättegångar. Men det görs inte. Här finns det lättillgängligt. Det är fruktansvärt när mängder av sprängmedel försvinner och sedan används i brottsligt syfte. Det indikerar att man från förvaltningarnas sida måste skärpa sin tillsyn. Det är ett exempel på att man i byggbranschen släpper in underentreprenörer i sådan mängd att det är svårt att hantera över huvud taget. Den här diskussionen visar att kontrollen av underentreprenörer inte fungerar.

Anförande nr 50
Elof Hansjons (S): Ordförande och regionfullmäktige! Det är extremt viktigt att vi tar frågan om kriminella företags och organisationers agerande på fullaste allvar. En sak vet vi tydligare än något annat, och det är att dessa företag helst av allt vill få kontrakt med det offentliga. Om man får ett kontrakt i en upphandling får man en form av bevis på att man är en seriös aktör, och det blir då lättare att bygga upp den fasad av seriositet som de kriminella aktörerna vill ha. De vill helst av allt framstå som seriösa och framgångsrika företagare och kunna verka under det skyddet.

För att komma till rätta med problemet bör vi agera gemensamt och hårt tillsammans med myndigheter. Vi behöver ta ledningen i Region Stockholm, som är en av Sveriges stora offentliga aktörer.

Jag har läst svaret, och där finns en sak som skaver. Det gäller den stora frågan vem som ska ta ansvaret, vem som ska ta ledartröjan. I svaret står: ”Det faller på den upphandlade entreprenören att säkerställa att de krav som ställts av trafikförvaltningen i upphandlingen även uppfylls av dennes underentreprenörer.” Vi lägger alltså hela ansvaret utanför oss själva. Det är när det offentliga lägger ansvaret utanför sig självt som de kriminella organisationerna kommer in. Självklart ska vi vara tuffa mot våra underentreprenörer, men ansvaret gentemot medborgarna, som vi företräder för att det hela ska fungera i alla led, faller på oss här i salen, inte på någon annan.

Anförande nr 51
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Jag säger inte att vi har de gigantiska problemen i våra projekt, men jag säger att vi egentligen inte vet. Jag håller med dig, Kristoffer, om att det är jättebra med dealen som blev mellan Byggmästareföreningen, Seko och Byggnads och de tillägg som i dag finns i avtalen, men i själva verket är det inte något annat än det som redan finns återgivet i arbetsmiljölagstiftning, arbetstidslagstiftning och så vidare. Det är alltså inga konstigheter egentligen.

För sex år sedan startade Stockholms Byggmästareförening tillsammans med Byggnads Stockholm-Gotland Fair Play Bygg med inspiration från Norges A-krimcenter. Man gjorde det då man såg att det fanns många oseriösa företag som konkurrerade ut de seriösa. Man gjorde det också då man såg att många arbetstagare blev lurade och att många medlemmar i Byggnads blev utan jobb. Hittills, fram till i dag, har projektet inbringat 100 miljoner kronor i tilläggsavgifter för skattebrott.

Nyligen kom de med sin årsrapport, och det är skrämmande läsning. På 249 överlämnade ärenden finns 382 olika organisationsnummer och misstänkt svart arbetskraft på mellan 965 och 2 760 personer. Det finns misstanke om 173 skattebrott och 167 penningtvättbrott samt 33 olika arbetsmiljöbrott, för att nämna några. Jag rekommenderar varmt alla att läsa årsrapporten. Den ger en ganska bra bild över organiserad brottslighet, inte sällan med koppling till utländska företag, för att utnyttja människor.

Nu har regeringen infört regionala center mot arbetslivskriminalitet där myndighetssamverkan och partssamverkan sker. En av Byggmästareföreningens och Byggnads starka rekommendationer är att skaffa sig god kunskap, skapa goda rutiner och kontroller när man anlitar byggtjänster. Region Stockholm är just en sådan.

När jag läser svaret kan jag konstatera att bland annat självskattningsenkäter till entreprenörerna som sedan ska granskas av förvaltningarna är en viktig del. Då tror jag att vi har ganska mycket att jobba på. Jag säger inte att vi på något sätt är sämst i klassen, men vi måste ta den kunskap som finns på djupaste allvar och gå först i ledet.

Anförande nr 52
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, regionfullmäktige! Min upplevelse är nog att vi även inom det här området tillhör dem som ansträngер sig inte för att följa utvecklingen utan för att leda utvecklingen. Det tycker jag är något som vi ska vara stolta över. Väl medvetna om att mer behöver göras låt oss då till detta addera kloka och bra inspel, kloka och bra erfarenheter.

Många har vittnat om erfarenheter från andra delar av samhället, inte minst det som Elof nämnde. Det är oerhört viktigt att ta fasta på det. Ett exempel är den kommun som förra året fick titeln De kriminellas bankomat och där ju byggfusken varit omfattande. Om jag inte missminner mig utsågs prestigebygget Glasberga sjöstad till Sveriges sämsta bygge härområdet. Vid en kontroll som Arbetsmiljöverket gjorde av byggen i Södertälje blev två av tre byggen anklagade för att begå rena felaktigheter. Så visst finns här att göra. Jag tror att det finns många som har erfarenhet av att det gått snett. Det har vi skäl att ta in och lyssna lite extra mycket på för att undvika att den typen av beteenden eller kulturer kommer in i Region Stockholm.

Sedan faller det i stor utsträckning på oss själva att för egen del jobba som vi gör. Det gör vi inte med en kravställan som slutar med våra upphandlade entreprenörer, utan vi ställer krav på dem som vi sedan följer upp med möjligheten att till exempel göra kontroller, oannonserade sådana, på våra byggarbetsplatser där ju alla vistas, oavsett om man är huvudentreprenör eller underentreprenör. Det är viktigt att ha med sig. Om vi får olika typer av signaler spelar det ingen roll vilket led de kommer från. Då slår vi ned på dem. Då tar vi tag i dem. Då hanterar vi dem. Det är så vi ska arbeta, och jag tycker att det är riktigt.

Här finns mer att göra, det tror jag att vi alla är överens om, genom att definiera en god och bra standard i vårt arbete. Men jag skulle säga att här också finns oerhört mycket mer att göra i hur och på vilket sätt statsmakterna, riksdag och regering, tar dessa frågor på större allvar och ser till att fokusera sina myndigheters arbete betydligt bättre än de gjort hittills.

Anförande nr 53
Elof Hansjons (S): Ordförande! Ja, vi har djupa erfarenheter av grov organiserad brottslighet i Södertälje i de verksamheter vi upphandlar, i de byggen som finns i Södertälje. Vi har som kommun till och med valt att gå in och köpa en fastighet trots att vi inte har någon kommunal förköpsrätt för att vi fick information om att personer som köpte den inte var de fastighetsägare vi ville ha i vårt centrum. Vi har djupa erfarenheter av detta. Vi talar öppet om det. Vi vet att problemen har funnits och finns i Södertälje. Vi vet att bästa sättet att komma åt problemen är att samarbeta med andra myndigheter och prata öppet om problemen.

Jag hälsar dig, Kristoffer, och alla andra välkomna till Södertälje. Vi ska göra vårt bästa för att berätta om våra erfarenheter och vad man kan lära sig av dem. Det finns mycket man kan lära sig. Det finns i dag många kommuner som är lite för naiva och ligger lite för långt efter i de åtgärder de behöver vidta. Jag förväntar mig att Region Stockholm ska gå först i ledet. Det är en av de organisationer som upphandlar mest i Sverige och måste gå längst fram.

Anförande nr 54
Regionrådet Sjöström (S): Ordförande! Jag ska bara säga att regeringen gör saker. Nu inför man de regionala centren mot arbetslivskriminalitet. Det är tvärt emot vad den borgerliga regeringen gjorde när den exempelvis lade ned Ekobrottsmyndigheten, vilket ju var förödande.

När polismyndigheten, skattemyndigheten, de stora fackliga organisationerna inom branschen, arbetsgivarorganisationerna med flera säger att underentreprenörsledens antal är ett stort gissel eftersom man nästan aldrig kan kontrollera hela vägen ned då tycker jag att vi måste ta det på allvar. Även om du, Kristoffer, är emot begränsning för att du tycker att sista kronan på raden är viktigare än att försöka undvika att människor mår dåligt, gläds jag åt att du säger att man ska ta del av den erfarenhet och den kunskap som finns. Jag förväntar mig att vi därmed också kan begränsa underentreprenörsleden inom en snar framtid.

Anförande nr 55
Regionrådet Tamsons (M): Vi får väl se vad ännu ett regeringscenter någonstans i Sverige uppbådar för resultat när de ska utvärderas om något eller några år. Jag är inte överdrivet positiv till den typen av regeringsalternativ. Vi har sett dem förr, och vi vet ungefär vad de brukar gå för. Men det är bra att man i alla fall försöker. *Keep up the good work!*

När det gäller den övriga frågan var jag tydlig med det och vill säga att jag till skillnad från dig inte vill slå sönder småföretagares, familjeföretagares möjligheter att vara med i Stockholmsbygget. Jag vill inte diskriminera rörmokaren, gjutaren, elektrikern som driver sitt eget företag från att vara med och bygga vår kollektivtrafik. Jag tycker att det vore fel. Det har ingenting med kronor och ören att göra. Det har att göra med att bejaka även det lokala näringslivet och de lokala jobbarna när det gäller byggen. Vi är för dåliga på det i Sverige. Vi ser alltför ofta hur de stora drakarna, kanske också med internationella förgreningar, vinner våra kontrakt. Vi måste även slå vakt om vårt lokala och regionala näringsliv.

§ 61 Frågestund

Fråga 1

Anförande nr 56
Regionrådet A l k u r d i (S): Ordförande! Ett konsortium bestående av bland annat Abu Dhabi Investment Authority kan vara på väg att köpa Capio AB. ADIA är Abu Dhabis statliga investeringsfond. Det här handlar inte om ett enskilt företag eller privata investerare i Abu Dhabi utan om staten själv. Man kan likna det vid att den ryska eller den saudiska regeringen skulle äga en del av vår välfärd. Om Capio går med vinst kommer utdelningen att gå direkt till att fylla statskassan i en diktatur som bland annat begår krigsbrott i Jemen.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga till regionrådet: Kommer Region Stockholm att kräva förnyad ägarprövning av Capio om bolaget köps upp av emiratet Abu Dhabi?

Anförande nr 57
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Tack, Talla, för din högaktuella fråga! Den ligger dock lite före i tid för såvitt jag vet finns det ingen affär ännu. Vi har heller inte mottagit någon anmälan om några väsentliga ägarförändringar. Min kunskap om affären bygger helt på vad jag har läst i medierna. Vad jag förstår är det inte Capio som är föremål för en eventuell affär, utan det är Capios ägare, Ramsay Health Care, som är det. Där pågår diskussioner om en eventuell affär.

Om en sådan affär skulle genomföras har vi en ordning för det i regionen. Vid väsentliga ägarförändringar ska en ägarprövning göras. Hur det konsortium som möjligen kommer att lägga ett bud och göra den här affären ser ut har jag inte klart för mig. Även det bygger helt på medieuppgifter. Jag har förstått att det är ett amerikanskt baserat konsortium, men precis som Talla Alkurdi beskriver det finns det i konsortiet också en stat som vi helst inte vill göra affärer med. Det måste naturligtvis utredas ordentligt. Om det blir aktuellt kommer vi att fatta beslut i regionen i god ordning.

Frågan är dock lite större än så. Vad vi är vana att granska är om det handlar om en seriös ägare. Man begär utdrag ur belastningsregistret. Man tittar på styrelseledamöter, organisationsskisser och så vidare. Frågan handlar egentligen om hur Sverige som land ska ställa sig till att utländska intressen och andra stater äger och driver verksamheter som är viktiga för vårt land. Vi har haft sådana diskussioner tidigare. Vi i regionen ska ta vårt ansvar och följa de lagar som finns i Sverige, men den här frågan måste också skötas på nationell nivå. Jag hoppas att regeringen vill initiera ett arbete för att se över detta.

Anförande nr 58
Regionrådet A l k u r d i (S): Tack för svaret! Det finns självfallet ett nationellt intresse i det här, men i det parlament som vi verkar i finns det ett särskilt intresse av att ha en principiell hållning. Vem ska kunna äga och bedriva vård i Region Stockholm? Vi i Socialdemokraterna menar att en ägarprövning bör ske vid ett eventuellt ägarbyte, och en sådan ägarprövning bör även ske i berörd nämnd, det vill säga hälso- och sjukvårdsnämnden. Vi är dessutom tydliga med att ett sådant förmodat ägarbyte inte är förenligt med principerna om vem och vilka som kan bedriva hälso- och sjukvård i Region Stockholm. Det gäller alltifrån patientsekretess till var våra skattemedel i slutändan hamnar.

Anförande nr 59
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Det är viktigt att vi säkerställer att ägarna för de verksamheter som vi bedriver är seriösa. Det finns en ordning för hur ägarprövning ska gå till. Den kommer naturligtvis att fullföljas även i detta fall om det blir aktuellt.

Jag menar nog ändå att frågan måste tas på ett betydligt större allvar än så, för det handlar inte bara om denna affär. Det handlar om en föränderlig värld där olika stater och företag äger verksamhet på ett sätt som går långt utanför vad vi i regionerna – inte bara Stockholms region utan kommuner och regioner i stort – är vana vid att hantera. Det här får effekter på svensk utrikeshandel. Det är därför viktigt att vi för debatten nationellt. Jag vet att det finns en pågående diskussion om detta. Jag välkomnar den, för jag tycker att vi ska ha ordning och reda i dessa frågor. Vi ska naturligtvis följa avtal och de bestämmelser som finns i våra avtal med olika leverantörer. Det ser jag som en självklarhet.

Fråga 2

Anförande nr 60
J o n a s L i n d b e r g (V): Ordförande! Den 2 mars gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att analysera och fastslå mål och riktvärden vad gäller vårdplatser nationellt och regionalt. Det gällde även intensivvårdsplatser. Man skulle därtill få i uppdrag att se över en rimlig beläggningsnivå på våra sjukhus. Vi anser att det är oerhört positivt att man äntligen tar ett nationellt grepp om den här frågan och att det är Socialstyrelsen och inte SKR som får mandatet. Men det är regionerna i dag som är ansvariga för sjukvården. Det är i regionerna man tyvärr har misslyckats med att få till fler vårdplatser, trots att man länge har pratat om detta.

Med anledning av detta undrar jag: Anser inte du att det är dags för Region Stockholm att upprätta ett eget riktmärke för hur många vårdplatser vi bör ha i den här regionen?

Anförande nr 61
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Tack för din fråga, Jonas Lindberg! Jag är anhängare av att vi ska utöka antalet vårdplatser. Det har vi också gjort i Region Stockholm. Som frågeställaren beskriver har vi nationellt en nedåtgående trend för antalet vårdplatser. Stockholm går dock mot den trenden. Vi har ökat antalet vårdplatser, och vi har dels kortare vårdköer, dels färre överbeläggningar och dels färre satellitpatienter på våra sjukhus. Det är fantastiskt bra.

Vi behöver utöka antalet vårdplatser ytterligare, och det rätt kraftigt. Exempelvis vore det bra om vi långsiktigt byggde ut de geriatriska vårdplatserna. Just nu har vi lite luft i det systemet, men det kommer på sikt att behövas fler. Vi behöver ungefär ytterligare 200 vårdplatser på våra sjukhus för att vi ska ha en bättre beläggningsgrad. Det kan man säga är ett riktmärke.

Jag tycker dock att det är viktigt att vi arbetar tillsammans med Socialstyrelsen och följer det arbete som man gör där samt fortsätter på inslagen väg, det vill säga ökar antalet vårdplatser, minskar överbeläggningarna och har färre satellitpatienter. Jag tror att vi ska avvakta innan vi bestämmer precis hur vi ska forma detta i Stockholm så att det hänger ihop med det nationella arbetet.

Vad jag däremot inte vill ha är någon sorts planekonomisk styrning av hur vårdplatserna exakt ska fördelas på olika sjukhus. Det tror jag görs mycket bättre av professionen, med hänsyn tagen till de behov som finns och som kan förändras över tid men också till den medicinska utveckling som sker. Vi ska ju vara glada över att vårdtiderna blir allt kortare och att patienter inte behöver längre vård. Om man gör det hela alltför stelbent finns annars en risk att man låser fast sig. Det är kanske heller inte riktigt vad frågeställaren efterlyser.

Anförande nr 62
J o n a s L i n d b e r g (V): Vi ska inte ha några planekonomiska lösningar för detta. Det är sant. Men nuvarande sjukhusavtal är egentligen en blandning av det sämsta med planekonomi och marknadsekonomi och har misslyckats med att få upp antalet vårdplatser. Ser vi bakåt i tiden hade vi fler vårdplatser 2016, både inom slutenvården och inom geriatriken, än vad vi har i dag. Jag tror att ett mål och ett riktvärde är viktigt att ha så att vi kan styra mot det.

Sverige och Stockholm har alldeles för få vårdplatser per tusen invånare. Vi har lägst antal i hela OECD. Våra grannländer har ungefär dubbelt så många. Jag tror inte att man ska bestämma hur många vårdplatser som ska finnas på varje sjukhus, men man kan ha en målsättning, till exempel att Stockholm ska kunna ha tre och en halv vårdplats per tusen invånare eller åtta intensivvårdsplatser per hundra tusen invånare, och sedan styra och resurssätta vården utifrån det. Om vi inte har en plan och ett riktvärde framåt är det väldigt svårt att få en utveckling. Det är vad vi har sett hittills.

Anförande nr 63
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Nu kritiserar du sjukhusavtalen, men det är under den period då vi har haft dessa avtal som vi har ökat antalet vårdplatser. Samtidigt ska sägas att sjukhusavtalen naturligtvis inte har kunnat verka med någon vidare kraft eftersom pandemin kom emellan och ställde allt på ända.

Arbetet med att utveckla nästa generations sjukhusavtal är redan igång. Där finns möjligheter om man önskar styra på olika sätt att göra det i det sammanhanget. Jag tycker inte att det låter som att vi är särskilt oense. Vi vill inte detaljstyra precis var vårdplatserna behövs. Vi är båda överens om att fler vårdplatser behövs. Förvaltningen har i olika sammanhang sagt att en bedömning kan vara hundra nya vårdplatser. Jag tror att fler än så behövs. Jag tolkar det här som att vi har ganska stor samsyn om hur utvecklingen bör se ut framöver. Men hur vi ska formalisera sådana beslut så att det inte bara blir en pappersprodukt utan får styrning framåt återstår att utforma i sjukhusavtal och annat.

Fråga 3

Anförande nr 64
B r i t t - M a r i C a n h a s i (SD): Nu går vi mot en period som många har väntat på och sett fram emot. Solen skiner, det blir varmare men fästingarna är här. År 2021 anmäldes fler fall av fästingöverförd virusorsakad hjärninflammation än något tidigare år. Det var en fördubbling mot året innan. Detta visar en sammanställning från Folkhälsomyndigheten som också rekommenderar att personer som vistas i riskområden vaccinerar sig mot TBE. Vaccinationen är beroende av personens egen förmåga att betala, vilket inte är fallet vid annan hälsovård. Grundvaccineringen är viktig för vaccinskyddet, och det finns tecken på att vaccinet fungerar bättre genom hela livet om man vaccinerar sig redan som barn. Studier visar att om man erbjuder barn avgiftsfritt TBE-vaccin redan som liten får man en hälsovinst till rimlig kostnad.

Med anledning av att vår region ligger i en fästingtät zon och att andra regioner har infört eller planerar att i olika former införa kostnadsfritt TBE-vaccin undrar jag om regionrådet Désirée Pethrus anser att det är dags att erbjuda kostnadsfritt TBE-vaccin för invånarna i Region Stockholm.

Anförande nr 65
Regionrådet P e t h r u s (KD): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag tackar Britt-Mari Canhasi för hennes fråga om att erbjuda TBE-vaccin i Region Stockholm. Det är en fråga som vi har diskuterat vid ett tidigare tillfälle då vi behandlade en motion. Att ge invånarna i Region Stockholm skydd mot allvarliga sjukdomar är viktigt, och ett vaccin är ett effektivt sätt att förebygga en rad olika allvarliga sjukdomar.

TBE är en virussjukdom som sprids med fästingar, och viruset kan orsaka en inflammation i hjärnan eller hjärnhinnorna med allvarliga följder, precis som du har varit inne på. Som känt har flera regioner i Sverige under de senaste åren infört kostnadsfritt TBE-vaccin. Senast gjordes det i Uppsala för barn och unga. Det handlar alltså om lite olika åldersgrupper. Jag tycker att det är angeläget att vi även i Region Stockholm utreder frågan på allvar, vilket jag tidigare har sagt. Expertgruppen för vaccinationer i vår region liksom smittskyddsläkare är positiva till att Region Stockholm i framtiden ska kunna erbjuda någon form av kostnadsfri vaccination. Vilka åldersgrupper som ska kunna omfattas går det inte att svara på i nuläget, utan det behöver klarläggas.

Det har tidigare kommit hälsoekonomiska beräkningar som visat att det inte är försvarbart att bekosta TBE-vaccin, och även Folkhälsomyndigheten har sagt samma sak. Men vi här i Stockholm har ändå bett om en utredning. Det kom nämligen en utredning som sade att det inte är ekonomiskt effektivt att göra det, men sedan kom en annan som sade att det kan vara effektivt om man tittar på hela livscykeln. Det görs nu en genomgång av underlaget tillsammans med data från en studie i Göteborg. Jag hoppas på detta. På grund av pandemin har ju smittskyddsenheten haft mycket att göra, så därför får vi återkomma i frågan.

Anförande nr 66
B r i t t - M a r i C a n h a s i (SD): Du säger att en utredning pågår, och det är ju bra. Men trots att fler vaccinerar sig ökar TBE-fallen. Det var mot den bakgrunden som vi i Sverigedemokraterna redan i februari 2020 lämnade in en motion om ett uppdrag att utreda kostnadsfritt TBE-vaccin för barn och unga. Förvaltningen svarade i januari 2021 att det inte behövdes något utredningsuppdrag till nämnden eftersom den redan hade initierat en ny utredning som var i gång och som väntades bli klar under 2021. Vårdens kunskapsstyrningsnämnd, där jag sitter, har hittills inte följt upp detta och har heller inte rapporterat om den pågående utredningen. Därför undrar jag var i processen man befinner sig.

Anförande nr 67
Regionrådet P e t h r u s (KD): Det du säger, Britt-Mari Canhasi, är helt rätt. Tanken var att det skulle komma ett svar redan 2021. Det svar jag får nu från smittskyddsläkaren är att hon tror att Centrum för hälsoekonomi, informatik och sjukvårdsforskning kommer med ett svar under våren. Det kostar ju en del pengar, så vår förhoppning är att vi ska kunna lägga in någonting i budgeten till hösten om vi får fortsatt förtroende, vilket vi hoppas. Min ambition är i alla fall att vi ska komma framåt i denna fråga.

Fråga 4

Anförande nr 68
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Vi socialdemokrater har under flera år drivit frågan om att genomföra ett pilotförsök på linje 4 för att öka framkomligheten och därmed också bussens hastighet så att restiden kan minska. I detta har vi en gemensam syn med bland annat Miljöpartiet. Vi är därför glada över att ett sådant försök kommer att genomföras under året med start i augusti.

Under pandemin har möjligheten att stiga på i alla dörrar varit möjlig för att genom stängd framdörr kunna skydda föraren från smitta. Detta har också lett till att hot och våld mot chaufförerna nästan helt har försvunnit under samma tid. Tyvärr har validering inte varit möjligt vid de bakre dörrarna, vilket har lett till uteblivna intäkter. I det försök som nu ska göras kommer förutom på- och avstigning med blippmaskiner vid alla dörrar även signalprioriteringar, justerade hållplatslägen, framkomlighetsförbättringar och så vidare att ingå. Vi menar att det också är viktigt att man utvärderar just detta.

Jag vill därför ställa en fråga till ansvarigt regionråd. Under augusti 2022 till augusti 2023 kommer ett pilotförsök att genomföras på linje 4 med påstigning i samtliga dörrar. Om utvärderingen av detta faller väl ut undrar jag om du skulle vara beredd att gå vidare med påstigning i samtliga dörrar i större skala än så.

Anförande nr 69
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Herr ordförande! Svaret på den fråga som du har ställt till mig här, Jens Sjöström, så som den är formulerad på papper, är ja.

Anförande nr 70
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Tomas! Mitt svar till dig är: Bra! Jag ser fram emot att ses på barrikaderna och att det här blir permanent och omfattar fler linjer. Det här borde omfatta hela busstrafiken i Stockholms län.

Anförande nr 71
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Vi måste däremot komma ihåg, Jens Sjöström, att försöket först och främst inte är genomfört ännu. Vi har dessutom inte gjort någon utvärdering, och jag kan därför inte svara på frågan om försöket har fallit väl ut eller inte. Men svaret på frågan om jag, om försöket faller väl ut, skulle vara beredd att genomföra det här i större skala är naturligtvis ja. Det blir förstås inte jag som i så fall gör det eftersom jag inte kandiderar till denna församling inför nästa mandatperiod.

Det vore väldigt märkligt om man inte är beredd att ta till sig av försök som man har genomfört och som faller väl ut. Om det däremot skulle visa sig att det inte faller väl ut, om det skulle visa sig att kostnaden för att genomföra försöket blir orimligt hög, om det skulle leda till mer problem än det löser eller om det skulle leda till att fuskåkandet ökar väldigt kraftigt – det finns många saker som man teoretisk kan fundera på som kan visa sig vara negativa parametrar i det här – kommer vi naturligtvis att få tänka om eller göra ett annat ställningstagande. Men så som du ställde frågan är svaret självklart ja.

Fråga 5

Anförande nr 72
M a r t a A g u i r r e (V): Herr ordförande! I dag kommer vi att anta förslaget om att alla ungdomar mellan 12 och 18 år kommer att få ett gratis sommarlovskort. Vi är givetvis jätteglada över att majoriteten inför valet väljer att plocka upp ett vänsterpartiförslag och göra det till sitt eget. Vi välkomnar förslaget att ungdomar med full funktionalitet har obegränsad tillgång till kollektivtrafiken.

Ungdomar som har rätt till färdtjänst har ett högkostnadsskydd som motsvarar vad SL:s 30-dagarsbiljett kostar för reducerat pris, nämligen 650 kronor. Min fråga är: Kommer majoriteten att göra den avgiftsfria sommarlovsbiljetten giltig även för ungdomar i den särskilda kollektivtrafiken så att även deras resor blir kostnadsfria?

Anförande nr 73
Regionrådet P e t h r u s (KD): Ordförande, kära ledamöter! Ungdomarna i den särskilda kollektivtrafiken kommer att resa kostnadsfritt under samma period som i den allmänna kollektivtrafiken i enlighet med det beslut vi kommer att fatta i dag. Det är viktigt med en likhetsprincip, och ett sådant beslut fattades genom ett ordförandebeslut i går, måndagen den 9 maj. Det kommer förmodligen upp i regionstyrelsen den 17 maj och i regionfullmäktige den 7 juni, lagom till att skolungdomarna får sommarlov.

Egentligen var tanken att beslutet skulle tas i färdtjänstnämnden, eftersom det bara handlar om 1,6 miljoner vilket vi klarar inom budgeten. Men enligt juristerna behövs det ett beslut i fullmäktige eftersom det gäller taxor. För att hinna få upp detta i tid till nästa fullmäktige-sammanträde var vi tvungna att ta ett ordförandebeslut, vilket som sagt gjordes i går. Jag hoppas att vi alla i och med det kommer att vara nöjda med att vi har ett beslut före sommaren även för denna grupp.

Anförande nr 74
M a r t a A g u i r r e (V): Vi välkomnar förstås detta beslut. Vi välkomnar att det har kommit till. Det är bra att ungdomar med varierande funktionalitet som är beroende av färdtjänsten också får åka på samma premisser som andra ungdomar.

Anledningen till att frågan kommer upp är att vi har ställt frågan så många gånger i olika instanser, och ni har blivit svaret skyldiga. Vi välkomnar detta jättemycket. Och återigen vill jag säga att vi välkomnar att majoriteten för en vänsterpolitik.

Anförande nr 75
Regionrådet P e t h r u s (KD): Det här är koalitionens egen politik. Vi vill att ungdomar skulle komma tillbaka till kollektivtrafiken efter pandemin. Vi vill förstås att många ska göra det så att vi kan få upp åkandet i kollektivtrafiken. Det är något som vi i koalitionen jobbar hårt för. Naturligtvis ska också unga med funktionsnedsättning eller unga som på annat sätt har behov av att resa via färdtjänsten få åka under sommaren. Utifrån våra värderingar ser vi i vår koalition detta som självklart.

Fråga 6

Anförande nr 76
M s c i w o j S w i g o n (SD): Herr ordförande, åhörare, ledamöter! I trafiknämnden har ett beslut fattats om att genomföra en pilotstudie om påstigning i alla dörrar på linje 4. Pilotstudien innebär att valideringsmaskiner ska installeras vid alla dörrpar för att dels kunna följa valideringsgraden under studien, dels kunna säkra intäkterna. Detta sker i realtid för att se hur hög valideringsgraden är på enskilda bussar. Man ska i sin tur kunna rikta biljettkontroller baserat på just valideringsgraden.

I dag genomförs en majoritet av biljettkontrollerna i Region Stockholms kollektivtrafik av uniformerade biljettkontrollanter. Biljettkontrollanterna är tydligt synliga och har en hög igenkänningsfaktor.

Med anledning av detta, av det utbredda fuskåkandet i SL:s busstrafik och av implementeringen av det nya biljettsystemet i pilotstudien på linje 4, vill jag fråga regionrådet om det kommer att införas fler civilklädda biljettkontrollanter för att stävja sannolikt fuskåkande.

Anförande nr 77
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande! Svaret på frågan är ja.

Anförande nr 78
M s c i w o j S w i g o n (SD): Herr ordförande! Det blir jag väldigt glad över. Från början var ju det här Sverigedemokraternas förslag, och Kristoffer var emot det på grund av sina politiska åsikter. Det är väldigt glädjande att tjänstemännen kunde tala även till Sverigedemokraternas fördel och införa ett bra förslag.

Anförande nr 79
Regionrådet T a m s o n s (M): Ibland kan det kanske vara ett problem med att jag har varit med i politiken ganska länge, även i regionpolitiken. Jag vet ju att jag var med om att införa de civila biljettkontrollanterna i SL-trafiken en gång i tiden, så jag har knappast varit emot dem. Jag har också sett till att de har blivit fler under årens lopp och hur de samlade biljettkontrollerna har gått från att vara runt två miljoner per år till att nu vara över fem miljoner per år.

Jag vet inte om det som sades i fråga om politiken var ett uttryck för ohederlighet eller om det var det slags nålstick och tjuvnyp som hör valrörelser till. Jag är lite för gammal för sådant; jag har vuxit ifrån det. Jag tycker att fakta sparkar högst i de flesta sammanhang. Jag tror faktiskt att det demokratiska samtalet blir bättre av att vi ger varandra kredd när vi gör bra saker och att vi bejakar en bra och positiv utveckling.

En sådan har vi just när det gäller kollektivtrafiken. Tjuvåkningen pressas tillbaka, och intäkterna ökar. Under den senaste veckan hade vi kontrollavgifter med en fuskgrad på motsvarande under 1 procent i vår trafik. Det är jättebra.

Fråga 7

Anförande nr 80
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Herr ordförande! Kära fullmäktige och åhörare! Den som har störst behov ska få vård först. Ingen ska kunna köpa sig före i vårdkön. Svårare än så är det inte. Regeringen har i veckan presenterat nya förslag för att skärpa kontrollen över privata sjukvårdsförsäkringar för att säkerställa att behovsprincipen alltid styr tillgången till vård. Men det tar tid innan detta blir lag.

Det finns i dag inga hinder för vårdbolag i Region Stockholm att ha två köer – en för skattefinansierade patienter med större vårdbehov och en annan för betalande patienter som har försäkringar. Detta kan dock regleras i regionens samtliga vårdavtal med privata vårdgivare fram till dess att regeringens förslag blir verklighet. Min fråga till ansvarigt regionråd är därför: Är du redan nu beredd att skärpa avtalen med privata vårdbolag och ta bort möjligheten till dubbla köer?

Anförande nr 81
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack för din fråga, Robert! Vården ska alltid prioritera dem som har störst behov och de mest akuta vårdbehoven. Det regleras i hälso- och sjukvårdslagen. Jag tycker inte heller att man ska kunna köpa sig före i någon kö.

I Sverige har många människor skaffat sig privata sjukvårdsförsäkringar, inte sällan genom kollektivavtal mellan fack och arbetsgivare. Vi kan konstatera att utvecklingen ser ut så. Är det bra eller inte? Jag tycker förstås att människor själva ska få välja hur de använder sina pengar. Det allra bästa och säkraste sättet för att motverka privata vårdförsäkringar för oss som verkligen vill se en gemensamt och offentligt finansierad men gärna av privata utförare utförd hälso- och sjukvård är att ha en bra tillgänglighet i vården. Det har vi i Stockholm.

Naturligtvis påverkas även sjukvården i Stockholm av pandemin. Det har vi sett med vårdskuld och annat. Trots det har vi betydligt bättre förutsättningar här än i landet i stort. Jag tror att det är rätt väg att gå och inte att försöka förhindra, begränsa och stoppa utan att bejaka mångfalden i vården och låta många vårdgivare vara med och bidra. På så vis kan vi bli framgångsrika.

Om lagarna ändras i Sverige ska vi naturligtvis följa dem. Men avtal är ingenting som en part ensidigt kan sätta sig och skriva om. Det kräver naturligtvis nya överenskommelser mellan alla inblandade parter, och det är i dagsläget inte aktuellt att gå igenom alla våra sjukhusavtal eller vårdavtal med privata utförare.

Anförande nr 82
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Säkraste sättet är förstås att ha en tillgänglig sjukvård. Men på grund av att Region Stockholm har landets kanske mest marknadiserade vård har vi dessutom också störst problem med försäkringspatienter som köper sig före i kön. Vi har till och med problem med att marknadfieringen suger ut läkare från andra delar av landet, exempelvis inom vårdval hud. Syftet med att ha en privat sjukvårdsförsäkring är att man ska kunna gå före, och vem ska man kunna gå före om inte den som har ett större behov.

Det är fritt fram för skattefinansierad vård att ha dubbla köer: en för behovsstyrda patienter och en för dem som betalar själva bredvid. Jag tycker att det räcker nu. Det är dags att vi tar tillbaka den demokratiska kontrollen över vården i Region Stockholm. Vi ska inte ha dubbla köer där den som har råd kan köpa sig före den som har behov.

Anförande nr 83
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Robert Johansson! Vi har kortast vårdköer i hela landet. Man kan fundera på vad det beror på. Jag tror att svaret är uppenbart för de allra flesta. Vi har kortast vårdköer för att vi har störst vårdutbud. Vi har flest vårdgivare. Det är en fantastisk styrka att vi har denna mångfald. Vi har dessutom en valfrihet som man bara kan drömma om i andra delar av landet. Det är viktigt, och det ska vi fortsätta med, trots din yviga retorik.

Jag blir bekymrad när jag hör socialministern säga att hon har tappat kontrollen över sjukvården i landet. Så har vi det inte i Stockholm. Vi har bra kontroll och har ordning och reda på våra avtal, och vi arbetar med uppföljning. Så ska vi fortsätta att göra, för stockholmarna ska ha bra tillgång till vård. Bästa sättet att göra de privata sjukvårds-försäkringarna onödiga är, återigen, att ha en bra tillgänglighet. Det är vägen framåt.

Fråga 8

Anförande nr 84
J o n a s L i n d b e r g (V): Ordförande! Det har länge funnits en riktlinje i Sverige om att en allmänläkare bör ha ansvar för max 1 500 patienter, men vi är långt ifrån det i dag. Det är genom en sådan begränsad lista som vi får tydligt ansvar och kontinuitet i vården på ett sätt som är både säkert och kostnadseffektivt. Nyligen angav Socialstyrelsen ett nytt riktmärke med 1 100 patienter per läkare. Samtidigt förstår man att kompetensförsörjningen är svår, och det finns brist på allmänläkare i dag.

Alla har länge talat om nära vård. Vård- och omsorgsanalys konstaterade i oktober 2021 att väldigt lite händer i regionerna. Fler har inte fått fast läkare. Någon tydlig resursförstärkning till primärvården syns inte. Jag undrar därför om du anser att primärvården under ert styre har fått rätt förutsättningar för att vi ska kunna ha 1 100 eller 1 500 patienter per läkare.

Anförande nr 85
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack för frågan, Jonas Lindberg! Ja, Socialstyrelsen har alldeles nyligen kommit med beskedet att ett riktmärke kan vara 1 100 invånare eller patienter listade per läkare. Vi ska naturligtvis sträva efter att följa detta riktmärke.

Hur ser det då ut? Riksdagen har nyligen fattat beslut om en nära-vård-reform som handlar om vårdcentralerna eller husläkarmottagningarna och som inte ger patienterna rätt att lista sig på fast och namngiven läkare men däremot på en fast vårdcentral. Detta tycker jag är en brist. Jag minns ärligt talat inte riktigt hur Vänsterpartiet röstade i frågan. Liberalerna står fast vid att patienterna ska få lista sig hos en fast och namngiven läkare.

Socialstyrelsen bedömer i sina riktvärden för Stockholm att det finns 1 262 invånare per läkare, vilket är 162 från riktvärdet. Det placerar ändå Region Stockholm som sjätte bäst av alla regioner. Under perioden har primärvården varit en tydlig politisk prioritering för den blågröna koalitionen. Vi har tillfört mer än 1 miljard kronor till denna del av hälso- och sjukvården. Samtidigt är vi alla medvetna om vad pandemin har inneburit i form av ett enormt tryck på vården. Ingen ska tro att det här är enkelt.

Jag har besökt väldigt många vårdcentraler under våren. Särskilt där patienterna är nöjda och medarbetarna trivs har de en sak gemensam, nämligen väldigt hög andel listade på fast och namngiven läkare. Den reformen är alltså viktig.

Hur har det gått i Stockholm under mandatperioden? Cirka 63 procent av länets invånare är nu listade på en fast och namngiven läkare. När vi tillträdde år 2018 var det ungefär 44,5 procent. Vi är på väg åt rätt håll, men vi är inte i mål.

Anförande nr 86
J o n a s L i n d b e r g (V): Tack för svaret! Vi kan också konstatera att primärvårdens andel av den totala sjukvårdsbudgeten ligger fast runt 19 procent, trots att man talar om att den måste upp över 25 procent för att vi på allvar ska få en förstärkt och nära vård. Som du säger har ni förstärkt vårdcentralerna med vissa belopp, men dessa belopp äts ofta upp av inflation, prisökningar men också ett utökat uppdrag som kommer parallellt varje år till primärvården.

När Distriktsläkarföreningen gjorde en gedigen utvärdering visade det sig att andelen patienter per läkare i Region Stockholm har ökat de senaste tio åren och ligger nu över 2 200 i snitt. Man utbildar förvisso fler ST-läkare i allmänmedicin, men många vårdcentraler har inte råd att anställa fler allmänläkare trots att de behöver och vill det. Läkarförbundet visade nyligen i en rapport att stockholmarna upplever sämst tillgänglighet i hela landet till sin vårdcentral och har sämst möjlighet till fast läkare. Däremot har fler fast frisör. Jag tycker inte att detta är rimligt.

Anförande nr 87
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Det finns flera mätningar som visar det motsatta, det vill säga att Stockholm går mot trenden även här och ger möjlighet till allt fler att få lista sig. Det ser vi inte minst i vår egen statistik från vårdcentralerna.

Jag medger dock gärna att det finns väldigt mycket mer som behöver göras på området. Riktningen ligger fast. Vi ska ha en fast och namngiven husläkare i Stockholm till skillnad från hur det är i stora delar av landet i övrigt. Vi behöver fortsätta öka resurserna. Det har vi också enats om i de dokument som vi har fattat beslut om som handlar om att styra primärvården framöver.

Jag vänder mig lite mot beskrivningen av andelen. Även jag tycker att primärvården ska ha en stor andel av hälso- och sjukvården. Men när man jämför det med år då vi har haft en pandemi tycker jag inte att det är konstigt att sjukhusen har fått en betydligt större andel av vården. De har ju haft en extrem situation med otroligt många patienter. Man får ju inte sämre förutsättningar i primärvården för att sjukhusen har fått resurser för att klara av pandemivården.

Fråga 9

Anförande nr 88
R o l a n d J o h a n s s o n (SD): Ordförande, ledamöter, övriga! Med tanke på de senaste skriverierna i pressen om icke levererade körningar i Nynäshamn hade kanske auktorisationsmodellen ”fritt val av leverantör” kunnat reda upp situationen för de kunder som inte fick någon hämtning. Vi föreslog förändringar av avtalen vid förlängningen av leverantörsavtalen våren 2021. Vad gjorde man då? Ingenting.

Med den pågående pandemin var det inte så svårt att se in i framtiden då åkeri efter åkeri gick i konkurs. Att det skulle bli en akut brist av förare och bilar kunde man förutse. Nu ser vi resultatet. Vi har en stor ökning av beställningar, och endast en liten del av dem som beställer bil får en bil. I en debattartikel kunde man nyligen om en färdtjänstkund som hade beställt bil vid sju tillfällen, men alla bilar utom två uteblev.

Jag ställer därför följande fråga: Vid vilken gräns för uteblivna körningar kommer regionen att förändra eller säga upp de nuvarande avtalen?

Anförande nr 89
Regionrådet P e t h r u s (KD): Ordförande! Tack, Roland Johansson, för frågan! Färdtjänsten är en mycket viktig verksamhet i Region Stockholm, och den möjliggör för personer som har svårt att resa kollektivt att komma till arbetet, utbildningen eller sin fritidsaktivitet. Det är självklart viktigt att det finns chaufförer och bilar för att färdtjänsten ska fungera. Det är olyckligt om chaufförer bommar körningar. Jag är den första att hålla med om det. Men det är fortfarande en konsekvens av förarbrist och skenande bränslepriser. Pandemin har slagit hårt mot taxibranschen, och vi ser det i färdtjänsten när det inte finns tillräckligt med förare.

Det skulle inte lösa någonting, som jag ser det, att säga upp avtalen. Vi är en av världens största taxibeställare. Att plocka bort en större aktör från att köra färdtjänst kommer bara att leda till ännu större bilbrist, fler bommade körningar och sämre tidspassning. Färdtjänstnämndens befintliga avtal är byggda på att bommade körningar renderar viten, inte uppsägning av specifika leverantörer.

Anförande nr 90
R o l a n d J o h a n s s o n (SD): Det förvånar mig att ni inte verkar se problemet. Hur har ni tänkt att lösa de stora problemen? Man behöver kanske inte säga upp de stora avtalen omedelbart. Vad vi är ute efter är att man ska se över avtalen, förändra dem och skapa andra förutsättningar så att man kan tillgodose denna tjänst på det sätt som det är tänkt.

Anförande nr 91
Regionrådet P e t h r u s (KD): Jag kan garantera att färdtjänstnämnden och färdtjänstnämndens ordförande aktivt arbetar med att avtalen ska vara upplagda på så sätt att det naturligtvis ska uppmuntra till att det inte blir några bommade körningar. Det ska vara tidspassning och god kvalitet, och man ska som färdtjänstbeställare kunna känna en trygghet. Det finns naturligtvis alltid mer som vi kan göra, men vi har stränga viten för att brister ska åtgärdas.

Som jag återkommer till har det dock varit en väldigt speciell tid av förarbrist, pandemihantering och bränslekostnader. Allt detta har gjort det svårt för branschen, och det är svårt för oss att göra det på annat sätt med mindre än att vi tar över det i egen regi. Och det tror jag snarare vore en katastrofal utveckling. Vi måste lita till att ha goda och bra avtal som renderar goda körningar.

Fråga 10

Anförande nr 92
Regionrådet S e h l i n (V): Herr ordförande! I går och under helgen har det varit stora störningar i beställningen av färdtjänst och sjukresor. Detta har självfallet drabbat färdtjänstkunder oerhört hårt. Många har fått uppmaningen att beställa bil på stan – vilken bil som helst – och sedan begära ersättning. Men det här har skapat stor stress och många frågor.

Jag vill därför ställa en fråga till Désirée Pethrus: Kommer haveriet – det handlade ju om ett it-haveri – att på något sätt förändra din inställning till kommande upphandlingar inom färdtjänstområdet för att säkerställa att det här fungerar?

Anförande nr 93
Regionrådet P e t h r u s (KD): Herr ordförande! Tack, Anna Sehlin, för frågan och för möjligheten att berätta lite om vad som hände!

På söndagsmorgonen fick våra största leverantörer av färdtjänst och sjukresor, Sverigetaxi och Taxi Kurir, allvarliga tekniska problem i sina bokningssystem. Det här skedde i samband med en uppdatering. Det gällde deras huvudbolag Cabonlines verksamhet i hela Norden och innebar att de inte kunde logga ut resor på sina bilar någonstans i hela Norden. Oavsett om det handlade om offentligt finansierade resor, exempelvis färdtjänstresor, eller privata affärsresor utgjorde detta ett stort problem.

Under måndagseftermiddagen kom systemet i gång igen. Men vi menar att det som har skett är fullständigt oacceptabelt, inte minst eftersom det skett vid ett tidigare tillfälle i samband med uppdateringsarbeten under hösten och vintern 2020/21. Trafikförvaltningen vidtog alla åtgärder som gick att vidta för att mildra hur specifikt färdtjänst- och sjukresenärer drabbades. Redan under söndagen stod man under kontinuerlig kontakt med leverantörerna som gjorde allt i deras makt för att åtgärda problemet.

Vad gjorde förvaltningen? Man kommunicerade problemet genom olika kanaler till färdtjänstresenärer, sjukresenärer och deras anhöriga. Leverantörerna blev tillsagda att ställa ut taxibilar vid de större sjukhusen så att patienter som tilldelats sjukresa skulle kunna ta en taxi genom direktkontakt med en förare. Det kommunicerades ut att man som resenär kunde ta vilken taxi som helst, begära kvitto och få full ersättning för sitt utlägg i efterhand. Det tillsattes dessutom extra personal för att hantera resegarantin.

Nu fungerar leverantörernas beställningssystem igen, men de är medvetna om att vi ser väldigt allvarligt på det som har hänt. Vi vill att de ska ha robusta system. Det här kommer dock att innebära viten för dem, vilket vi kommer att återkomma till.

Anförande nr 94
Regionrådet S e h l i n (V): Tack, Désirée, för ett bra svar när det gällde själva händelseförloppet och vilka åtgärder som blir följden. Jag tror att regionen är på tårna när något sådant händer och försöker ordna det på bästa sätt samt informerar. Men frågan kvarstår. Kommer den här händelsen att påverka din inställning och hur du närmar dig kommande upphandlingar inom färdtjänsten? Kommer något att förändras utifrån det här?

Vänsterpartiets svar på detta är egen regi i vissa fall. Vi bör åtminstone driva färdtjänsten i egen regi. It-haverier kan självfallet ske även om det drivs i egen regi, så jag vill inte säga att just det är själva lösningen. Men jag skulle vilja höra dig utveckla detta avseende haverier. Nu handlade det dessutom om en tredje part. Haveriet låg alltså inte hos oss utan hos Cabonline. Då blir det svårare. Jag vill gärna höra ett resonemang om lärdomar av detta.

Anförande nr 95
Regionrådet P e t h r u s (KD): Precis som du säger ser vi väldigt allvarligt på detta. Men det var som sagt inte våra system som fallerade, utan deras och uppenbarligen hur de jobbar med uppdateringar. Vi kan naturligtvis försöka ställa krav på att deras uppdateringar ska gå smidigt och att detta slags problem inte får uppstå. Vad vi har att sätta emot är viten. Det kommer sannolikt att bli ett kraftfullt vite efter den här händelsen så att de förstår att vi ser mycket allvarligt på detta.

Jag tror inte att regionen ska bli ett eget taxibolag. Det ser jag verkligen inte framför mig. Jag tror inte att det på något sätt skulle göra det hela mer effektivt. Uppdateringsproblem kan uppstå var som helst. Men vi ska göra allt i avtalen framöver för att tänka på dessa frågor och försöka lägga ytterligare kraft bakom orden i avtalsförhandlingarna.

Fråga 11

Anförande nr 96
H e n r i k Å k e r l u n d (SD): Ordförande! I den tid som för tillfället råder för regionens vårdanställda står sommar och semester snart för dörren, vilket vi alla vet. Det är en tid då regionens verksamheter är i full färd med att förbereda för en omställning genom att planera för att stänga ned ett visst antal vårdplatser och i vissa fall slå samman vårdavdelningar med ett enda syfte, nämligen att sommarsemestern för vårdpersonalen ska kunna läggas ut. När sjuksköterskor försvinner på semester uppstår i regel luckor som drabbar den övergripande bemanningssituationen.

För inte så länge sedan fick jag ett sms från en pensionerad kollega som hade haft kontakt med ett bemanningsföretag som erbjudit bland annat uppdrag över sommaren på SÖS och Karolinska i Solna. Ersättningen för detta skulle utgå med 70 000 kronor i månaden plus övertidsersättning.

Sverigedemokraternas bestämda uppfattning är att regionen ska eftersträva långsiktigt hållbara arbets- och lönevillkor för egenanställda sjukskörskor inom regionen. Med anledning av att semestertider står för dörren, att tätheten bland vårdpersonalen minskar samt att avdelningar slås samman undrar jag om regionrådet anser att regionen kan garantera goda arbetsvillkor för regionens vårdpersonal under sommarens mest intensiva semesterperioder.

Anförande nr 97
Regionrådet N ä s s é n (M): Herr ordförande, fullmäktige! Jag tackar Henrik Åkerlund för frågan. Vad gäller sommarplaneringen är det till att börja med viktigt att understryka att verksamheterna själva ansvarar för planeringen så att man kan göra de anpassningar till sitt uppdrag som finns. Hur stor andel är akut sjukvård? Hur stor andel är elektiv sjukvård? Man planerar för att få en mix av erfarna medarbetare och mer nyanställda medarbetare. Ett sådant arbete bedrivs sedan länge.

Trots den väldigt stora press som pandemin har inneburit för sjukvården har vi de senaste åren successivt sett att medarbetare i Region Stockholm i väldigt hög grad ändå har kunnat få sina fyra veckors sammanhängande semester, om det är vad man har velat ha. Samtidigt har vi successivt kunnat öka antalet öppna vårdplatser under sommarperioderna 2020 och 2021. Målet för 2022 är att ha något fler vårdplatser öppna än föregående sommar samtidigt som vi förstås ska ha fokus på en bra arbetsmiljö även under sommaren.

Anförande nr 98
H e n r i k Å k e r l u n d (SD): Jag tackar för svaret. Att vi skulle ha ett ökat antal vårdplatser är en bild som jag inte riktigt känner igen mig i.

Vi kan uppenbarligen inte komma ifrån det faktum att den lösning som jag precis nämnde är ett utbrett problem som säkerligen kan provocera alla regionens egenanställda sjuksköterskor. Man har bevisligen ett problem med att på ett bättre sätt möta de lönekrav som många anställda efterfrågar. Med det sagt vill jag också ta upp att det här kan uppfattas som en väldigt djup orättvisa. Många egenanställda sjuksköterskor inom regionen går åter en tuff och besvärlig sommar till mötes. De får slita för sin lön samtidigt som sjuksköterskor anställda inom bemanningen har betydligt bättre lönevillkor, något jag exemplifierade i mitt föregående anförande.

Anförande nr 99
Regionrådet N ä s s é n (M): Herr ordförande, fullmäktige! Jag vill ändå understryka att det inte är en lätt uppgift att bemanna i vården. Bemannings- och kompetensförsörjningsfrågor är kanske den absolut viktigaste utmaning som svensk sjukvård över huvud taget har att möta under de närmaste åren. Men i Region Stockholm har vi ett gott samarbete mellan ansvariga chefläkare, hälso- och sjukvårdsförvaltningen och de enskilda sjukhusen och andra vårdinrättningar för att planera sommaren så gott det går. Planeringen har lett till att i princip alla medarbetare som så har önskat har fått sin sammanhängande semester. Jag tror inte att det är jättevanligt i Sjukvårdssverige i övrigt

Som en återhämtningsinsats har vi också beslutat om fyra extra återhämtningsdagar under helåret 2022. Vi gör ett antal olika saker för att skapa en så bra situation som möjligt. Vi har också ett stigande antal öppna vårdplatser under sommarperioden.

Vi hoppas nu på en sommar utan smittökning med lagom temperatur, bra arbetsförhållanden för personalen och god vård för patienterna.

Fråga 12

Anförande nr 100
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Ordförande, fullmäktige! I och med de förändringar som nu görs inom vårdval barn- och ungdomsmedicinska mottagningar kommer ett antal mindre mottagningar att läggas ned. Ett av syftena med förändringarna är också att få en bättre kostnadskontroll. Vi har nu fått höra att BUMM i Liljeholmen och BUMM i Midsommarkransen stänger ned sina verksamheter och att alla bokade tider har avbokats utan att familjerna har fått nya tider eller kontakter med någon annan mottagning. Remisser, säger man, ska finnas kvar i systemet, och så småningom kommer de att skickas till andra mottagningar. Familjerna vet inte vilka dessa är eller hur långt de kommer att ha till närmaste BUMM. Många av de barn som är inskrivna på BUMM har kroniska sjukdomar och är i behov av regelbunden vård.

Jag vill därför fråga om du känner dig trygg med att alla patienter hos de BUMM som nu stänger snabbt kommer att kunna få tider på andra mottagningar och att inga remisser försvinner i systemet.

Anförande nr 101
Regionrådet N ä s s é n (M): Herr ordförande, fullmäktige! Tack för frågan, Catarina Wahlgren! Det är viktigt att påminna om bakgrunden till frågan. Det har skett en stor omstrukturering av barnsjukvården under mandatperioden. Det har vi gjort för att renodla och tydliggöra vårdnivåernas olika uppdrag för att på detta sätt gynna både kostnadskontroll och en god vård för patienterna. Detta har skett med lång framförhållning och i dialog med aktörerna. Oavsett vilket slags vårdaktörer det handlar om är det självklart att man har en skyldighet att skicka informationen vidare om man stänger eller om det sker förändringar i vårdsystemet. Jag vet att hälso- och sjukvårdsförvaltningen stöder vårdgivarna i detta fall.

Några exempel på de åtgärder som har gjorts för att bibehålla en god vård för patienterna är att man har genomfört granskningar för att säkerställa att patienterna blir mottagna på rätt nivå. Vi har sett att ett antal patienter har kommit till BUMM trots att husläkarmottagningen är den korrekta nivån. Det är, återigen, vårdgivarnas ansvar att sköta remitteringen och informationen till patienterna, och jag förutsätter att det sker även när en nödvändig omstrukturering nu genomförs genom att vi styr arbetet mot något färre men större mottagningar med bättre möjligheter att ta hand om rätt patienter.

Anförande nr 102
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Det verkar dock saknas en plan för hur patienterna ska tas om hand i förändringsarbetet och hur det kommer att se ut i framtiden med en spridning av vård över hela regionen. Vi ser att vårdgivarna väldigt snabbt nu avbokar patienter, säger upp kontakter med konsulterade specialister och säger upp kontakter med vårdcentraler. Vårdgivarna kan heller inte hänvisa vidare eftersom man inte vet vilka BUMM som kommer att drivas vidare. Därmed kan vårdgivarna inte stötta de inskrivna patienterna.

Det här leder till att patienten förlorar kontakten med en specialist som man kanske har god kontakt med, patienten blir utan svar på genomförd provtagning, patienten vet inte vart hon ska vända sig eller om man behöver en ny remiss från vårdcentralen och patienten, som i det här fallet är en väl påläst och insatt patient, undrar hur vårdgarantin beräknas och om den kommer att kunna hållas för alla de barn som nu tvingas söka sig till en annan mottagning.

Anförande nr 103
Regionrådet N ä s s é n (M): Ordförande, fullmäktige! Den bild som nu målas upp känner jag inte riktigt igen. De kontakter som jag har med medarbetare inom sjukvården säger att man i normala fall tar ett väldigt stort ansvar för sina patienter och att man i samarbetet med hälso- och sjukvårdsförvaltningen vid förändringar ser till att information och annat förs vidare tillbaka till husläkare för patienten eller till en annan specialistmottagning.

Det är också så att det inte är färre personer verksamma inom BUMM, däremot är det färre mottagningar men större, för att patienten ska få vård på rätt nivå.

Den här omtanken från Vänsterpartiet är också lite rörande. De vill ju egentligen inte själva ha några privata fristående vårdgivare över huvud taget. Den process av remisser och annat som vi skulle se om all fristående vård skulle läggas ned och på något magiskt sätt gå tillbaka till regionen, är ju något som ju verkligen skulle vara den största risken i det här fallet.

§ 64 Remitterat och sammanställt förslag till länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2022-2033 RS 2021-0109

Anförande nr 104
Regionrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! Detta är ett anmälningsärende, en anmälan av det beslut som länsplane- och samhällsplaneringsutskottet fattade den 27 april när vi fastställde Region Stockholms förslag till länsplan för Region Stockholm och för transportinfrastrukturen.

Detta är ett anmälningsärende också av det skälet att det är ett ärende av stor vikt. Det kommer att komma tillbaka till regionfullmäktige för slutgiltigt fastställande under hösten, men vi har bett om att få det här anmält för att det ska vara möjligt att säga några ord om det här ärendet.

Det tänker jag också göra, men väldigt kortfattat.

Det är första gången som Stockholmsregionen gör den här processen för att utarbeta länsplan för transportinfrastrukturen. Förutsättningarna fick vi relativt sent, så man kan säga att det egentliga arbetet har pågått sedan sommaren 2020 då vi fick beslut från regeringen om att regionerna skulle utarbeta förslag till länsplan.

Vi har arbetat med en tydlig ambition från min sida och från, som jag uppfattar det, förvaltningens sida att länsplanen ska baseras på principerna i den regionala utvecklingsplanen och i andra styrande dokument.

Från politikens sida och från koalitionens sida har det också varit en ambition att om möjligt ha en samlande process och en lyhörd process där vi dels ska vara tillgängliga och ha god kontakt med kommunerna medan vi också eftersträvat en bred samling i parlamentariskt hänseende i vårt län, eftersom det här är beslut som berör aktörer och kommuner inte minst med olika typer av styren.

Detta har varit viktigt för oss, och därför har vi också prioriterat i arbetet att inför de viktigare besluten ha en så god dialog med oppositionspartierna som vi har kunnat mäkta med, och kanske då framför allt med Socialdemokraterna som det största oppositionspartiet.

När vi nu är framme vid ett resultat så är jag väldigt nöjd med den här planen eftersom den följer principerna i den regionala utvecklingsplanen. Den har också kunnat hantera och i viss utsträckning bejaka några av de problemområden som framhållits av kommunerna, inte minst gäller detta frågan om regionala bytespunkter. Den har också en fördelning som jag tror att väldigt många i Stockholms län tycker är tilltalande i det att 54 procent av pengarna går till kollektivtrafikåtgärder som ju är Stockholmsregionens blodomlopp. 28 procent av medlen går till vägtrafiken som också är viktig, och 18 procent, den högsta siffran hittills, går till cykelinfrastruktur. Det ligger ganska väl i linje med den fördelning som också den regionala utvecklingsplanen anser önskvärd för trafikarbetet år 2030.

Med detta vill jag bara tacka alla som har varit deltagit i processen och uttrycka min tillfredsställelse. Tack så mycket för detta!

Anförande nr 105
L a r s B r y n t e s s o n (S): Fullmäktigeordförande! Fullmäktigekolleger! När Stockholms läns landsting den 1 januari 2019 blev Region Stockholm var det ett historiskt steg med flera innebörder. En av de största förändringarna var att vi i vårt folkvalda parlament övertog ansvaret för länsplanen för regional transportinfrastruktur från den statliga myndigheten länsstyrelsen. Det innebär att vi i dag har ett direkt inflytande över de drygt 10 miljarder kronor från statsbudgeten som under de kommande tolv åren ska användas av det statliga Trafikverket för att utveckla infrastrukturen för olika typer av transporter inom vår region. Det är stort!

Med stort inflytande följer också stort ansvar. De åtgärder som genomförs enligt länsplanen spelar stor roll för alla som bor och verkar i vår region. Vi är alla beroende av väl fungerande transportsystem. Stabila förutsättningar och långsiktigt hållbara lösningar är viktiga för oss som individer, för våra kommuner och inte minst för näringslivet i vår region. Det underlättar vår gemensamma förmåga att bidra till och ta ansvar för regionens utveckling. Det har betydelse för bland annat sysselsättning, bostadsförsörjning och välfärd med god kvalitet och kontinuitet.

Vi socialdemokrater har ställt oss bakom det förslag till länsplan som nu sänds till regeringen för hantering på det nationella planet. Vår utgångspunkt har varit att hela länet ska ha tillgång till god infrastruktur som bidrar till att vi klarar av att nå klimatmålen, att öka jämlikheten och att skapa goda förutsättningar för hållbar tillväxt. För att få människor att vilja leva och arbeta här i regionen måste man på ett smidigt sätt kunna ta sig till arbetet, till fritidsaktiviteter och till vänner oavsett var i länet man bor. Fördelningen mellan länets södra och norra delar måste vara jämn.

Länsplanen behöver lägga grunden för att stärka det gemensamma resandet och vinna över resenärer från bil till kollektivtrafik. För detta krävs bland annat bättre tvärförbindelser och bättre fungerande bytespunkter. Förslaget till länsplan innehåller nu ett nytt utrymme för framtida investeringar i bytespunkter vid Årstaberg, Gullmarsplan och Brommaplan. Planen innehåller också en början på att hitta kostnadseffektiva lösningar genom den regionala stadskärnan Flemingsberg. Genom detta tar vi ett betydelsefullt steg i riktning mot att i framtiden kunna utveckla Flemingsberg som bytespunkt på västra Södertörn. Därmed har flera av våra viktigaste krav från höstens remissomgång tillgodosetts.

Andra frågor som vi berör är spårbyggnaden vid Väsby station samt ny ombyggnad av Märsta station, vilken regionen också betonar i yttrandet över nationell plan. I länsplanen har vi tagit upp frågan om sekundärutgångar vilka skapar förutsättningar för fler bostäder i kollektivtrafiknära lägen samt åtgärder som ger möjlighet till ökad turtäthet i kollektivtrafiken. I detta ingår att möjliggöra femtonminuterstrafik inom pendeltågstrafiken i de delar av regionen där detta saknas.

Den länsplan som vi nu utarbetat kommer att vart fjärde år följas upp av nya. Planeringen av nästa planarbete behöver komma i gång tidigt, och de erfarenheter som vi skaffat denna gång behöver tas till vara. Det måste i tidigt skede klargöras vilka projekt som kan betraktas som planmogna, så att säga, och transparensen i processen behöver förbättras. Gränsen mellan politiska vägval och förvaltningens kvalitetssäkring måste också bli tydligare även för omgivningen.

Avslutningsvis. Beslut om infrastrukturinvesteringar är långsiktiga och kräver uthållighet. För oss socialdemokrater är det alltid viktigt att i denna typ av frågor sträva efter så bred enighet som möjligt också över de traditionella politiska blockgränserna. Jag vill därför avsluta mitt inlägg med att tacka de företrädare för majoriteten som vi under våren haft konstruktiv dialog med både direkt och indirekt. Jag vill särskilt tacka regionrådet Gustav Hemming som har lett denna dialog, utan vars insats dagens resultat inte hade varit möjligt!

Jag vill slutligen också framföra ett tack även till Vänsterpartiet som anslutit sig till förslaget och därmed bidragit till ett ännu bredare stöd och långsiktig hållbarhet i beslutet. Tack ska ni ha!

Anförande nr 106
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande, fullmäktige! Även jag är oerhört nöjd med den här länsplanen, över bredden i besluten i det här ärendet och över innehållet som jag tycker att vi ska vara oerhört stolta över.

Dock ska vi vara medvetna om att vi lägger en länsplan inom de ramar som staten, ytterst regeringen, ger oss. Därför kan vi vara stolta över hur vi tydligt har prioriterat projekten för framtiden i Stockholmsregionen. Men låt oss inte vara nöjda!

Det är dyrt att vara stockholmare i dag. Vi ser att inflationen skenar, räntorna stiger och bensinpriset urgröper hushållskassan. Och som om det inte vore nog med att allt blir dyrare så får stockholmarna dessutom stressigt till jobbet, stressigt för att hämta på förskolor, stressigt för att hinna köra till fotbollsträning och annat. Våra godstransporter med viktiga förnödenheter fastnar i trafiken, de tvingas köra igenom staden – det är inte miljösmart när de skulle kunna köra runt om det fanns bättre infrastruktur. Så här kan det inte få fortsätta.

Staten, regeringen, måste satsa mer på Stockholm, på infrastrukturen i Stockholm så att stockholmarna bättre kan få ihop sitt livspussel och så att viktiga varutransporter kan fungera också i vår region.

Detta är det som krävs av både en nationell plan och av länsplanen, som det här anmälningsärendet handlar om. Återigen har vi nämligen i Stockholm fått stå tillbaka i den nationella planen men också när det gäller resurser i länsplanen.

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och vi står för närmare en tredjedel av Sveriges BNP. Trots detta viktiga bidrag till hela Sveriges ekonomi och trots miljardinbetalningar från oss som bor här i form av trängselskatt och i form av utjämningsskatt från den här regionen så sviker tyvärr regeringen huvudstadsområdet när viktiga objekt lyser med sin frånvaro.

Var är de statliga medlen till att fullfölja ringen runt Stockholm? Var finns förstärkningarna av kollektivtrafiken till Arlanda flygplats som är så oerhört viktig för hela Sverige? Var är den nya bro som behövs över Södertälje kanal? Det här är några av de saker som vi är överens om på bred front både i länsplanen och på nästan lika bred front beträffande den nationella planen, och vi måste uppvakta vår nationella nivå i dessa frågor så att vi får transporter som fungerar i huvudstadsområdet.

Vi har sett att länsplanens ram nu omfattar 10,1 miljarder, och vi namnger investeringar för 6,6 miljarder. Resten avsätter vi till åtgärdsområden inom alla trafikslag. Det är jättebra allt det som vi har kommit överens om här, men länsplanen är otillräcklig i synnerhet som det saknas viktiga objekt som rör Stockholm i den nationella planen och det faktum att vårt län har färre statliga vägar än vad andra län har. Detta tillsammans gör att vi behöver mer resurser till vår länsplan.

Jag tycker att det är jättebra att vi är överens om principen om att lagt kort ligger, inte en massa nya hitte-på-saker. Vi värnar om det som vi har varit överens om tidigare, men vi pekar faktiskt på tydliga inriktningar, på att vi vill mer. Det handlar om att kunna pröva Roslagsbanans dragning till Arlanda, att återföra den östliga förbindelsen in i nationell plan och att förbättra viktiga bytespunkter i kollektivtrafiken. Det handlar om flera, jag tänker inte peka ut någon för de nämns föredömligt i ärendet.

För att klara allt det här behövs det tydliga prioriteringar i den nationella plan som ska offentliggöras före semestern och att vi i den också får utökade medel till Stockholms länsplan.

Tack för detta! Jag tillstyrker givetvis att vi godkänner anmälan av detta ärende.

Stort tack till Gustav Hemming för hård ansträngning under lång tid med detta arbete!

Anförande nr 107
Regionrådet S e h l i n (V): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! För den som har läst vårt remissvar på den nationella planen och vårt ställningstagande till den framstår det nog som väldigt märkligt att vi ändå stöder länsplanen. När det gäller nationell plan så är vi oerhört kritiska.

Vi har resonerat så att när det gäller länsplanen har vi tagit över det här arbetet från en annan instans, från länsstyrelsen och det ville ju vi. Någonstans har vi redan fått igenom lite av det som vi ville. Vi ville att det skulle vara vi här, vi förtroendevalda, som skulle fatta beslut om de statliga infrastrukturpengarna när de kommer till länsnivå. På den punkten har Vänsterpartiet blivit hörsammade, vi har fått igenom det.

Därför har vi tänkt att vi ska ge det här arbetet en chans, vi ska se vad vi här i politiken faktiskt gemensamt kan göra med den här lilla kakan på drygt 10 miljarder kronor. Vi vet ju också att principen om lagt kort ligger har gällt och det mesta i länsplanen är redan bundet till objekt. När det gäller de objekten har Vänsterpartiet i alla instanser sagt att vi på allvar inte tycker, och det är kanske som att svära i kyrkan, att lagt-kort-ligger-principen ska gälla så länge som de objekt som ligger i länsplanen inte bidrar till att vi kan nå våra klimat- och miljömål.

Och det är så att det finns någonting, något som skvalpar från Cederschiöld eller någonstans som inte ens har påbörjats och som faktiskt visar helt fel väg och om det faktiskt inte hjälper oss att nå våra klimat- och miljömål så ska vi kunna omvärdera det objektet, speciellt när det gäller icke byggstartade och icke framdrivna objekt. Så tycker vi, och det tycker jag att fler ska fundera över.

När det gäller länsplanen är det mesta redan bestämt. Däremot när det gäller den lilla del av pengarna som vi har haft rådighet över så tycker vi att vår förvaltning och vår diskussion i länsplane- och samhällsplaneringsutskottet ändå har bidragit till att vi går rätt väg. Det är mycket som satsas på kollektivtrafik och cykeltrafik, vilket vi tycker är bra. Vi var väldigt oroliga när det gäller de här bytespunkterna för järnvägsstationer, och vi är inte helt lugna med de skrivningar som finns nu om att de ska lyftas som en liten pott och att man ska försöka få finansiering i nationell plan för Årstaberg och så vidare.

Det ger oss inte full ro, men vi ser ändå att det finns en vilja hos både de styrande och opposition att försöka använda de här pengarna på ett så bra sätt som möjligt. Det handlar nämligen om att vi ska ha bättre kollektivtrafik, att vi ska ha smidigare cykelinfrastruktur och att vi naturligtvis ska kunna genomföra säkerhetshöjande åtgärder på vårt vägnät. Vi ska kunna åtgärda de problem som vi ser med i det här sammanhanget relativt små medel.

När det sedan gäller de stora objekten är det tydligt att vi står klart och tydligt på vår sida när det gäller till exempel Förbifart Stockholm och Tvärförbindelse Södertörn och sådana saker. Vi tycker förstås att Slussen självfallet ska byggas om, och vi tycker att vi ska satsa på bytespunkter och framkomlighet för cykel- och kollektivtrafik och som sagt också på trafiksäkerhetshöjande åtgärder.

Det finns alltså områden även i infrastrukturfrågorna där vi kan samlas. Vi valde då att lägga ett särskilt uttalande där vi tar upp den här frågan om principen om att lagt kort ligger verkligen ska gälla i alla sammanhang eller om det finns objekt där man kan titta på deras bristande klimat- och miljönytta i framtiden och kanske ta bort dem ur planen. Och finns det andra objekt som vi behöver prioritera? Ytterst handlar det ju om det. Det är nu som vi har fått chansen att faktiskt prioritera de statliga infrastrukturpengarna. Det är ju fantastiskt att vi får det.
Mycket är ju låst även för oss politiker. Vi har förhoppningsvis goda dialoger med våra kommuner och det är ju kommunernas önskemål som kommer fram i den här länsplanen, så det är inte heller vi här som sitter och ritar hela kartan.

Jag tycker att arbetet har fungerat ganska bra och jag ser fram emot fortsättningen. Jag tänker att det stora jobbet med att få igenom och genomföra objekten börjar nu, om det nu blir så som vi önskar i det här anmälningsärendet som vi anmäler och som Vänsterpartiet har lagt ett särskilt uttalande till.

Anförande nr 108
M s c i w o j S w i g o n (SD): Fru ordförande, åhörare, ledamöter! Är vi sverigedemokrater nöjda och tycker vi att det här är tillräckligt? Nej, så är det faktiskt inte.

Region Stockholm är den mest trafiktäta regionen i Sverige och har samtidigt ökande problem med dålig framkomlighet. Ändå speglas inte detta i de satsningar och prioriteringar som framförs i länsplanen.

I den föreslagna länsplanen ligger prioriteringar på små projekt, huvudsakligen sådana som involverar cykelvägar. Det handlar om projekt som i det stora hela inte levererar någon särskild effekt för framkomligheten för majoriteten av regionens invånare.

Vi menar på att det inte är så man driver, utvecklar eller får till stånd en framtidsdriven storstadsregion. Att arbeta mot målet att 20 procent av befolkningen i Stockholmsregionen ska använda cykel vid sin dagliga pendling till jobbet är ineffektivt. Det saknar insikt om hur verkligheten är i vår region, detta särskilt när stora delar av cykelvägnätet i dag har en överkapacitet. Samtidigt trängs bilar och kollektivtrafik på vägarna och det har varit så i åratal.

Vi bygger och utvecklar gärna en framtida Region Stockholm men det måste ske på korrekta premisser, på den verklighet som föreligger i regionen.

Region Stockholm ska och bör vara först och främst drivande i arbetet med att utveckla vår infrastruktur i vår region. Vårt ord väger väldigt tungt och har stor betydelse för hur myndigheter som Trafikverket arbetar. Därför anser vi att det måste krävas att Trafikverket utarbetar fler projekt, fler satsningar som gynnar en majoritet av befolkningen i deras vardag samt att man till slut tar itu med de framkomlighetsproblem och störningar som regionen står inför. Så har det varit under väldigt lång tid.

Med detta hoppas jag också att vi kan på lång sikt utveckla det här arbetet lite mer och få till stånd de här trafiklösningarna som vi har behov av i dag, och vi kommer säkerligen få fler av dessa i framtiden.

Anförande nr 109
S a m u e l K l i p p f a l k (KD): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Region Stockholm fick häromåret i uppdrag av regeringen att utarbeta en reviderad länsplan, och det var första gången som detta arbete görs av folkvalda i stället för av tjänstemän på länsstyrelsen. Det är mycket bra.

Enkelt uttryckt kan man säga att regionen får fördela ungefär 10,1 miljarder i statliga medel för olika infrastrukturinvesteringar. Vid en första anblick låter 10,1 miljarder som ganska mycket pengar, men de ska räcka under hela planperioden fram till 2033 och de ska räcka till alla kommuner i Stockholms län. Då är det ändå inte så särskilt mycket pengar.

I det beslut som ändå har fattats och skickats till regeringen – det beslut som fattades i länsplane- och samhällsplaneringsutskottet i april – det tar ansvar för såväl tidigare framförhandlade projekt som bygger en framtida infrastruktur kopplade till väg-, cykel- och kollektivtrafik.

Drygt hälften av de medel som nu kommer att gå till olika projekt kommer att gå till kollektivtrafikprojekt, till exempel ny tunnelbana till Hagastaden och sedan vidare till Arenastaden, men också spårväg i form av Spårväg Syd, Roslagsbanans förlängning till city och även tunnelbanesträckning till Älvsjö och Fridhemsplan. Det handlar om många projekt som flera nya generationer av stockholmare kommer att nyttja många decennier fram i tiden.

Ungefärligen en tredjedel av medlen utgörs av just vägtrafikåtgärder och ungefär en femtedel av pengarna kan kopplas till cykeltrafiken, just för att fler ska cykla.

De här åtgärderna ska bidra till att regionen ska kunna nå våra mål kopplade till hållbart resande år 2030, det som finns att läsa i Rufs 2050. Ett av de mål som jag särskilt vill betona är just det här med att andelen invånare i vår region som upplever besvär av trafikbuller och dålig luft ska minska. Det tror jag att vi kommer att nå med just mer kollektivtrafik och mer cykelåkande, så jag tror att det här kommer att bli bra.

Anförande nr 110
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Det känns bra att vi har en bred samling kring utvecklingen av regionen och att vi kunnat nå en sådan bred uppgörelse beträffande vad vi vill föra fram i vår region. Det är verkligen en styrka. Men är vi nöjda? Vi kanske är jämlikt missnöjda allihop, vad vet jag? Jag tycker att det varit en bra demokratisk process kring detta ärende. Många har fått komma till tals, och det har förts viktiga diskussioner. Men precis som Irene Svenonius och andra har framfört saknar vi stora och viktiga inslag som verkligen skulle behövas för vår regions utveckling. Det är vår huvudstad, som på många sätt är motorn för tillväxten inte bara för vår egen region utan för hela landet. Det är klart att vi skulle behöva och önska ett större engagemang från statens sida för att få den utveckling som såväl vi som hela landet skulle må bra av.

Nåväl, nu står vi här med den länsplan vi har. Jag är nöjd med det som står i länsplanen. Jag saknar det som inte finns där. Jag tycker att det är bra fokus på kollektivtrafik, naturligtvis. Det handlar om viktiga väginvesteringar. Det är också bra att vi får fart på cykelinfrastrukturen i ännu högre grad. Där har skett mycket under senare år, och det ser jag som väldigt positivt. Allt det behövs för att vår region ska få en hållbar utveckling på lång sikt.

Jag skulle vilja lyfta fram ett perspektiv som kanske inte alltid får så stort utrymme i debatten. Det handlar inte om de stora, viktiga investeringarna i ny spårtrafik, utbyggd tunnelbana, förlängning av Roslagsbanan och andra sådana viktiga satsningar som vi dessutom har en bred enighet kring. Jag vill lyfta fram vikten av att även vårda det vi har, de stationer vi har, de busshållplatser vi har, där vi stockholmare i vardagen möter kollektivtrafiken, att hela tiden se till att de är i gott skick, att de är inbjudande och trevliga, aldrig någonsin obehagliga platser att vara på. Det är viktigt för att vi som invånare ska vilja och våga använda kollektivtrafiken. Då är det viktigt att vi gör upprustningar och moderniserar våra stationer och hållplatser. Det finns många kloka tankar om det i planen, men det behövs mycket mer än så.

Jag vill särskilt lyfta fram att vi har områden där samhället runt en kollektivtrafikplats utvecklas, och då måste kollektivtrafiken följa med i utvecklingen. Jag tänker på till exempel sekundäruppgångar och andra uppgångar i våra befintliga stationer, såsom exempelvis i Spånga. Det är frågor som vi verkligen behöver arbeta vidare med. Det kan tyckas litet i de stora sammanhangen när vi pratar om miljardinvesteringar, men för att våra satsningar ska bli framgångsrika är det i slutändan avgörande att vi som invånare vill använda kollektivtrafiken och känner att den fungerar i vår vardag.

Jag vill tacka alla som bidragit till konstruktiva diskussioner, inte minst Gustav Hemming, som lett arbetet och fått stångas både inom och utom sin blågröna koalition och kanske också utanför vår region med alla möjliga samtalspartner, och som även de, såsom jag uppfattar det, ger beröm och ett gott betyg till processen. Ett stort tack för det!

Vi ska ju bara anmäla ärendet, och det gör jag gärna.

Anförande nr 111
Malin Fijen Pacsay (MP): Jag hade inte tänkt gå upp i detta anmälningsärende, men jag föll lite grann för grupptrycket. Det är viktigt att vi alla får berätta lite var vi står när det gäller länsplanen. Givetvis hade man som miljöpartist önskat sig ännu större satsningar på både kollektivtrafik och cykel. Transportsektorn är vårt läns absolut största utsläppsområde och den absolut största utmaningen vi har, och omställningen till ett hållbart Stockholms län går genom att minska transporternas utsläpp. Det innebär att infrastrukturen spelar en mycket stor roll i arbetet för att uppnå detta.

Samtidigt finns det stora satsningar i den länsplan som nu föreligger. Vi har en ökad pott för cykel, och det finns också satsningar på kollektivtrafik, även om vi som sagt gärna hade sett att nationell plan hade tagit med ett par stycken till så att vi hade fått en riktigt robust länsplan.

Jag vill säga ett särskilt tack till förvaltningen, som i början av perioden skissade på huvudprinciper i form av utgångspunkter i Rufs och andra mål och principer. Det har underlättat att komma så här långt och att komma överens. Utan de utgångspunkterna hade vi haft en mycket svårare väg att gå, där olika partiers enskilda ståndpunkter kanske hade gjort att vi inte kunnat komma överens.

Slutligen, det är en liten pott och vi får nog vara glada för den fördelning som vi har. Det finns många olika åsikter, vilket vi hör här, och ändå har vi kommit till en gemensam ståndpunkt. Det beror dels på de principer som förvaltningen hjälpt oss att skissa och definiera, dels såklart på Gustavs dialogvilja och vilja att komma överens med alla partier. Tack för det!

Anförande nr 112
Leif Gripestam (M): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Här står vi efter fyra år med en länsplan i hamn och inskickad till staten. Det är lite grann som att lära sig simma, det är första gången vi gör det här arbetet. Nu har vi nått i mål, och även jag vill tacka Gustav för ett gott samarbete liksom alla andra som varit inblandade i beredningen och så vidare.

Jag vill ta upp några saker. En viktig sak är utgångspunkten att lagt kort ligger. Det är många projekt som tar oerhört lång tid att genomföra och de finns kvar under många, många år. Det finns objekt i den nuvarande länsplanen som är kvarlevor från Cederschiöldförhandlingen en gång i tiden; till det har det dessutom lagts Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen. Det är givetvis så att om man skakat hand och skrivit på avtal måste de genomföras. Lagt kort ligger är alltså en grundprincip för oss moderater i det här arbetet.

Sedan tycker vi att det är mycket viktigt att den här länsplanen har samma fördelning mellan vägar, kollektivtrafik och cykel som den tidigare länsplanen. Det är inte så att vi slutar åka bil eller att alla transporter och kollektivtrafik som går på vägarna upphör, utan även de måste understödjas och underhållas. Alla tre — cykel, kollektivtrafik och vägar — är lika viktiga. I vissa avseenden är vägarna oerhört viktiga. Därför tycker vi att det är bra att vi nått fram till att den grundprincipen vidmakthålls, det vill säga 54 procent till kollektivtrafik, 28 procent till vägar och 18 procent till cykel. Den grundprincipen står vi starkt bakom, och att alla köpt den tycker vi är väldigt bra.

Ett grundbekymmer är naturligtvis att planen bara omfattar 10,1 miljarder. Det är en stor höjning försöker man från statens sida blåsa upp det som, men det är det inte eftersom höjningen på 1,7 miljarder, från 8,4 till 10,1, är en chimär då åtminstone en av miljarderna är prisökningar. I själva verket är höjningen ungefär 700 miljoner, vilket inte alls är särskilt mycket. Dessutom gröps länsplanepengarna ur av att vi måste skicka in pengar. Till exempel är trängselskattepengarna fasta i ett visst penningvärde. När kostnaderna ökar gröper det ur länsplanen. Här finns alltså ett grundproblem, för när vi själva är med och finansierar gröper det ur den andra sidan av finansieringen. Det måste vi påpeka för staten och försöka göra någonting åt framöver.

Det saknas ett antal saker som vi måste ta tag i totalt sett — Österleden, att bygga ringen runt Stockholm, kollektivtrafiken till Arlanda måste utökas ur ett antal perspektiv. Det tror jag att vi ganska omgående måste ta tag i.

Med detta vill jag än en gång tacka så mycket, och vi återkommer så småningom för beslut. Ett stort tack!

Anförande nr 113
K a r l H e n r i k s s o n (KD): Fru ordförande! Också jag vill rikta ett stort tack till Gustav Hemming och hans medarbetare för det gedigna arbete de gjort med att försöka få oss alla med stridbara viljor av olika slag och åt olika håll att komma överens om en gemensam linje. Det är inte lätt. Vi har inte bara olika viljor, vi har också alldeles för lite pengar att förfoga över i det här sammanhanget.

Många av oss som varit uppe i talarstolen har varit med i länsplaneberedningssammanhang tidigare. Innan regionen fick ansvaret för den hade länsstyrelsen, landshövdingen, en referensgrupp där många av oss ingick. Vi känner igen problematiken sedan tidigare. Det har aldrig funnits i närheten av tillräckligt med pengar för att tillgodose de behov som finns. Det vi nu ser är att vi dessutom har en höghastighetstågsatsning som riskerar att bli en gökunge som äter de viktiga länsplanesatsningarna ur boet under kommande perioder. Vi har en utmaning, och som parlament måste vi försvara länsplanerna och se till att länsplanerna får tillräckligt med resurser framöver. Det är enorma behov vi ser framför oss.

I det här sammanhanget vill jag särskilt lyfta upp de goda satsningar och diskussioner som varit efter att vi haft ärendet på remiss. Jag tänker till exempel på Årstaberg där vi ser att de nödvändiga utbyggnaderna saknas i den nationella planen, och på något sätt måste vi hantera den frågan. Årstaberg är ett offer för sin succé. När pendeltågsstationen och tvärbanestationen byggdes kunde vi inte ana att så många resenärer skulle välja det alternativet och vilja passera den punkten. Nu ser vi att vi här måste lösa problemen, allra helst genom pengar i den nationella planen så att vi får fler spår, kan bygga bredare perronger och sådant. I annat fall behöver vi hitta andra lösningar genom länsplanen.

Vi har också utvecklingen i Flemingsberg. Där har vi en mötespunkt mellan väg 226 Huddingevägen och den kommande Spårväg Syd som vi måste hantera på ett klokt sätt i en planskild lösning som det inte har funnits färdiga förslag på tidigare. Det ska vi nu jobba vidare med. Det är oerhört viktigt för att trafiken ska fungera på ett bra sätt i ett område som

håller på att utvecklas i rekordfart och som kommer att ha en stor del av de framtida arbetsplatserna i södra Stockholm. Det är viktigt att det lyfts upp. Jag ska också nämna att frågan om Gullmarsplan och Brommaplan måste hanteras framöver.

Vi kan konstatera att det finns saker som saknas. Vi saknar en östlig förbindelse både då det gäller nationell plan och den här planen. Det är viktigt att den förbindelsen kommer till stånd för att Stockholmstrafiken ska fungera framöver. Som jag och Kristdemokraterna ser det behövs inte bara en bilväg, utan det behövs också spår, en förlängning av Tvärbanan, och det behövs en finansiering för det framöver. Men med de begränsade resurser som i det här sammanhanget finns till vårt förfogande förstår jag att det inte har kunnat komma med. Vi ser fram emot kommande processer och hoppas nu på en god behandling från regeringens sida.

Anförande nr 114
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, fullmäktige! En region har så slutligen möjlighet att äga att fatta beslut om sina länsplaneresurser. Många är vi som kämpat för detta. Det är en delseger på vägen. Låt oss se till att nästa seger på den vägen blir att denna region också äger att fatta beslut om sin trängselskatt och hur den används. Det tror jag vore välbehövligt och på tiden.

Med det sagt, som denna fantastiska region växer, som den utvecklas, som den satsar och klarar av att bära så mycket av hela landets tillväxt på sina axlar! Det gäller inte minst inom kollektivtrafikområdet, där vi under de kommande tio åren ska satsa inte mindre än 90 miljarder kronor på att förstärka och bygga ut vår transportinfrastruktur kopplat till kollektivtrafiken med 46 nya spårstationer, varav 17 nya tunnelbanestationer, och 6 mil nya spår, varav 3 mil nya spår och tunnlar för vår tunnelbana.

Dessa fantastiska satsningar sker i en region som befinner sig i en kontext där ännu större satsningar görs i utvecklad interregional tågtrafik, tillsammans med våra kringliggande län, och mycket mer därtill. Det sker i en viktig kontext, och det är att vi växer och vill växa. Vi vill göra det på ett hållbart sätt, och då vet vi att det finns många gamla försyndelser att ta om hand i form av flaskhalsar och uteblivna investeringar. Alltför länge har vi sett hur staten negligerar våra behov, och det i en region där vi vet att åtta av tio tåg som startar i Sverige en vanlig vardag startar, landar eller passerar här. Redan i dag passerar 750 000 människor minst en kommungräns i sitt vardagspendlande.

I den kontexten ska länsplanen sättas in med sina 10 miljarder under tio år som på ett viktigt och bra sätt har balanserats in i viktiga diskussioner och svåra prioriteringar. Ett stort tack till alla som varit involverade i det arbetet, inte minst till Gustav Hemming, som hållit i mycket av arbetet. Men låt oss vara tydliga med en sak: Det är inte mycket pengar sett till den stora satsning som vi själva samlar oss till. Det är inte mycket pengar sett till att det är våra skattepengar och våra trängselskattepengar som i praktiken bär fram alla infrastrukturobjekt av betydelse i denna region. På så sätt är den här länsplanen och de resurser som staten ställer till vårt förfogande via länsplanen väldigt små resurser, och faktiskt otillräckliga resurser.

De ska också sättas in i en annan kontext. Leif Gripestam var duktigt inne på det tidigare då han beskrev hur statens fördyringar, inte minst genom dess vägprojekt, redan nu äter upp våra länsplaneresurser. Lägg därtill ytterligare andra faktorer. Låt mig nämna två. Man föreslår nu att trimningsåtgärderna i kollektivtrafiken ska minskas från 3,2 till 2,6 miljarder kommande planperiod, och man tänker strama åt resurserna, pengarna, till stadsmiljöavtalen från 13 till 9 miljarder. Ja, mina vänner, det tenderar att bli mindre pengar till länsinfrastruktur i detta län under den kommande tioårsperioden, inte mer pengar. Det har vi skäl att bevaka extra noga.

Det ska även kopplas till det som Karl Henriksson var inne på, att många stora gökungar nu utfästs på nationell nivå. Vi vet att det tenderar att omöjliggöra tågvändningar för våra pendeltåg och våra regionaltåg, och det tenderar att omintetgöra, försena eller fördyra många av våra viktiga infrastrukturinsatser — ombyggnationer av stationer, stadsutveckling, Spårväg Syd och en lång rad andra insatser som vi också har skäl att bejaka.
På så sätt tror jag att det är oerhört viktigt att se det här som startskottet inte bara till att ha landat i ett förslag till hur länsplaneresurserna ska användas, de 10 miljarderna under tio år, utan också med insikten att vi vill mer. Vi vill så oerhört mycket mer i förhållande till de resurser som staten låter oss bestämma över och som staten låter denna region ta del av — inom kollektivtrafikområdet, inom övrig transportinfrastruktur, inom cykel.

Också värt att ha i bakhuvudet är när vi samlade oss till länsplaneprocessen för fyra år sedan och för första gången siffersatte hur stora behoven på länsplanesidan i denna region egentligen är. Vet ni vad vi kom fram till? Över 200 miljarder kronor under den dåvarande kommande tioårsperioden! Nu talar vi om en ny tioårsperiod och 10 miljarder, det vill säga 5 procent av det som regionens aktörer, kommunerna och regionen själv, identifierat behov av. Det duger inte, men vi har samlat oss till det vi kan i en bra och balanserad idé om hur länsplaneresurserna ska användas. Kampen mot staten fortsätter för att se till att den här regionen får det som den behöver, och den kampen lär vi behöva fortsätta att föra tillsammans under lång tid framöver. Tack ska ni ha!

Anförande nr 115
Regionrådet H e m m i n g (C): Nu när samtliga partier yttrat sig i detta anmälningsärende noterar jag att det finns en stor enighet kring förslaget till länsplan, men det finns en ännu större enighet kring behovet, att vi behöver mycket mer för att klara av klimatet och tillgängligheten och att vi får för lite pengar till Stockholmsregionen. Karl Henriksson påtalade att det varit så under lång tid. Därför tror jag att det är viktigt att vi just på grund av detta ser värdet av samsyn. Det är nämligen när partier på båda sidor om blockgränsen har en samsyn om hur stora behoven är som vi har de bästa förutsättningarna att också få gehör på nationell nivå.

Här tycker jag att vi kan se Mälardalsrådet, vår starka allierade i arbetet på nationell plan och infrastrukturfrågorna generellt, som en förebild. Vi som region kan bli lika tydliga och lika samlade som Mälardalsrådet kring de långsiktiga prioriteringarna. Då har vi också förutsättningar att bättre, som droppen som urholkar stenen, kunna sätta agendan för den nationella infrastrukturpolitiken. Det är därför jag tycker att det är så viktigt att vi lyckats samla oss över blockgränsen när det gäller yttrande på nationell plan, som egentligen är ännu viktigare än länsplanen för vår region, och nu även kring länsplanen.

Låt oss därför ha den gemensamma insikten att behoven är större än resurserna, med Mälardalsrådet som gott föredöme, hålla fast i det embryot till samsyn som vårt gemensamma yttrande på nationell plan, men också den gemensamma länsplanen, innebär.

Nu ska jag ge ett vallöfte. Om ni röstar på mig, kära regionfullmäktigeledamöter, ger mig förnyat förtroende nästa mandatperiod, då tänker jag jobba så hårt jag kan för att RUFS-processens, framtagandet av den nya Rufs som då ska genomföras, ska gå hand i hand med och använda samma dialoger som de som nyttjats i arbetet med länsplanen. Då tror jag att vi med erfarenhet av den här processen, som inte har varit felfri, får ännu större trovärdighet som dialogpartner med kommunerna och även bidrar till att länsplanen stärker den regionala utvecklingen och den regionala utvecklingsplanen och ser till att vi får största möjliga nytta för klimatet och tillgängligheten för våra trafikresurser.

Anförande nr 116
L a r s B r y n t e s s o n (S): Jag måste ta den sista kastade bollen från Gustav och säga att jag tyvärr bara har en röst, och den tänker jag lägga på någon annan. Men om jag hade haft två röster skulle jag allvarligt ha övervägt det erbjudandet. Det kan jag lova dig. Jag tror att vi alla i den debatt som varit tyckt att den varit mer intressant än vi trodde. Det krävs någon med Gustavs inställning till processen och demokratin för att bli just den plattformen.

Jag inledde med att beskriva hur vi såg på länsplanen, vad vi tyckte var fördelarna med den och varför vi var beredda att ta ansvar. Jag sade också att med stort inflytande följer att man måste ta stort ansvar. Det hade varit oerhört enkelt, när vi nu skulle anta detta i vårt parlament, att göra en stor grej av att vi vill göra det ena och att vi är missnöjda med det andra. Frestelsen att göra det fyra månader före ett val är rätt stor, och den är ovärdig. Därför blir jag ganska förbryllad när den här punkten, länsplanen, som är ett anmälningsärende, kidnappas till en helt annan diskussion, en diskussion som möjligtvis skulle ha varit berättigad om anmälningsärendet varit Yttrande över nationell plan.

Precis som Gustav säger har ärendet behandlats i regionstyrelsen, och i regionstyrelsen har det varit en stor enighet. Vi har haft en gemensam bild och en gemensam kravlista gentemot staten när det gäller det som det nu görs en stor poäng av beträffande länsplanen, allt som saknas och missnöjet. Även om det kanske är lite väl spetsigt kan jag inte låta bli att säga att i Sveriges rikaste region känner jag starkt, inte minst när Kristoffer Tamsons håller sin litania, att när maktens arrogans kombineras med missnöjets populism då skorrar det ganska falskt. Jag tycker inte att det är värdigt att ha en helt annan diskussion än den som vi var överens om att ha, den om länsplanen.

Ni ska veta att det sker mot bakgrund av det som jag inte hade tänkt säga, nämligen hur det fungerar i vår region med beslutsfattandet. Vi socialdemokrater gick med på att vi skulle ha ett anmälningsärende i stället för att göra som man gör överallt annars, att fatta detta beslut i fullmäktige. Vi gick med på det eftersom det skulle handla om länsplanen, inte vara någon annan diskussion, oavsett om det gäller de höghastighetståg som numera framlidne H G Westberg och Catharina Håkansson Boman en gång i tiden gick i spetsen för eller om det gäller andra nationella frågor. Det är ovärdigt att byta fokus i den här debatten.

Jag tycker, avslutningsvis, att vi ska glädjas åt det som Gustav säger, att vi står enade. Det gjorde vi i yttrandet över nationell plan, det gör vi i vårt eget ansvarstagande. Låt det fortsättningsvis bli den fiol vi gemensamt spelar den här låten på.

Anförande nr 117
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande! Lars Bryntessons överord tror jag att vi alla kan betacka oss för. Jag vill bara konstatera att jag inte med ett ord nämnde objekt i mitt anförande. Jag citerade ett antal andra som nämnde objekt och jag valde att kommentera dem. Men till skillnad från Lars Bryntesson i hans inlägg gjorde jag inte ett inlägg om sådant som var och en med insikt i hur fördelningen mellan länsplan, nationell plan eller regionalt och kommunalt beslutsfattande ser ut och som inte hör hemma i en länsplan. Det gjorde däremot Lars Bryntesson både en, två och tre gånger. Det får stå för honom. Hans tolkning av debatten får stå för honom. Jag tror att alla vi andra är glada över att vi står här i dag. Vi vill mer och vill sätta in vårt arbete i en större kontext. Så fungerar transportinfrastrukturen, och så fungerar framgångsrikt arbete inom densamma. Tro mig, jag vet vad jag talar om.

Anförande nr 118
Regionrådet S e h l i n (V): Fru ordförande! Jag hade egentligen inte tänkt gå upp en gång till, men jag måste förtydliga. Förlåt, Lars Bryntesson — när det handlar om länsplanen är vi överens, men när det handlar om nationell plan är vi inte överens. Vad som än har sagts från talarstolen och annars så är Vänsterpartiet inte överens i det yttrande som majoriteten lade

fram på nationell plan. Däremot kan vi, med det jag sade i mitt inlägg, tänka oss att vara med på länsplanen. Det är trots allt en liten pott pengar som vi regionpolitiker gemensamt äntligen får förfoga över. När det gäller objekt som nämnts i debatten — jag ska säga att de yttersta förespråkarna för trafikfrågan kanske inte har nämnt dessa objekt, jag går inte in på dem — där är vi helt oöverens, så att säga. Om vi börjar prata objekt på nationell plan kommer vi att ha en helt annan debatt. Jag, precis som flera andra, har valt att inte ha den debatten när det gäller länsplanen.

Låt mig förtydliga. Anledningen till att jag tog upp nationell plan var för att visa på skillnaden. Det finns en vilja hos Vänsterpartiet då det gäller länsplanen att ha det breda anslaget och kunna komma överens, se till den stora bilden. Det gäller mycket framkomlighetsåtgärder, cykel, kollektivtrafik och sådant. Det är en liten pott pengar som vi har att förfoga över. Men som sagt, nationell plan är en helt annan diskussion, och där är vi inte alls överens.

§ 65 Årsredovisning 2021 för Region Stockholm, förslag 2022:19, och övriga ärenden som behandlas i samband med årsredovisningen RS 2021-0610, RS 2021-0997, RS 2020-0828, RS 2022-0054, RS 2021-0459, RS 2020-0827, RS 2021-0153, RS 2022-0248, RS 2022-0213, RS 2022-0147

O r d f ö r a n d e n : Innan vi inleder debatten om årsredovisningen för Region Stockholm vill jag berätta att den kommer att ske på samma sätt som vi brukar göra i ärenden som dessa. Punkten på dagordningen består av flera ärenden. De flesta av dem hanterar vi i klump under årsredovisningsdebatten. När vi är klara med den allmänna debatten går vi vidare till ett nytt debattblock som särskilt fokuserar på uppföljning av Rufs. Och när vi byter debattblock betyder det också att vi nollställer räkneverket för talartiden så att alla på nytt får möjlighet att göra tre inlägg, varav det första är fem minuter.

När vi är klara med det kommer vi att hantera besluten som kommer att fattas på det sätt som vi brukar göra, nämligen ärende för ärende. Därefter går vi vidare till revisionsberättelsen.

Ordningsfråga

Anförande nr 119
M i c h a e l a H a g a (C): Är det inte tänkt att gruppledarna ska föredra ärendena först och främst? Det ser lite osorterat ut just nu i talarlistan.

O r d f ö r a n d e n : När man inte har anmält sig innan kommer talarna in på listan i den ordning som man anmäler sig nu. Sedan gör vi vårt bästa att sortera efter hand. Avsikten är att alla partier ska ha en företrädare var i tur och ordning enligt den storleksdefinition som vi fastställde i början av mandatperioden. Vi har inga särskilda replikrundor, utan det är fortfarande som vanliga anföranden. Övriga inlägg kommer i den ordning som man är anmäld.

Låt oss köra i gång!

Anförande nr 120
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande, fullmäktige, eventuella åhörare! Regionens verksamheter har haft två år som inte liknat några andra. Pandemin har kommit i våg efter våg sedan februari 2020. Det har varit otroligt tuffa tider när svårt sjuka i covid-19 har fyllt våra intensivvårdsavdelningar i så stor omfattning att vård har fått skjutas upp för patienter med andra sjukdomar. Inte nog med att antalet sjuka har varit stort. Medarbetarna har tvingats arbeta i otymplig skyddsutrustning. Dessutom har många kollegor varit hemma sjuka. Detta har adderat ytterligare tyngd i arbetet.

Trots pandemin, stressen och den hårda pressen är det dock fantastiskt att vi i Region Stockholm har Sveriges kortaste vårdköer, precis som före pandemin, att närmare hälften av alla operationer och behandlingar som utfördes i hela Sverige förra året gjordes i vårt län och att ett av våra sjukhus rankas som ett av världens bästa. Jag har noterat att det enligt vissa är en fantasi, men det är icke desto mindre en verklighet här i Stockholm.
Det här visar att ett brett vårdutbud med många vårdgivare som hjälps åt är en styrka, att regionens medarbetare inom vården är extremt professionella och att sjukvården i huvudstadsregionen står stark. Samtidigt som vården har varit överbelastad av svårt sjuka i covid-19 har kollektivtrafiken drabbats av en precis omvänd utmaning, nämligen att hälften av resenärerna försvann över en natt. De har sedan kommit och gått lite grann under pandemins vågor. Vi har dock fortsatt att köra med full trafik och mer därtill för att hjälpa till med att hejda smittspridningen. Vi har också klarat av att fortsätta framtidsbygget av kollektivtrafiken med sex mil ny räls och 46 nya stationer, som är slutmålet.

I år började vi äntligen kunna se fram emot en normalisering och en återgång till det normala livet. Precis då valde Vladimir Putin och hans kleptokratiska kumpaner att anfalla ett fredligt och demokratiskt grannland. Den ryska regimen kastade hela Europa tillbaka till en annan, osäker tid där gränser ritas om med blodspillan och våld. För oss i regionen innebär invasionen av Ukraina att vi behöver fortsätta stärka våra förmågor till motståndskraft och robust beredskap när säkerhetsläget så dramatiskt har försämrats i vår nära omvärld.

Kriget och pandemin har fått påtagliga effekter på ekonomin i hela världen, och det råder osäkra tider framöver. Det är därför en styrka att vi i Region Stockholm har stabila finanser. Som enda region i hela Sverige har vi haft balans i ekonomin i 15 år. Ordning och reda i ekonomin går hand i hand med att kunna satsa, bygga ut och förbättra, inte ryckigt gasa och bromsa, utan uthålligt och långsiktigt kunna ge våra kärnverksamheter utökade resurser. Sedan 2006 har hälso- och sjukvårdsbudgeten fördubblats. Denna mandatperiod har vi tillfört 7 miljarder och förstärkt kollektivtrafiken med 1 miljard och har en utbyggnad som fortsätter.

Fru ordförande! Ordning och reda i ekonomin kommer dock att bli ännu viktigare framöver: krig i Ukraina, inflation i Sverige och en kraftigt ökad Stockholmsskatt, som nu väntar. Om tre år innebär den att vi kommer att betala 5 miljarder, motsvarande hela Danderyds sjukhus. Vi behöver även fortsättningsvis frigöra pengar till vårdcentraler, fler vårdplatser och kollektivtrafik. Vi måste fortsätta det vi kan se i bokslutet, det vill säga minska den administrativa belastningen. Vi kan nämligen se att en halv miljard i minskad administration är effekten av vårt arbete. Mitt besked till stockholmarna inför framtiden är att vi aldrig kommer att tumma på regionens kärnuppdrag.

Tack, alla medarbetare, för ett enormt arbete under pandemin! Ni är väl värda de 10 000 kronorna i bonus som fullmäktige i dag kommer att besluta om. Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 121
J o n a s L i n d b e r g (V): Jag har en invändning som gäller något som skrivs om överallt i årsredovisningen och som du också tar upp i ditt anförande. Det gäller det här med världens sjunde eller åttonde bästa sjukhus. Ni saluför detta väldigt mycket. Den undersökning som ni lutar er mot och som ni gärna marknadsför för att Karolinska ska återfå sin glans, så som du uttrycker det i DN, bygger på Googlestjärnor i stället för patientenkäter. Och fyra av sex i den panel som har utsett Karolinska till ett av världens bästa sjukhus har händerna i syltburken när det gäller värdebaserad vård och knytningar till Boston Consulting Group. Varför håller ni så hårt i just denna undersökning som det inte finns någon vidare vetenskap bakom?

Anförande nr 122
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande! Jag tycker att det är patetiskt, Jonas Lindberg, att du inte bara kan vara glad över att vi har ett av världens absolut främsta sjukhus i vårt län och att Karolinska steg för steg har åstadkommit detta. Det är de anställda som har åstadkommit det här, varken du eller jag. Det är väl oerhört bra att vi räddar liv som inte tidigare gick att rädda? Tusentals personer runt om i världen deltar i denna undersökning som resulterar i att ansedda Newsweek utser och rankar sjukhus. Tycker du att det är lika anmärkningsvärt att S:t Görans sjukhus är Sveriges bästa mindre sjukhus? Eller att Danderyd och Huddinge kommer i topp i fråga om hjärtvården? För mig låter det som om du inte vill att vi ska ha bra vård i Stockholm. Det borde alla i denna sal tycka att vi ska ha.

Anförande nr 123
J o n a s L i n d b e r g (V): Det där var faktiskt ett patetiskt svar. Jag ifrågasätter inte medarbetare på Karolinska eller de fantastiska insatser som man gör där. Man bedriver högklassig specialiserad vård. Det jag ifrågasätter är en undersökning som har skåpats ut av medicinska forskare som ett luftslott. Den använder ni för att saluföra det här sjukhuset och framställa sjukvården i Stockholm som bättre än vad den är.

Jag håller helt med om att det finns bra vård i regionen. Det handlar inte om det. Men tittar man i Dagens Medicins undersökningar har Karolinska sjukhuset i synnerhet från 2017 till 2019 sjunkit som en sten i fråga om medicinska resultat. Från att ha legat näst bäst ligger man näst sist. De gör en undersökning som verkligen bygger på medicinska utfall, och där ligger S:t Göran bra till. Det är fantastiskt. Men varför saluföra Newsweek?

Anförande nr 124
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Jag noterar och det är väldigt beklagligt att Jonas Lindberg och Vänsterpartiet inte gläds åt att vi har världsledande avancerad vård i Stockholm. Vi har en överlevnad på 30 dagar efter hjärtoperationer, vilket är bäst i världen. De har otroligt korta väntetider. Tusentals vårdprofessionella över hela världen är med och utser denna lista som ligger till grund för Newsweek. Jag tycker att vi ska vara glada över detta och sedan sträva efter att bli bättre och bättre. Vi har ett högspecialiserat sjukhus som levererar oerhört goda resultat. Vi har ett världsledande universitet vägg i vägg med detta sjukhus vilket gör att de tillsammans når nya banbrytande forskningsresultat som revolutionerar vården och som man i andra delar av världen tittar på. Det ska vi vara stolta över och inte trycka ned.

Anförande nr 125
Regionrådet H a d z i a l i c (S): Fru ordförande! Vi samlas här i dag för att debattera Region Stockholms årsredovisning för 2021. På många sätt utgör årsredovisningen också ett bokslut för det moderatledda styret i Region Stockholm. Vilka år det har varit! Det har varit 16 år – 16 goda år – för gynnandet av enskilda intressen på bekostnad av allmänintresset och kärnverksamheterna. Frivilliga bonusar har betalats ut. Konsulter i miljardklassen har upphandlats för att de i sin tur ska upphandla nya konsulter i en pengakarusell. Dessutom har regionens egendom sålts ut till Moderaterna närstående aktörer. Samtidigt har det rekordvarslats mot regionens sjukhus. Och vi har just nu landets längsta väntetider på akuten. Allt detta sker i den rikaste regionen i landet.

Det budgeterade resultatet för 2021 överskreds med 1,8 miljarder. Vi lämnar ännu ett år bakom oss där regionens ekonomi räddas av regeringens ökade statsbidrag, trots de goda förutsättningarna. Under de två pandemiåren som vi precis har genomgått har Region Stockholm mottagit nästan 16 miljarder kronor i generella och riktade statsbidrag från regeringen under en tid då Magdalena Andersson varit finansminister och numera statsminister. Hon hade ordning och reda i statens finanser för att pengarna skulle kunna användas i kris.

Ett kvitto på att regeringens tillskott var mer än tillräckligt för Moderaterna var att regionen mitt under brinnande pandemi fick ett överskott på 5,6 miljarder kronor. Det är pengar som inte användes ändamålsenligt till kärnverksamheterna, det vill säga sjukvården, trots att köerna växte sig långa och personalen larmade om att patientsäkerheten var hotad.

Vi har under året sett flera exempel på att moderatstyret undviker sitt ansvar och gömmer sig bakom sina tjänstemän. Men, fru ordförande, ansvar kan inte delegeras bort. Region Stockholm är inget aktiebolag utan en offentlig organisation med demokratiskt valda representanter. Här ska man inte hålla på med tysta perioder eller hemliga möten bakom lyckta dörrar. Regionens anställda förtjänar en politisk ledning som lyssnar på verksamheterna och agerar utefter deras behov.

Låt mig illustrera detta med ett exempel. Jag träffade representanter för det så kallade sjukvårdsuppropet på trappan till Landstingshuset i april. De hade tänkt lämna över 400 vittnesmål från vårdpersonalen till regionens samtliga företrädare. Det moderata finansregionrådet Irene Svenonius var lämpligt nog inte på plats. Låt mig dock berätta vad vårdpersonalen lyfte fram, Irene Svenonius. De vittnar om en tystnadskultur där de som arbetar med sjukvården inte blir lyssnade till och om en politisk ledning som har en helt annan verklighetsbild än den som vårdpersonalen ser varje dag.

Jag undrar, Irene Svenonius, hur ofta du träffar de fackliga företrädarna och representanter för läkarna, sjuksköterskorna, undersköterskorna och alla dem som bedriver sjukvård i vår region? Jag tror att du skulle behöva göra det oftare. Vårdpersonalen är nämligen vårdens viktigaste resurs, och de behöver fler kollegor för att vi ska kunna öppna fler vårdplatser och ge vård efter behov. De som vårdar behöver också tas om hand.

Fru ordförande! Jag vill att Region Stockholm framöver prioriterar kärnverksamheterna och att vårdens pengar går till vården. Jag vill att vi sanerar det skatteslöseri som pågår i denna region och att det ska bli ordning och reda i ekonomin, i sjukvården och i demokratin. Inga journalister ska framöver behöva fundera över om regionen förhåller sig till gällande lagstiftning på ett korrekt sätt.

Fru ordförande! Jag vill tacka för ordet och sammanfatta det hela: Region Stockholm kan bättre och Region Stockholm förtjänar bättre.

Anförande nr 126
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande! Det finns faktiskt gränser för vad till och med det tålmodiga finansregionrådet tar emot. När min svärmor dog stod Talla Alkurdi här och anklagade mig för att jag inte var på fullmäktigesammanträdet. I dag anklagar Aida Hadzialic mig för att jag inte mötte sjukvårdsuppropet på Landstingshusets trappa. Det här var när jag låg hemma sjuk i covid och absolut inte borde stå på landstingstrappan och smitta alla där och alla andra jag skulle ha mött. Detta visste sjuvårdsuppropets representanter för jag hade meddelat dem innan varför jag inte skulle vara där. Jag har träffat dem efter det i ett eget möte, som faktiskt pågick i två och en halv timme. Det var ett oerhört bra möte.
Om vi nu ska prata sakfrågor och inte, som Socialdemokraterna gör, ständigt ägna oss åt att smeta ned andra personer och andra partier, undrar jag hur i sjutton Socialdemokraternas politik ska ge fler människor vård när de vill stänga alla privata vårdgivare. En röst på Moderaterna och ett fortsatt blågrönt styre innebär Sveriges kortaste vårdköer även i fortsättningen.

Anförande nr 127
Regionrådet H a d z i a l i c (S): Fru ordförande! På vilket sätt är det en saklig debatt när Moderaternas finansregionråd påstår att Socialdemokraterna skulle vilja lägga ned all privat vård i regionen? Socialdemokraterna står upp för valfriheten. Socialdemokraterna säger att det finns gott om privata vårdgivare som gör ett fantastiskt arbete och som gjorde fantastiska insatser under pandemin. Men vi vill att det ska vara ordning och reda i systemet, att vårdens pengar ska gå till vården och att man såväl i normalläge som i kris ska bidra om man är en skattefinansierad verksamhet.
Snälla Irene Svenonius! Kan ni sluta upp med dessa överord och anklagelser om att Socialdemokraterna på något sätt skulle införa DDR-styre här i Region Stockholm? Ärligt talat! Jag är född i ett kommunistiskt land och vet vad det innebär. Jag vill föra en saklig debatt med dig. Sluta hitta på! Och i detta fall: Sluta ljuga! Ingen vill lägga ned all privat vård i den här regionen – inte heller Socialdemokraterna.

Anförande nr 128
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande! Jag önskar att vi kunde prata sakfrågor och inte smeta ned andra människor, Aida Hadzialic. Jag hade förväntat mig en ursäkt från dig från talarstolen, i synnerhet som det är andra gången som ni försöker säga att jag smiter undan från mitt arbete trots att det funnits fullt legitima skäl. Ni vet precis som jag att ni hela tiden försöker slå under bältet. Prata politik, för guds skull! Ja, detta vet alla, Talla! Du sitter och bara rycker på axlarna och skakar på huvudet. Alla i och utanför salen vet vilken svartmålning ni ägnar er åt. Den liknar väldigt mycket det som till exempel Donald Trump har ägnat sig åt i USA. Jag tycker att det är fruktansvärt.

O r d f ö r a n d e n : Vi har en avslutande replik i detta replikskifte. Jag vill påminna alla inblandade parter om att det här ska handla om årsredovisningen 2021.

Anförande nr 129
Regionrådet H a d z i a l i c (S): Fru ordförande! Jag har offentligt i medierna och många andra sammanhang varit extremt tydligt mot de hot och det hat som Irene Svenonius personligen har tagit emot. Jag har stått upp för dig, Irene, i dessa sammanhang, både offentligt och publikt, och skyddat dig. Kom då inte och anklaga mig för att på något vis komma med personangrepp på dig! Jag vill ha en saklig debatt.

Att facken, personalrepresentanter och andra konsekvent klagar på att de inte får träffa regionledningen, inklusive dig personligen, är något som du behöver diskutera med dem. Men kom inte och anklaga mig, som har stått upp för dig, för personangrepp!

Ordningsfråga

Anförande nr 130
Regionrådet A l k u r d i (S): Jag får erkänna att jag kanske överträder reglerna för ordningsfrågor, men jag vill ändå passa på att vända mig till Irene. Vid förra eller förrförra fullmäktigesammanträdet framförde jag mina kondoleanser till dig. Det gjorde jag inför hela salen och sade att jag inte vetat att du varit på begravning. Jag beklagade det, och jag beklagar det fortfarande, Irene. Men låt oss försöka ha en dräglig ton här. Jag är väldigt ledsen över det du har varit med om och beklagar sorgen ytterligare en gång. Det har Aida också gjort.

Min ordningsfråga är: Kan vi försöka ha en dräglig ton i debatten?

O r d f ö r a n d e n : Debatter och diskussioner har vi i fullmäktige genom att man blivit tilldelad ordet och de förs via mikrofon. Jag säger det med anledning av diskussionerna i salen.

Ordningsfråga

Anförande nr 131
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande! Jag reagerade i dag på att Aida Hadzialic anklagade mig för att inte ha kommit ut på trappan och mött sjukvårdsuppropet och inte hade gjort mitt jobb. Det berodde som sagt på att jag hade ett legitimt skäl att inte vara där. Jag tyckte att det var ett personpåhopp som låg under för vad som var värdigt och som absolut inte hade med årsredovisningen att göra.

Ni må ursäkta, men jag har fått nog. Jag accepterar din ursäkt, Talla, och uppskattade den när du både sade den högt och kom fram till mig förra gången. Men det finns en systematik i detta som jag tycker är besvärlig. Jag tycker att vi ska värna varandras arbetsmiljö här och inte göra så mot varandra. Om någon är borta har man i nio fall av tio – kanske i 99 procent av fallen – goda skäl.

Anförande nr 132
Regionrådet S e h l i n (V): Fru ordförande, ledamöter, åhörare! Jag tänkte prata om årsredovisningen 2021. Den är en frukt av den styrande majoritetens budget. Det blir som en minibudgetdebatt. Det här handlar om er budget, hur ni har lagt den och utfallet av den. Vänsterpartiet lade i samband med budgeten fram en budgetreservation. Om den hade gått igenom skulle årsredovisningen självklart ha sett helt annorlunda ut.

Det Vänsterpartiet framför allt har synpunkter på när det gäller årsredovisningen för 2021 är att vi i Region Stockholm på övergripande nivå gick med plus. Det har vi gjort under de senaste åren. Förra året var pluset väldigt stort, och i år är det ganska stort. Problemet med pluset på den ena sidan är att många av verksamheterna, framför allt regionens sjukhus, ligger med stora underskott. Jag förstår inte riktigt hur ni i majoriteten kan vara så nöjda med denna ordning.

Jag återger nu vad du har sagt, Irene, och det är verkligen på politisk nivå: Du säger att det ska vara ordning och reda i ekonomin. Om jag hade ett bolag, vilket jag inte har, där jag såg att det såg ganska bra ut på övergripande nivå men jag samtidigt hade flera verksamheter inom bolaget som verkligen gick på knäna och som jag hela tiden fick rapporter om från dem som arbetade i verksamheterna som visade att det hela inte gick runt, att det var för slimmat och för svårt, att det inte gick att rekrytera, att det inte gick att få fler kollegor, att folk sade upp sig, att folk grät och att det var överbelastningar skulle jag inte vara så nöjd, utan i stället tänka: Jag måste nog ordna så att jag fördelar medlen lite bättre och inte bara lägger dem som resultat.

Vänsterpartiet har i flera sammanhang, i regionstyrelsen och även i dag, konkret fört fram förslag på hur en sådan fördelning skulle kunna se ut. Exempelvis skulle vi kunna ge sjukhusen riktiga förutsättningar att bedriva bra vård. Vi är nog överens om att det görs, men det ska också vara bra personalpolitik som är kopplad till den vård som vi sedan kan bedriva. Så länge våra akutsjukhus dras med besparingar, effektiviseringar och svältbudgetar kommer de aldrig att kunna vara bra arbetsgivare. De kommer aldrig att kunna rekrytera och behålla personal.

Vårt konkreta förslag i dag är att vi avskriver de underskott som finns, vilket kan tyckas lite orättvist. Södersjukhuset och Danderyds sjukhus är mest drabbade just detta år. Tidigare har det varit Karolinska, men där har man överproducerat vård – 105 procent – genom att folk har opererat på kvällar och helger och därmed fått in pengar. Ska vi ha en sådan struktur att man måste överproducera vård för att få ekonomin att gå ihop? Är det sådant ni är stolta över? Det är samma medarbetare som har jobbat under pandemin som nu står på kvällar och helger och opererar för att beta av vårdskuld, vilket är bra, men också för att få ekonomi på bygget. Är det detta ni är så stolta över och kallar ordning och reda?
När det gäller överskotten är det precis som Aida säger. Väldigt mycket statliga bidrag har bidragit till detta. Grunden i regionens ekonomi handlar egentligen om våra skatteintäkter, och de har tuffat på. Vi har ganska bra underlag där. Vi skulle kunna ha ordning och reda i ekonomin utan stora bidrag men också utan stora underskott. Vi skulle kunna fördela på ett bättre sätt så att vi får verksamheter där exempelvis medarbetarna mår bra.

En annan sak som vi också har lyft fram handlar om läckagen. Ett väldigt tydligt läckage under pandemin gällde en sådan enkel sak som biljettintäkterna i kollektivtrafiken som hade kunnat åtgärdas med blippmaskiner vid bakdörrarna. Vi sade återkommande att vi såg ett problem och att man skulle kunna täppa till problemet, inte helt men lite grann. Vi uppmanade er att sätta upp blippmaskinerna vid bussarnas bakdörrar så att vi kunde få intäkterna i kollektivtrafiken att vara mer strukturerade.

Vi har lagt fram ett förslag till tilläggsbeslut. Det kan tyckas lite konstigt eftersom det är er årsredovisning. Om vi hade fått igenom vår budget hade vi ju haft en annan. Men vi har gjort det för att på ett konstruktivt sätt komplettera er politik och täppa till de hål som ni har skapat med er budget men också med er politik. Vi säger också något om investeringarna, något jag kommer att återkomma till. Det handlar om att vi här i salen måste ha överblick över alla investeringar.

Bifall till vårt förslag till tilläggsbeslut i regionstyrelsen och i regionfullmäktige!

Anförande nr 133
G a b r i e l K r o o n (SD): Jag vill främst diskutera ekonomin, särskilt årets resultat. Årets resultat var ungefär 1,8 miljarder kronor. Vid en första anblick kan det se väldigt positivt ut med ett högt resultat, inte minst då regionen historiskt sett har haft miljardöverskott i slutet av året. Från den styrande majoriteten har man ofta hört argumentet att det beror på en ansvarstagande ekonomisk styrning. Jag skulle dock vilja vända på perspektivet lite grann. I stället vill jag resonera kring om det inte är resultatet av en kronisk underbudgetering.

När man som under det senaste året har skatteintäkter som egentligen är 2,3 miljarder kronor mer än budgeten måste man fråga sig själv hur man lyckas underbudgetera så pass kraftigt. Till detta har vi även ökade statsbidrag. Vi har varje år fått mer än vad som har stått i budgetprognoserna. Under flertalet år – under samtliga år som jag har suttit i regionfullmäktige – har skatteintäkterna och statsbidragen trumfat de pengar som har anslagits i budgeten.

Vad gör man då med de överskott som man får? Jo, man kan göra sådana engångssatsningar som majoriteten nu gör när man delar ut 10 000 kronor till var och en av vårdpersonalen. Det är förstås positivt. Men frågan är varför man inte från början lägger en ansvarstagande driftsbudget och varför man inte från början skjuter till pengar till sjukhusen, lönerna, AT-platserna och så vidare. Varför väntar man så att man får miljardöverskott och sedan i vissa fall skjuter till pengar till verksamheterna?

Än värre är en trend som jag har noterat under flera år. Den innebär att de överskott som vi gör på grund av vår driftverksamhet i sin tur går till att betala av våra lån. Det innebär alltså att pengar som regeringen skickar till Region Stockholm, som visserligen är våra skattemedel men ändå, använder vi inte för att bekosta en bättre arbetsmiljö i våra verksamheter under samma år som vi får pengarna, utan vi amorterar ned våra lån. På sikt kan man se att en indirekt effekt kanske blir att vi får lägre räntekostnader och därmed mer pengar i budgetarna att spela med. Men på kort sikt blir det inte så, utan då har vi verksamheter som går på knäna. Det är därför vi har förlossningskrisen, trots att vi har miljardöverskott. Vi får inte in pengarna i den riktiga verksamheten, utan de investeras i stället i dyra byggnader eller avbetalningar på våra lån.

Det här behöver vi tillsammans ta ett omtag kring. Vi behöver försöka satsa pengarna på den riktiga verksamheten – akutsjukhusen och utbildningar av vår framtida kompetens – och inte framför allt på byggnaderna. Det här saknas helt och hållet. I stället för ett överskott på 1,8 miljarder vore ett överskott på 200–300 miljoner mer riktigt. Övriga pengar kunde vi satsa på den dagliga verksamheten och se till att vi kan stärka upp sjukvården med över 1 miljard kronor. Det hade varit en sund och hållbar budgetering.

Självklart kan man i vissa fall och under vissa år, till exempel om vi har en negativ utveckling, göra på annat sätt. Då kanske man inte kan slå sig för bröstet och säga att man alltid går med ekonomiskt överskott och har gjort det sedan 2006. Samtidigt som vi har haft ett överskott har verksamheterna gått på knäna, och det är ett stort problem.

Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas förslag till beslut.

Anförande nr 134
Regionrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! När världen går från kris till kris är det inte helt lätt att hålla fokus på dagens ärende, årsredovisning för Region Stockholm. Det är i grunden dock trösterikt att vi lever i en demokrati i ett fritt land där invånarna har rätt att ställa sina politiker till svars. Årsredovisningen är en del i det demokratiska ansvarsutkrävandet. Här i huset är det den styrande majoritetens redovisning av vårt arbete under det gångna året och fullmäktiges möjlighet att granska det utförda arbetet. Det är en viktig debatt som förtjänar stor seriositet.

Jag vill börja med att citera regiondirektörens tjänsteutlåtande: ”Samverkan med kommunerna inom vård och omsorg har fungerat fortsatt bättre än på många år. Samverkan med kommunerna har också skett genom det omfattande arbete med Länsplanen som pågått under 2021 och som slutförs 2022. Det har varit ett år med extra stora behov av samverkan, inom ramen för pandemin, effekterna på näringslivet av pandemin, kring Länsplan och övrig kollektivtrafikutbyggnad liksom kring kulturinsatser och klimatpåverkan. Det har varit ett år då resultaten av samverkan synts tydligt, något att utveckla för framtiden. Samverkan utan resultat är i huvudsak möten, samverkan med resultat gör på riktigt skillnad för invånare och företagare i Region Stockholm. Det är inte bara eftersträvansvärt, det är en del av uppdraget.”

Det här är vackra ord, tycker jag, särskilt med tanke på att Stockholms läns landsting nu har gjort sitt tredje år som Region Stockholm, med ett särskilt ansvar för att vara en samlande samarbetsaktör med våra kommuner, med näringsliv och arbetsmarknad, med det civila

samhället, med regering och nationella myndigheter. Vår roll som region är att vara kullagret som binder samman det lokala och det nationella eller mäklaren som hjälper till att hitta de gemensamma lösningarna.

Vi har också stora samhällsbärande egna verksamheter som vi ansvarar för, nämligen vården och kollektivtrafiken. Men också de når sin fulla nytta för invånarna bäst när vi länkar ihop med kommunal omsorg, fysisk planering och nationella klimat- och utvecklingsmål.

Vi som sitter här i salen bör se på oss själva på detta vis. Det innebär att ett av våra viktigaste verktyg är tillit. Även om vi nu går in i en valrörelse bör vi påminna oss detta och inte göra de politiska skillnaderna större än vad de faktiskt är.

När man tittar på årsredovisningen och hör debatten kan man konstatera att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna är eniga i sin kritik om att vi har ett för positivt resultat. De säger att det helt och hållet beror på statliga bidrag, men de glömmer att vi också har haft extra kostnader, stora sådana. Vi har därtill haft en högre skatteintäktstillväxt än förväntat. Detta är förklaringen till att vi har ett bättre resultat än vad vi hade planerat för. Men om vi nu har lyckats med detta i 16 år i rad och nu har ett positivt resultat måste man väl ändå säga att det är bättre än motsatsen?
Vad gäller klimatet och trafiken har vi jobbat på bra under pandemin. Men vi har tappat väldigt mycket marknadsandelar eller trafikandelar. De måste återtas för klimatets, för framkomlighetens och för en god och kvalitativ stadsbyggnads skull.

Jag vill passa på här och gratulera Tomas Eriksson till att ha slutfört ett miljöprogram som jag ledde arbetet med att ta fram. Det har gått rätt bra, tycker jag. Vi har fått väldigt stora reduktioner av våra klimatpåverkande utsläpp.

Pandemin har satt väldigt stora avtryck på vården och personalen. Det blir också tydligt att de långsiktiga utmaningarna måste handla om att stärka primärvården och säkerställa kompetensförsörjningen. Vi ser vissa varningstecken, som förmodligen dock har med pandemin att göra. Vi ser dock en minskad personalomsättning. Det är väldigt viktigt att vi kan hålla i det för vårdens långsiktiga kvalitet och effektivitet.

Jag skulle också ha sagt något bra om tilliten som verktyg och att vi behöver ha en debatt som bygger fram tillit. Det är också ett ansvar för oppositionen, något jag vill tillägga innan jag nu yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 135
Regionrådet S e h l i n (V): Gustav Hemming säger att vi i Vänsterpartiet kritiserar koalitionens goda resultat, men det jag sade var att jag tycker att det är problematiskt med ett positivt resultat när det finns verksamheter som går med underskott. Då ska vi fördela resultatet bättre eller lägga en budget som är bättre, så att inte delar av regionen går med stora underskott medan det samtidigt finns ett positivt resultat på den övergripande nivån. Det var vad jag sade. Problemet var alltså inte själva resultat, utan att det borde ha fördelats bättre.

Anförande nr 136
Regionrådet H e m m i n g (C): Jag beklagar om jag skrämde upp dig, Anna, men det ligger i sakens natur att ni kritiserar vår årsredovisning. Däremot har jag lite svårt att förstå ditt resonemang om att det skulle vara ett problem med att personal som har möjlighet att välja att jobba övertid arbetar hårt, mot en god extraersättning, för att beta av vårdköer, något som vi från koalitionens sida ser som väldigt prioriterat. Det är dock viktigt att vi efter pandemin nu ser till att återkomma till en god arbetsmiljö, att vi bygger starkare personalteam, att vi får lägre personalomsättning och att vi får till en bättre kompetensförsörjning. Arbetet för det pågår och drivs framåt. Det har drivits under pandemin, och vi kommer att fortsätta arbetet med förnyad kraft efter pandemin.

Anförande nr 137
Regionrådet S e h l i n (V): Det var också detta jag lyfte upp i mitt anförande. Ska ett sjukhus behöva överproducera och operera på kvällar och helger för att ekonomin ska gå ihop? Är det en bra grund? SÖS och Danderyd har kanske inte gjort det och har nu stora underskott. Eftersom det är så här har ni kanske inte lagt den grund som behövs.

Anförande nr 138
Regionrådet H e m m i n g (C): Det är klart att vi på lång sikt alltid måste eftersträva ett arbetsliv i balans. Vi kan göra mycket mer på området inom hälso- och sjukvården. Jag tycker att vi är på god väg på den resan.

Jag kan ändå stå här och säga att jag inte tycker att det är orimligt att frågan om att beta av vårdköer är så viktig att sjukhusen ska få extraersättning för detta, och det innebär att de kan motivera medarbetare till att arbeta extra hårt för att beta av vårdköer och att göra det på tider då man normalt inte arbetar för högtryck.

Anförande nr 139
G a b r i e l K r o o n (SD): Gustav! Ingen har ifrågasatt vikten av överskott. Det vi ifrågasätter är storleken på överskottet. Att göra överskott på 1,8 miljarder som hänförs till ökade skatteintäkter, som man inte budgeterade för trots att man hade kunnat göra det proaktivt, och till ökade statsbidrag är vad vi ifrågasätter. Vi vill framför allt peka på valet i den ekonomiska styrningen. I stället för att förstärka den dagliga verksamheten, undvika kriser som förlossningskrisen, förbättra arbetsmiljön på sjukhusen, förstärka primärvården och så vidare, som görs i år, väljer man att sänka belåningsgraden genom att lägga in överskotten i amorteringar av lån. Framför allt handlar det om att man gör det i ett läge när regionen redan har en väldigt låg ränta på sina lån; jag tror att den ligger på 0,3–0,5 procent. Det är en otroligt låg ränta. Det är därför uppenbart att vi skulle få bättre avkastning genom att investera dessa pengar direkt i den dagliga verksamheten.

Anförande nr 140
Regionrådet H e m m i n g (C): Det är självfallet önskvärt i grunden att resultatet är lagom bra – positivt men lagom bra. Det som hände under 2021 var att vi dels fick kraftigt ökade kostnader på grund av pandemin, dels fick stora resurstillskott som riktades mot detta, dels fick en bättre ekonomisk utveckling och därmed ett bättre skatteunderlag än vad vi hade möjlighet att förvänta oss. Det är detta som ledde fram till att vi fick ett mer positivt resultat än väntat.

Pengarna har vi bland annat använt till att belöna personalen för det utomordentliga arbete som har gjorts under pandemin. Men vad gäller de pengar som finns kvar är det inte orimligt att en ansvarskännande region som har stora skulder amorterar av dessa skulder. Jag har svårt att se att det skulle göra regionen svagare på lång sikt.

Anförande nr 141
G a b r i e l K r o o n (SD): Det som gör regionen svagare är att man inte investerar i de verksamheter som behöver hjälp i dag. Man investerar inte direkt i primärvården, arbetsmiljön eller den förebyggande sjukvården, som minskar kostnaderna på sikt. Detta löses inte genom att amortera ned våra lån som redan har en otroligt låg ränta.

På tal om underbudgeteringen vill jag också tillägga att ni under den senaste budgeten inte följde SKR:s egen skatteprognos. Den visade att regionen skulle få 1 miljard mer i skatteintäkter. I stället lägger ni fram diverse satsningar under detta år som ni indirekt finansierar med den 1 miljard som inte var inräknad i budgeten från början. Detta är ytterligare ett exempel på hur ni underfinansierar skatteintäkterna och i slutet av året slår er för bröstet och säger: Oj, vilket bra resultat vi fick tack vare vår ansvarstagande ekonomi! Men egentligen är det statsbidrag och underbudgeterade skatteintäkter som skapar regionens resultat.

Anförande nr 142
Regionrådet H e m m i n g (C): Om vi hade vetat hur ekonomin och skatteintäkterna exakt skulle utvecklas hade vi självklart kunnat budgetera mer medel. Det hade såklart varit önskvärt att vi haft en spåkula som hade gett oss den bilden.

Men jag lovar dig, Gabriel Kroon, att om du röstar på mig kommer du att få en röst för att vi planmässigt under nästa och nästnästa mandatperiod kommer att bygga ut primärvården. Vi vill ha en starkare primärvård, inte bara i miljarder utan även i procent av vården.

Anförande nr 143
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Jag blev lite tagen av det höga tonläget i inledningen av debatten. Det här är min sista debatt om årsbokslut i regionen, och jag tycker att det finns anledning att både kritisera och berömma regionen och vårt arbete. Men jag vill varna för alltför högt tonläge och en massa personangrepp, antydningar om korruption och annat som jag hörde i debatten. Det kommer inte att leda till något gott för alla som ska vara kvar här och fortsätta ta ansvar för regionen.

Vi lägger ännu ett år präglat av pandemin bakom oss. Många har drabbats enormt hårt av smittan. Det vet vi alla. Många har mist någon av sina nära och kära. Covid-19 är en förfärlig sjukdom. Året har dock också präglats av hoppfullhet. Den enorma vaccinationsinsats som gjordes har varit den största folkhälsosatsningen som någonsin gjorts i vårt land. Alla medarbetare, alla som är anställda i regionen, alla som arbetar för andra arbetsgivare på regionens uppdrag och alla pensionärer som har kommit tillbaka för att bidra i vaccinationen ska känna vår stora tacksamhet.

Att Stockholmsregionen har kunnat leverera så mycket fantastisk verksamhet beror förstås på medarbetarna hos både oss själva och privata utförare. Nu kan vi dessutom glädja oss åt att vi har ett positivt resultat – en del var lite ledsna för att det var alltför positivt. Jag tycker att det i grund och botten känns väldigt skönt. Men man kan inte utgå från dessa två år då vi har haft en pandemi, som har varit så oförutsägbar för oss. Nu i efterhand vet vi ju allt – vi har ju facit – men det visste vi inte när vi var i pandemin. Det har ständigt kommit nya beslut om statsbidrag och nya förutsättningar. Det krävs något i hästväg för att kunna göra en bra planering för något sådant. Jag tycker att vi kan vara nöjda med den situation vi har, för budskapet till vården har under hela pandemin varit tydligt: Titta inte på pengarna! Ge den vård som krävs! Nu kompenserar vi sjukhusen i efterhand för de exceptionella kostnader som de haft.

Vi ska verkligen inte bortse från problem och utmaningar. Sådana finns det gott om, och de måste mötas med resoluta åtgärder så som vi till exempel gör i fråga om förlossningsvården, översynen av de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna, som vi diskuterat tidigare i dag, utvecklingen av primärvården och tillskott av extra medel till sjukhus och annan vård för att möta pandemin och dess effekter.

Jag vill också titta tillbaka på ett år med många framgångar. Karolinska sjukhuset rankas högt. Man vågar knappt säga att det är ett av världens bästa för då får man väl skäll. Men jag är stolt över det. Det är ju inte bara en tidning som säger det, utan det finns väldigt många mått som bevisar att det är så, till exempel inom hjärtsjukvården. Det finns all anledning att vara stolt över det här. Om vi vill jämföra oss i bara svensk kontext finns det rankningar för det. Det finns också ett annat bra mått, nämligen hur många nationellt högspecialiserade vårduppdrag som kommer till Stockholm och Karolinska. Där får vi verkligen ett högt betyg, och där, Jonas Lindberg, kan du känna dig trygg med att man har gjort en ordentlig granskning och haft många ingående diskussioner om det. Det känns jättebra.

Bemanningsfrågorna är alltid heta, och kompetensförsörjningen är viktig både nu och inför framtiden. Det är därför roligt att kunna konstatera att fler nu söker de utannonserade tjänster som finns inom regionens sjukvård. Per tjänst är det 21,1 sökande. Det är högre än vad man hade 2019 då det var 17,3. Det känns roligt att många vill arbeta i vården. Vi har fler sjuksköterskor, undersköterskor och läkare anställda i regionen i dag än tidigare.

Ett annat viktigt steg är att vi har satt i gång med den första kullen BT, bastjänstgörning, som kommer att ersätta AT-tjänstgöringen i framtiden. Vi är alltså redan i gång med den. Den första kullen startade i höstas.

Låt mig även säga något om primärvården. Det har varit ett viktigt utvecklingsområde under hela mandatperioden. Vi har sammantaget tillfört en bra bit över 1 miljard till vården. En viktig fråga för oss har varit att man ska få lista sig hos en fast och namngiven husläkare. Det är så roligt att sedan mandatperiodens början har närmare en halv miljon fler invånare i vår region fått lista sig hos en fast och namngiven läkare. Det är ett gott betyg, tycker jag.

Men vi är inte klara. Det finns mycket mer att göra, och det kommer jag att överlåta till andra som tar vid när jag lämnar regionen efter valet.

Anförande nr 144
J o n a s L i n d b e r g (V): Det är mycket riktigt ett av dina sista fullmäktigesammanträden, och det är lite synd. Det hade varit kul att debattera med dig när du har en oppositionsroll efter valet.

Det har hänt jättemycket spännande och bra saker under pandemin då man fått ägna sig åt vård utan att tänka på pengar; de kommer sedan. Vad som också har hänt är att man har rullat tillbaka väldigt många indikatorer, kontrollsystem och byråkrati och har fått ägna sig åt vård. Men nu ser vi tendenser att detta är på väg tillbaka. In med mätindikatorer, kvalitets-rapporteringar – alla sådana saker! Vore det inte dags att för en gångs skull göra upp med det där? Mycket av den byråkratisering vi har lagt på vården kunde man sluta med, tack vare pandemin.

Anförande nr 145
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Jo, Jonas Lindberg, jag tycker att vi ska undvika all onödig administration. Precis som du säger är det många som vittnar om det här. Pandemin har varit förfärlig på många sätt, men en sak som har varit bra är att man har känt att man har gjort nytta, verkligen använt sin kompetens och jobbat på nya sätt. Det har varit värdefullt.

Beskedet kan inte vara att vi ska sluta mäta kvalitet. Det vore farligt. Något jag kunnat sörja under pandemin är utvecklingsarbetet med våra nya journalsystem. Det har verkligen gått förlorat. Vi skulle behöva få modernare lösningar för att administrationen ska bli mindre men verktygen effektivare. Vi vill inte vara utan data och förlora information, men vi vill inte belasta medarbetarna. Det här ser jag som ett av de viktigaste områdena. Vi måste verkligen sätta fart här för att inte belasta medarbetarna med för mycket administration. Alltför mycket tid går åt till hackande system, inloggningar och annat.
Vi måste dock balansera detta. Varken du eller jag vill bli av med viktig information för att kunna mäta och jämföra oss med andra vårdgivare, regioner och länder.

Anförande nr 146
J o n a s L i n d b e r g (V): Vi ska självklart mäta kvalitet – viktig kvalitet. Men väldigt många av de mätningar som vi ålägger vården handlar inte om det, utan det är andra slags uppföljningar och kontrollsystem, till exempel många av de indikatorer som hälso- och sjukvårdsförvaltningen vill att sjukhusen ska mäta. Vi är alla bekymrade över att vårdens medarbetare ägnar för mycket tid åt att rapportera meningslösa saker, men en stor del av den byråkratin beror på att vi från politikens och förvaltningens sida administrativt beställer mycket sådant. Jag tror att vi behöver rensa i det. Till och med regionens revisorer har sagt att många av hälso- och sjukvårdens indikatorer är väldigt oklara och att det är oklart vad de mäter. De bara finns där, och de växer i antal för varje år, vilket är olyckligt. Vi ska inte tillbaka dit. Vi ska ha tillit men också kunna mäta rätt kvalitet.

Anförande nr 147
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Då skulle vi kanske ha ett handslag här om att vi politiker inte ska driva fram fler indikatorer. Mycket av det är ju framdrivet av oss. En del drivs också fram av verksamheterna själva. Man vill mäta och kunna följa saker över tid.

Vi har gått igenom indikatorerna, och de har blivit färre på flera områden. Det är viktigt att fortsätta jobba i den riktningen. När jag träffar medarbetare i vården som klagar på att det är för mycket administration och för många indikatorer brukar jag roa mig med att fråga vilka indikatorer vi ska ta bort. Då uppstår alltid och utan undantag en stor diskussion mellan olika professioner. Man har olika uppfattningar om vilka indikatorer som behövs.

Det viktigaste är att göra det här lätt. Den mesta informationen och de flesta data som ska in i systemen ska i framtiden genereras automatiskt genom moderna journalsystem.

Anförande nr 148
Regionrådet P e t h r u s (KD): Fru ordförande, ledamöter! Det är helt avgörande att vi har en budget i balans i vår region. I en orolig tid med en pågående pandemi, krig i Europa, klimatförändringar och energikris måste vi ha en ekonomisk buffert. Vi ansvarar för landets största hälso- och sjukvård. Som Anna var inne på har vi flest högspecialiserade uppdrag. Vi är landets största hubb för life science. Vi har också den största geriatriska slutenvården – kanske världens största. Vi har mest klinisk forskning och Sveriges bästa universitetssjukhus. Och förra året genomförde vi 45 procent av alla operationer i Sverige trots att vi bara har 23 procent av hela befolkningen och trots de stora konsekvenserna av pandemin. Vi ska vara en region att lita på och en region som går före. Ända sedan 2007 har vi uppvisat ett positivt resultat.

Som det står i årsredovisningen har en betydande del av 2021 års pandemiarbete handlat om vaccinationer, en fråga som jag har jobbat mycket med. Under december 2020 startade vi med vaccinationerna, och sedan försökte vi följa alla de särskilda riskgrupper som Folkhälsomyndigheten rekommenderade oss att vaccinera först. Det var särskilda boenden, hemtjänsten och de allra äldsta som skulle få vaccination för att minska trycket på akutsjukhusen och antalet dödsfall på grund av covid-19. Det påverkades också så att det blev påtagligt färre.

Det är lätt att glömma hur starten var under den här perioden. Den stora frågan var om vi skulle få leveranser av vaccin i tid och om vi skulle få så mycket som man hade sagt att vi skulle få. Som ni kanske kommer ihåg gick leveranserna av vaccin väldigt långsamt. Vi fick dramatiskt mindre än utlovat. Någon månad tror jag att vi fick 70 procent mindre än utlovat. Trots betydande svårigheter från statens sida att ge tillförlitliga förutsättningar att planera detta har miljontals doser distribuerats under 2021.

Region Stockholm har hittills administrerat 4,7 miljoner vaccindoser till regionens invånare. Att vi ändå har klarat det medan vi samtidigt har kunnat ha en god tillgänglighet till vården är fantastiskt. Omfattningen av vaccinering som har genomförts har utgjort en stor utmaning. Även mängden personal har varit en utmaning. Ni får tänka på att det behövs både sjuksköterskor och läkare för att följa hela vaccinationsproceduren. Vi har uppnått alla nationella mål i tid. Vi vet att det finns olika täckningsgrad, så därför fortsätter vårt arbete med att försöka öka täckningsgraden i de områden där den är lägre.

I slutet av 2021 hade åtta av tio vuxna invånare i Stockholms län vaccinerat sig mot covid-19 och nästan fyra av fem stockholmare hade blivit vaccinerade med två doser. Av dem över 65 år har 75 procent dessutom fått en tredje dos. Enligt Folkhälsomyndigheten blir det inte aktuellt med massvaccination förrän till hösten. Förvaltningen förbereder detta arbete.

Det är också viktigt att vi fortsätter det screeningarbete som vårdens kunskapsstyrnings-nämnd jobbar med. Vi har startat HPV-vaccinationen, som ni säkert känner till, för att utrota livmoderhalscancer. Vi ligger först i landet med det. Det är ett initiativ som vi har tagit i nämnden. Vi har också startat en studie om individuellt riskbaserad mammografi. Vi kommer att gå vidare med det eftersom tidig upptäckt är viktig för att kunna sätta in behandling i tid och rädda liv. Man måste kunna lita på att vår region, som är Sveriges största, gör allt för att förhindra allvarlig sjukdom. Jag tycker att vi har tagit många initiativ till det under 2021.

Det är bedrövligt att oppositionen i debatterna om årsredovisning har så svårt att beskriva allt det fantastiska arbete som faktiskt utförs. Det är väldigt mycket klagande. Och det är självklart! Om man bedriver en verksamhet som kostar 70 miljarder kronor så vore det självfallet väldigt konstigt om man inte också hade en massa kritik från vården, om det inte fanns förbättringspotential.

Men att säga att 70 miljarder är så bedrövligt som det låter från oppositionen i dag tycker jag är tragiskt och beklagligt när det finns så mycket verksamhet. Jag tror att många av oss här har mött vården och sett vad den faktiskt gör för var och en som kommer till sjukvården. Självfallet finns det sådant som kan förbättras men väldigt mycket görs.

Sedan år 2006 har vi fördubblat budgeten från 37 miljarder till 70 miljarder kronor. Det är fantastiskt vad Stockholmsvården faktiskt gör varje dag!

Anförande nr 149
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Fru ordförande, vänner, ledamöter och åhörare! Den årsredovisning som vi i dag har samlats för att debattera är ju faktiskt, i alla fall för mig, i många och stora delar ett bokslut för hela den gångna mandatperiodens politiska arbete.

Precis som min företrädare här i talarstolen, Anna, får jag lite extra värme i hjärtat utifrån det faktum att jag inte kommer att sitta kvar här i fullmäktigesalen nästa mandatperiod. Men om vi tittar på resultaten i den här årsredovisningen så finns det faktiskt, enligt mig, en stor anledning att slå sig själv för bröstet.

Om, vi tittar efter så ser vi att resultaten till stor del talar för sig själva. Tio av elva indikatorer inom miljöområdet har uppnåtts. Region Stockholm har fått pris från en av världens största globala miljöhållbarhetsstiftelser för vårt arbete med att fasa ut farliga kemikalier. Vi har inrättat en egen nämnd för klimat- och hållbarhetsfrågor, och klimatpåverkan från våra egna verksamheter har minskat med 55 procent. Kollektivtrafiken har blivit märkt med Bra miljöval.

Om vi studerar kollektivtrafiken så ser vi också att facit efter coronapandemin är otroligt starkt. Vi har fortsatt att köra trafiken enligt tidtabell under hela pandemin och vi tänker fortsätta på den inslagna vägen. Vi ser nu hur återväxten i form av både kollektivtrafikresenärer och faktiskt även intäkter, vilket är fint, växer snabbare än vad någon hade kunnat förutse och att det åter igen är så att fler väljer kollektivtrafiken framför bilen för att transportera sig i Region Stockholm.

Till detta fattar vi också beslut i dag om att återinföra sommarlovskortet i kollektivtrafiken för barn och ungdomar. Allt detta gör mig naturligtvis oerhört glad och stolt.

Men utöver det har vi också under det gångna året fattat beslut om att tillskjuta resurser till våra akutsjukhus och till vår hälso- och sjukvård för att ge dem förutsättningar för att klara av att ge all den vård som krävs under resten av coronapandemin. Vi ska också komma ihåg att vi under samma period har vaccinerat mer än 80 procent av alla stockholmare. Vi har också inlett arbetet med att införa det åttapunktersprogram för förlossningsvården med bland annat en plan för öppnandet av S:t Görans förlossning som vi tidigare aviserat.
Det är sant att regionen har ett stort ekonomiskt överskott. Man kan diskutera om det här överskottet är alltför stort eller inte. Jag tillhör dem som per definition kanske inte är förtjust i stora ekonomiska överskott, men vi ska komma ihåg en sak, vänner: Framtiden är inte bara ljus.

Om vi tittar längre bort vid horisonten så ser vi att det finns stora utmaningar. Vi har levt med en ekonomisk politik från regeringen som har varit väldigt expansiv och behövt vara det för att klara välfärden under en orolig tid. Vi ser nu att den politiken knappast kan pågå i en evighet. Vi ser att vi kommer att få en finansiell politik från Riksbanken med flera institutioner som kommer att innebära höjda räntor, ökade utgifter för våra familjer. Det kommer naturligtvis att märkas såväl i konsumtion som säkert också i skatteintäkter. Befolkningstillväxten i Stockholm fortsätter att vara i relativa termer sett låg.

Kommande majoriteter, mina vänner, i den här församlingen kommer inte att sakna utmaningar att ta itu med. Precis som några av mina företrädare sade här i talarstolen så ber jag att få poängtera att jag tror att de utmaningarna bäst tas om hand om man för en sansad diskussion i ett bra tonläge, naturligtvis kanske med väldigt olika åsikter om vilka åtgärder som bör genomföras. Tonen i diskussionen bör alltid vara respektfull och man bör ha i åtanke att ens debattmotståndare vill bästa möjliga för alla invånare i Region Stockholm.

Anförande nr 150
Regionrådet A l k u r d i (S): Ja, den här årsredovisningen är nog ett bokslut, inte bara för det år som varit, 2021, utan även för mandatperioden som sådan. Jag tänker ägna mitt inlägg till vad årsredovisningen egentligen handlar om, nämligen personalen och invånarna, dem som vi tjänar och dem som vi egentligen ska se till ska kunna utföra sitt arbete på bästa sätt.

Det är en orolig tid, sägs det ganska ofta numera på olika sätt. Det är klart att vår generations lopp är utmanande på olika vis, pandemin, krig i vårt närområde och klimatutmaningarna. Men inom vården är det ju så att vi under den gångna mandatperioden har fått se hur viktigt det är att vi har en primärvård som klarar av uppdraget som en sammanhållen vårdkedja, att just kunna klustra samman för att klara av att i händelse av krig ha det där områdesansvaret för invånarna i en stadsdel, i en kommun. Detta är något som vi socialdemokrater har drivit sedan början av mandatperioden. Med pandemin var det så att hälso- och sjukvårdsförvaltningen själv kom fram till att just klustra ihop, att ha ett områdesansvar är så ytterst väsentligt för att skapa mer sammanhållna vårdkedjor.

Sjukhusens vårdplatsbrister har vi diskuterat om och om igen. Egentligen är det ingenting nytt för den här mandatperioden, utan vi har diskuterat detta i väldigt många år.

Jonas berörde frågan om att sjukhusen under pandemin inte fick möjlighet att arbeta utan hot om viten. Och lärdomarna av detta torde vara att fortsätta ett sådant arbete, att inte lägga en sorts besparingspress som innebär att hundratals undersköterskor och läkare varslas. Egentligen handlar det om att leverera vård efter behov till de svårast sjuka patienterna i vårt län.

Den lärdomen lyser med sin frånvaro. Vi ser inte det nu med den här debatten, vi ser det inte heller i andemeningen om vad som i alla fall Moderaterna ämnar göra med sjukhusen. Fler besparingar är det som uttalas.

Kvinnosjukvården har debatterats om och om igen när det gäller förlossningsvård men även när det gäller övrig kvinnosjukvård. Gynmottagningar läggs ned för att kvinnorna i vissa kommuner inte anses vara lönsamma nog. Vård läggs ned för att etableras i Stockholms stads innerstad i stället.

Kvinnor som är gravida får helt enkelt höra att den klinik som är deras förstahandsval är helt fullbelagd och därför kan de inte få föda på den förlossningsklinik som de önskar utan får välja någon annan. Några av dem får också föda utanför länet. Faktum är att över 900 kvinnor tvingades föda på överfulla förlossningsmottagningar det gångna året.

Det är bra att den styrande koalitionen till slut lyssnade och tillsköt mer medel för att försöka uppnå målet att ha en barnmorska per födande kvinna. Men det som skulle behövas är de facto en fullvärdig garanti om en barnmorska och en undersköterska per födande. Låt oss inte glömma bort undersköterskornas roll inom förlossningsvården.

Pandemin har visat vilket segregerat samhälle som vi de facto lever i. Det gäller allt från vilka det var som inte kunde testa sig mot covid-19 i den omfattning som de faktiskt behövde och vaccinationstäckningen. I den här frågan är det så att vi socialdemokrater tvingades att gå långt ner i verktygslådan. Det var ju i ett replikskifte tidigare som det sades att man inte skulle gå in i detaljerna för mycket från politiken, men det var så. Vi gick långt ner i verktygslådan just för att komma fram med förslaget om mobila vaccinationsenheter som komplement, som ett sätt att nå de områden där vi vet att pandemin har slagit ytterst hårt.

I slutändan är sjukvård beredskap. Det räcker inte med att tala om sjukvårdens beredskap. Folkhälsa är beredskap, att ha rådighet över sjukvården för att kunna samordna den, för att kunna se till att man har kompetensförsörjning, att ha bemanning för att bemanna intensivvårdsplatser, för att bemanna BVC, för att se till att vi har materiel som räcker. Det har vi debatterat i alla frågor bland annat Kry och 1177, och det är det som vi socialdemokrater menar behöver vara lärdomen. Sjukvård är beredskap.

Anförande nr 151
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, regionfullmäktige, åhörare! Stöld, korruption, elände, laglöshet, fusk, fel, att med medvetet och berått mod vilja människor illa, sjukdom, pina – ja, till och med död. Nu har jag sammanfattat en del av den diskussion som vi har fört tidigare i dag och som vi säkert kommer att få upprepad både under denna och under senare debatter. Själv tänkte jag ägna mig åt en saklig diskussion om detta, denna årsredovisning och dess innehåll och hoppas på att fler än jag kommer att delta i debatten på så sätt.

För den här regionen har mycket att vara stolt över, stolt men inte nöjd. För femtonde året i rad visar vi upp svarta siffror, som enda region i landet. När oberoende granskare ger sig på att granska hur vi hanterar sjukvården, ja, då ser de att Region Stockholm har kortast väntetider och bäst tillgänglighet jämfört med de andra regionerna i hela landet. När vi tittar på vår kollektivtrafik och internationella bedömare studerar den så ser vi att vår region nästan alltid rankas i topp. I UITP:s granskning av världens mobilitetsstäder hamnar vi på

silverplats efter Singapore. I Oliver Wyman Forums senaste granskning rankas vi som nummer ett bland världens mobilitetsstäder – i allt detta och i allt väsentligt just på grund av vår kollektivtrafik.

Dessa två av regionens kärnverksamheter vittnar ju om att väldigt mycket går bra i Region Stockholm. Väldigt mycket går bra i Region Stockholm men det saknas inte utmaningar, det är jag den förste att erkänna. Det finns mycket mer att göra, men vi har gjort väldigt mycket och vi gör mer. Framför allt tror jag att vi, när vi nu summerar ett tufft år, ett i raden av ganska tuffa pandemiår, ska göra detta just utifrån de förutsättningar som vi har haft och utifrån det faktum att vårt samhälle har gått igenom den kanske största och svåraste prövning som vi har stått inför i modern tid.

Detta tuffa år innebär för trafikens sida inte minst, det som jag kan överblicka, att vi höll i, att vi höll ut och att vi rullade vidare när världsstäder inte mäktade med utan släckte ned. Vi från vår horisont vare sig stannade upp eller släckte ned utan rullade på, och det inte bara i oförändrad takt utan med förstärkt kraft.
Tack till alla medarbetare på vår trafikförvaltning, i vår förvaltning för utbyggd tunnelbana som möjliggjort allt detta! Ett stort tack till alla kollektivtrafikens medarbetare därute, ingen nämnd och ingen glömd! Jag har varit ute och träffat hundratals, för att inte säga tusentals, av er under de senaste åren. Ett stort tack också till alla er som på andra sätt är med och bidrar till att hjälpa till, att via innovationer och genom entreprenörskap och konkurrens göra världens kanske bästa kollektivtrafiksystem steg för steg lite bättre!

Detta år av prövning har inte bara inneburit att vi har klarat av att rulla vidare med oförändrad kraft, vi har också gjort det med goda resultat. Ja, resandet minskade till följd av statliga restriktioner och statliga myndigheters uttalanden. Om de gjorde rätt eller fel utvärderas nu, men trots detta mäktade vi med att rulla på för att hålla vårt samhälle i gång och med gott ekonomiskt resultat. Rensat för covid-19-effekter skulle vår trafiknämnd ha visat upp ett resultat på 659 miljoner kronor för det gångna året – 250 miljoner kronor, alltså en kvarts miljard, över budget. Det var också ett år då vi minskade de administrativa och byråkratiska kostnaderna med över 10 procent. Det är ett bra resultat, men mer finns att göra.

Vi kan också summera ett år då samhällsbygget fortsatt, då vi, rensat för en del leverans-effekter rörande inte minst fordonsleveranser – ni vet fabrikerna i Europa var nedsläckta och stod stilla och det var de också i större delen av världen –, ändå mäktade med en upp-arbetningsgrad i våra investeringar på över 95 procent. Säg det till någon av de industriledare som vi har i detta land – att man lyckades producera utifrån sina investeringsåtaganden över 95 procent av sina åtaganden! Jag har varit och provtryckt lite grand på Scania och Astra och på Volvo och en del andra. De säger: Om ni har lyckats med detta så har ni lyckats med någonting mycket större än vad vi lyckades göra under denna pandemi.

Så sträck på er, alla ni, som möjliggjort detta och som också levererat i framtidsbygget!

De sista arbetstunnlarna i vår utbyggda tunnelbana är nu klara. Vi driver huvudtunneln och bygger stationer. Handens terminal i Haninge har öppnat för busstrafik, norra Europas största bussdepå i Tomteboda har färdigställts. Vi har också den så viktiga knutpunkten Arninge vid Roslagsbanan i Norrort liksom tvärbanebygget till Bromma. Vi har sett nya fordon, upprustade fordon rulla ut i trafik och mycket mer därtill. Det är ett fantastiskt år, ett utmanande år. Vi ska vara stolta men inte nöjda. Vi kan mer och bättre, men vi ska absolut inte klä oss och säck och aska.

Anförande nr 152
Britt-Mari Canhasi (SD): Ordförande! Jag vill börja med att säga att verksamhetsåret 2021 till stor del präglades av covid-19-pandemin och en merkostnad för covid-19-vård och den uppskjutna och planerade vården. Till alla er som tidigare har efterlyst några positiva ord från oppositionen tänkte jag att jag skulle dela ut en liten blåsippa för att vaccineringarna kom i gång snabbare än de förväntades, vilket var mycket positivt!

Men oppositionens uppgift är att kritisera så att det uppstår lite jämvikt mot lovorden som vi också hörde. Sverigedemokraterna vill särskilt anmärka på beslutet att stänga postcovid-mottagningen vid Nya Karolinska i Solna. Utan politisk förankring valde regionledningen tillsammans med tjänstemännen att flytta den välfungerande och nationellt ledande postcovidenheten från sjukhuset i Solna till Huddinge. Detta innebar att viktiga multi-disciplinära samarbeten med Karolinska Solna samt Karolinska Institutet splittrades. Väntetiderna till postcovidmottagningen ökade, och det som tidigare var Sveriges ledande mottagning blev i stället det motsatta.

Det är anmärkningsvärt att besluten om att flytta mottagningen varken hade genomsyrats av politisk dialog eller en dialog med de ansvariga verksamhetscheferna. Resultatet har nu också uppmärksammats av IVO. Vi ser gärna att Region Stockholm genomför en krisutredning av beslutsprocesserna och patienthälsoeffekterna av att stänga postcovidmottagningen vid Karolinska i Solna.

Årsredovisningen visar tyvärr också att hälsovården faktiskt inte räcker till. Fler får vänta längre än fyra timmar på en akutmottagning år 2021 än år 2020, och fler patienter får vänta längre än sina 90 dagar på att påbörja en behandling. Andelen husläkarmottagningar som bedriver aktivt sjukdomsförebyggande arbete har blivit färre. Helhetsintrycket i primär-vården uppfylls inte heller. Det blir tydligt hur vårdkedjan hänger ihop, och siktar primärvården så skvätter det på hela sjukvården som överbelastas.

Antalet AT-block är 16 fler år 2021 än under 2020, men målet om 240 stycken är för lågt satt. Region Stockholm måste kunna prestera bättre än en sistaplats som vi haft i många år när det gäller alla regioner och antalet AT-block per capita.

Vi upprätthåller en flaskhals när det gäller tiden mellan det att man fått läkarexamen och blivit färdig specialistläkare. Regionen nådde inte heller upp till målet om antalet sjuksköterskor som skulle utbilda sig till specialistsjuksköterskor eller till barnmorskor med bibehållen lön. Resultatet är till och med sämre än vad det var 2020, och det råder som vi vet stor brist på specialistsjuksköterskor i hela Sverige, särskilt röntgensjuksköterskor. Barnmorskor saknas i hela landet, och behovet av att utbilda fler är mycket stort.

För att nå upp till en väl utbyggd och fungerande primärvård behövs det långt fler platser och det behöver utbildas långt fler allmänspecialister. Enligt distriktsläkarföreningens enkät har regionen uppgett att det finns 652 ST-läkare i allmänmedicin och 115 blir klara under 2021. De kan inte svara på hur många som uppnår pensionsåldern under de närmaste åren vilket också försvårar planeringen framöver.

Region Stockholm har inte varit en attraktiv arbetsgivare under 2021. För att bli en hållbar arbetsgivare och för att locka fler att se en framtid inom vårdyrkena måste regionen bli en attraktiv arbetsgivare, inte bara en hållbar arbetsgivare, för att kunna rekrytera, behålla och locka tillbaka dem som lämnat sjukvården för att jobba med någonting annat.

Kompetensförsörjningen är huvudnyckeln till en fungerande hälso- och sjukvård och för att göra en omställning till nära vård. Regionen har fått mer pengar av staten än förväntat, och i stället för att betala av på lån, som vi tidigare sade, borde pengarna gå till omställning av

vården. Det behövs en rejäl satsning på personalen och personalens arbetsmiljö och på utbildningsplatser för att stärka och bemanna primärvården och vårdcentralerna så att omställningen kan leda till god och nära vård och inte som nu bara nära vård.

Anförande nr 153
M i c h a e l a H a g a (C): Ordförande, fullmäktige och eventuella tittare! Vi har varit med om en pandemi som gjorde att vårt samhälle även under förra året fick stå tillbaka och stängdes ner återigen, medan våra verksamheter jobbade på. Sjukvården med all personal hade ett ansträngt och tufft år även år 2021 för att ta hand om patienter, hantera sjukskrivningar och som inte hann med att få den nödvändiga återhämtningen. Vi har en kollektivtrafik som fortsatte att gå med tomma bussar och andra fordon och fartyg, men som fanns där för dem som ville resa, behövde resa, och vi fortsatte med vårt viktiga samhällsuppdrag.

Även jag vill rikta ett stort tack till all den personal som har slitit i verksamheterna och på vår förvaltning, för det är en verksamhet som har varit både tuff att planera och tuff att genomföra!

När hösten kom och restriktionerna började släppa så kunde vi slutligen andas ut, det var många som gjorde det. Många kände lättnad men också kanske en oro för att det återigen skulle komma ett bakslag. Nu känns det skönt att vi är tillbaka i våra vanliga liv igen, och vi ser att även våra verksamheter kan komma tillbaka och jobba på som vanligt.

Omvärlden är orolig och vi behöver följa inflationen, räntekostnaden som också påverkar våra kostnader i såväl löner och pensioner som i de projekt som vi har åtagit oss.

Under året som gått fortsatte vi arbetet med att göra kollektivtrafiken tillgänglig för fler. Nya betalsätt sänker också trösklarna. Många fick en glad överraskning när de kunde betala med sitt kontokort som biljett på våra bussar och tåg. Vi har nya biljettyper, de infördes på min födelsedag, ett 10/30-kort som prövas. Jag tycker mig se och höra fler inbitna bilister som nu kanske har konverterat och åker kollektivt.

Arbetet med att spränga tunnlar fortsätter för att vi ska få kapacitetsstark trafik, tunnelbana som fler kan åka med och som också binder ihop vårt län ännu mer. På Röda linjen fortsätter också uppgraderingen och vi fasar in nya fordon, även om det har varit leveranspåverkan även på det området. Trots en del trassel, förseningar och fördyringar vad gäller tvärbanan så ”taktar” det också på, och även där har vi fattat beslut om att ta den fördyringen i det komplexa projektet med en ny totalbudgetram. Det är en viktig utbyggnad, en viktig kollektivtrafik som också kommer att göra stor nytta för de resenärer som behöver ta sig till jobb, arbetsplatser och sin bostad. Och på Roslagsbanan görs en upprustningen vid Arninge station vilket skapar nya reserelationer där buss och tåg möts i nordost.

Sjötrafiken gläds även den åt pendelbåtsförsök Vaxholm–Stockholm och nu kommer också Värmdö med. Vi har varit på tårna. Vi prövar nya grepp för att fler ska åka med kollektivtrafiken, och det ska vi fortsätta med. Steg för steg ska vi hitta nya sätt för att fler ska välja att åka kollektivt för det är både trevligt och klimatsmart. Och den gröna omställningen väntar vi inte med. Vi upphandlar emissionsfri pendelbåtstrafik på försök till Värmdö. Vi var först med att kunna få landtrafiken fossilfri, och vi är bäst i Sverige vad det gäller sjötrafiken. Vi har också mest nöjda resenärer.

Även om det i dag saknas ekonomiska incitament för den omställningen vad det gäller det skattemässiga och också med tanke på att biodrivmedel är mycket dyrare än det fossila så kommer vi att fortsätta det arbetet. 100 procent förnybart bränsle år 2030, det är den målbild som vi har.

Som sagt, har vi två tuffa år bakom oss, men med det bär vi med oss lärdomar, erfarenheter av att leda regionen i kris, driva verksamheterna under högt tryck och också ökat fokus på att stärka beredskapen. Så när vi stänger böckerna så är det med svarta siffror på slutraden och med en bekräftelse på att vi har klarat det här tillsammans, och givetvis med vetskapen att vi har mycket att jobba med framöver, både i år och i framtiden.

Bifall till regionstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 154
Amelie Tarschys Ingre (L): Herr ordförande, ärade ledamöter och åhörare! Ni ser inte alls trötta ut, så här en bit in i debatten här i dag.

Jag tänkte sammanfatta mina tankar i tre punkter. För det första vill jag säga att jag är tacksam för det fantastiska arbete som personalen i både hälso- och sjukvården och i kollektivtrafiken har lagt ned i kampen mot pandemin. Utgifterna i samband med pandemin har varit stora men nödvändiga. Jag har svårt att se en mer välmotiverad utgiftspost än den bonus om 10 000 kronor till medarbetarna som vi kommer att fatta beslut om i dag.

För det andra visar årsredovisningen att de satsningar som gjorts på digitalisering lett till ökad kvalitet, kortare ledtider, högre patientsäkerhet och effektivisering. Alltid öppet har varit ett nav för vaccineringen, och användningen ökade med 58 procent jämfört med året innan. 1177.se/Stockholm hade förra året hela 79 miljoner besökare.

Andra exempel bland många på utvecklingen är AI-stöd vid diagnostisering av hudcancer, egenmonitorering av diabetiker och projekt med distansmonitorering av till exempel hjärtsvikt, något som kommer att bli vanligare i framtiden.

Utvecklingen av vården går snabbt, och Region Stockholm ligger i dag bland de främsta i världen när det gäller *life science* och har utsetts till den mest innovativa regionen i hela Europa.

Det finns ett nära samarbete mellan vården, forskningen och företagen för att vi gemensamt ska kunna möta nya utmaningar och kanske nästa pandemi. Det är viktigt för framtiden.

Som ordförande i innovations- och utvecklingsutskottet är jag stolt över att merparten av de mål som satts upp gällande innovation och digitalisering har infriats, och utvecklingen går fort.

Nu fortsätter vi arbetet på bred front genom att se till att digitala lösningar utvecklas i dialog med användarna, det vill säga patienterna, resenärerna och personalen i alla delar av regionens arbete. Vi uppmanar även regeringen att underlätta delningen av viktiga data som behövs för livsavgörande forskning på hälso- och sjukvårdens område. Jag vill vidare betona vikten av att fortsätta omställningen till mer och nära och god vård.

Årsredovisningen tar upp flera av de satsningar vi gjort och fortsätter att göra för att vården ska bli mer tillgänglig för stockholmarna. En sådan är satsningen på vårdcentralerna med fast husläkare, som Anna Starbrink nämnde, men också satsningen på länets elva närakuter, en uppskattad vårdform som andra partier vill skrota. Att skrota närakuterna vore ett svek mot de hundratusentals patienter som årligen får vård som inte kan ges på en vanlig vårdcentral. Det är betydligt dyrare att ge samma vård på ett akutsjukhus. Vi ska utveckla, inte avveckla, närakuterna.

Avslutningsvis vill jag säga att jag och Liberalerna är stolta över att Region Stockholm i dag har landets kortaste vårdköer enligt flera granskningar och att vården håller en hög medicinsk kvalitet. Det är ett kvitto på att de satsningar som står i årsredovisningen har gjort verklig skillnad. Men vi är inte nöjda. Mitt och Liberalernas tydliga löfte är att vi ska fortsätta att utveckla både vården och kollektivtrafiken i hela länet. När andra partier i dag mest ägnar sig åt att svartmåla verkligheten ser vi i Liberalerna till att få saker gjorda, gärna i en god ton.

Anförande nr 155
Fredrik Wallén (KD): Ordförande, ärade fullmäktigeledamöter, hedervärda närvarande representanter för revisionen, alla åhörare! Vi ska nu blicka bakåt lite grann. Jag som färdtjänstnämndens ordförande kommer naturligtvis i första hand att tala om färdtjänsten och våra särskilda persontransporter. Den verksamheten är en liten del av vår stora regionala verksamhetsportfölj, en liten del i förhållande till hela den samlade sjukvården, en liten del i förhållande till hela den allmänna kollektivtrafiken. Samtidigt är den, möjligen lite paradoxalt, störst i världen i sitt slag. Det innebär många utmaningar, ibland konkreta problem, men inte sällan också att vi utifrån kraften av vår storlek, som emellanåt även är ett ok, kan ge erbjudanden inom färdtjänstverksamheten som ingen — säger ingen — annan del av Svea rike kan göra. Det är givetvis något att vara stolt över.

Färdtjänstverksamheten och de särskilda persontransporterna har dignat under skuggan av pandemin. Antalet resor minskade. Många av våra resenärer, för vilka färdtjänsten ofta kan vara helt livsavgörande viktig för att få ett bra och värdigt liv, kunde inte resa så mycket dels av oro för smitta, dels för att dagverksamheter ställdes in, arbetsplatser ställde om till hemarbete och så vidare. Under den perioden kunde den här verksamheten i vår region stötta — det började redan år 2020 — i första hand sjukvården med olika åtgärder för att minska smittan.

Ett konkret beslut som vi fattade i nämnden var att stoppa den samplanering som visserligen inte alltid är praktiskt genomförbar i vår verksamhet men som ändå är grunden för färdtjänsten; den ska om möjligt samplaneras. Den stoppade vi. Vi var enda region och motsvarande färdtjänstanordnare i Sverige som kategoriskt och totalt gjorde det. Alla våra färdtjänstanordnande kollegor ute i landet tittade på det och försökte att efter sina förhållanden göra sitt bästa. Vi gjorde det kategoriskt. Vi har för övrigt förlängt det över våren och sommaren. Smittan räknas inte längre som samhällsfarlig, men pandemin är inte över och många av våra resenärer är både oroliga och sköra. I färdtjänsten i Region Stockholm åker man fortsatt ensam åtminstone till den sista september 2022.

Vi gjorde även en rad andra stödinsatser, på beställning av sjukvården, ska sägas. Det mest substantiellt imponerande är hemleveranserna av PCR-tester. När testverksamheten avslutades hade färdtjänstverksamheten, för det var ju våra avtal och våra upphandlade taxibilar som användes, levererat över 1 600 000 PCR-tester till hemmen. Vi ställde om våra vårdtaxibilar för patienttransporter av covidpatienter. 16 000 sådana transporter utfördes. Jag kan i det sammanhanget nämna att den beredskapskunskap vi fick med oss därifrån har vi nu i vår kunskapsbank; den har legat där och funnits tillgänglig om det skulle bli så att vi behöver liggande transporter från i första hand Nynäshamn av ankommande ukrainska flyktingar. Den beredskapen har vi inte behövt använda, och jag hoppas och ber att vi inte heller kommer att behöva använda den. Men det är en lärdom. Det är något vi har. Det kan uppstå andra situationer där vi kan behöva använda det.

Summa summarum: Vi har mycket att arbeta med i färdtjänsten. Det är en stor verksamhet. Ytterst bygger den på enskilda taxiresor. I synnerhet nu efter pandemin då taxibranschen fortfarande är inne i en tuff återhämtningsperiod är det klart att det kan uppstå många enskilda förseningar, många enskilda problem. Vi tar allt sådant på allvar i färdtjänstnämnden. Jag brukar säga att färdtjänsten ska gå i tid, den ska hålla en god kvalitet och den måste vara ekonomiskt hållbar. Den ska inte kunna missbrukas. Allt det arbetar vi

med, och varje misslyckad enskild resa är oacceptabel för oss. I det perspektivet ska vi ändå komma ihåg att före pandemin, under pandemin och även nu efter pandemin går vår verksamhet generellt bra nio gånger av tio. Vi är inte nöjda med det, men det är någonting att bära med sig när jag nu yrkar bifall till regionstyrelsens förslag till beslut och tackar alla som varit engagerade i färdtjänstverksamheten under 2021.

Anförande nr 156
Marta Aguirre (V): Tack, Fredrik! Jag antar att du vet vilken replik jag kommer med. Färdtjänstnämnden är den enda nämnd som faktiskt gått plus under pandemin. När alla andra gått på knäna har vi fått skjuta till pengar till färdtjänsttaxi, till rullstolstaxi och till de olika verksamheterna kopplade till färdtjänsten för att de personerna inte kunnat åka som de velat. Trots det har man inte lyft taket på hur många resor personer med rätt till färdtjänst kan göra, och de som behöver åka längre än tre mil måste betala extra. Det tycker vi är ett problem. Vi tycker också att det är problematiskt att, efter att pandemin är över, verksamheten ser ut som den gör och att taxibilarna lyser med sin frånvaro.

Anförande nr 157
Fredrik Wallén (KD): Tack så mycket, Marta! Vår verksamhet är budgetsatt efter hur det såg ut före pandemin, ungefär 12 000 enskilda resor varje dag. Då räknar vi även in sjukresorna som pro forma bekostas av hälso- och sjukvården, men det är vi som administrerar dem. Det är våra avtal. Nu är vi tillbaka på i runda slängar 10 000 resor per dag. Under pandemin var vi nere på 5 000—6 000 resor. Eftersom vi har högkostnadsskydd i färdtjänst- och sjukreseverksamheten i Region Stockholm innebär det att vi i första hand är budgetsatta. Vår intäktsfinansiering är inte speciellt dominerande när vi tittar på vår budget. Då blir det ett stort överskott.

Man får gräva där man står och titta på den verksamhet och de speciella förhållanden som vi har i Region Stockholm. Vi har gjort mycket. Jämfört med andra delar av landet har vi gjort mycket, till exempel avskaffat samplaneringen. Det är sådant som har kostat pengar men som inte kommer att vara aktuellt efter pandemin.

Anförande nr 158
Marta Aguirre (V): Det har gjorts mycket, men det återstår mycket att göra. Man kan just nu inte påstå att det fungerar som det ska. Jag tycker att vi ska göra en översikt, och jag tror att den beställarmetod som finns i dag är problemet. Vi hade till exempel en person som skulle åka färdtjänst från en kurs som vi hade i helgen, och den personen fick vänta sex timmar extra till Norrtälje. Det har att göra med hur man bedrivit färdtjänströrelsen under pandemin.

Anförande nr 159
Fredrik Wallén (KD): Tack så mycket, Marta! Som du säger har vi i färdtjänstnämnden, precis som i den här församlingen, olika infallsvinklar och olika åsikter. Det är så det ska vara. Vi har gjort mycket och planerar att göra mer även under innevarande år, 2022.

När det gäller enskilda resor, och ibland kan det röra sig om många enskilda resor, ska man komma ihåg att 90 procent inte är något man ska missa att nämna då vi har en tidsanpassning på 90 procent. Det är en tidsanpassning som gör att det fungerar bra i vår färdtjänstverksamhet. Det innebär inte att de resor som de facto inte gått i tid, oavsett om förseningen varit tio minuter eller flera timmar, är acceptabla. Det jobbar vi med hela tiden.

Jag vill passa på att säga att problem ska tas på allvar och inte rationaliseras i förhållande till att helheten fungerar bra. Jag kan överblicka färdtjänsten med viss sakkunskap sedan 2014, och våra siffror knådar sig uppåt. Någonting gör vi rätt, och det ska vi fortsätta med.

Anförande nr 160
Malin Fijen Pacsay (MP): Ordförande, ledamöter och eventuella åhörare, dock online! Jag tänkte prata lite grann om miljöredovisningen eftersom vi har så mycket att vara stolta över när vi i samband med årsredovisningen också stänger hållbarhetsåret 2021. Det är inte bara 2021 som stängs utan det är även sista året för miljöprogrammet, slutet på programperioden, innan vi stänger böckerna för hela miljöprogrammet.

När miljöprogrammet antogs 2017 innebar det höga ambitioner. Ett exempel på en sådan ambition är målet om vår egen klimatpåverkan, vår egen samlade klimatpåverkan, men även minskade utsläpp från anestesigaser och effektivare energianvändning. Det har varit mål som visat sig inte vara enkla att nå, men det har gått. Det har gått så pass bra att vi nått högre än målen på flera ställen. När vi skickat ut en tydlig riktning och arbetat målmedvetet med vart vi ska har det inneburit att vi kunnat göra sådant som i början verkat helt omöjligt att uppnå.

Innan vi pratar mer om de fina resultaten vill jag först och främst ge en stor eloge till den personal som arbetar runt om i våra verksamheter. Det är ni som arbetat, utvecklat, kläckt smarta idéer och fått fler med på tåget för att uppnå målen. Tack till alla er!

Det är med en himla bra känsla vi kan summera allt vi gjort under de senaste åren. Trots pandemin och alla utmaningar den burit med sig är Region Stockholms hållbarhetsarbete ett exempel och ett föredöme för andra, även utanför Sveriges gränser. Det är en riktig fjäder i hatten, och jag hoppas att det ger motivation till att bli ännu bättre, för det ska vi bli. Vi kommer uppenbarligen inte att ha tid att gå igenom alla resultat. Därför rekommenderar jag er att läsa miljöredovisningen. Jag tror att den finns på sidan 197 i årsredovisningen ifall ni vill ta fram den redan nu.

Som jag nämnde har vi nått klimatmålen på 50 procent. Vi har alltså överträffat målen och sänkt vår klimatpåverkan i våra verksamheter med 55 procent sedan 2011. En stor del av det kan kopplas till kollektivtrafikens omställning till förnybara drivmedel, men det handlar också om hur mycket energi vi använder och typen av energi. Alla våra sjukhus drivs med förnybar el märkt med Bra miljöval, och under 2021 fick även kollektivtrafiken samma märkning, vilket bara för någon vecka sedan, det kanske ni såg i kollektivtrafiken, uppmärksammades med en stor kampanj. Den var ganska snygg, tycker jag.

Samtidigt har vi genom smart byggande redan nu kunnat minska klimatpåverkan på den nya tunnelbanan med runt 30 procent. Det är stora mängder koldioxidutsläpp vi därmed sparar. Nu lägger vi in ytterligare en växel med sjötrafiken för att få ned utsläppen även från den, och genom att se till att bussarna går på el kommer vi att nå otroligt bra resultat.

När det gäller vår konsumtion är jag lite extra stolt. Trots pandemin har användningen av engångsartiklar minskat med 21 procent efter att under lång tid ha ökat. Det är bara för några år sedan som vi såg trendbrottet, och då vågade vi knappt tro att det skulle fortsätta. Med fokus på tydliga prioriteringar för att minska antalet engångsartiklar har det gett resultat. Det är verkligen något att imponeras av.

Vi har också haft mål om att minska kemikalierna i kollektivtrafiken. Det har gått lite mindre bra. Det beror bland annat på att vi i början hade dålig koll på hur mycket vi använde. Fördelen med att vi nu vet hur mycket vi använder är att vi kan sätta helt nytt fokus på det. Därmed kommer vi att kunna dra slutsatser om vad som behöver hända för att vi ska få verkliga resultat. Som Tomas sade tidigare har vi fått pris, Future Policy Award, för våra utfasningslistor. Det handlar framför allt om att vi kunnat minska kemikalieanvändningen i sjukvården genom utfasningslistorna.

Återigen vill jag betona hur stolta vi ska vara. Jag vill uppmärksamma personalen i alla våra verksamheter och tacka dem för deras hårda arbete. Nu fortsätter vi och tar nästa steg på vägen mot en hållbar organisation.

Anförande nr 161
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! När vi för ett år sedan debatterade årsredovisningen var det mitt under brinnande pandemi, i ett läge då människor miste livet och många blev allvarligt sjuka, i en situation som vi aldrig trodde att vi skulle behöva uppleva. Fortfarande insjuknar många i covid, och som samhälle dras vi med effekterna av det.

I dag, ett år senare, debatterar vi årsredovisningen åter i ett läge som vi aldrig trodde att vi skulle behöva uppleva, med krig mitt i Europa. Rysslands fasansfulla angrepp på ett fritt, demokratiskt land väcker stark avsky hos oss alla.

Ordförande! Förutsättningarna för att få livspusslet att fungera ser väldigt olika ut i vårt län. I vissa delar är bilen i dag en förutsättning för att få livet att fungera, i andra delar är kollektivtrafiken det självklara valet. Kollektivtrafiken är central för att klara klimatomställningen, och vägtrafiken står i dag för ungefär hälften av utsläppen i vår region. För att bli klimatneutrala 2045 krävs därför elektrifiering av vägtrafiken och ett tydligt stopp, anser vi, för försäljning av nya fossildrivna fordon senast 2030, men det krävs också en fortsatt utveckling av kollektivtrafiken i hela vårt län.

De 16 åren med Moderaterna vid makten har lett till att kostnaderna för kollektivtrafiken näst intill fördubblats, liksom SL-taxan. Men kollektivtrafiken kanske inte är dubbelt så bra. Skattebetalare och resenärer tvingas betala för misskötta investeringar, som den viktiga tunnelbanans signalsystem, Slussens bussterminal, Roslagsbanan, Tvärbanan Kistagrenen, som nu fördyras med 1 miljard kronor. Det är pengar som i stället hade behövts till bättre bussförbindelser, tvärförbindelser och fler tågavgångar i vårt län. Det drabbar även driften och riskerar att resultera i färre avgångar och linjer, men det riskerar att också drabba sjukvården om den ekonomiska styrningen inte fungerar.

Den med funktionsnedsättning måste ha en fungerande färdtjänst oavsett var i länet man bor. Bilen som inte kommer eller är försenad drabbar många, inte minst en bit ut i vårt län. Människor blir av med jobbet för att de inte kan komma i tid, föräldrar kan inte delta i fritidsaktiviteter med sina barn för att de inte får en bil som passar tiderna och kommer när den ska. Personer med främst synnedsättning nekas färdtjänst när vår region deltar i kampen om att lägga sig på lägsta tänkbara nivå. Så kan vi inte ha det 2022.

För att hela Stockholms län ska kunna leva och utvecklas är en väl fungerande kollektivtrafik som är snabb, pålitlig och attraktiv en förutsättning för det. Alla ska kunna bidra till tillväxten och få del av den, och alla ska kunna bidra till att klara klimatmålen. För en mer jämlik region är kollektivtrafiken för många enda möjligheten att ta sig till jobbet.

När vi summerar 2021 kan vi konstatera att kollektivtrafikens andel av resorna är på en skrämmande låg nivå. I dag är andelen 29 procent en vanlig vardag. Det är naturligtvis en effekt av pandemin förra året, men även de fyra åren före pandemin sjönk andelen drastiskt. Det menar vi är resultatet av en passiv moderat politik som undvikit att bygga ut tvärförbindelserna för att korta restiderna, som hyvlar på natt- och morgontrafik, som inte velat ha lågtrafikkort för att minska trängseln.

Vi kan konstatera att regeringen tillfört regionen 16 miljarder kronor för att stärka kollektivtrafiken och sjukvården under pandemin. På samma gång kan vi dra slutsatsen att dessa pengar i stället används till att generera överskott. Samtidigt har trafikregionrådet ständigt kritiserat regeringen för bristande resurser. Det är ett lågvattenmärke i den politiska debatten. I stället har samma moderater vägrat sätta in valideringsmaskiner vid alla ingångar i bussarna, vilket lett till intäktsförluster och till att resenärer ibland blivit kallade för fuskare. Det Moderaterna nu gör är att skjuta problemen på framtiden — minskad kollektivtrafikandel, minskade intäkter, dyrare investeringar, stigande kostnader, men också brister i beredskapen, vilket vi klart kunde se under pandemin.

Ordförande! Återigen är revisorerna kritiska till investeringsstyrningen. De har i många år krävt att trafiknämnden ska efterfråga långsiktiga investeringsplaner och att dessa ska underställas fullmäktige för att ge hela bilden. Hittills har Moderaterna vägrat att göra det. För några år sedan ifrågasatte revisorerna de skenande kostnaderna för tunnelbanans utbyggnad. Svaret de fick var att de fått det hela om bakfoten. När de uttryckte synpunkter på upphandlingen av nytt signalsystem för röda linjen togs detta inte på allvar. Nu kan vi konstatera att regionens skattebetalare fick betala 665 miljoner kronor för ett signalsystem som inte blev av.

Ordförande! Region Stockholm är Sveriges rikaste region. Den har gjort stora överskott tack vare hög skattekraft, hög skatt och stora statsbidrag. Samtidigt står vi inför gigantiska utmaningar. Moderaterna står som passiva åskådare vid sidan av och tar inte ansvar. Det är dags för en annan politik i Region Stockholm, både för invånarnas, skattebetalarnas, skull och för vår personals, de anställdas, skull.

Jag yrkar bifall till det förslag till beslut som vi socialdemokrater lagt fram i regionstyrelsen och hänvisar också till ett särskilt uttalande från Socialdemokraterna.

Anförande nr 162
Fredrik Wallén (KD): Ordförande! Tack, Jens, för ditt inlägg! Vi tycker olika, vi beskriver verksamheter olika och vi har olika lösningar på de problem som vi i grunden vill åtgärda lika mycket.

En sak vill jag kommentera, och det gäller tillståndsgivningen för färdtjänst i Region Stockholm. Föga överraskande är vi störst även där. Också under pandemin har färdtjänstverksamheten på trafikförvaltningen beslutat, alltså fattat formella myndighetsbeslut, 1 500 gånger i månaden huvudsakligen avseende färdtjänsten. Nu när frågan har diskuterats har vi gått igenom den på djupet. Det är ju ytterst en lagstiftningstillämpning, och jag vet att vi i Region Stockholm tillämpar färdtjänstlagen på samma sätt som vi gjort sedan den instiftades 1997. När det till exempel gäller människor med synnedsättning fick åtta av tio sökande färdtjänst då och det är åtta av tio nu. Det är viktigt att veta att vi inte har beslutat om någon förändring beträffande hur vi ger tillstånd i regionen.

Anförande nr 163
Regionrådet Sjöström (S): Ordförande! Det är bara att konstatera, Fredrik, att det ges färre tillstånd i dag. Även om man inte fattat beslut om förändring har något hänt i tillämpningen. Vi har sett att tillstånden minskat i antal, och vi vet genom mängder av exempel hur tillämpningen, inte minst gällande människor med synnedsättning, faktiskt har blivit betydligt tuffare. Vi ser också att andra regioner i landet använder Region Stockholm som exempel för att pressa den delen av tillståndsgivningen.

Man kan vända på det hela och fråga: Har man fattat några aktiva beslut för att öka förutsättningarna för dem med synnedsättning att få ett färdtjänsttillstånd enligt vad lagen kräver men också enligt den ambition som borde anstå Region Stockholm?

Anförande nr 164
Fredrik Wallén (KD): Jag ska säga att det är myndighetsutövning att ge färdtjänsttillstånd. I Region Stockholm är det överlämnat till professionella tjänstemän på regional nivå. Om man är missnöjd med det beslut de kommer fram till enligt gällande lagstiftning kan man överklaga till förvaltningsdomstolarna. Det är den ordning som gäller över huvud taget när det är fråga om lagstiftning.

Det är viktigt att komma ihåg att vi i Region Stockholm tillämpar lagstiftningen på samma sätt som lagens intentioner var 1997, och den riktiga kalenderbitaren kan konstatera att för varje år sedan 1997 har vi på grund av rättspraxis som byggts upp blivit lite, med betoning på lite, generösare. Jag gör mig varken till tolk för eller till recensent av hur det ser ut i övriga landet, men vi tillämpar lagen och jag vågar påstå att vi gör det mycket bra.

Anförande nr 165
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Att vi tillämpar lagen hoppas jag, och jag förutsätter att det också är myndighetsutövning. Men en myndighetsutövning styrs av riktlinjer och vilka förutsättningar man får för den myndighetsutövningen. Det är ingenting som förbjuder dig att lägga fram förslag om ökad generositet i tillämpningen så att vi inte har människor som uppenbarligen har svårigheter att ta jobb, röra sig i nya miljöer och så vidare för att de får avslag trots att de har en allvarlig synnedsättning.

Anförande nr 166
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande! Jag citerar: ”Granskning av trafiknämnden visar att utvecklingsarbete bedrivits på flera områden. Vi noterar att det pågår ett långsiktigt arbete med att utveckla och stärka den interna styrningen och kontrollen inom flera viktiga områden, t.ex. investeringsstyrning och återtagande av resenärer. […] Vi bedömer sammantaget att trafiknämnden, utifrån de förutsättningar som pandemin inneburit, i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. […] Revisionen konstaterar att prioriteringsmodellen för *investeringar* och arbetet med att utveckla ett systemperspektiv för kollektivtrafiken är positiva steg i att stärka styrningen.”

Jag har en ganska enkel fråga till Jens Sjöström med anledning av detta: Instämmer du i revisionens bedömning av hur trafiknämnden bedrivs?

Anförande nr 167
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Jag kan konstatera, Kristoffer, att revisionen pekar på att framsteg har gjorts, och det lyfter man även fram i texten, i revisionsberättelsen och revisionsrapporten. Men man konstaterar också att det fortfarande finns mycket att önska när det gäller investeringsstyrningen. Vi kan konstatera att revisionen — jag har en hel hög med papper här som jag skulle kunna läsa upp — pekar på behov av investeringsstyrning i kontrollen av tunnelbanans utveckling, man pratar om osäkerheten kring det framtida resmönstret och befarar dessutom att det finns en långsiktig risk för ekonomin. Revisorerna pekar naturligtvis på att nämnden gjort framsteg och märkligt vore det väl annars när man i så många år fått kritik för dålig investeringsstyrning och till råga på allt sett till att regionstyrelsen fått dras med samma kritik.

Anförande nr 168
Regionrådet T a m s o n s (M): Ring så spelar vi — så hette väl programmet som en gång i tiden spelade gamla klassiker. Jag började undra om du inte hade en repig skiva på *repeat*, som inte tror att någonting händer i omvärlden, för det gör det. De svepande beskrivningar från revisionen som du hänvisar till finns inte belagda. Här finns i stället de raka citaten från revisionen, hur de anser att trafiknämndens arbete bedrivs. Jag kan gärna läsa upp dem igen.

Låt mig i stället konstatera att jag kan instämma i deras oro när det gäller den långsiktiga ekonomiska utvecklingen. Risken finns. Vi har val i höst, och en sak vet vi, att om det är någon som vill elda regionens pengar till trafiken som Botkyrka kommun bränner sopor så är det Socialdemokraterna under ledning av Jens Sjöström.

Anförande nr 169
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ja, Kristoffer, du har alltid vurmat för groteska jämförelser. Det är ett personlighetsdrag som du får stå för själv. Jag kan konstatera att revisionen fortsatt även uttrycker att man behöver bättre uppföljningar och mer rapportering till nämnden i ett långsiktigt investeringsperspektiv. Det gäller både tilläggsinvesteringar och planeringsinvesteringar. De säger också att man behöver ge ett bättre underlag till regionfullmäktige för att bättre kunna följa utvecklingen.
Revisionen har naturligtvis sett att det också görs framsteg, men det gäller att ta detta hela vägen. Varför har Moderaterna hela tiden konsekvent sagt nej till det krav vi haft på att lägga fram den långsiktiga investeringsstyrningen på tio år? Det har man uppenbarligen gjort för finansroteln. Varför kan man inte göra det också för det publika forumet där alla partier finns representerade?

Anförande nr 170
Regionrådet B r o b e r g (M): Ordförande, ledamöter, åhörare! Förra året präglades även det av covid, även om det inte var lika illa som 2020. Men det präglade sjukvården väldigt mycket, och inte minst hade vi ett jättestort arbete med alla vaccinationer. Från Locums och fastighets- och servicenämndens sida fattade vi beslut om fortsatt avgiftsfri parkering, och vi uppvaktade även regeringen i ärendet om att detta ska vara förmånsfritt även framöver.

Även det sedvanliga arbetet med att bygga, om, bygga nytt, bygga till och bygga ut för en bättre vård fortsatte. Bland annat tog vi beslut om nya lokaler för geriatrik på Södertälje sjukhus, även på akuten. Det ska bli upp till 80 nya enkelrum där. Vi fortsatte också med att bygga nya vårdavdelningar på SÖS, och dessutom utökade vi med ny IVA-avdelning. Vi hade också nöjet att vara med på en invigning av en ny neonatalavdelning på SÖS. I början av 2021 lämnade vi också över de två sista nya vårdbyggnader på S:t Göran.

Vi har också tagit beslut om att samla Maria Ungdom, Stockholms centrum för ätstörningar och BUP-akutmottagning på en och samma plats. På Danderyds sjukhus växer det just nu också fram en helt ny vårdbyggnad. Även på Norrtälje sjukhus jobbar vi nu med att bygga ut sprinklersystemet för att ytterligare höja brandsäkerheten, och vi tittar även på planer för vad vi kan göra framöver.

På Karolinska sjukhuset i Huddinge har vi nyligen tagit beslut om en modern akutmottagning. I ärlighetens namn fattade vi det beslutet bara för några veckor sedan, så det hör egentligen hemma på detta år. Däremot tog vi under förra året beslut om att bygga ut Helix, som är en rättspsykiatrisk anläggning som ligger lite i närheten av Huddinge sjukhus, med en andra etapp och därmed 57 nya rättspsykiatriska platser.

Vi har också gjort en massa andra satsningar på våra andra och mindre sjukhus, och vi har också bedrivit ett mycket bra miljöarbete på inte minst Locum och FSN. Under förra året sålde vi också en del fastigheter. Bland annat var det S:t Eriks ögonsjukhus, efter att ögonsjukvården flyttat in i toppmoderna lokaler vid Nya Karolinska sjukhuset i Solna, ett av världens bästa sjukhus. Det beslutet öppnade upp för att möjliggöra en massa nya bostäder mitt i centrala Stockholm. På ett annat ställe på Kungsholmen sålde vi en fastighet, Glaven. Där hade vi tidigare haft administration, och som ni vet så är vi i den blågröna koalitionen ganska förtjust i att minska på administrationen. Här kommer i stället att göras plats för en helt ny skola mitt i stan.

Vi även gjort andra omklassificeringar av försäljning av fastigheter och fattat beslut om en principöverenskommelse när det gäller Norra Hagastaden och därmed tagit nästa steg i utvecklingen där. Dessutom har vi öppnat upp för uthyrning av de gamla lokalerna på gamla Karolinska-området. Tomställda ska inte bara kosta pengar utan kan även generera intäkter.

Vi har också fattat beslut om att sälja Berga naturbruksgymnasium. Den skolverksamheten sorterar ju under serviceförvaltningen, och även här har det hänt en hel del. Naturligtvis har det varit business as usual, det vill säga att verksamheten har fortsatt att flyttas över, men vi har också gått vidare med samlokaliseringen.

Vi var också en av de största arbetsgivarna i Stockholm som var först ute när det gäller att förbereda för detta med distansarbete, vilket gjorde att vi kunde anpassa våra lokaler efter detta och då minska våra hyreskostnader. Detta med distansarbete är dessutom mycket populärt bland medarbetarna.
Och när jag tänker på medarbetarna kan jag inte låta bli att slutligen ändå rikta ett stort tack till alla medarbetare i hela Region Stockholm. Det känns verkligen roligt. Jag är så glad att vi nu kan ge dem den här bonusen för allt slit. Med detta yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 171
L e o n i d Y u r k o v s k i y (SD): Ordförande! Det var inte riktigt meningen att föregå nämndens ordförande i det här ämnet, men jag ska prata lite om kultur. Årsredovisningen för kulturnämndens del ser ju väldigt bra ut Jag tycker att den är tydlig och klar, och det finns ingen anledning att dra i gång någon budgetdebatt här igen. Jag tycker att det är glädjande att vi har ett positivt resultat, trots en del avvikelser sett till både pandemi och krig. Just nu har jag ingenting att anmärka på där.

Men under det här ärendet hanterar vi även folkbildningsstrategin som ska antas, och där har vi ju som mer bekant en del skilda meningar. Först och främst vill jag naturligtvis säga att utifrån vår budget skulle det vara helt andra förutsättningar för den regionala folkbildningen. Det skulle vara betydligt mer specifikt. Men utifrån den nu fastställda budgeten och de övergripande målen som gäller är strategin faktiskt ganska bra och väl utformad.

Om vi då tittar på de övergripande insatsområdena först har jag lite funderingar. Insatsområdena handlar bland annat om att stärka och utveckla demokratin, bredda intresset, öka delaktigheten och utveckla arbetet för inkludering och tillgänglighet. Dessa grundar ju sig i mångt och mycket i RUFS. Och under dem finns det en lång lista med bra tillvägagångssätt och hur man ska uppnå målen. Men listan blir ganska lång, och målen i sig blir ibland svåra att specificera och att följa upp. Det kanske skulle vara eventuellt mer praktiskt att frikoppla målen från RUFS på sikt och begränsa antalet mål och verkligen se till att de går att följa upp.

Det kanske viktigaste för vår del under den här punkten är det som gäller granskningsförfarandet. Rubriken ”När tilliten utmanas”, som fanns i remissversionen av det här dokumentet, har tyvärr tagits bort och ändrats lite. Men den anspelade såklart på Erik Amnås rapport om islamistiska Ibn Rushd.

Men under den nya rubriken ”Tillit, uppföljning och kvalitet” kommer man in på något viktigt. Det står så här: ”Region Stockholm ser en utmaning i att det är uppbyggt på främst kvantitativa fördelningsprinciper och att systemet i dag inte främjar kvalitet i tillräcklig grad. Det är därför angeläget att se över förutsättningar för att ta fram en regional fördelningsmodell som även innehåller kvalitativa kriterier.” Detta håller vi helt och hållet med om. Man börjar verkligen komma in på rätt spår. Vi ser dock att just den här delen av strategin borde utökas med tanke på de omfattande problem som vi har haft och att det tillitsbaserade bidragssystemet fortfarande är ett faktum.

Därför ser vi att det skulle vara bra om folkbildningsstrategin hade ett mål om att utomstående kontroller och uppföljning av bidragstagare skulle vara standard. Sedan vill vi ha ett mål eller snarare ett principiellt ställningstagande om att upphöra med all finansiering av aktörer som utsatt Region Stockholm för omfattande fusk och bedrägeri – i de fall man verkligen kan säga att det har skett systematiskt, naturligtvis.

Sedan tycker vi att vi kanske skulle trycka mer på detta att folkbildningen ska verka med hänsyn till arbetsmarknadens behov, så att man inte svävar ut och flummar ut alltför mycket, liksom något som vi talat om tidigare, nämligen att man ska avstyrka kvotering och så kallad positiv särbehandling inom folkbildningens organisationer. Det finns ett utskickat förslag från Sverigedemokraterna, och jag yrkar bifall till det.

Anförande nr 172
Ann Marie Engel (V): Vi är väldigt glada över att vi äntligen antar den här folkbildningsstrategin. Det har tagit lång tid, men den har arbetats fram i väldigt nära samverkan med folkbildningens aktörer och vi ser fram emot det, och vi ser också fram emot att det blir resurser så att den kan förverkligas, vilket är en förutsättning.

När det gäller SD:s yrkande kan man konstatera att ni har varit systematiskt emot alla satsningar på folkbildningen. Ni anser att man bara ska syssla med arbetsmarknadsutbildning, vilket vi anser är fullständigt fel. Ni har menat att de få procent som fuskar ska vara anledning till att inte stödja folkbildningen alls.

Vi tycker att det är väldigt sorgligt. Vi vill påminna om att mottot för folkbildningen är ”Fritt och frivilligt”. Det ska inte styras in till arbetsmarknadsutbildning, och det ska inte styras politiskt på något annat sätt. Men vi förstår att SD inte tycker om det som är fritt och frivilligt.

Anförande nr 173
Cecilia Elving (L): Till att börja med har ju strategin tagits fram i samarbete och samråd, och det har varit en lång process med många möjligheter till inspel.
Allting står ju inte heller i strategin. Under den här mandatperioden har vi varit väldigt noga med att varenda felaktigt utbetald krona ska krävas tillbaka. Vi har också fått tillbaka varenda felaktigt utbetald krona.

Vi har lagt flera olika uppdrag som handlar om hur vi kan styra mot mer kvalitet. Där är också väldigt viktigt att vi går i samma takt på regional kommunal och nationell nivå, för vi vill ju att pengar ska gå till folkbildning, inte till administration. Så där lyssnar vi också in de processer som sker nationellt och ser till att vi inte gör massa dubbelarbete. Det här handlar ju om att skattemedel ska användas till rätt saker. De ska inte gå till onödig byråkrati, inte till onödig administration, och självklart aldrig till fusk.

Anförande nr 174
Leonid Yurkovskiy (SD): I grund och botten håller jag såklart med. Frågan är dock hur man undviker fusk om man inte har ett ordentligt granskningsförfarande på plats. Det är där som vi försöker komma in med ett ändringsförslag. Onödig administration säger vi såklart också nej till. Men när vi betalar ut skattemedel och det görs på det här sättet så måste vi se till att vi granskar.

Det är sant att vi har fått tillbaka varenda krona, och det är ju det minsta man kan förvänta sig. Frågan är nu hur vi ska förhålla oss till dem som faktiskt har fuskat. Där kanske det råder skilda meningar.

Anförande nr 175
Cecilia Elving (L): Med Sverigedemokraternas politik blir det i princip inga pengar att fördela till folkbildningen. Det ligger helt i linje med att man pratar väldigt mycket migrationspolitik men det finns ingen integrationspolitik. I folkbildningen görs enormt viktiga insatser för integration. Det handlar om att ge människor en extra möjlighet till utbildning. Det vill ju Sverigedemokraterna skrota. Det blir väldigt lite pengar kvar och de ska gå till ännu mer granskning. Det blir inte särskilt bra.

Anförande nr 176
Leonid Yurkovskiy (SD): Skattepengar från regionen inte ska gå till meningslösa integrationsprojekt. Det är en självklarhet för Sverigedemokraterna. Vi är unika i att driva den linjen. När det gäller de pengar som nu ska gå till exempelvis folkbildningen från regionens sida ska det vara ett tydligt mål, och där tycker vi att arbetsmarknaden är ett bra ingångsvärde.

Anförande nr 177
Christine Lorne (C): Ordförande, ledamöter och åhörare! Under 2021 höll ju covid oss fortfarande i sina klor, även om det känns helt bortglömt nu med ett krig i stället.
Men pandemin påverkar oss på alla sätt, och inte minst påverkas hälso- och sjukvårdens möjligheter att tillhandahålla en god vård. Åter måste jag ta tillfället i akt att tacka all sjukvårdspersonal som slitit i skyddskläder och med tuffa förutsättningar. Tack till er!

Det finns några saker som jag särskilt vill lyfta från årsredovisningen. En av dem är hur man har lyckats minska administrationens andel av de totala kostnaderna med 126 miljoner 2021 jämfört med 2020. Att minska på administrationen är ju betydelsefullt av flera anledningar. Den viktigaste är kanske att ju fler byråkrater, desto mer byråkrati i hela systemet. Ju färre byråkrater desto mindre byråkrati. Vad vi däremot håller fast i är den viktiga avtals- och kvalitetsuppföljningen.

Våra viktiga husläkarmottagningar har haft det tufft under året med en hög arbetsbelastning och en tuff personalsituation. Vi får inte glömma bort att det även i primärvården finns vård som fått anstå, där kroniskt sjukas besök har blivit uppskjutna. Därför är det fullt förståeligt att de husläkarmottagningar som bedriver uppdraget med ett aktivt sjukdomsförebyggande arbete inte uppnådde sitt målvärde för 2021. Men det är ju verkligen en viktig fråga som vi har med oss framåt.

I och för sig har ju vårdcentralerna arbetat väldigt mycket med covidvaccinationer i stället. Och att vaccinera sig mot covid är ju onekligen en sjukdomsförebyggande insats.

Apropå sjukdomsförebyggande insatser eller hälsofrämjande, som ju är trevligare att prata, pågår det folkhälsoarbete i stort och smått på alla håll och kanter. Det förebyggande arbetet genomförs lite tvärtemot vad många tror till allra största delen utanför vården. Hur samhället ser ut påverkar människors hälsa i allt från luftkvalitet till möjlighet till rörelse.

Region Stockholm har därför lanserat och arbetar med Arena folkhälsa, som innebär att regionen har en gemensam dialog med länets kommuner om just hur vi utvecklar våra invånares hälsa. En viktig uppgift där är att regionen håller i och driver arbetet framåt men också att samla in och sammanställa statistik, så att vi liksom får bäst kunskap och best practice når ut i kommunerna att använda lokalt. På så sätt kan vi underlätta för varandra och för kommuner att prioritera de insatser som gör störst nytta där det behövs som bäst.

Anförande nr 178
Cecilia Elving (L): Herr ordförande, ledamöter! Ja, det måste väl vara tusentals webbtittare som lyssnar nu, eller hur, efter dessa timmar? Jag ska inte förlänga debatten med onödiga tack. Det har framförts väldigt viktiga tack här i dag till personal. Jag vill bara kort säga tack till alla aktörer i civilsamhället och kultursektorn, som verkligen det här året på ett fantastiskt sätt har ställt om, ställt upp och sett till att göra pandemin lite ljusare för länets invånare. Tack också till kulturförvaltningen för ett fantastiskt fint arbete!

Vi behöver alla hjälpas åt att möta dem som flyr undan Putins fruktansvärda krig, och vi måste möta dem med värme och med värdighet. I dag fattar vi beslut om att tillföra kulturnämnden 9 miljoner kronor för att möjliggöra särskilda insatser mot bakgrund av

kriget i Ukraina. Under pandemin men också under flyktingkrisen 2015 visade civilsamhället att man är fantastisk på att ställa om och ställa upp i en kris. Därför så är det så viktigt att vi i dag beslutar om 7 miljoner extra för att hjälpa dem i flyktingmottagandet och att vi också ökar stödet till kultur och hälsa med 2 miljoner. Detta blir inte minst viktigt när vi nu möter fler personer som bär på trauman.

Men som vi redan har börjat debattera lite fattar vi i dag också beslut om en folkbildningsstrategi för Stockholmsregionen. För mig som liberal kulturnämndsordförande är folkbildningen en hjärtefråga. Den leder till bildningsresor, stärker demokratin, främjar integrationen och skapar arbetstillfällen. Och inte minst innebär ju folkbildningen en extra chans för många personer som inte har någon annan utbildning att luta sig mot. När jag blev ordförande i kulturnämnden var en av mina allra första frågor till förvaltningen: Folkhögskolorna, vilket stöd behöver de? Hur kan vi förbättra samarbetet mellan regionen och folkbildningens aktörer?

Nu har vi en folkbildningsstrategi, en gemensamt framtagen grundbult för det framtida folkbildningsarbetet. Strategin ger oss en gemensam riktning för arbetet med folkbildningens frågor. Den pekar ut gemensamma angelägna utvecklingsområden och kan fungera som stöd och inspiration för kommunernas arbete i folkbildningsfrågor i vår region. Till den här strategin finns ett förslag till dialogmodell mellan folkbildningen, regioner och kommuner för att arbetet med ökad samverkan ska fortsätta.
Strategin har arbetats fram tillsammans med politiker från både majoritet och opposition och representanter från folkbildningen, kulturförvaltningen och regionledningskontoret och självklart i dialog med kommunerna.

I remissrundan kom det in väldigt mycket bra inspel. Dem har vi tagit vara på, vilket har gjort att arbetet tagit lite mer tid. Men efter remissrundan och konferensen är strategin nu ännu bättre. Jag vill säga ett stort tack till alla er som har varit med, inte minst medlemmarna i den politiska referensgruppen. Det är verkligen utmärkt att vi får en folkbildningsstrategi på plats, och det är också utmärkt att vi nyligen har ingått den här mobilitetsöverenskommelsen för att stärka folkhögskolornas finansiering.
Det är klart att den här satsningen, som innebär en 60-procentig ökning av vårt regionala stöd till folkhögskolorna med 100 miljoner kronor de närmaste fyra åren tillsammans med mobilitetsöverenskommelsen och det ökade stödet, ger en betydligt mer ekonomiskt stabil situation med möjlighet att stärka kvaliteten på kursutbudet, mindre krångel och byråkrati och mer samarbete. Det hjälper oss i arbetet med att skapa en jämlik, attraktiv och stark region.

Anförande nr 179
Ann Marie Engel (V): Jag instämmer i mycket av det som Cecilia sa. Men jag måste ändå påpeka, när vi pratar så varmt om folkbildningen, vilket de flesta av oss gör i nämnden och här i salen, att årsredovisningen visar att de inte har fått några som helst ekonomiska påslag de senaste åren, och de har haft det otroligt tufft under pandemin. Inte minst gäller det folkhögskolorna. När vi antar strategin innebär det att det blir en betydande ekonomisk ökning. Sedan är det mobilitetsersättningen. Det är en speciell grej som handlar om att betala dem som inte finns i regionen. Men jag hoppas att de verkligen kommer att få en förstärkning utöver detta.

Sedan vill jag passa på att säga att jag hoppas att oppositionen nu också kan överväga att vi ska ansluta oss till Icorn, fristäderna som tar emot förföljda konstnärer och författare. Vi motionerade om detta redan 2020, och då var jag ensam om att tillstyrka det i salen. Nu ser jag att S vill ansluta sig, och jag hoppas att också den borgerliga majoriteten vill ansluta sig, för vi behöver visa solidaritet med alla de förföljda konstnärerna runt om i världen.

Anförande nr 180
Cecilia Elving (L): När vi har fattat beslut om mobilitetsersättningen har vi varit tydliga med att vi inte kommer att ge olika ersättning till länets egna folkhögskolor och i mobilitets ersättningen. Nu har vi ju fattat beslut, och det har inte funnits några avvikande uppfattningar här förutom från Sverigedemokraterna. Detta innebär en 60-procentig höjning av stödet till våra egna folkhögskolor de närmaste åren. Det är en väldigt stor ökning. Det kommer att bli väldigt bra.

Anförande nr 181
Samuel Klippfalk (KD): Herr ordförande! Vi kan konstatera att förra året verkligen inte var ett normalår. Det var fortsatt pandemi som gällde, och alla som bor på särskilt boende gavs möjlighet att vaccinera sig. Det är lätt att glömma bort att i början av året var vaccinationen precis bara inledd. De första sprutorna delades ut i slutet av 2020, och i slutet av förra året hade faktiskt fler än tre av fyra som bor där fått tre doser. Jag vill rikta ett stort tack till all personal och till läkarorganisationer som utfört det här arbetet i nära samverkan med boendena. Tack vare ett snabbt genomförande av vaccinationen minskade smittspridningen kraftigt på särskilt boende under 2021.

Ofrivillig ensamhet är en hälsorisk som i stor omfattning drabbar äldre i dag, och i pandemins spår har isoleringen normaliserats. Ja, den har till och med uppmuntrats. Men människan är en gemenskapsvarelse. Det är inte normalt att isolera sig. Därför är jag väldigt glad över att vi under förra året inledde ett arbete för att ta fram ett stöd för primärvården att identifiera och i samverkan med civilsamhället och kommuner på ett tryggt sätt hänvisa dem som riskerar att drabbas av ofrivillig ensamhet i samverkan med civilsamhället.

Vi tittar framåt, men vi lär också av det som redan har hänt. För att granska vården på särskilt boende tillsatte vi en utredning för att bedöma vilka förändringar som krävs. De rekommendationer som har presenterats kommer vi att arbeta vidare med för att förbättra det medicinska omhändertagandet. Men till skillnad från oppositionen ser både vi och vår hälso- och sjukvårdsförvaltning flera fördelar med att man har valt att organisera vården just i ett antal läkarorganisationer. Det är lättare att samverka med ett fåtal läkarorganisationer än med fler än 200 vårdcentraler.

Och apropå att titta framåt finns det ett antal uppdrag som gäller också i innevarande års budget. Bland annat har vi pratat om att arbetet med ASIH på särskilda boenden ska permanentas. Det har avlastat verksamheten, och vi kan konstatera att i dag när man flyttar från ett vanligt ordinärt boende till ett särskilt boende kanske man har mindre avancerat medicinskt omhändertagande på det särskilda boendet. Därför är det bra att det här uppdraget permanentas.

Vi har också ett uppdrag för att se över hur kommunernas incitament att ta emot delegering kan stärkas samtidigt som arbetssätten kring delegeringen kan förbättras.
Det låter lite tekniskt, men vi kan konstatera att i dag möter en undersköterska från regionen ibland en undersköterska från den kommunala hemtjänsten i dörren.
Om det hela skulle kunna ske genom den kommunala omsorgen så skulle delegering framför allt av läkemedel kunna ske mer effektivt, och man skulle behöva möta färre personer när man får vård och omsorg.

Vi har också ett uppdrag gällande förstärkt utskrivning i geriatriken i öppenvården som är väldigt viktigt. Vi har en teambaserad geriatrisk öppenvård, som nu finns på sjukhusen i Sollentuna, Sabbatsberg, Jakobsberg, Dalen och Handen, och det är någonting som kommer att rullas ut till fler allt eftersom. Det gör att när man har skrivits ut från sjukhus har geriatriken ett större ansvar under en tid, och är det så att man behöver fortsatt vård är det lätt att komma tillbaka till geriatriken. Vi kollar också på hur man kan göra direktintag till geriatriken, så att man inte som äldre behöver besöka akuten och vänta under många timmar.

Mycket bra har gjorts och mycket bra är på gång. Jag skulle vilja avsluta med att yrka bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 182
Lars Harms Ringdahl (MP): Ordförande, ledamöter! På många sätt har vi en fantastisk vård här i regionen, men ibland fungerar inte allt som det ska. Patientnämndens uppgift är då vara ett stöd genom att ta emot klagomål från patienter och anhöriga.

Nämnden ska vara opartisk och hjälpa till med framför allt dialogen mellan patienter och vårdgivare. Detta kan för det första leda till att patienterna får hjälp med att rätta till problemen direkt eller inom en kort tidsrymd. För det andra innebär det att patienterna har en kanal för att uttrycka vad man ser som problem. Faktum är att det verkar som om de flesta patienter som anmäler till patientnämnden säger just att skälet till att de anmäler är att de vill hjälpa andra att slippa samma problem. För det tredje hjälper man vårdgivarna att bli uppmärksammade på ett visst problem. Det kanske sopas under mattan, men man får då en möjlighet att förbättra.

Patienternas perspektiv är utgångspunkten för patientnämndens insatser, och det är en väldigt viktig del i vårdens förbättringsarbete. Sammanlagt finns det nu 115 000 ärenden i patientnämndens databas. Det är en väldigt bra kunskapsmängd, så att säga, för att förbättra vården. En annan del är att ta fram rapporter. Varje enskild vårdgivare får rapporter varje månad, och vi tar också fram offentliga rapporter. Vi har en viktig roll i patientnämnden.

Förra året, 2021, kom det in 8 000 ärenden, vilket är en ökning med omkring 13 procent, och man gav ut tre specialrapporter, dels om covid, dels om barnsjukvård, särskilt psykiatrin, och förbättringsförslag. Men den största förbättringen skulle jag säga är att man nu kan kontakta patientnämnden via 1177. Man kan alltså direkt gå in och behöver inte ringa eller skriva papper eller så. Merparten av alla ärenden går nu via 1177.

En annan förbättring är att man nu kan kommunicera med vårdgivarna digitalt. Det var faktiskt först under 2021 som det blev möjligt. Innan dess skickade man papper, så detta är en väldig effektivisering och besparing.

Men läser man årsrapporten får man intrycket att patientnämnden är överadministrerad. Där står det att 19 procent är så kallad administration, lite underförstått onödig administration. Och det blir missvisande, för kärnverksamheten i nämnden är ju typ administration. Digitaliseringen räknas digitaliseringen som administration och inte som produktion. Snarare är det en väldigt slimmad organisation med inriktning på att vara effektiv, och den har visat sig väldigt välfungerande under det år som gått.

Dessutom kan jag tala om att nämnden fyller 40 år i år. Min bild är att patientnämnden nu mår bättre än någonsin, så jag vill passa på att tacka nämndens politiker för ett väldigt gott samarbete och en fantastisk förvaltning.

Anförande nr 183
Robert Johansson (S): Ordförande, kära fullmäktige och åhörare! Jag tänkte säga några saker om personalfrågorna och några saker om miljöfrågorna. För det är tack vare personalen och deras otroliga insatser som vi har klarat av att hantera den här pandemin, trots den underdimensionering som vår akutsjukvård har. Vi socialdemokrater anser att det bästa sättet att tacka personalen för deras insatser är genom fler kolleger och inte primärt genom engångsbonusar. Därför kräver vi högre årliga uppräkningar och lägre besparingskrav inom regionen än majoriteten gör.

Tyvärr vet vi att verksamheterna i regionen redan innan pandemin var kraftigt underfinansierade. De drogs med stora sparkrav, och regionen och regionens bolag genomförde massvarsel av personal trots att det saknades personal och vårdplatser. Det fanns helt enkelt ingen buffert när pandemin kom, och i stället tvingades personalen till extraordinära insatser för att hålla kärnverksamheten vid liv, ofta med stora personliga uppoffringar: Att en del av det överskottet nu går till personalen,
som i mångt och mycket just hållit regionen vid liv, är inte mer än rätt. Därför väljer vi socialdemokrater också att stödja det förslaget.

Samtidigt delar vi fackförbundens oro över att denna engångsutbetalning av majoriteten ses som någon form av ersättning för den akuta bristen på långsiktiga satsningar.
När det gäller miljöredovisningen görs på många vis ett gediget arbete för att ställa om och nå regionens miljömål. Samtidigt visar redovisningen vid en närmare granskning att det finns ett antal allvarliga brister som behöver aktualiseras, i synnerhet i ljuset av att miljöprogrammet nu utgått till förmån för nya styrdokument som ska leda arbetet framåt. Då får man inte tappa det här.

Socialdemokraterna lade i regionstyrelsen fram ett förslag om att ge regiondirektören i uppdrag att återkomma med en åtgärdsplan för de brister som fanns för att vända trenden i de indikatorer som inte uppnår fastställda mål. Tyvärr röstades det ned. Men chansen att göra rätt återkommer. Vi kommer att ta upp frågan på nytt när riktlinjerna för hållbarhet antas. Till exempel så borde fler i den här salen oroa sig för att de utpekade ämnena som på kollektivtrafikens område ska fasas ut i stället har ökat med 46 procent, eller ännu värre: att de ämnen som redan är förbjudna ökat med hela 269 procent mellan 2017 och 2021. I redovisningen från trafikförvaltningen tar man lätt på frågan, och det redovisas inte ens i trafikförvaltningen hur man praktiskt ska fasa ut de här ämnena.

Jag tror att det finns fler i den här salen som delar den oron med mig. Till er som gör det vill jag säga att efter valet finns en möjlighet att hitta samsyn kring dessa och många andra frågor. Den här regionen kan bättre både när det gäller personalens hållbarhet och klimatets hållbarhet. Med det sagt vill jag hänvisa till Socialdemokraternas särskilda uttalande.

Anförande nr 184
K a r i n F ä l l d i n (C): Ordförande! Innan vi lägger föregående år till handlingarna vill jag ta några minuter att fokusera på tandvårdens resultat under 2021. Jag är otroligt imponerad över hur tandvården jobbar i kapp från den nedgång som har varit i produktionen under pandemin. Exempelvis har antalet munhälsobedömningar mer än fördubblats under 2021, besöksfrekvensen för barnen har ökat, och också för vuxna med rätt till regionfinansierad tandvård har produktionen ökat. Det är otroligt bra och en enorm insats från personalen, både i folktandvården och på våra privata tandvårdskliniker, som mött de uppdämda tandvårdsbehov som funnits och också fortfarande finns till viss del.

Det är också fantastiskt att se att våra ökade insatser på prevention nu ger resultat. Målet som fullmäktige satte upp var att andelen 19-åringar med kariesfria sidoytor ska övergå 71,5 procent. Resultatet är att 74,3 procent har det, och det är både en klar förbättring från föregående år och framför allt ett resultat som är långt över målet, vilket känns jätteroligt. I barntandvårdsrapporten som släpps varje år i maj ser vi också en förbättring i alla åldersgrupper när man bryter ned siffrorna. 19-åringar har vi som indikator i fullmäktige eftersom det är ett kvitto på den grund som barntandvården lagt för det kommande vuxenlivet och folkhälsan i stort.

Förebyggande tandvård är en viktig pusselbit i vårt omfattande arbete för att förbättra den generella folkhälsan. Prevention tidigt och riktade resurser där ohälsan är som störst är avgörande för ökad tandhälsa och för ett minskat folkhälsogap. Vi måste fortsätta att jobba hårt för att hålla i den goda utveckling vi ser. Alltför många barn i socioekonomiskt utsatta

områden har karies, och det är vi såklart inte nöjda med trots att vi nått våra övergripande mål. Den 1 maj i år tog vi ytterligare ett viktigt steg i det arbetet när vi nu har infört att barn med hög kariesrisk ska listas och kallas till tandvården redan vid ett års ålder i stället för vid års ålder.

Jag vill säga tack för ett bra år och yrka bifall till regionstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 185
Sandra Ivanovic Rubin (MP): Ordförande! Jag känner ju lite särskilt ansvar för att måna om psykisk hälsa. Jag ska fatta mig väldigt kort. Vad är jag riktigt stolt över? Jo, jag är riktigt stolt över vår förlossningsvårdsreform med en barnmorska per födande, där vi ska nå trygga förlossningar och där våra medarbetare ska få ett hållbart arbetsliv. Vi behöver fortsätta satsa på vårdpersonalen i den övriga vården precis på samma vis.

Första linjens psykiatri gäller även nu barn och ungdomar från 1 december. Och här vet vi att tidiga insatser och låga trösklar för att söka vård för psykisk ohälsa är viktigt, och vi vet att den psykiska ohälsan också är en pandemi, som är mer eller mindre synlig. Den är den främsta anledningen till sjukskrivningar i vårt samhälle. Därför är tidiga insatser avgörande och denna reform väldigt viktig.

Vi har även tagit ytterligare en psykiatriambulans i drift – dessa fantastiska resurser som rycker ut i de svåraste stunderna i människornas liv. Dessutom kan psykiatriambulansen många gånger hjälpa patienterna på plats och göra att de inte behöver annan vård eller läggas in där och då. Det är väl spenderade pengar, och jag är stolt över att vi har möjlighet att ta hand om våra invånare på detta sätt, för den psykiska hälsan är precis lika viktig som den fysiska.

Anförande nr 186
Regionrådet Sehlin (V): Herr ordförande! Jag tänkte prata lite grann om trafiken. Kollektivtrafiken har ju under pandemin varit hårt drabbad eftersom riktlinjerna har varit att inte resa med kollektivtrafiken. Nu har vi ändå sett att intäkterna går upp och resandet börjar återkomma. Det som är oroande är att människor i Region Stockholm är väldigt flexibla och ändrar sina vanor väldigt snabbt. Vi har sett att andelen som reser med bil har ökat dramatiskt under pandemin, där vi har varit nere på nivåer med bara 29 procents kollektivtrafikandel.

Det finns en stor risk för att vanan att åka bil blir bestående och att vi inte får tillbaka alla kollektivtrafikresenärer. Nu har trafikförvaltningen arbetat med nya biljettsystem och kampanjer för att få tillbaka resenärer. Det är välkomnar vi såklart, men vi såg redan innan pandemin att kollektivtrafikandelen minskade redan då, så det måste till någonting mer. Det som är så allvarligt när kollektivtrafikandelen minskar är att utsläppen ökar. Bilresande och transporter bidrar väldigt mycket till de utsläpp som Region Stockholm kan rå på. Att fler reser med kollektivtrafiken är den stora klimatgärning vi kan göra i regionen.

När fler väljer bil måste vi ju på olika sätt häva den utvecklingen eller förändra den utvecklingen. Hur gör vi det då? Jo, Vänsterpartiet har till exempel ett förslag om att sänka taxorna. Där är vi inte alls överens över majoritetsgränserna. Ni i majoriteten har ju höjt priset på SL-kortet varje år och planerar kanske att göra det igen. Vi i Vänsterpartiet har också en satsning på fritt resande för barn och unga.

Ni har ju snappat upp det här med sommarlovskort. Det är jättebra, men vi vill se sommarlovskort hela året, och vi vill absolut inte att detta med sommarlovskortet ska vara en grej bara nu inför valet. När det gäller det långsiktiga arbetet med att öka andelen som reser med kollektivtrafiken ser vi tyvärr inte att den styrande majoriteten har lyckats. Där behövs

mycket fler åtgärder, och väldigt mycket mer kraft måste läggas ned. Där får ni inte godkänt! Sedan får vi återkomma i diskussionerna om månadskort och sådant. Men jag yrkar bifall till vårt förslag till tilläggsbeslut i regionstyrelsen.

Anförande nr 187
Karl Henriksson (KD): Herr ordförande! Till skillnad från Anna kanske jag inte vill ha sommarlovskort året runt, men jag skulle gärna vilja ha sommar. Men man får inte alltid som man vill. Det är någonting man får lära sig, både som politiker och som människa.

Det är härligt att sitta här och lyssna på alla de hyllningar till den fantastiska verksamhet som vi bedriver här i Region Stockholm, inom sjukvården, inom trafiken och inom kulturen. Jag tycker att vi kan vara oerhört stolta över det och ser med tillförsikt fram emot att få vara med och fortsätta att utveckla den fantastiska verksamheten. Jag vill också instämma i alla de tack som har riktats till våra medarbetare som har gjort ett fantastiskt arbete under pandemin, men inte bara på grund av pandemin, utan på grund av att de är besjälade av att ge oss en riktigt bra sjukvård eller en riktigt bra trafik.

Det här beslutet handlar inte bara om att vi ska godkänna en årsredovisning där vi till exempel på trafikens område berättar om alla de fantastiska utbyggnadsprojekt vi har. Vi bygger ut tunnelbanan, Tvärbanan, Roslagsbanan och så vidare. Men vi fattar faktiskt ett antal viktiga framåtsyftande beslut också, och jag är speciellt glad över det beslut som är nummer 24 på listan och som handlar om genomförandet av köp av nya tåg till Roslagsbanan.

Vi ersätter alltså 30 år gamla tåg – med dålig tillgänglighet för den som reser med någon form av funktionsnedsättning och med dålig tillgänglighet för den som reser med cykel eller med barnvagn och så vidare – med moderna tåg som lever upp till alla de krav som vi kan och bör ställa på en modern kollektivtrafik.

Det här är ett jätteviktigt beslut och jag ska säga att jag är väldigt glad över att jag inte tyckte att jag kunde hitta några reservationer från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i det här skedet. Varje gång det tidigare har varit uppe har ju de partierna motsatt sig den här viktiga investeringen, som är bra inte minst som sagt för dem som har olika typer av funktionsnedsättningar och behöver få tillgång till vår fina kollektivtrafik.

Bifall till regionstyrelsens förslag!

Anförande nr 188
Britt-Marie Canhasi (SD): Jag vill passa på att ta upp den överenskommelse som infördes i början av 2021 och sträcker sig över 2023. Det är en överenskommelse som gav KSON, Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje kommun, 55 extra miljoner till hälso- och sjukvård i kommunen och ett fastställt medlemsbidrag på 2,5 procent.

Kommunalförbundets ekonomi visar ett resultat på minus 5,8 miljoner redan under det första året av överenskommelsen, som skulle ge en stark styrning och en hållbar organisation. Detta kan vara en fingervisning om att regionen har mätt upp fel kostym redan från första året.

Vad som oroar är att Norrtälje inte har en jämlik åldersstruktur i förhållande till övriga regionen. Vi har en betydande andel äldre, särskilt andelen 80-plus. Den förväntas också öka ytterligare både till antal och till andel fram till 2024. Det är en betydligt större ökning än i övriga länet. Äldre personer har störst behov av hälso- och sjukvård, särskilt under de sista 2 levnadsåren, och de konsumerar också mer läkemedel.

För att uppnå en jämlik vård skulle Norrtälje behöva en demografikomponent som är viktad för andelen 80-plus, något som också får anses legitimt utifrån ett fokus från hälso- och sjukvårdsutmaningen. Då måste man utgå från den stora ökningen av antalet äldre i befolkningen. Då verkar det orimligt att till exempel Care Need Index viktas högre för utlandsfödda än för äldre.

Befolkningen i Norrtälje kommun ökar och utgjorde vid utgången av 2021 2,7 procent av Region Stockholms invånare.

Utifrån villkoren i överenskommelsen prognosticerade KSON i sin budget att man måste spara 138 miljoner kronor genom effektiviseringar. Ett av Tiohundras mål är att vara en hållbar arbetsgivare och leverera en hälso- och sjukvård av god kvalitet. Men under året har Tiohundra sparat på kostnader för bemanning, utbildning och seminarier, vilket på sikt inte är förenligt med målen.

Norrtälje sjukhus har under hösten arbetat för att beta av vårdköer och har även avlastat Danderyds sjukhus genom att ta emot ambulanser från både Vallentuna och Österåker vid behov. Det visar att Norrtälje sjukhus behövs. Om än litet och slitet behövs det ändå i Region Stockholm.

Anförande nr 189
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Ordförande, fullmäktige! Det börjar bli en sådan stämning i salen att alla känner: Kan inte någon gå fram och dra en rap? Men jag ska inte göra det i dag.

Jag konstaterar att årsredovisningen för 2021 bekräftar att personalen inom regionens sjukvårdsverksamhet under året har arbetat hårt och att det finns risk för att det påverkar deras hälsa. Årsrapporten anger också att personalen därför har erbjudits samtalsstöd.

Sjukskrivningar, kortvariga och långvariga, anges uppdelade på kön. Men i statistiken saknas sjukskrivningar uppdelade på vårdens olika verksamheter. Det troligt att personal inom olika verksamheter har drabbats olika hårt av pandemin och därmed lider olika stor risk för ohälsa.

Nu är pandemin över och arbetsbelastningen inom vården har minskat. I jämförelse med arbetsbelastningen under pandemin kan nuläget kännas hanterbart. Men vi vet ju alla här att kraven på högre produktion och mindre kostnader ligger kvar på vården i Region Stockholm. Situationen på bland annat våra sjukhus var ansträngd redan innan pandemin bröt ut, och den är fortfarande ansträngd.

Långvarig stress har en tydlig negativ inverkan på människors hälsa. Men det är inte alltid all ohälsa som man själv upptäcker och som man vet att man är drabbad av. Det visar de hälsoundersökningar som gjorts på intensivvårdsavdelningen på Södertälje sjukhus under och efter pandemin. Undersökningarna har visat att många i personalen inte ens själva hade reflekterat över att de befann sig i riskzonen för psykisk och fysisk ohälsa.

Dessa hälsoundersökningar har alltså varit viktiga verktyg för att undersöka vilken personal som behöver stöd och vård och vilken typ av vård de har behov av. Med detta som bakgrund, blir årsrapportens skrivningar om personalens hälsa ganska bristfälliga. Det är svårt att veta om erbjudet samtalsstöd har utnyttjats av alla dem som har haft behov av det.

Det är också omöjligt att avgöra om de fyra extra semesterdagarna som erbjudits kan utnyttjas och om det har varit tillräckligt för att ha någon effekt på personalens hälsa. Det framgår inte heller att några insatser gjorts för att möta personalens fysiska hälsa.

Vänsterpartiet stämmer gärna in i hyllningskören till vår fantastiska personal, men vi är övertygade om att det behövs mer långsiktiga initiativ än en engångsbonus för att på ett riktigt sätt tacka dem för deras insatser och se till att de blir kvar i vår verksamhet.

Personalen behöver bättre arbetsmiljö, helst i går. Det kan uppnås bland annat genom nya och uppräknade sjukhusavtal, fler arbetskamrater och kortare arbetstid.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets förslag till beslut.

Anförande nr 190
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Herr ordförande! Tack, fullmäktige, för en lång diskussion om bokslutet! Vi har förvisso lite olika världsbild när det gäller vad som är välfungerande respektive inte välfungerande. Men låt mig ändå notera att vi har Sveriges kortaste vårdköer med fullt fokus på att arbeta bort också de köerna. Men jag noterar samtidigt att det finns andra som mer vill diskutera hur kön ska organiseras.

Vi har ordning och reda i finanserna, och det har vi haft år efter år sedan 2006. Det är oerhört bra, och jag blir lätt förvånad när jag har Gabriel Kroon utgjuta sig om att vi kan minska belåningen i regionen. Det är ju tvärtom oerhört bra när räntorna stiger om vi har för mycket lån. Då kommer det att bli ökade räntekostnader som slår ut pengar till vården och kollektivtrafiken. Jag vet att du, Gabriel Kroon, är välutbildad nog för att förstå allt det här, och jag tyckte att ditt inlägg lät lite väl populistiskt.

Det är viktigt att vi ser helheten i vår ekonomi med så stor driftsbudget och så stor investeringsbudget. Vi ska vara tacksamma över att vi har en så hög kreditvärdighet att vi har låga lånekostnader, men vi måste se till att hålla nere lånebelastningen och klara så stora investeringar som möjligt.

Låt mig slutligen bara göra en sak klar. Man kan prata om att vi borde lägga mer pengar på vården och mer pengar på akutsjukhusen, men att prata om de stora sparkraven och det minskade antalet anställda håller inte. Det stämmer inte. Om man går tillbaka till förra årets redovisning och åren innan kan man se att vi har lagt mer pengar på våra sjukhus, inte mindre. Sjukhusen har faktiskt haft ganska mycket mer intäkter under de gångna fem sex åren, och kollegorna på sjukhusen och i vården har blivit fler, inte färre.

Här kommer en liten blinkning till Robert, apropå att det är bättre med fler kollegor än med bonus. Jag förstår inte motsatsförhållandet. Jag vill gärna att våra vårdanställda ska få både fler kollegor och den bonus som vi kommer att besluta om en liten stund. För mig är det viktigt att vi fortsätter att bygga ut vårdplatserna i regionen, så att en stark vård med Sveriges kortaste vårdköer blir ännu bättre. Och köerna ska bort.

Med detta yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag till beslut. Tack för en bra debatt!

Anförande nr 191
Regionrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! Stockholmsregionen är ju fantastisk. Vi är ett grönt skyltfönster i en värld som verkligen behöver klimatsmarta lösningar. Och vi är Sveriges tillväxtmotor och en ledande tillväxt-, kultur- och kunskapsregion med nästan en tredjedel av Sveriges bruttonationalprodukt. Dessutom så vinner vi ofta förstaplats i EU:s index över innovation, konkurrenskraft och liknande frågor.

När vi för fyra år sedan ungefär vid den här tiden på året - det var väl i juni, tror jag – fattade beslut om Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS, 2050, sammanfattade jag den på följande sätt: bostäderna, trängseln, klimatet, konkurrenskraften, kompetensbristen och utanförskapet. Det är de frågor som vårt regionala utvecklingsarbete

behöver centreras kring. Och jag kan konstatera att i den RUFS- uppföljning som nu ligger på bordet är det i princip de frågorna som pekas ut som nyckelfaktorer att fokusera på. Bostadsförsörjningen och attraktiva livsmiljöer är helt avgörande för hur vi ska klara utvecklingen framåt. Det handlar om att stärka de regionala grundförutsättningarna för tillväxt. Det handlar om omställningen i transportsektorn, lika viktig för klimatet som för framkomligheten och konkurrenskraften. Det handlar om elförsörjningen, helt avgörande för klimatomställningen. Det är kompetensförsörjningen, och det är skillnaderna i folkhälsan.

Jag kommer inte att prata om alla de här sakerna, men jag kan konstatera att en stor utmaning är långtidsarbetslösheten, som har ökat med 42 procent de senaste åren i länet, samtidigt som kompetensbristen finns kvar. Fyra av tio vakanser i Sverige finns i Stockholms län.

Företagen skriker efter kompetens inom till exempel it och tech samtidigt som vi har brist på kompetens inom samhällsbärande yrken som poliser, vårdpersonal och lärare och samhällsbyggande yrken som installatörer, byggarbetare och liknande. Vi måste bli bättre på att fånga upp dem som står långt från arbetsmarknaden och därigenom motverkar de klyftor som finns i vårt samhälle. Vi måste hålla ihop vårt samhälle och ge våra företag möjlighet att växa.

Vi måste för att lyckas med det här locka fler till yrkesutbildningar på gymnasiet och YH-utbildningar som leder till jobb. Kompetensarena Stockholm är vårt viktigaste instrument för detta i Region Stockholm. Vi är ju engagerade i collegebildningar – vård- och omsorgscollege och teknikcollege. Det kan säkert komma fler, kanske ett järnvägscollege, så småningom. Jag brukar säga att i Stockholmsregionen och Sverige behöver vi fler byggare och färre mäklare.

Vi kan inte och ska inte blunda för klimatkrisen. Omställningen av transportsektorn är en avgörande fråga för Stockholmsregionen. Och vi måste arbeta snabbare för att nå RUFS-målen. Vårt regionala cykelnät är inte klart. Det är viktigt att vi når i mål med det, och till och med vår egen kollektivtrafikplan säger att vi inte kan nå målet om ökat kollektivtrafikresande fullt ut. Det betyder att vi behöver kraftsamla. Det betyder också att elektrifieringen av transportsektorn blir ännu viktigare, så att vi får bort klimatpåverkan i transportsektorn.

Man kan konstatera att det har börjat gå fortare när det gäller privatbilismen, men när det gäller de tyngre transporterna är det fortfarande bara 0,1 procent av alla fordon som är elektrifierade. Vi behöver ett starkare samlat samarbete mellan den regionala, kommunala och nationella nivån när det gäller hur elektrifieringen ska gå till, även om Region Stockholm är starkt engagerad i många av de arbetsprocesser som pågår, till exempel Fordonsdalen och elektrifieringslöftet.
Och vi behöver mer el till Stockholmsregionen. Vi behöver se till att vi får ledningar, så att vi kan få in el norrifrån till vår region. Men vi behöver också bejaka ny energi. En bra start är att börja säga ja till ny fossilfri och konkurrenskraftig energi, även om det råkar vara havsbaserad vindkraft.

Nästa år börjar på allvar arbetet med nästa regionplan. Kopplingen till länsplaneuppdraget kan bli väldigt kraftfullt och intressant och ge nya möjligheter och ny styrka. Men vi måste också fortsätta att fungera starkare samarbetsformer med kommunerna, näringslivet och staten kring hur vi ska nå de fina målen i vår regionala utvecklingsplan.
Vi är på väg, men vi är inte framme. Bifall till regionstyrelsen!

Anförande nr 192
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Fru ordförande! Kära fullmäktige och eventuella åhörare!

”I kväll stod jag på höjden, vid kyrkan och såg solen gå ner. Det slog mig hur vackert Stockholm är. Jag har inte tänkt mycket på det förr. Det står jämt i tidningarna att Stockholm är vackert, därför fäster man sig inte vid det.”

Så skrev Hjalmar Söderberg i romanen Doktor Glas redan år 1905. Sedan dess har både staden och regionen växt och enligt min mening blivit ännu mer betydande, mångfasetterad och vacker.

Men vår region har utmaningar som vi inte får blunda för. Problemformuleringarna som redovisas i Rufs-uppföljningen kring de sex identifierade nyckelfrågorna berikar vårt fortsatta arbete med Rufs och betonar områden som vi ska kraftsamla kring. Det saknas dock delvis, tycker vi socialdemokrater, en väg framåt som behövs för att regionen med alla dess aktörer ska kunna kraftsamla kring de här nyckelfrågorna. I stället för att diskutera vad som är fel ska jag och mina partikamrater i den här debatten delge er våra tankar om hurdan en lösning kan vara.

Bostadsbristen är ett av våra största hinder för att klara av utvecklingen i regionen. Det kommer att behövas minst 22 000 nya bostäder per år de närmaste årtiondena för att råda bot på bostadsbristen. Tyvärr når kommunerna inte målen i Rufs. Arbetet med de bostadspolitiska samtalen mellan Storstockholm, Stockholms stad och regionen, som Gustav har tagit initiativ till, är ett väldigt bra steg. De gemensamma positionerna för ökat bostadsbyggande som har utarbetats utifrån de samtalen skulle dock bli ännu tyngre om de kompletterades med en tydlig policy för att nå målen och med bindande överenskommelser med kommunerna som man kan ta i hand på.

Vidare behöver investeringsstödet återinföras och, vilket betonas i de gemensamma positionerna, ”granskas och följas upp för att säkerställa dess ändamålsenlighet”. På den här punkten finns intressanta idéer för parterna på bostadsmarknaden att hämta inspiration från. En naturlig fortsättning på de samtal som vi har haft skulle kunna vara att föra samtal med dem och andra relevanta aktörer, inte bara stat och kommun.

En annan fråga är kompetensförsörjningen, och på den här punkten tänkte jag börja med att berömma majoriteten. Det gäller projektet teknikcollage. Det berömmet ska naturligtvis delas med Huddinge och Södertälje kommuner, och det är en väldigt god tanke.

I frågan om kompetensförsörjning kommer också mina två politiska ben i det här huset möta varandra, så att säga. Vi socialdemokrater vill se ett vård- och omsorgscollage i egen regi. Vi samverkar i dag inom vård- och omsorgscollage Stockholmsregionen med flera aktörer, men det hade blivit än bättre om vi som nästa steg i det här arbetet också hade skapat en egen utbildning. Det beror på att de kommunala och privata aktörer som vi samverkar med fortsätter att ha sin egen verksamhet som huvudfokus, framför allt kommunal vård och omsorg, inte den vård som vi som region bedriver.

Välutbildade undersköterskor och mentalskötare är en viktig pusselbit för att klara kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården. Kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården är i sin tur en viktig pusselbit i att skapa världens bästa sjukvård. Och har vi världens bästa sjukvård så är det en komparativ fördel i kampen om människor och investeringar i relation till andra regioner i Sverige och andra regioner i världen.

Välfärden skapar tillväxt, det har forskningen visat oavsett vad politiska tankesmedjor säger. Med detta sagt yrkar jag bifall till Socialdemokraternas förslag till tilläggsbeslut.

Anförande nr 193
L e i f G r i p e s t a m (M): Fru ordförande, fullmäktige, åhörare! När jag satt och studerade det här ärendet för att återkalla minnet så insåg jag att det är vanskligt att förutse vad som kommer att hända i framtiden. När den årliga utvärderingen av Rufs:en utarbetades i början av året så förutsågs tre frågor som skulle dominera framöver. Det var befolkningstillväxten, covid-19-pandemin och klimatomställningen.
Bara några veckor senare ställdes det mesta på ända när Ryssland inledde ett fruktansvärt och oprovocerat anfallskrig mot Ukraina. Plötsligt är det andra frågor som akut pockar på uppmärksamhet. Hur kan Region Stockholm på bästa sätt hjälpa Ukraina genom olika former av sjukvård och utrustning och så vidare? Det är faktiskt ganska intressant hur snabbt allting bara ställdes om.

Stockholmsregionens utveckling mäts i indikatorer och delmål, och det går generellt sett bra, tycker jag, trots ett hack i kurvan i vissa avseenden under pandemin under 2021, inte minst när det gäller kollektivtrafiken. Det var ju uppenbart att folk fick ta sig fram på annat sätt under långa perioder, vilket också fick enorma konsekvenser för ekonomin och så vidare för SL till exempel.

Jag tänker nu göra några nedslag i de här indikatorerna och, precis som någon annan här alldeles nyss berörde, är ju bostadsförsörjningen en intressant fråga.

Vi når under de senaste tre åren inte upp till målen inom nyproduktionen, men det går upp och ner. Det är knappast något stort problem. Marknaden avgör. Finns det ingen efterfrågan på en viss typ av bostäder så byggs de ju inte. Man försöker anpassa sig till ekonomin hela tiden.

Däremot är faktiskt efterfrågan på småhus betydligt större än utbudet. Detta har vi sett under pandemin inte minst. Utvecklingen bromsas av att det är svårt att kombinera småhus och radhuslängder längre ut i regionen med tillräckligt omfattande kollektivtrafik. Det strider alltså mot intentionerna i Rufs, vilket vi ofta påpekar. Det blir krockar mellan olika ambitioner och mål.

På den här punkten tror jag att vi måste se över våra planer inom en snar framtid, för nu väljer folk att flytta ännu längre ut till områdena runt Stockholm. Det är, tror jag, en dålig utveckling. Jag tror att vi måste försöka hitta en bättre balans i det här avseendet och fundera på om elbilen, som människor i allt högre utsträckning investerar i, kan bli en av möjligheterna framåt för att lösa den konflikten. Det gäller elfordon över huvud taget.

Det är viktigt att utveckla Region Stockholm som tillväxtmotor, vi står ju för 35 procent av BNP och 50 procent av all statlig skatt trots att vi bara har 24 procent av landets befolkning. Det kräver helt enkelt en bostadsmarknad som innehåller mer liberala reformer, mer planerbar elkraftsförsörjning och ökad internationell tillgänglighet genom utveckling av bland annat Arlanda och dessutom tillgång till kompetens och utökad satsning på trygghet och säkerhet.

Avslutningsvis tänkte jag beröra frågor som rör elkraftsförsörjning och elektrifieringen, som ju går rasande fort. I mars var 31 procent av nybilsförsäljningen elbilar. Förra året var det 5 procent under första kvartalet. För helåret 2021 var andelen 18 procent. Vi går mot 40–45 procent av nybilsregistreringen det här året. Laddinfrastrukturen måste därför utvecklas rekordsnabbt om det inte ska bli problem framöver.

Det kommersiella elflyget är bara några år bort. Jag hörde på Mälardalsrådet att Northvolt har startat en fabrik i Kalifornien för tillverkning av batterier för elflyg. Utvecklingen går fortare och fortare. Det är någonting som vi måste bejaka med all kraft i Stockholmsregionen och vara först på det här området.

Vi kan alltså glädja oss åt att den tekniska utvecklingen går blixtsnabbt i rätt riktning sett ur alla möjliga perspektiv.

Mina vänner, jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag till beslut! Jag tycker att det går bra, och vi återhämtar oss efter pandemin. Men vi står inför nya utmaningar och det kommer att bli många umbäranden på grund av Putins orättfärdiga krig mot Ukraina.

Anförande nr 194
Ann Mari Engel (V): Fullmäktige och åhörare! Leif, jag ville bara fråga om jag verkligen hörde rätt. Du kommenterade bostadsmarknaden och sade att marknaden avgör. Om det inte finns någon efterfrågan så byggs det inte.

Kan du säga att det inte finns någon efterfrågan på bostäder i Stockholmsregionen? Byggs det inte hyresrätter för att det inte finns efterfrågan? Jag tror att det finns en hel rad rapporter som inte minst regionen själv har utarbetat som visar att det finns en enorm efterfrågan. Däremot finns det inte tillräckligt hög vinst för de företag som bygger hyresrätter, men detta är ju ett ansvar som kommunerna har. Jag tyckte att ditt uttalande var häpnadsväckande.

Jag vill också tipsa Gustav som sade att det ska vara fler byggare och färre mäklare. Det är ett bra tips då att bygga fler hyresrätter. De behöver inga mäklare.

Anförande nr 195
Leif Gripestam (M): Det är ju så att marknaden helt enkelt bygger det som fungerar utifrån alla möjliga aspekter.

Om det byggs färre bostäder, vilket skedde för ett tag sedan, omkring år 2017, så beror det på att det någonstans finns flaskhalsar. Det finns olika ekonomiska förutsättningar som inte fungerar som de ska, men i grund och botten är det marknaden av avgör, till syvende och sist. Vi har ju inte planekonomi i Sverige.

Anförande nr 196
Ann Mari Engel (V): Det var ju väldigt klargörande att du och din majoritet anser att det helt enkelt är så att marknaden bestämmer om det ska byggas bostäder och vilka bostäder som ska byggas. Jag tror vi har diametralt motsatta uppfattningar i frågan, och det är bra att det blev klargjort.

Vi tror att det är fullständigt omöjligt på sikt att låta marknaden sköta bostadspolitiken. Vi tycker att bostadspolitiken är ett samhällsansvar, och vi vill att samhället tar ansvar för att alla människor ska ha tillgång till goda bostäder. Men det var ju väldigt tydligt att det helt enkelt är så att det är marknaden som bestämmer och marknaden klarar inte av bostadsförsörjningen, det vet vi allihop.

Anförande nr 197
Leif Gripestam (M): Fru ordförande! Det byggs faktiskt ganska mycket, men de ekonomiska förutsättningarna och alla möjliga olika förutsättningar måste vara på plats för att bostäder ska byggas. Det är inte så att man bygger bostäder, utan man ska se till att det finns ekonomiska förutsättningar för det.

Det finns papper här som vi är ense om. De innehåller en lång rad problem som finns med bostadsförsörjningen och Stockholm, men framför allt är det politiska problem.

Om man hade haft en fri marknad så hade det här varit löst för länge sedan.

Anförande nr 198
Lina El Yafi (V): Ordförande, fullmäktige! Jag tänker inte vara fullt lika positiv som tidigare talare. Det har varit ännu ett år när vi inte når målen beträffande bostadsbyggandet. Under flera år av borgerligt styre har ansvaret för bostadsförsörjningen överlåtits till marknaden att lösa. Behovet av hyresrätter till rimliga priser är skriande. Unga vuxna har inte råd att flytta hemifrån. Trångboddheten har lett till folkhälsoproblem i regionen.
När det gäller klimatet så är det oroande att andelen som reser kollektivt har tillåtits minska och att bilresandet ökat. Det krävs mer för att få människor tillbaka till kollektivtrafiken. Det krävs billigare kollektivtrafik, men tillgängligheten måste också bli bättre. Människor måste kunna bo och arbeta i hela länet. Just nu är det i stället så att man drar in linjer och kör glesare trafik, ett exempel är Gnestapendeln.

Vi måste också planera bättre och lösa bostadsfrågan. Vi måste se till att det byggs hyresrätter med rimliga hyror så att människor kan bo nära sina arbetsplatser och därmed slipper behöva pendla kors och tvärs. Det skulle bli en vinst både för att lösa kompetensfrågan och för folkhälsan och klimatet.

Ojämlikheten fortsätter att öka i regionen. Utbildning och inkomst är de faktorer som mest påverkar den framtida hälsan och hur långt liv du får.

Den psykiska ohälsan har ökat bland unga, och många oroar sig för framtiden. De känner press inför de ökade kraven på arbetsmarknaden. Andelen gymnasieelever som fullföljer sin gymnasieutbildning går visserligen åt rätt håll, men problemet är att skillnaderna fortfarande är stora och att skolan i dess helhet inte fungerar.

Arbetslösheten. Precis som Gustav var inne på har långtidsarbetslösheten bitit sig fast. Människor som redan har problem och står långt från arbetsmarknaden har fått det ännu tuffare.

Det finns ett stort behov av arbetskraft inom många branscher, inte minst inom sjukvården, men även inom byggsektorn, inom hotell och restaurang och transportsektorn. Vi måste locka fler till yrkesutbildningar, men om vi ska få människor att vilja utbilda sig inom de här branscherna så måste arbetsvillkoren bli bättre

Om vi ska få till stånd en mer jämlik region så krävs det en politik för arbete och sysselsättning med inkomster som det går att leva på och goda arbetsvillkor. Det ska finnas krav på kollektivavtal i alla upphandlingar och i alla led. Marknaden kommer inte att lösa problemen med ojämlikheten vare sig det handlar om bostadsfrågan eller skolan. Det är dags att politiken tar sitt ansvar.

Anförande nr 199
Regionrådet Hemming (C): Jag noterade och studsade till lite grand när Lina beskrev det som att bostadssituationen inte är löst efter många år av borgerligt styre. Jag vill mena att det knappast är i Region Stockholm som vi har avgörande makt när det gäller hur många bostäder som ska byggas i vår region och för vem.

På nationell nivå har det ju inte varit borgerligt styre under de senaste åtta åren.

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi politiker inser att Leif och jag har våra favoritlösningar, du och Jens har era favoritlösningar. Så ser det ut. Om vi ska kunna lösa bostadskrisen så måste våra politiker på det nationella planet, precis som vi har gjort här i regionen i våra regionala bostadssamtal, sätta sig ner och faktiskt sluta skjuta ner det andra lagets favoritlösningar och se till att det blir majoriteter i stället. Bostadssituationen gagnas nämligen bättre av kompromisser där man accepterar inslag av både höger och vänster för att nå fram till lösningar.

Anförande nr 200
Lina El Yafi (V): Jag tror att man, när man hör argumenten från Leif till exempel, märker att vi står väldigt långt ifrån varandra. Vänsterpartiet har varit väldigt tydligt i bostadsfrågan och frågan om marknadshyror.

Anförande nr 201
Regionrådet Hemming (C): Just Vänsterpartiet och Moderaterna lyckades enas om att skjuta ner den bostadspolitiska kompromiss som låg på bordet i riksdagen i juni 2021.

Min poäng är att det kanske inte är just Vänsterpartiet som behöver vara bärande i den här frågan, men jag tror att det är väldigt viktigt att inse att vare sig Moderaterna eller Socialdemokraterna kommer att få igenom sin favoritbostadspolitik.

Vi kommer inte att enbart här i Region Stockholm kunna lösa situationen på bostadsmarknaden i Stockholm. Det här är ett område som blir starkt lidande med ökad polarisering.

Det är dags för alla partier att fundera på hurdant andrahandsalternativet är och på vilka punkter man kan kompromissa. Det är så vi kan lösa bostadsproblemen.

Anförande nr 202
Carl Johan Schiller (KD): Tack för en intressant debatt! Lina, jag är lite som du. Jag är inte heller så positiv. Det var säkert fler än jag som tittade på Agenda med partiledardebatten och hörde Magdalena Andersson säga att vi aldrig mer ska ha en vinter med så höga elräkningar. Det lät ju bra. Svar på frågan om hur det skulle ske uteblev.

Dagen efter såg jag i Svenska Dagbladet att energiministern i stället sade att det i sommar inte är läge att bygga en ny terrass. Köp i stället en ny värmepanna och isolera fönstren.

Sällan har man väl abdikerat så tydligt från sitt ansvar efter att ha slagit sönder ett av de absolut bästa energisystem som vi har. Det är hushållen, kommunerna och regionerna som får betala priset för den politiken.

Vi hade en väldigt intressant föredragning av energifrågan på senaste tillväxt- och regionplanenämnden och jag tror att den återkommer framöver. Jag tror att vi var många där från både opposition och majoritet som kände att vi inte längre kan lita på en god införsel av energi i vår region. Här måste vi, som egentligen inte har det största ansvaret för de här frågorna, kliva fram mer och göra mer tillsammans. I och det läget tror jag, precis som Gustav sade, att vi alla behöver stöta och blöta argument från både höger och vänster.

Jag vill också prata om bostadsfrågan, precis som flera har varit inne på från flera olika håll. Det är, som många har sagt, så att pandemin har gjort det väldigt tydligt att många önskar att bo i småhus. Men det var ju i och för sig känt redan före pandemin. Ungefär 75 procent av svenska folket vill bo i villa eller radhus. Jag tycker att det är skam att det är de få som har väldigt stort kapital eller de få som har väldigt höga inkomster i den här regionen som är de som är förunnade att kunna köpa sig en egen bostad och att kunna köpa sig ett hus.

Jag tycker att även sjuksköterskor, även undersköterskor, poliser, brandmän, metallarbetare och vad man än är, också ska kunna ha möjlighet att bo i en egen ägd bostad och inte bara hänvisas till en hyresrätt. De som byggs nu har dessutom så höga hyror att man aldrig någonsin kommer att kunna samla ihop till den kontantinsats som krävs för att man sedan ska kunna köpa sin bostad.

Jag vill också helt kortfattat nämna frågan om en östlig förbindelse är en otroligt viktig pusselbit när människor ska ta sig härifrån sin svindyra hyresrätt eller sin villa med hög elräkning till sitt jobb. Då krävs det nämligen också ett mycket bättre fungerande transportsystem. I det här sammanhanget fyller en östlig förbindelse en mycket viktig roll.

Kompetensbristen ska också nämnas. Flera talare har berört den frågan. Visst är det som så att företagen som bygger vår ekonomi, som gör så att människor betalar skatt, i många fall har kompetensbrist. Det har även vi. Visst är det så att man kan effektivisera, och det måste vi göra.

Det finns digitala hjälpmedel, men precis som när du är riktigt, riktigt sjuk så räcker det inte med vård i hemmet. Då behövs det en vårdplats. På samma sätt är det med vårdpersonal. När du är riktigt, riktigt sjuk, då behöver du en undersköterska, en sjuksköterska, en läkare eller en person från en annan profession för att ta hand om dig. Därför måste vi se till att det går att leva ett drägligt liv i vår region för den som har ett sådant yrke.

Det är verkligen jättebra med den bonus som tidigare har diskuterats till vårdens anställda, men vi ska också komma ihåg att efter skatt så motsvarar det ungefär en halv elräkning. Vi har alltså gigantiska problem om vi ska locka dem som arbetar inom de här yrkesgrupperna att slå sig till ro i vår region framöver.

Avslutningsvis vill jag också bara nämna behovet av grönska. Vi är ju lyckligt lottade, tycker jag, som bor i ett land med väldigt mycket yta. Det finns ingen anledning att bara bygga högt och tätt och stad. Det finns möjligheter i den här regionen att bygga grönt, bygga luftigt och få in naturen i våra kvarter. Det tror jag också att vi måste ta mycket större hänsyn till framöver. Bifall till regionstyrelsen förslag!

Anförande nr 203
Märta Martin-Åkesson (C): Ordförande! Det här ärendet väckte känslor hos mig också. Jag blev glad, jag blev arg, jag blev trött, jag blev hoppfull och slutligen blev jag lite motiverad. Det är ju trots allt ganska så motiverande att ha goda grundförutsättningar och ganska tydliga bollar att springa på. Det är ju tämligen tydligt här på vilka områden vi släpar efter och på vilka områden som vi behöver göra något.

Mycket har gått bra, men vissa orostecken finns för framtiden. Stockholmsregionen är en snabbt växande huvudstadsregion med ett starkt näringsliv och attraktionskraft. Det är jättebra, men om vi ska fortsätta att vara det så måste vi titta runt hörnet.

Att vi inte lyckats vända bostadsbyggandet är ett stort problem för den här regionen. Den ökade långtidsarbetslösheten och kompetensbristen oroar mig. Om vi ska fortsätta att växa så måste det till kapacitetsförbättringar i det som gör vår region stark och attraktiv.

Stockholms universitet är det universitet i Sverige som har den högsta andelen lokal rekrytering av studenter. Det är inte för att andra studenter inte vill söka sig hit eftersom utbildningarna är dåliga. Nej, det är för att vi har så ont om studentbostäder. Det är svårt att lösa boendefrågan i tid till terminsstart.

På det här området styr faktiskt marknaden till viss del efterfrågan. Det är en enorm chans som vi går minste om varje gång en blivande student väljer bort Stockholm för att det är för svårt att hitta bostad under studieåren.

Ibland i livet så bara hamnar man någonstans, man slank in på en utbildning och sedan kanske man blir kvar. Den här kapaciteten går vi miste om. Och när studenterna är klara med sin utbildning kanske de stannar kvar och får ett jobb. Detta vet ju företagen om, de vet att det är här de kan göra sina rekryteringar.

Nu kommer ännu fler självklarheter. Stockholmsregionen, Sveriges tillväxtmotor. Tillväxten och framför allt näringslivets möjligheter är ju Stockholmsregionens motor. Finns här inte rätt kompetens och har människor ingenstans att bo så kan någon annan region springa om oss som den mest innovativa regionen i EU. Det vore jättetråkigt för Region Stockholm att tappa en plats på en listplacering, men det påverkar också dem som bor här. Det påverkar dem om drömjobbet flyttar till en annan ort, om butiker stänger och om stadskärnornas surr tystnar.

Det syns en flerårig trend i uppföljningen att bostadsbyggnadsmålet inte uppnås. Det var när jag kommit hit i läsningen som jag blev trött. Men det är på grund av de självklarheter som vi tillsammans med alla kommuner i regionen måste ta krafttag för att faktiskt göra någonting åt det här problemet.

Det skulle behövas tusentals nya bostäder, helst i går, till studenter, men absolut senast före år 2030, annars kommer vi missa så många chanser terminsstart efter terminsstart.

Vi står på en starkare grund än vad vi befarade när pandemin tog fart. Men precis som i ett romantiskt förhållande, i en vänskapsrelation eller inför mötet med en väljare så kan man inte leva på gamla meriter. Det här är förhållanden som ständigt behöver vårdas, vi behöver alla påminnas om det.

Företagen behöver personal, människor behöver arbeten, de behöver någonstans att bo och de behöver trevlig miljö att vistas i på sin fritid varje dag, hela tiden, även i morgon. Därför vill jag slutligen belysa just trevlighetsbehovet.

En trevlig Stockholmsregion behöver, förutom jobb och bostäder, bra och säkra cykelvägar, goda förutsättningar för fritidsresor i kollektivtrafiken, generösa erbjudanden i besöksnäringen och ett rikt kulturliv med möjlighet att värna och knyta nya kontakter. Det är en sak att flytta till den ort eller bo där man får ett jobb, hamna någonstans i livet och en helt annan sak att faktiskt kunna bo kvar när utbildningen är slut, när man byter jobb eller när livssituationen förändras.

Anförande nr 204
H e l e n a M i s c h e l (L): Hej, allihopa! Vi vill bli och ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion senast år 2050. Redan nu ligger vi bra till. Under år 2020 rankades Stockholm som EU:s mest konkurrenskraftiga region och år 2021 rankades vi högst vad det gäller innovationskraft.

I planen finns nio prioriteringar, och nu efter tre år ser vi att det är särskilt sex områden som vi behöver fokusera extra framgent. För att se till att de som flyttar till Stockholm får en bostad, som vi har pratat om, så behövs stöd till kommunerna för att de ska växa snabbare på ett hållbart sätt.

Jag är själv politiker i Järfälla kommun, och vi är ett exempel på att mer stöd till kommunerna behövs för att de ska lyckas bättre. Det är lätt att få växtvärk när det går fort med byggandet. Tillgång på samhällstjänster såsom förskoleplatser behövs och det behöver harmonieras med inflyttandet. Det här är inte helt lätt att få att fungera tillsammans.

Det är inte bara bostäderna som behöver plats. Vi behöver också säkerställa tillgången på hållbara byggnadsmaterial. Matchning i typ av boende som byggs, särskilt vad det gäller barnfamiljer. De sticker ut i statistiken över dem som flyttar från vår region, vilket också har nämnts tidigare. Fler behöver också utbilda sig och mer måste göras för att utbildningarna ska bli attraktiva. Vi behöver locka hit fler högutbildade personer och utländska forskare. Vi behöver möjliggöra att fler människor enklare ska gå från idé till innovation.

Som liberal vill jag förstärka skolan först: utbildning, utbildning, utbildning. Det är en grundpelare för hälsa och bättre liv, och också för en framgångsrik och attraktiv Stockholmsregion.

Transportsektorn står för cirka hälften av länets klimatpåverkan. Vi behöver uppmuntra en snabbare omställning till hållbara och förnybara drivmedel. Elnätet behöver moderniseras, vilket vi också har pratat om, för att säkerställa elförsörjningen. En utbyggnad pågår och ska vara klar tidigast år 2026, det är en bit bort men bara fem år. Det kommer att gå.

Vi måste arbeta mer riktat mot folkhälsoinsatser för att uppnå jämlikhet mellan socioekonomiska grupper. Utbildning ökar också möjligheterna till bättre jobb och bättre boende. Samtidigt måste vi se till att det i hela länet finns tillgång till grönområden och lugna och hälsosamma livsmiljöer. Med tydligt fokus på fler attraktiva boendemiljöer, högre utbildning, forskningstjänster och karriärmöjligheter, möjligheter för alla att enklare förverkliga sina idéer så att vi får tillgång till fler innovationer, en klimatomställning inom transportsektorn, som bland annat möjliggörs genom utbyggnaden av elnätet, så fortsätter vi att uppnå målet att bli Sveriges och Europas mest attraktiva och hållbara tillväxtmotor.

Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 205
Malin Fijen Pacsay (MP): Ett stabilt klimat har varit själva förutsättningen för mänsklighetens framgång. Våra samhällen baseras på att vi har ett stabilt klimat, men hela grunden för vår ekonomi hotas av klimatförändringarna. Ett förändrat klimat kommer därför inom en inte alltför avlägsen framtid att få katastrofala följder för våra möjligheter att leva ett gott liv. Det är värt att ta på allvar och lyfta fram vid varje tillfälle. Det är därför jag gör det nu.

Som region är vi starkt beroende av de förutsättningar som regering och riksdag skapar inte bara för att vi ska nå klimatmålen utan i princip alla mål i Rufs 2050. Uppföljningen av Rufs visar att utvecklingen går alldeles för långsamt om vi ska kunna nå klimatmålen. Att då se att klimatet alltmer prioriteras ned på nationell nivå gör grymt ont. Inga utmaningar kan lösas genom att vi stoppar huvudet i sanden och hoppas att det går över. Det krävs mer politisk vilja, mer handlingskraft, inte populism och simpel plånbokspolitik i jakten på väljarnas röster. Som politiker behöver vi ta ansvar och göra det som är rätt, inte det som känns rätt.

Utsläppen från transporterna har minskat med nästan 20 procent mellan 2010 och 2019. Skälet är i första hand att vi ökat inblandningen av biodrivmedel i bensin och diesel och att vi fått mer energieffektiva fordon men också en alltmer ökad försäljning av elfordon. Trots det står transporterna fortfarande för nästan 50 procent av utsläppen av växthusgaser i Stockholms län. Det är tydligt att utvecklingen går alldeles för långsamt om vi ska kunna nå målen. Omställningen måste skyndas på.

Det är också tydligt att pandemin haft stora negativa effekter på hur vi reser. Kollektivtrafikens andel har tagits upp tidigare i dag. Den har sjunkit kraftigt samtidigt som målet är att andelen måste öka. Vi ser att resorna med kollektivtrafiken inte återhämtat sig alls så snabbt som vi hade hoppats efter att pandemin lugnat sig. Men allt är inte nattsvart. Vi har blivit mer och mer bekväma med att ha digitala möten, vilket kan innebära färre resor totalt. Fler har också fått upp ögonen för cykel som färdmedel. Det är viktigt att kunna möta klimathotet och minska trängseln genom att till exempel cykla. Vi behöver svara upp mot detta genom att bygga klokt och transporteffektivt där cykel och kollektivtrafik fortsatt har högsta prioritet. Det gör vi genom att nu satsa rekordstort på cykel och kollektivtrafik i länsplanen.

Möjligheten att jobba hemma behöver förstärkas ytterligare bland annat genom bättre bredband och genom att arbetsgivare inte rutinmässigt backar tillbaka till på-plats-jobbandet varje dag.

För detta krävs ett intensivt arbete och tätt samarbete med länets alla aktörer. Vi ser det i till exempel Klimatarena Stockholm, där prioriteringarna bland annat är transporternas utsläpp, men också i projektet Fordonsdalen, som skapar driv för industrins omställning. Det kommer att göra stor skillnad för samarbete och innovation runt om i regionen med sänkta utsläpp som följd.

Om vi ska klara omställningen behöver vi också infrastruktur på plats. Vi bygger nu ny tunnelbana, planerar för ytterligare spår, bussfilerna kortar restiderna och bussarna blir fler och fler. Men vi behöver även el på rätt plats vid rätt tillfälle. Tyvärr är underhållet av elnätet eftersatt, och nätet i sig är alldeles för klent när ny tunnelbana och laddstolpar ska på plats. Överföringskapaciteten måste öka, och återigen behöver jag vända mig till nationell nivå och säga till energiministern och Socialdemokraterna att det är dags att skynda på bygget av nya ledningar till och från Stockholm och se till att det byggs mer förnybar billig energi i form av havsbaserad vindkraft i vårt närområde.

Sammanfattningsvis visar Rufsuppföljningen att utvecklingen i många delar går åt rätt håll, men det går för långsamt. De som bara snackar om klimatet måste börja handla, och det behöver ske exakt just nu.

Anförande nr 206
M a g n u s N i l s s o n (S): Ordförande, församling! Jag tänkte diskutera en del aspekter av elektrifieringen, som tas upp i avrapporteringen. Där ligger fokus på vägtrafiken och i det sammanhanget även på de brister som finns i kraftnätet. Det här med elektrifieringen av trafiken och problemen med nätet är ett par av de viktiga frågeställningar kopplade till elsystemet som regionen behöver uppmärksamma. Men det finns också ett par andra faktorer som har att göra med den gigantiska omställningen av hela vårt energisystem och av industristrukturen som pågår och som också behöver lyftas fram. Där tror jag att regionen kan spela en roll framöver när det gäller samordning.

Det handlar om att producera mer el också här i regionen, men det handlar även om att hushålla med och effektivisera elanvändningen så att vi kan hålla nere priserna inte bara för oss själva utan för hela det sammankopplade EU eftersom vi mer och mer ingår i samma marknad och med ungefär samma priser. I dag är det naturgaspriserna som driver de svenska elpriserna. I det sammanhanget måste vi ta vara på de erfarenheter vi fått av att göra bilarna mer energisnåla. Vi måste även göra elbilarna mer energisnåla.

När det gäller elektrifieringen av vägtrafiken behövs en koordinering så att laddinfrastrukturen blir rätt och kommer fram i tid. En särskild historia är att säkra att varutransporterna mellan Stockholm och strängt taget resten av Europa fungerar. Då måste det finnas en fungerande infrastruktur hela vägen. EU driver på detta, men jag tror att också regionen har en roll här och kan bidra. Omställningen av den tunga trafiken har inte kommit lika långt som när det gäller den lätta trafiken, men det kommer att gå mycket fortare eftersom lastbilar inte används mer än fem sex år. Därför kommer den förändringen att gå väldigt fort.

Vad gäller tillgången på el forsar den bokstavligen i dag från Norrland söderut. I norr finns stora vattenkraftresurser, och på senare år har man dessutom byggt ut vindkraften kraftigt. Villkoren kommer att förändras genom den stora utbyggnaden av el- och vätgaskrävande industri i framför allt Norrbotten. Vi måste därför lita mer på vår egen produktion. Vi måste se över möjligheterna att producera. Elen kommer att behövas i vägtrafiken, men de volymerna är rätt små jämfört med vad industrin kommer att efterfråga.

Vätgasen är aktuell på en mängd områden. Det handlar om ståltillverkning men också om att göra drivmedel till flygplan, sjöfart och alla möjliga ändamål inom kemiindustrin. EU-kommissionen vräker in forskningsmiljarder och försöker att på alla sätt driva på. Bakom utvecklingen ligger att EU är på väg att radikalt och snabbt skärpa klimatpolitiken. Just nu förhandlas förslag inom EU som innebär förbud mot koldioxidutsläpp från energiproduktion och tung industri om 18 år; 2040 ska de vara noll. Det kräver enorma förändringar både av energisystemet och av industristrukturen. I dag finns ett mål om att EU 2030 ska ha 30 procent förnybart. Det förslaget föreslog kommissionen skulle höjas till 40 procent. Förslaget som nu ligger på bordet är 45 procent, detta som ett resultat av kriget i Ukraina.

Den stora näraliggande möjligheten för Sverige och för vårt län handlar om den havsbaserade vindkraften. Det finns i dag i olika stadier av utveckling planer på att bygga nästan 350 terawattimmar elproduktion från havsbaserad vindkraft. Det är mer än dubbelt så mycket som vår samlade elanvändning i dag, dessutom till konkurrenskraftiga priser. Många av projekten kommer aldrig att bli verklighet, men det finns en fantastisk potential som vi kan utnyttja om vi gör det smart.

De ekologiska effekterna av vindkraften är sannolikt begränsade, men om man ska bygga hundratals kraftverk som är 300 meter höga kommer det att synas. Där måste regionen engagera sig och se till att det blir bra, att anläggningarna anpassas och att den ekonomiska vinsten, liksom jobben, hamnar här. Avgörande är att effektivisera. Då kan vi hålla nere priserna och begränsa konflikterna. En sådan satsning skulle dessutom bidra till att den typen av beroende som i dag bakbinder oss när det gäller grymheterna i Ukraina kan försvinna.

Jag vill yrka bifall till det socialdemokratiska förslaget till tilläggsbeslut.

Anförande nr 207
Regionrådet H a d z i a l i c (S): Herr ordförande! Vi pratar om en framtidsfråga för Region Stockholm, och jag är glad över att de inlägg som framförts under denna punkt varit så samstämmiga i att vi behöver arbeta enigt vad gäller infrastrukturen, bostadspolitiken, innovationerna, life science och sådant som stärker konkurrenskraften ännu mer i Region Stockholm.

Vi vill gemensamt se fler jobb, fler företag, en Stockholmsregion som växer. Jag tror att vi kan göra det tillsammans över blockgränsen. De framgångar som vi skördat vad gäller nationell plan och länsplan, som vi diskuterat i dag, är tecken på att vi kan göra det gemensamt. Jag tror att det också är en styrka för Stockholmsregionen att vi kan samarbeta vad gäller de stora, långsiktiga frågeställningarna.

Jag tycker att Gustav Hemming har gjort ett fantastiskt arbete vad gäller att leda det samordnade arbetet, bland annat kring bostadsbyggandet. Jag vill också slå ett slag för det framtida samarbetet med näringslivet, som vi socialdemokrater förordat åtminstone vid ett par tillfällen tidigare. Där anser vi att för att komma fram med de planer som finns identifierade i Rufs skulle vi behöva ha ett koordinerat samordnat arbete med företagen, med näringslivets representanter, i ett näringslivs- eller tillväxtråd direkt under regionstyrelseordföranden för att tillsammans med näringslivet identifiera vad det är vi behöver i Region Stockholm, hur lägesbilden ser ut och vilka åtgärder vi tillsammans kan vidta om vi krokar arm för att komma fram ännu mer, till exempel vad gäller jobb, företagsutveckling, innovationer, life science och det som vi kanske har lite extra ansvar för, bostadsbyggandet, och mycket annat. Jag tror att vi skulle kunna finna enighet kring det.

Jag tror inte att det är en fråga som splittrar oss partivis eller blockvis, utan det är sådant som vi skulle kunna ta tag i. Jag tror att det finns en sådan förväntan ute på

arbetsmarknaden och i näringslivet. Det handlar om den framtida konkurrenskraften. Det handlar om jobben. Det handlar om företagen. Och det handlar om ekonomin som ska finansiera framtidens sjukvård och välfärd.

För mig som socialdemokrat är detta naturligtvis en hjärtefråga, kan man säga, för den svenska modellen bygger ju på att vi ska klara välfärden genom att ha en stark ekonomi. En stark ekonomi får man genom en stark konkurrenskraft och ett starkt näringsliv, vilket skapar framtidens jobb. Dessa saker hänger alltså ihop, och jag hoppas att vi ska kunna samverka kring dem i framtiden och göra det tillsammans med näringslivet.

Anförande nr 208
S t e l l a n H a m r i n (V): Herr ordförande! Det finns en sång skriven av Carl Michael Bellman som heter ”Gustafs skål”. Den ledde till en statskupp för 200 år sedan här i staden, och det var inte så bra. Nu har vi Gustavs löfte, en öppen och seriös diskussion om regionens framtid. Det tycker vi är mycket bättre, det tar vi fasta på och hoppas att vi kan förverkliga det tillsammans.

Cementa gick på pumpen för något år sedan. Det skapade nästan en samhällskris. Vi hade en jättebra diskussion i tillväxt- och regionplanenämnden om den krisen och om risken för fler sådana händelser. Man upptäckte också att domstolarna kunde säga nej. Jag uppfattade att vi alla tyckte att man borde göra något åt det, framför allt ta fram en strategisk riskanalys över regionens verksamheter. Tyvärr hanns det tydligen inte med till det här ärendet, men vi litar, som sagt, på Gustavs löfte.

Karl Henriksson hade några gökungar som inte heller fanns med. Vi håller med om dem utom detta med Österleden, som vi inte tycker ska byggas. Jag har några större gökungar som jag skulle vilja lägga till listan och som vi behöver diskutera framöver. Det gäller förbifarten, där det nu läcker in tre gånger så mycket vatten som det får. Till allas förvåning sade domstolen nej till Trafikverkets förslag tack vare ett jättebra arbete av tre NGO:er som mot Trafikverket, mot länsstyrelsen och mot kommunerna lyckades stoppa vattenläckaget. Det leder till ytterligare 10 miljarder i kostnader för förbifarten och en fördröjning på fem år innan den blir färdig. Nu är den i bästa fall klar 2035. Det tror jag inte att någon hade räknat med, och vi borde se över vad det innebär.

Vi har en bussterminal i Katarinaberget som, precis som förbifarten, har alldeles för dåligt berg. Det sade vi innan. Det var så få mätpunkter att det inte fanns en chans att upptäcka problemen. Det gällde också förbifarten, och det upptäckte man inte. Nu har vi problem även i Katarinaberget. Dessutom är den inte granskad av nationella myndigheter. Kommunen har nämligen kallat det för kvartersmark i stället för den bussterminal det är, och då får myndigheterna inte granska den. Om de granskar den vet vi alla att den blir underkänd. Den strider mot de nationella riktlinjerna. Det blir inte bra.

Vi har trängselavgifterna som bekostar mycket av det vi sysslar med. Enligt Trafikverkets mål, dock inte prognos, ska trafiken minska med 35 procent. Det innebär kraftigt minskade trängselavgifter till projekt som bara ökar vad gäller kostnaderna.

Sedan har vi Slussen och Mälarens dricksvatten. Där vet vi att det finns 10 procents risk att den nya Slussen, som inte ens är färdigbyggd, dränks runt 2050. Det erkänner numera till och med SMHI, som dock en gång lovade att den skulle stå till 2140. Det gör den inte, och då försvinner vårt dricksvatten, vilket vi diskuterat tidigare. Det finns dessutom ett akut hot mot Vättern, som egentligen är det enda möjliga alternativet.

Det här är saker som vi tycker borde tas med i kommande årsredogörelser, och framför allt borde det göras en strategisk analys.

Jag uppmanar er att även komma ihåg det som Magnus Nilsson pratade om. Den ökande elproduktionen som vi behöver i regionen kräver också lagring av energi. Det finns två möjligheter som få har tänkt på, nämligen att vi med pumpkraftverk, antingen för vatten eller för luft, kan lagra stora mängder energi. Det kanske är något som vi skulle kunna bygga i regionen. Det finns möjligheter för det om man hittar rätt plats. Det skulle jag vilja lägga till på listan.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation och hoppas att vi får en ordentlig riskanalys framöver.

Anförande nr 209
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag hade förmånen att tillsammans med Gustav för några år sedan jobba fram den Rufs som i dag ligger på bordet och dessutom redovisas resultaten av. Min minnesbild av det är att det var en väldigt progressiv process med väldigt goda samtal under egentligen hela framtagandet av Rufs. Därför bådar det gott när du, Gustav, tidigare i talarstolen sade att det nu är en ny process på gång, nästa mandatperiod, att samtalen måste starta och vara fruktsamma och att det måste finnas en stor öppenhet. Du nämnde i ditt inlägg bostadspolitiken som ett exempel. Det är en av de viktiga frågor där vi måste komma fram ytterligare ett steg.

En av de frågor som då låg på bordet var kollektivtrafikandelen och den målsättningen. Jag tror inte att någon här i salen känner sig speciellt nöjd med hur situationen ser ut i dag. Vi hade vid det tillfället, när vi satte det nya målet om 5 procents ökning till 2030, en andel av kollektivtrafiken på 49 procent mot bilåkandet på 51 procent. Bara några år senare kunde vi konstatera att mellan 2015 och 2019 gick det tyvärr åt fel håll, och vi befann oss i ett läge där kollektivtrafikandelen i stället hade sjunkit till 47,5 och andelen biltrafik ökat till 52,5 procent.

Nu kommer pandemieffekten, vilket är helt förödande med 29 procents kollektivtrafikandel. Det som blivit försenat på grund av pandemin, nämligen framtagandet av ett nytt trafikförsörjningsprogram, hoppas jag under nästa mandatperiod blir startskottet för en konstruktiv dialog och diskussion om hur vi ska ta stegen för att öka kollektivtrafiken och attraktiviteten inom kollektivtrafiken. Det är nödvändigt för att vi ska klara de klimatutmaningar vi har framgent.

Vi socialdemokrater tror att det finns ett antal saker som vi måste prata om i samband med det. Det bör tas fram mer ambitiösa mål när det gäller restidsvinsterna i kollektivtrafiken i relation till bilen. Vi vet via till exempel stomnätsbokslutet att vi snarare har förlorat andelsmässigt i förhållande till bilen vid ett antal mätpunkter. Det betyder att vi måste vidta åtgärder. Vi måste fundera på hur tvärförbindelserna kan bli bättre, hur vi snabbar upp framkomligheten och så vidare. Vi vet att det just handlar om framkomlighet och attraktivitet. Restiderna och antalet byten är tillsammans med trängseln de viktiga faktorer som i dag avgör om man väljer att åka kollektivt eller inte. Därför måste vi naturligtvis även fundera på hur vi kommer åt den problematiken. En tredje viktig fråga, kombinerat med dessa faktorer, är hur man får en sittplats, för det handlar också om bekvämlighet, att kunna använda den tid man reser kollektivt exempelvis till att jobba.

Dessutom handlar det om trygghet i kollektivtrafiken. Vi kan konstatera att kvinnor de senaste åren känt sig alltmer otrygga i kollektivtrafiken. Det handlar om bytespunkter, trygga stationsmiljöer och trygga busshållplatser. Det handlar också om att kunna känna sig trygg till och från kollektivtrafiken.

Det finns en mängd saker som behöver diskuteras. Elektrifieringen nämnde Magnus. En av de stora ödesfrågorna är hur snabbt vi kan gå fram med det. Busstrafiken är en viktig del i att snabbt elektrifiera, men det handlar också om det som vi tidigare diskuterat i fullmäktigesalen, nämligen att vi borde ta fram, kopplat till det Magnus säger, en rejäl elektrifieringsstrategi såväl för gods som för personbilstransporter och busstransporter och se till att få effektivast möjliga investeringar i den infrastruktur som behövs för detta.

Det handlar även om en biogasstrategi. Vi vet att biogasen finns där. Vi kommer att vara tvungna att koordinera de olika bränsleslagen på ett annat sätt och använda flera i förhållande till varandra samt använda rätt bränsleslag på rätt ställe. Till exempel har vi omvandlingen inom båttrafiken, skärgårdstrafiken, pendelbåtstrafiken, och det som kommer i höst, nämligen etapp 2 eller del 2 av den utredning som pågår gällande vår båttrafik. Där ska vi välja vilket framtidsorienterat tonnage vi ska ha. Vi vet att utsläppen måste minska kraftigt eftersom vi har väldigt gamla båtar. Då är frågan vilken framtid vi ska välja. Är det vätgasdrift eller elektrifiering av båtar för att göra dem klimatsmartare och också skapa attraktivare båttrafik?

Med detta sagt ser jag fram emot en bra och konstruktiv RUFS-process under nästa mandatperiod och att vi tar ett samlat grepp för att diskutera och föra en bra dialog om hur Trafikförsörjningsprogrammet ska se ut inför de kommande åren.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget till tilläggsbeslut från Socialdemokraterna.

Anförande nr 210
Carl Johan Schiller (KD): Jag kunde inte låta bli att begära ordet en gång till efter Magnus Nilssons inlägg om vindkraften. Du får rätta mig om jag citerar dig fel, men du sade att flera hundra vindkraftverk som är 300 meter höga kommer att synas. Det har du givetvis helt rätt i. Men vet du vad? De kommer inte bara att synas, de kommer också att höras. Många av oss bor i den här regionen för att vi tycker att det är en vacker region, för att vi älskar vår skärgård och vill nyttja den när vi har semester och tar igen oss. Att då mötas av en stålskog som säger surr, surr, surr hela tiden tror jag att vi får äta upp på hälsosidan även i den här budgeten, för det är inte nyttigt för människor.

Alldeles för ofta i energidebatten kramar högern kärnkraften och vänstern vindkraften. Säkert kommer båda att behövas, men att tro att det är en enkel lösning att göra en stålskog i skärgården är ingenting som jag skriver under på.

Anförande nr 211
Stellan Hamrin (V): Jag blir lite trött när man från den andra sidan förnekar möjligheten av nästan varje energislag som finns. Jag trodde att vi var överens om att vi måste ha mer energi, och det finns inget energislag som inte har miljöeffekter eller effekter på människor. Med ditt sätt att resonera får vi över huvud taget ingen energi.

Att vindkraft till havs är det som har den i särklass minsta påverkan på både miljö och människor är ställt utom varje tvivel. Jag skulle vilja veta vad du vill ha i stället för vindkraft för att få all den el vi måste ha.

Anförande nr 212
Carl Johan Schiller (KD): Vi kan enas, du och jag, om att vi blir ganska trötta. Jag blir också ganska trött på den här debatten. Jag sade att säkerligen kommer alla möjliga olika energislag att behövas, men att tro att det är så enormt många ansökningar till vattenbaserad vindkraft att det bara är att smälla upp så många vindkraftverk ute till havs så att vi dubblerar vår energiproduktion eller konsumtion är helt orimligt. Det finns inget folkligt stöd för det. Det kommer att bli en total revolution om det förslaget läggs fram. Det är alltså inte lösningen.

Jag tror att kärnkraft har en roll att spela. Jag tror att vindkraft också har en plats. Och jag tror att solkraft är något som vi talar alldeles för lite om. Det är ett sätt för personer som äger sitt boende eller via en hyresvärd att få kontroll över sin egen inte bara konsumtion utan också produktion av el. Det tror jag vore bra att titta mer på framöver.

Anförande nr 213
M a g n u s N i l s s o n (S): Du lyssnade kanske inte på vad jag sade utan gjorde en onyanserad karikatyr av det. Jag säger inte att det är okomplicerat att bygga vindkraftverk. Jag är inte på något sätt en fanatisk vindkraftsanhängare. Vi behöver säkert ha en mångfald av energitillförsel, men det vore en möjlighet att ganska snabbt få fram rätt stora mängder energi.

Vi får lite olika budskap från den styrande majoriteten. Vad är linjen från den blågröna koalitionen när det gäller dessa saker?

Anförande nr 214
C a r l J o h a n S c h i l l e r (KD): Lika förvirrad som jag blir när Magdalena Andersson säger att vi aldrig mer ska ha höga elräkningar på vintern, energiministern säger att vi inte ska lägga pengarna på altanen utan på värmepannan, lika förvirrad blir jag när du i ditt första inlägg hyllar ansökningarna som kommer in till de gigantiska vindkraftparkerna för att sedan i det andra inlägget ha en mycket mer nyanserad ton. Om det är din linje kan vi säkert komma överens om den.

Anförande nr 215
Regionrådet H e m m i n g (C): Först och främst: Tack för debatten! Det här är frågor som vi verkligen behöver diskutera, debattera, forma och förbereda oss för inför det som ska vara målbilden i nästa Rufs, som vi börjar arbeta med.

Jag ska lite kort kommentera några saker i debatten. Jag tror att den fråga som Leif och Carl Johan lyfter upp om småhusen är något som vi behöver fundera över i nästa Rufs. Många människor vill nog ha den typen av boende. Frågan är: Kan vi bidra till att hitta trafikeringskoncept och planeringskoncept som innebär att vi kan göra det utan att det leder till enorma mängder ökad biltrafik på våra vägar, som gör att vi inte får trängselproblem som vi ska möta med en infrastrukturbudget som vi inte har och som gör att vi kan klara klimatet? Jag tror att det är så den frågan ska ställas. Där borde vi kunna ha en konstruktiv process.

När det gäller bilresandet och kollektivtrafikandelarna och så vidare så ska man väl ändå i ärlighetens namn komma ihåg att det är ju inte så att bilresandet i absoluta tal har ökat under pandemin. Ja, det har gått upp och ned lite grann mellan månaderna, men på det hela taget har det inte ökat. Vi har inte sett ökat bilresande under de senaste två åren, utan det är minskat kollektivresande och minskat resande totalt. Men det ändrar ju inte det faktum att befolkningen kommer att fortsätta växa i vår region.

Klimatfrågan måste lösas. Den kan vi lösa om vi klarar elektrifieringen. Men trängselfrågan kommer att finnas kvar och kommer att tala för transporteffektivitet och att vi måste få fler att resa kollektivt och att cykla. Dessutom så rör vi oss alldeles för lite i Stockholmsregionen och i Sverige. Det gäller inte minst unga människor, och det är en tickande hälsobomb.

Elenergin kommer vi att behöva., De som har tittat på prospekten och hört föredragningarna om havsbaserad vindkraft vet att det inte finns ett enda förslag som ligger inom 2 mils avstånd från något yttersta skär. Jag tror att de stora och mest seriösa förslagen ligger 4, 5 eller 6 mil utanför de närmast bebyggda öarna. Då måste man verkligen anstränga sig hårt för att ens i det klaraste väder kunna uppfatta något av det.

Låt oss inte skapa en ny nimbyism i Stockholmsregionen där vi säger nej till allting som kan störa oss det minsta lilla. Då kommer vi inte att lösa energiproblemen, och vi kommer inte att klara elektrifieringen.

§ 66 Revisionsberättelser och granskningsrapporter för regionstyrelsen, övriga nämnder, bolag m.m. och för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtäljes verksamhet år 2021 samt ansvarsprövning (förslag 2022:20)
RS 2022-0332, RS 2022-0284

Anförande nr 216
K e n n e t h S t r ö m b e r g : Ordförande, fullmäktige! Då är det dags för vår redovisning. Vi är ju tre revisorsgrupper, som ni vet. Jag har då förmånen att få börja. Jag är ordförande i resursgrupp 1 och också vice ordförande i revisorskollegiet.

Ytterst är vi medborgarnas demokratiska instrument för granskning och kontroll och har därför ett bredare uppdrag än att det man kanske traditionellt tänker på när man pratar om ordet revisor eller yrket revisor. Vår uppgift utöver att granska räkenskaperna – till det har vi ju då också hjälp utav auktoriserade revisorer – har vi också att granska att nämnder och styrelser genomför den verksamhet som ni i fullmäktige har beslutat om och att de gör detta med en ekonomi i balans och med en tillräcklig internkontroll, vilket vi trycker ganska hårt på.

För att ni ska kunna ta ställning till om nämnderna ska beviljas ansvarsfrihet eller inte har vi lämnat över ett underlag till er i form av en revisionsberättelse. Vi har också haft kontakt med fullmäktiges presidium och presenterat våra iakttagelser. När det gäller bolagen ligger ansvarsprövningen på bolagsstämman. Vi lekmannarevisorer lämnar därför bara en granskningsrapport; vi skriver alltså inte på någon revisionsberättelse i de fallen.

Där har också sakkunniga revisorernas sammanfattning av granskningen per nämnd och bolag, och i era läsplattor så finns våra årliga redogörelser för bolagen. Årsrapporterna i sin helhet finns på regionens webbplats, och där finns också våra större granskningar som löpande presenteras både i vårt nyhetsbrev och också till er i fullmäktige. Våra nyhetsbrev läggs löpande ut på era läsplattor när vi är klara med de olika projekten, och en kort sammanfattning av projekten finns då också längst bak i vår årliga redogörelse.

Under 2021 har vi även genomfört en oberoende utvärdering av oss själva, alltså av revisionen. Vi gör detta var fjärde år för att kvalitetssäkra vårt arbete och få underlag till fortsatt förbättringsarbete. Resultatet ligger i stora delar i linje med de tidigare undersökningar vi har gjort varje mandatperiod. Bland annat har hela 85 procent av er i fullmäktige och nämnder stort eller mycket stort förtroende för oss enligt de svar vi har fått in, vilket är mycket glädjande för oss. Samtidigt har vi kunnat konstatera att kännedomen om oss revisorer minskat något sedan den senaste undersökningen för fyra år sedan. Vi tror att det kan ha med pandemin att göra och kommer att ta tag i den frågan när vi kan börja träffas på riktigt igen, och det gör vi ju nu för första gången när vi är här och möter er.

När det gäller revisionsarbetet har vi i alla revisorsgrupperna även under 2021 tagit hänsyn till hur nämnder och styrelser har skött sitt revisionsansvar utifrån hur mycket det har påverkats av coronapandemin och era beslut om undantag, som vi då naturligtvis har tagit hänsyn till. Ni här i fullmäktige har under 2020 beslutat om undantag för nettokostnaderna vid bedömningen av om resultatkrav har uppnåtts och för indikationer till de verksamhetsmål som inte går att mäta och som vi har konstaterat på grund av covid-19. Ni har också beslutat att indikatorer till verksamhetsmål som inte går att mäta på grund av covid-19 ska utgå vid bedömningen av om målen har uppnåtts, och det har vi också gjort.

Precis som förra året har vi inte med en sammanställd tabell – ni vet att vi tidigare har haft den så kallade trafikljusmodellen, som är ett sätt att enkelt och lätt redovisa vad vi har kommit fram till. Vi har då försökt visa resultatet för respektive nämnd och styrelse var för sig. Skälet är att det i en tabell är svårt att visa hur pandemin på olika sätt har kunnat vägas in i bedömningen, framför allt för hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken.
Ordförande! Jag ska nu kort redogöra för resultatet av granskningen när det gäller revisorsgrupp 1, som jag alltså är ordförande i. Vår grupp granskar regionstyrelsen, tillväxt- och regionplanenämnden, Lisab, alltså moderbolaget Landstingshuset i Stockholm AB, och moderbolaget för regionens aktiebolag utom SL och Internfinans.

När det gäller regionstyrelsen och övriga nämnder och bolag inom revisionsområde 1 har alla uppnått de ekonomiska resultatkraven för 2021 utom en nämnd, och det är den nybildade klimat- och hållbarhetsnämnden. Vi har dock kunnat konstatera att klimat- och hållbarhetsnämnden har ett negativt resultat eftersom nämnden startat upp sin verksamhet under året och har därför haft svårt att beräkna hur mycket förvaltningsstöd som skulle komma att behövas.

Regionen har som helhet haft positiva resultat båda dessa coronaår. Samtidigt ser vi att den ekonomiska utvecklingen framöver är osäker. Det handlar bland annat om att pandemin har medfört att akutsjukhusens planerade åtgärdsprogram till stor del har pausats. Detta innebär en stor risk för att den underliggande kostnadsutvecklingen inom hälso- och sjukvården är för hög. Och samtidigt kan vi då se att den uppskjutna vården måste kunna hanteras och finansieras.

När det gäller kollektivtrafiken ser vi en ekonomisk risk, och det har ju pratats om det här i dag också, med resenärsunderlaget och därmed också biljettintäkterna, som då fortsatt är osäkra. Pandemin har även påverkat förutsättningarna för måluppfyllelse i vår verksamhet, och vår granskning visar att flertalet nämnder och styrelser inom hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken har svårt att nå fullmäktiges verksamhetsmål för 2021.

Mina kollegor i revisorsgrupp 2 och 3 kommer att berätta hur vi bedömer måluppfyllelsen för hälso- och sjukvård och kollektivtrafik. Vi i revisorsgrupp 1 konstaterar på en övergripande nivå att två av fullmäktiges tre inriktningsmål faktiskt har uppnåtts. Det gäller målet Långsiktig ekonomisk uthållighet och målet En hållbar regional utveckling. Det tredje målet, att Region Stockholm ska bli en hållbar arbetsgivare, har inte uppnåtts.

Vi bedömer att det verksamhetsmässiga resultatet i stort sett har uppfyllts med hänsyn till de omständigheter som pandemin har inneburit. När det gäller intern styrning och kontroll behöver ekonomistyrningen fortsatt stärkas. Det handlar till exempel om att fastställa långsiktiga mål. Regionstyrelsen bör också följa upp uppmaningar till nämnder och styrelser om att de ska lämna rapporter i tertial- och delårsrapporter om att vidta åtgärder. Det tycker vi att regionstyrelsen bör trycka på om.

När det gäller investeringar bedömer vi att de förbättringar som skett i olika delar av processen ger bättre förutsättningar för en kostnadseffektiv investeringsstyrning framöver, och det gäller ändå förbättringspotential när det gäller investeringar i fastigheter och anläggningar. Det gäller till exempel att regionstyrelsen behöver utveckla uppföljningen av pågående investeringar och tydligare för fullmäktige redovisar avvikelse mot fullmäktige fattade genomförandebeslut.

Ett annat viktigt område som jag vill peka på, inte minst i dessa tider med problemen i vår omvärld, är krisberedskapen. Vi påbörjade redan före pandemin det regionala övergripande arbetet med att samla in och ta hand om erfarenheter av pandemin. Det inleddes tidigt, vilket vi naturligtvis ser väldigt positivt på. Inför det fortsatta arbetet vill vi peka på att ansvar och roller bör bli tydligare i det förändringsarbete som drivs på uppdrag av regionstyrelsen. Det gäller framför allt åtgärder som bör beslutas politiskt.

Vi har även under året granskat ett antal andra områden där regionstyrelsen behöver vidta förbättringsåtgärder. Det gäller bland annat fastighetsförsäljningar, byggherrar och fastighetsägare, ansvarsstyrning av IT-området, kompetensförsörjningen av specialistsjuksköterskor, klimatanpassning och det så viktiga innovationsarbetet.'
Vi följer varje år upp våra rekommendationer från tidigare granskningar, och vi konstaterar att regionstyrelsen har genomfört åtgärder inom flera områden. Det finns ändå ett fortsatt behov av att åtgärda våra rekommendationer.

Vi bedömer därför att detta sammantaget innebär att regionstyrelsens samordning, styrning och interna kontroll inte har varit tillräcklig och att det finns områden som jag nämnt som behöver förstärkas. När det gäller övriga nämnder och styrelser inom revisionsområde 1, alltså Lisab, Internfinans, tillväxt- och regionplanenämnden samt klimat-och hållbarhetsnämnden bedömer vi att dessa utifrån genomförd granskning haft en tillräcklig intern styrning och kontroll. Vi bedömer att räkenskaperna är rättvisande i de nämnder som vi granskat. De auktoriserade revisorerna bedömer räkenskaperna i Lisab och Internfinans och lämnar därvidlag rena revisionsberättelser.

Ordförande! Revisorsgrupp 1 föreslår fullmäktige att regionstyrelsen, tillväxt och regionplanenämnden samt klimat- och hållbarhetsnämnden beviljas ansvarsfrihet för 2021.

Slutligen anser vi revisorer i revisorsgrupp 1 enigt att regionens årsredovisning för 2021 i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningssed och ger en rättvisande bild av verksamheten. Vi tillstyrker därför att den sammanställda årsredovisningen för Region Stockholm 2021 fastställs.

Anförande nr 217
H a n s - E r i k S a l o m o n s s o n: Ordförande och övriga ledamöter! Revisorsgrupp 2, som jag är ordförande för, granskar hälso- och sjukvårdens samtliga nämnder och styrelser, det vill säga hälso- och sjukvårdsnämnden, patientnämnden, SLSO, vårdens kunskapsstyrningsnämnd, de fem akutsjukhusen, AISAB, Folktandvården och Tobiasregistret.

Fullmäktiges ekonomiska resultatkrav har i huvudsak uppnåtts för samtliga nämnder och styrelser som vi granskat. Södersjukhuset AB och Danderyds sjukhus AB uppvisar mindre avvikelser efter att merkostnader undantagits, men avvikelserna är marginella i förhållande till sjukhusens omsättning.

När det gäller Karolinska universitetssjukhuset konstaterar vi att fullmäktiges mål och med en ekonomi i balans har uppnåtts även för 2021. Eftersom sjukhusets ekonomi i hög grad påverkad av coronapandemin är det svårt att bedöma om nämnden har nått en långsiktigt anpassad kostnadsökningstakt.

Även hälso- och sjukvårdsnämndens ekonomi, har i stor utsträckning påverkats av kostnader och intäkter till följd av coronapandemin. Resultat justerat för nettoeffekten av dessa merkostnader och erhållna statsbidrag samt ersättningar gör att målet om en ekonomi.
i balans uppnåtts.

Som ordföranden i revisorsgrupp 1 nämnde är det viktigt att betona att även om resultaten exklusive coronapåverkan är positiva är den ekonomiska utvecklingen för 2022 framåt osäker. Bland annat har pandemin gjort att akutsjukhusens planerade åtgärdsprogram till stor del pausats, vilket innebär en fortsatt risk för att den underliggande kostnadsutvecklingen kan vara för hög.

Coronapandemin har under 2021 fortsatt att påverka möjligheterna att uppnå de verksamhetsmässiga målen inom hälso- och sjukvården. Framför allt gör det målen om en hälso- och sjukvård av god kvalitet och om Region Stockholm som attraktiv arbetsgivare.

Under 2021 kom covid-19 alltmer att betraktas som en sjukdom som kan hanteras i den ordinarie linjen. Men hälso- och sjukvården har fortsatt varit under press under i stort sett hela 2021, vilket exempelvis lett till att akutsjukhusen i olika perioder under 2021 har varit i stabsläge till följd av pandemin och planerad vård har tidigt ställts in. Det har gjort att sjukhusen bland annat har haft svårt att nå målen om vård i rätt tid och tillgänglighetsmålen.

De digitala läkarbesöken via appen Alltid öppet har ökat kraftigt och uppgick under 2021 till ungefär trehundra sjuttiofyratusen. Exempelvis har distanskontakterna inom husläkarverksamheten ökat med ungefär 95 procent, nästan en fördubbling.

När det gäller den interna styrningen och kontrollen är det hälso- och sjukvårdsnämnden som vi bedömer inte har en helt tillräcklig styrning och kontroll. Det finns flera områden som nämnden behöver förstärka. Det gäller ekonomistyrningen, där nämnden behöver säkra en långsiktigt hållbar ekonomi i hälso- och sjukvården efter pandemin. Vi bedömer att ett mer aktivt kostnadsreduceringsarbete kommer att behövas för att nå en ekonomi i balans på längre sikt.

Upphandlingsverksamheten är ett annat område där vi har haft synpunkter under flera år. Inga av de rekommendationer revisionen lämnat tidigare år har åtgärdats i sin helhet. Exempelvis saknas information om prioritering mellan planerade upphandlingar i enlighet med upp handlingsplanen. Det gäller också vårdbehovsprognoser, där vi ser att det i nuläget inte finns någon gemensam eller av nämnden beslutat prognos för vårdbehov på medellång sikt, det vill säga på fem till tio års sikt. Ett samlat grepp över därför tas kring de analyser som behöver göras med sammanhållen styrning av hälso- och sjukvården.

Ett annat område är kompetensförsörjningen. I vår granskning har vi sett att avsaknaden av en enskild aktör som är ansvarig för helheten när det gäller utbildning av specialistsjuksköterskor gör att det inte finns en helhetsbild av kompetensförsörjningsbehovet. Det är för många helt enkelt. Det innebär i sin tur att det inte heller finns någon gemensam övergripande planering eller strategi för hur tillgången på specialistsjuksköterskor ska kunna öka.

När det gäller övriga nämnder och bolag som vi har granskat bedömer vi att dessa har haft tillräckliga rutiner för intern styrning och kontroll. Vi bedömer att räkenskaperna är rättvisande hos samtliga nämnder, och de auktoriserade revisorerna bedömer att räkenskaperna hos bolagen är rättvisande. Vi föreslår att alla nämnder inom revisionsområdet 2 beviljas ansvarsfrihet för 2021.

Anförande nr 218
M i k a e l S t j e r n s t r ö m: Ordförande och övriga ledamöter! Jag är vice ordförande i revisorsgrupp 3. Anders Lönn, som är ordförande, är utrikes och kan inte vara med i dag.

Revisorsgrupp 3 granskar trafikorganisationen, trafiknämnden, SL med dess dotterbolag samt färdtjänstnämnden. Vi granskar även Locum, fastighets- och servicenämnden, MediCarrier och kulturnämnden. Under året har ett nytt bolag tillkommit, Film Stockholm AB.

Vi bedömer utifrån den granskning som genomförts att alla nämnder och bolagsstyrelser utom Film Stockholm har nått fullmäktiges krav på ekonomin. Film Stockholm har ett negativt resultat, vilket beror på att samarbetsavtalet med Stockholms stad innebär att momsen inte får dras av. Vår granskning visar att detta förhoppningsvis kommer att lösas under 2022.

Som övriga revisorsgrupper redan har konstaterat har coronapandemin påverkat möjligheten att uppnå målen för verksamheterna. Det gäller främst trafiknämnden, som inte når sitt nämndspecifika mål om en attraktiv kollektivtrafik. Detta har främst två orsaker. Dels har nämnden för att undvika trängsel fortsatt att köra full trafik under pandemin, trots färre resande. Dels är nivåerna för det nämndspecifika målet satta utifrån ett normalläge och anpassade till fullmäktiges långsiktiga planering, inte efter pandemins nya förutsättningar.

När det gäller färdtjänstnämnden har coronapandemin lett till att resandet har minskat kraftigt samtidigt som resorna inte har samplanerats, det vill säga att resenärerna åker ensamma i bilarna. Det har i sin tur lett till att punktligheten har ökat och att resenärerna uppger att de nöjdare och tryggare.

Serviceförvaltningen inom fastighets- och servicenämnden har i huvudsak uppnått de verksamhetsmässiga målen, detta trots att utredningsarbete fortsatt delvis har fått stå tillbaka för att hantera konsekvenser av pandemin. Coronapandemin har bara haft en mindre påverkan på fastighetsverksamheten i regionen. Både Locum och fastighets- och servicenämndens fastighetsförvaltning har därför i huvudsak uppnått fullmäktiges mål.

Vi bedömer att det verksamhetsmässiga resultatet i stort har uppfyllts för de nämnder och styrelser som vi granskar om man tar hänsyn till de omständigheter som pandemin har inneburit.

Som jag nämnde har trafikorganisationen påverkats kraftigt av pandemin. Vi ser att det pågår ett långsiktigt arbete med att utveckla och stärka den interna styrningen och kontrollen inom flera viktiga områden.

Sammantaget bedömer vi att trafiknämndens och SL:s interna styrning och kontroll inte har varit helt tillräcklig eftersom det finns ett antal viktiga områden där vi tycker att den behöver stärkas. Det gäller till exempel den långsiktiga, strategiska styrningen av verksamheten, detta eftersom resandemönster och ekonomiska förutsättningar troligen har förändrats under överskådlig tid i och med pandemin. Samverkan mellan nämndens två förvaltningar – trafikförvaltningen och förvaltningen för utbyggd tunnelbana – bör också stärkas, så att styrningen och kontrollen av utbyggnaden kan förbättras. Utöver detta behöver trafiknämnden även arbeta med flera viktiga områden där vi har gett rekommendationer som ännu inte fullt ut har åtgärdats, till exempel inom områdena säkerhet, brandskydd och direktupphandling.

När det gäller övriga nämnder och bolag som vi granskat bedömer vi utifrån genomförd granskning att de har haft en tillräcklig intern styrning och kontroll. Vi bedömer att räkenskaperna är rättvisande i de nämnder som vi har granskat, och de auktoriserade revisorerna bedömer att räkenskaperna i bolagen är rättvisande. Vi föreslår därför att alla nämnder inom revisionsområde 3 beviljas ansvarsfrihet för 2021.

Med detta vill jag tacka fullmäktige för uppmärksamheten.

O r d f ö r a n d e n : Från presidiet vill jag dels tacka revisionen och revisorerna för deras arbete under det gångna året med att utvärdera 2021, dels också konstatera att från presidiets sida har vi fullmäktiges uppdrag i enlighet med kommunallagen att göra en egen bedömning av revisorernas arbete inför ansvarsfriheten. Och den ligger nu för fullmäktige. Det är en samlad bedömning för er att ta ställning till – både revisorernas arbete och den bedömning som fullmäktiges presidium har gjort.

I år har det ju inte funnits några någon kritik från revisionen. Därför är också förslaget från fullmäktiges presidium att bevilja ansvarsfrihet i enlighet med revisionens tillstyrkande.

Sedan har jag tänkt ge ordet till Jens Sjöström, men jag ser att det har begärts en ordningsfråga av Kristoffer Tamsons.

Ordningsfråga

Anförande nr 219
Regionrådet T a m s o n s (M): Jag vill bara kort säga något så att vi inte begår några formella misstag. Jens Sjöström är ju föremål för denna granskning och deltar därmed inte i överläggningarna och heller inte i beslutet. Om Socialdemokraterna ska yrka någonting så bör nog någon annan vara den som gör detta. Jag vill bara inte att vi ska begå något misstag. Jag tror att revisorerna kommer att nicka och hålla med mig om detta också.

O r d f ö r a n d e n : Det finns ju ett utrymme för ordförande och vice ordförande i en nämnd att delta i fullmäktiges överläggningar när verksamheten inom den egna nämnden behandlas. Däremot är det, precis som Kristoffer Tamsons konstaterar, olämpligt att yrka i fråga om ens egen ansvarsfrihet eftersom man där har en jävssituation. Men jag ska inte föregripa vad Jens har tänkt säga.

Anförande nr 220
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Spänningen är olidlig. Som traditionen bjuder har vi ju haft debatten under årsredovisningen, men vi socialdemokrater vill under punkten om revisionens berättelser och granskningar ändå anmäla ett särskilt uttalande.

§ 68 Avgiftsfri sommarlovsbiljett för ungdomar, förslag 2022:29 RS 2022-0400

Anförande nr 221
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, regionfullmäktige och åhörare! Här kommer ett beslut som vi hoppas är en viktig del i återstarten och nystarten av vår kollektivtrafik efter pandemin. Vi lämnar en tuff tid bakom oss – en tuff tid där väldigt många har fått göra stora uppoffringar i sina liv. Vi har fryst mycket av rörligheten i vårt samhälle och gjort det på ett sätt som saknar motstycke. Särskilt har det kanske varit riktat mot inte minst det unga Stockholm, som i ett antal år har fått höra från stat och myndigheter: Nej, res inte! Möts inte! Stanna hemma, och vad ni än gör, nyttja inte kollektivtrafiken!

Var det rätt eller fel? Det håller just nu på att utvärderas av forskningen både i Sverige och internationellt. Men det har satt sina spår. Det kan vi se i hur resandet har utvecklats. Vi tenderar med viss risk kanske att få en framtida generation som har fått inpräntat i sig – rätt eller fel – av stat och myndigheter att kollektivtrafiken är ingenting för dem och att den är någonting som man kanske bör undvika.

Mina vänner, så bygger man inte en hållbar utveckling i något samhälle i vår tid. Så utvecklar man inte vare sig möjligheten till hållbar tillväxt eller möjligheten till ett bra liv, inte minst i storstadsregioner. Är det någonting vi vet så är det att kollektivtrafiken är mycket av ryggraden i alla samhällen i vår tid – i alla samhällen som vill någonting mer, någonting smartare och någonting mer framtidsinriktat.

Ska vi se till att åstadkomma detta med vår kollektivtrafik som ryggrad krävs det att vi gör en del extraordinära insatser för att nystarta kollektivtrafiken. Här pågår ett omfattande arbete där vi på olika sätt jobbar med både kampanjer och riktade insatser. Det handlar om att tänka nytt och smart och pröva nya biljettyper och på olika sätt framtidsspana. Tillsammans med innovatörer, entreprenörer och operatörer ställer vi oss frågan hur vi ska utveckla

kollektivtrafiken som produkt bortom pandemin och hur vi kan göra insatser på kort sikt för att se till att denna extra injektion, en extra skjuts framåt, kommer. Den är vi i behov av, inte bara för kollektivtrafikens egen skull, för biljettintäkternas skull eller för resandet i sig. Vi är i behov av den för att mobiliteten och rörligheten i ett samhälle är så oerhört central.

Det finns många samhällen som har haft som sin idé att inte resa, att inte röra sig och att inte mötas. Det är samhällen som möter stagnation, rädda medborgare och väldigt lite av framtidstro. Detta vill vi inte ska kännetecknа Stockholmsregionen, tvärtom.

Av denna anledning gör vi nu, utöver många andra insatser, en gigantisk satsning som handlar om den största prova-på-kampanjen i svensk kollektivtrafiks historia. När trötta statliga myndigheter tidigare sade ”Nej, res inte, stanna hemma!” säger vi nu. Ja! Res! Möts! Upptäck Stockholm och världen efter pandemin! Och vi riktar särskilt in oss på det unga Stockholm.

Det unga Stockholm kommer i sommar att få en möjlighet att under tidsperioden juni–augusti få att avgiftsfritt sommarlovskort. Det gäller om man är född mellan 2004 och 2010. Kortet kommer inom kort att dimpa ned i brevlådan och möjliggöra ett avgiftsfritt resande under hela denna sommar.

Vi hoppas att vi ska ge kollektivtrafiken en injektion för framtiden och att vi ska ge det unga Stockholm en möjlighet att förstå att ”Nej, stanna hemma!” inte är ett bra svar inför framtiden utan att ”Ja, res! Möts!” är rätt svar att ge. Vi tror att detta är en viktig satsning att göra av den anledningen.

Låt mig avslutningsvis säga att det här är ett beslut som jag är glad över att vi kan fatta. Det fattas mycket mot bakgrund av stark ekonomi. Låt mig också säga att jag vet att det är många partier här som kanske vill mer eller har andra intentioner. Jag hoppas att debatten och diskussionen här ska handla om att vi alla har goda intentioner med att både nystarta, återstarta och framtidssatsa i vår kollektivtrafik.

Jag vet att här finns partier som i debatten kommer att vilja hävda att de här och nu vill fatta andra beslut. Låt mig då bara lite kort säga att vi lever i en osäker tid. Vi ska vara rädda om våra pengar. Vi ska undvika att fatta beslut som vi inte säkert har täckning för. Vi ska visa respekt, särskilt för våra årliga biljett- och taxebeslut. Det kommer att gälla också i det här fallet. Och vi ska se detta för vad det är. Det är en unik riktad insats som är ett led i att återstarta kollektivtrafiken, riktad mot det unga Stockholm.

Jag hoppas och tror att vi här kommer att kunna fatta ett klokt och bra beslut – ansvarsfullt, framtidsinriktat och för en gångs skull också fullt ut finansierat. Med detta yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 222
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter och alla unga åhörare! Vi socialdemokrater är självklart väldigt positiva till att denna socialdemokratiska politik nu införs. Sedan 2018, då den dåvarande regeringen införde gratis kollektivtrafik för unga, har vi socialdemokrater i den här regionen tillsammans med några fler partier hela tiden hävdat att detta borde permanentas regionalt. Den regering som därefter tillträdde fick ju under första året fick regera på en M-KD-budget med stöd av Sverigedemokraterna, och där togs detta bort.

Att alla unga kan resa med kollektivtrafiken under sommaren oavsett var de bor eller tjockleken på deras föräldrars plånbok är faktiskt en fråga om jämlikhet och lika möjligheter för var och en. Det handlar om att kunna pröva sommarjobbet för första gången och om att se till så man kommer på de fritidsaktiviteter som finns möjlighet till i vår hela vår vackra region. Ingen ska hindras från att träffa vänner, delta i kulturevenemang eller ta sig till

exempelvis simhallen eller någonting annat spännande på grund av kostnaden för SL-kortet. Självklart ska satsningen också i fortsättningen omfatta även barn och ungdomar som använder färdtjänst. Det har för oss varit en viktig fråga under alla de här åren. ”Det är på beredning,” var svaret när frågan togs upp på färdtjänstnämnden. På regionstyrelsen i förmiddags fick vi en muntlig information om att man med ordförandebeslut hade fattat beslut om att det här också skulle gälla alla ungdomar med färdtjänst.

Då kan man tycka att det borde vara ganska enkelt här i dag att också från majoritetens sida vilka bifall till de förslag som finns om att detta också ska stadfästas av fullmäktige. Här kan ju inte finnas några skäl på grund av beredningsmässig gång eller annat att inte det högsta beslutande organet också kan fatta beslut.

Nu när resenärerna ska vinnas tillbaka efter pandemin ser vi det dessutom som ett utmärkt tillfälle att gynna goda kollektivtrafikvanor hos regionens barn och ungdomar.
Men man ska också säga att det är ju faktiskt de som mer eller mindre har tvingats resa under hela den här tiden och alltid reser eftersom de inte har några andra alternativ. Men det krävs även på lång sikt resenärsandelar för kollektivtrafiken. Redan före pandemin minskade de till förmån för bilen. Nu använder man sommarlovskortet för att bidra till att skapa goda vanor. Det handlar om ett sätt att locka tillbaka resenärer efter pandemin.

Men behovet av att vinna tillbaka nya resenärer försvinner ju inte även om vi lyckas få tillbaka alla som reste med oss 2019. Vi måste få över ännu fler som reser med kollektivtrafiken för att uppnå de mål som vi satte för 2050. Det är ytterligare skäl att här i dag också permanenta sommarlovskortet, så att det inte bara blir för sommaren 2022 utan att det ska bli något som är här för att stanna. Då kan vi säga till framtida generationer att detta kommer att gälla även 2023 och alla andra sommarlov framöver.

Jag yrkar naturligtvis bifall till förslaget men också bifall till det förslag till tilläggsbeslut som vi lade fram på regionstyrelsen i förmiddags och som just handlar om de enkla sakerna. Det handlar om att införa sommarlovskort för barn och ungdomar i SL-trafiken på permanent basis och att sommarlovskortet i år och framöver också omfattar de barn och ungdomar som använder färdtjänst. Den sista av de här punkterna verkar vi vara helt överens om, så jag förväntar mig ett bifall här från majoritetssidan.

Anförande nr 223
F r e d r i k W a l l é n (KD): Jag skulle vilja passa på att tacka Jens Sjöström även denna gång för att han ger mig tillfälle att prata färdtjänst. I min hand håller jag beslutet om avgiftsfritt resande för ungdomar i färdtjänsten juni-augusti 2022.

Jag tänkte inte bli för långrandig i denna replik, så se detta som ett litet förspel till det inlägg jag ska göra senare. Men det är faktiskt olika trafikslag. Trots att det visade sig att beslutet i denna fråga inte enbart kunde tas i färdtjänstnämnden utan att det måste upp i regionfullmäktige hinner vi med det till sommaren, men det måste alltså beredas i särskild ordning.

Men eftersom jag tycker om att prata om sådant här, och eftersom detta inte är en självklar hantering för andra än oss här i regionen, återkommer jag om en stund. Jag ser att det är många som vill prata om denna väldigt trevliga och fina fråga. Jag är strax tillbaka, så kanske vi kan prata mer då, Jens.

Anförande nr 224
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Fredrik Wallén! Det är jätteglädjande att du har beslutet i din hand. Mig veterligen har vi som fullmäktige möjlighet att också fatta direkta beslut som det högsta beslutande organet.

Eftersom det verkar råda bred enighet i regionfullmäktige här i dag kan jag fortfarande inte se skälet till att vårt tilläggsförslag avslås. När jag såg att du begärde replik på mig trodde jag faktiskt att du skulle gå upp och yrka bifall till Socialdemokraternas förslag, åtminstone den andra att-satsen. Men jag får väl vänta till ditt inlägg och se om detta kanske mognar fram.

Anförande nr 225
M s c i w o j S w i g o n (SD): Fru ordförande! Sverigedemokraterna delar förvaltningens analys och förslag att ungdomar i region Stockholm födda åren 2004–2010 tilldelas en avgiftsfri sommarlovsbiljett 2022.

Men det finns ett annat förslag som vi redan har tagit upp i trafiknämnden, och det handlar om ålderspensionärer, som är en ekonomiskt utsatt grupp i dag. För dem som är äldre är förutsättningarna för ett aktivt liv och social samvaro en viktig del i gruppens hälsa och välbefinnande. Detta har ju varit extra tydligt under pandemin, då många tyvärr var begränsade i sin rörlighet, och där har ju den sociala samvaron och förutsättningarna för fritidsaktiviteter varit väldigt begränsade.

I dag reser de som är över 65 år alltid till rabatterat pris. Rabatten inkluderar förutom pensionärer också studenter och ungdomar som jag nämnde tidigare. Därför anser vi att de som är ålderspensionärer på samma sätt som ungdomar ska kunna förflytta sig snabbt, enkelt och tryggt till exempelvis fritidsaktiviteter och sociala sammankomster, och det i samma utsträckning och på samma villkor som våra ungdomar.

Det finns också ett förebyggande arbete som Region Stockholm ska ägna sig åt, och det handlar om ålderspensionärers hälsa. Om vi som region ska jobba förebyggande för hälsans skull är detta ett utmärkt tillfälle och ett utmärkt beslut att ta. Förutom att man gynnar hälsan gynnar man också den ekonomiska biten. Därför föreslår vi i vårt alternativa tilläggsförslag att man ska inkludera ålderspensionärer i samma satsning som ungdomarna när det gäller sommarlovsbiljetten 2022. Därmed yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas tilläggsförslag.

Anförande nr 226
Regionrådet S e h l i n (V): Fru ordförande! Vänsterpartiet har ju drivit den här frågan aktivt i förhandlingar med den S-ledda regeringen förra mandatperioden och då fått igenom sommarlovskort. Men när det väl begav sig blev det, som Jens Sjöström sade, en M-KD-budget som det skulle regeras på. Men vi har ju i den här församlingen diskuterat att de pengar som kom skulle ha räckt till åtminstone två somrar och att bara hälften användes. De barn och ungdomar som fick SL-kort var glada, men sommaren därpå var det slut.

Detta skapar en ryckighet som många majoritetsföreträdare tycker är så jobbig. Men jag skulle säga att ni är väldigt ryckiga själva.

Jag är såklart glad över att ni nu genomför vänsterpolitik med fritt SL-kort för unga. Det är något som Vänsterpartiet har drivit i alla år. Vi har lagt budgetreservationer om den här frågan. Vi har också sagt att vi är öppna för sommarlovskort, men det bästa vore om barn och unga fick resa fritt hela året.

Med detta sagt kommer vi naturligtvis inte att stjälpa er nu, utan vi kommer såklart att rösta på ert förslag om sommarlovskort för barn och unga den här sommaren. Men jag skulle verkligen önska att det inte bara är valfläsk utan att det faktiskt kommer att fortsätta.

Jag kan berätta hur det var när vi träffade ungdomar i Järva och på festivalen We Are Sthlm i Kungsträdgården. Där gjorde vi en liten enkät och frågade om sommarlovskortet. Det var väldigt många som var så glada över kortet, och det gav dem så mycket möjligheter att träffa vänner, att åka och bada, att ta ett sommarjobb och att ta del av det som Region Stockholm erbjuder under sommartid. Och det var så många som var ledsna och besvikna när sommarlovskortet försvann.

Jag vädjar till majoriteten: Om ni sitter kvar efter valet i höst, gör då inte ungdomarna i regionen besvikna igen genom att inte fortsätta satsningen på sommarlovskort.

Vi har också tittat på den här frågan och sett att det kanske inte är så dyrt. Det handlar ju om unga som annars antingen inte reser eller reser på andra sätt. De kanske har terminskort som de får från skola eller föräldrar. Och en satsning på att unga får resa fritt i kollektivtrafiken är en investering för framtiden. De kommer i mycket stor utsträckning att välja kollektivtrafiken även framöver när de är vuxna och har körkort och möjlighet att köra bil.

Om ni och vi – vi hjälper gärna till – grundlägger ett bra förhållningssätt till kollektivtrafiken hos unga där den är tillgänglig för alla, oavsett föräldrarnas plånbok, tror jag att ni kommer att få igen det i form av intäkter från kollektivtrafiken senare.

Vi tycker att den här reformen ska vara för alla, alltså även för de unga som har färdtjänst. Direkt när vi fick höra att ni skulle föreslå sommarlovskort har vi lyft frågan i färdtjänstnämnden, trafiknämnden och nu senast i regionstyrelsen i morse. Vi har ett förslag till tilläggsbeslut. Det är skrivet och ordnat. Det går lätt att yrka bifall till. Jag yrkar bifall till det nu.

Det är lite konstigt att ni som är så överens med oss och tycker att det är så viktigt att den här satsningen ska gälla alla, inklusive barn och unga med färdtjänst, inte kan bifalla ett förslag som vi och S har lagt. Det är lite märkligt. Det visar bara att ni tycker att det är viktigare att det kommer från er än att det blir ett bra beslut. Vi skulle ju faktiskt kunna ta detta beslut i dag, så att barn och unga med färdtjänst skulle kunna känna sig trygga med det. Ett ordförandebeslut som man viftar med på ett papper är inte samma sak som ett rejält klubbslag i regionfullmäktige. Bifall till vårt förslag till tilläggsbeslut!

Anförande nr 227
Amelie Tarschys Ingre (L): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Sommarlov – finns något annat ord i svenskan som ger samma känsla av frihet, ljusa ljumma kvällar, bad och umgänge med kompisar? Många kan gå eller cykla för att åka och bada, köpa en glass eller sommarjobba, och ibland behöver man åka kollektivt eller kanske blir skjutsad med bil.

Pandemin har påverkat oss alla, och många ungdomar har inte vant sig vid att åka kollektivt. Nu införs sommarlovskort som en del av återstarten av en hållbar och växande stockholmsregion och gäller alla unga oavsett om man reser med buss och snart också om man reser med färdtjänst. Genom att ge unga goda förutsättningar att resa kollektivt under sommaren till sommarjobb, fritidsaktiviteter eller för att köpa en cornetto läggs förhoppningsvis grunden till nya framtida resvanor som kan leda till ett mer hållbart framtida resande i vår region.

Det har förhoppningsvis också positiva miljöeffekter, eftersom det sannolikt kommer att minska antalet skjutsningar. För att veta om satsningen har effekt på resandet är det också viktigt att vi utvärderar den här prova-på-kampanjen. Med sommarlovskortet kommer fler ungdomar att kunna röra sig snabbt, enkelt och tryggt i sommar till olika aktiviteter eller till sommarjobb. Det är frihet. Bifall till regionstyrelsens förslag!

Anförande nr 228
M i c h a e l a H a g a (C): Fru ordförande! Många har redan tagit upp den positiva påverkan på ungdomars resande som sommarlovskortet kan ha, så jag ska inte förlänga den diskussionen.

Men vilken påverkan det här initiativet får på resandet är någonting som vi också måste utvärdera. Att göra detta permanent är jag kanske inte beredd till, men jag skulle gärna vilja se att vi i en utvärdering kan se positiva effekter av det här initiativet när vi nu inför det.

Goda vanor är någonting som så klart ungdomar också får tidigt i livet. Jag tror verkligen att om vi får fler att resa kollektivt nu i sommar så kommer de också att behålla de här goda vanorna under en längre tid.

Frihet under sommaren. Ja, åka och bada, träffa vänner, åka till sommarjobbet, till fritidsaktiviteter och slippa vara beroende av skjuts. Det är också en frihet för föräldrar att faktiskt kunna låta sina ungdomar resa. Det är familjer som faktiskt får mer i plånboken också, och det här sommarlovskortet gäller alla ungdomar oavsett ekonomiska förutsättningar. Fler familjer kanske faktiskt också väljer att, även om bilen står där på gården, resa kollektivt när inte hela familjen behöver betala en biljett om till exempel en eller två betalar för sig i kollektivtrafiken i stället för fyra eller fem. Detta tror jag också kan ha en positiv effekt.

Det här är en bra present till alla ungdomar nu i år. Det är en satsning på ungdomars frihet, det är en satsning på klimatet och det är kanske till och med en satsning på framtiden och framtidens kollektivtrafik.

Jag tror däremot att vi också behöver fundera på vad det verkligen är som får effekt på längre sikt. Nu finns ju den här biljettutredningen som också studerar just olika biljettyper. Kanske är det någonting som vi ska titta på sett över hela året. Är det något med prisjusteringar som regionen behöver göra för barn och ungdomar räknat på helåret eller ska det till andra typer av biljetter?

Jag är väldigt positiv till den här satsningen i år men jag tror att det också kan finnas andra saker vi kan göra framöver för att fler ska åka kollektivt.

Anförande nr 229
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Fru ordförande! Det brukar ju vara så med populära reformer att många vill ta åt sig äran för att de har blivit genomförda. I det här fallet så får man väl säga att det var från Vänsterpartiet som den här reformidén kläcktes på nationell nivå, men jag är väldigt glad att vi i den blågröna majoriteten nu har kunnat genomföra den här i regionen för detta år för alla barn och ungdomar i Stockholmsregionen.

Med det sagt vill jag också säga att det ju finns klara och tydliga anledningar till att göra det. Många av dem har nämnts. Det handlar naturligtvis både om socioekonomiska orsaker och om att etablera goda vanor och att vara en av flera pusselbitar för att få tillbaka resenärer till kollektivtrafiken så att vi åter en gång kan komma upp i de resandevolymer som vi en gång hade.

Sedan är det naturligtvis så, precis som har nämnts, att vi är överens när det handlar om vad som gäller färdtjänsten. Jag ser ett minimum av behov av att göra någon stor affär av den saken. Jag tror att alla här inne kan känna sig trygga med att den här reformen kommer att gälla även för barn och ungdomar som är beroende av färdtjänstresor.

När det gäller framtiden så är det naturligtvis så att vi inte vet i dag om vi ska permanenta detta, för då kommer det att behövas någon form av finansiering för det.

Man brukar ju säga att det inte är en inte så framgångsrik strategi att förhandla i medierna. Det är kanske inte mer framgångsrikt att förhandla i kommunfullmäktige, men det finns väl en viss grad av sannolikhet att mitt parti kommer att vilja prata mer om den här frågan efter valet i höst.

Anförande nr 230
F r e d r i k W a l l é n (KD): Kära fullmäktige och inte minst oppositionen! Det här är ju ett beslut som vi är väldigt eniga om. Vi kan diskutera rätt länge saker som vi är eniga om. Färdtjänsten har kommit upp som en del av den här frågan om sommarlovskort.

När det blev tydligt att trafiknämnden i sin stora klokskap, ska jag säga, kom fram till att vi i år ska ha sommarlovskort avgiftsfria för ungdomar, så gick den frågan till färdtjänstnämnden, och trafikförvaltningens färdtjänstverksamhet började genast bereda den frågan, för det är ju så att det är två helt olika trafikslag. Färdtjänstresenärer som är minderåriga har inte ett sommarlovskort, de har avgifter med högkostnadsskydd.

Ärendet började beredas, och inriktningen var att vi skulle fatta beslut i laga ordning på färdtjänstnämnden, för vi behöver inte be om särskilda pengar för det här. Vi har budgetmedel till detta. Så den 25 maj hade bland andra jag hoppats formellt klubba det här i färdtjänstnämnden. Naturligtvis skulle det hela vara kommunicerat innan dess så att berörda skulle veta vad som är på gång, för det här råder det ju konsensus om.

Nu har det under resans gång visat sig att, även om vi från färdtjänstnämnden absolut inte behöver be om pengar för det här eftersom vi kan finansiera det inom vår egen budget, så har den juridiska expertis som vi har i Region Stockholm kommit fram till att det mest korrekta är att betrakta detta som en taxeförändring för färdtjänsten. Det innebär att ärendet måste passera regionstyrelsen, det måste upp i fullmäktige och då fanns det inte tillräcklig tid för att fatta beslut om detta i dag.

Men den här taxeförändringen kommer att ske. Ärendet kommer att tas upp på regionstyrelsen i laga ordning, och det kommer att tas upp på regionfullmäktige i juni. Jag hade gärna gjort detta med hela den samlade färdtjänsten nämnden, men vi hinner inte ha sammanträde med färdtjänstnämnden. Därför har det, med nämndens goda minne, fattats ett ordförandebeslut om detta. Det fattades redan i går.

Därför vill jag rikta mig till alla åhörare som eventuellt är oroliga för att färdtjänstresenärerna som är under 18 års ålder inte kommer att få del av det här sommarlovskortserbjudandet och säga: Jo, man kommer att få det, men inom sitt eget system. Man kan känna sig helt trygg med detta. Men vi ska göra det formellt korrekt, och därför ska beslutet om taxehöjningen fattas slutgiltigt i regionfullmäktige vid sammanträdet i juni. Det ekonomiska beslutet är redan fattat. Det står vi i färdtjänsten nämnden för.

(O r d f ö r a n d e n : Du talar om taxehöjning.)

Ja ja, taxehöjning.

(O r d f ö r a n d e n : Du menar förändring.)

Ja, förändring, sänkning.

Det är alltså så att vi har en taxa i den här verksamheten. Men nu innebär sommarlovskortet att vi alltså inte skickar ut någon faktura under sommaren. Det är det som det innebär, och det får till följd att ärendet måste beredas i särskild ordning.
Det är också så att jag vill passa på, nu när jag fick gott om tid på mig – tack, presidiet! –, att

säga att det är fullständigt självklart att när vi ger det här erbjudandet så ska det även ges till ungdomar som åker färdtjänst. Det är självklart till följd av likabehandlingsprincipen, det är självklart utifrån den princip vi har här i Region Stockholm om att vi vill ha en färdtjänst som speglar den allmänna kollektivtrafiken. Men det är också självklart, eftersom vi här i Region Stockholm har ett högkostnadsskydd för färdtjänsten, att en faktura på högst 650 kronor inte kommer att skickas ut till våra unga färdtjänstresenärer under sommaren.

Högkostnadsskydd är något som är unikt för oss. Jag gör mig aldrig till recensent eller uttolkare av färdtjänstsystemet i andra delar av Sverige, men det här är någonting som ytterligare illustrerar att vi här i Region Stockholm har det generösaste färdtjänstutbudet i Sverige. Det kommer att illustreras även av det kommande beslutet som sommartaxa.

Jag pratade ovanligt fort – för jag har fortfarande 45 sekunder kvar av min talartid – och nu ska man ju vara lite jovialisk för vi vill ju det här, men vi har olika infallsvinklar.

För att fortsätta den här pedagogiska jovialiteten som till exempel Jens Sjöström vill lära sig mer av – den här beredningsordningen – som alltså är klockren är det alltså så att om vi inte skulle bereda det här på ett korrekt sätt så skulle, hypotetiskt sett, någon kunna överklaga ett beslut i dag och få rätt, och det vill vi absolut inte vara med om. Så Jens Sjöström är när han vill välkommen in på fika på mitt rum så ska vi reda ut det här och lära oss av varandra.

Med denna förhoppningsvis väldigt tydliga, klargörande redovisning, inte minst för åhörare utanför den här salen, yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag till beslut!

På sekunden, fru ordförande.

O r d f ö r a n d e n : Jag ska drista mig till tre kommentarer på grund av ditt anförande, bara så att det inte råder några tvivel.

Den första kommentaren, vill jag säga till fullmäktige, är att Fredrik Wallén alltså inte har någon egen Fredrik Wallén-tid, utan att Fredrik har haft lika långa fem minuters taletid som alla andra har. Du har alltså inte fått mer tid av presidiet.

Det andra är att den tidsöverenskommelse som finns mellan partierna är den längsta tid som man får tala. Man måste inte använda hela sin talartid.

Anförande nr 231
F r e d r i k W a l l é n (KD): Jag var särskilt tillsagd att hålla mig till fem minuter, inte en sekund mindre.

O r d f ö r a n d e n : För det tredje. På det här byråkratfikat som du har bjudit in till så kanske vi också kan diskutera ordens nyanser. Betyder ”Håll dig till fem minuter” att man har maximalt fem minuters talartid eller betyder det att man ska tala i exakt, på sekunden fem minuter?

Om du och Jens ska fika så kanske det finns fler som får komma på byråkratfika.

Anförande nr 232
F r e d r i k W a l l é n (KD): Ja! Alla är välkomna! Alla är välkomna!

O r d f ö r a n d e n : På byråkratifika?

Anförande nr 233
F r e d r i k W a l l é n (KD): Ja!

O r d f ö r a n d e n: Hos Fredrik?

Anförande nr 234
F r e d r i k W a l l é n (KD): Ja!

O r d f ö r a n d e n: Utmärkt! Jag är dock inte säker på att det är något som skulle nå poddtoppen.

Anförande nr 235
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, fullmäktige! Jag ska vara rimligt kortfattad. Jag tänkte bara understryka det som Fredrik Wallén nyligen har sagt som jag tror är väldigt viktigt, och det är vi inte bör riskera att ett så här viktigt beslut kan överklagas eller behöva tas om av den enkla anledningen att maskineriet när det gäller SL-systemet alltså handlar om att en lång rad ungdomar – vi talar om närmare 170 000 eller fler – alltså måste hinna få detta sommarlovskort distribuerat till sig. För att detta ska vara möjligt måste vi veta att beslutet finns som stöd i ryggen för detta.

Färdtjänsten har, som Fredrik var inne på, en delvis annan ordning, men det ligger ju i planeringen sedan gammalt att detta ska hanteras i sin ordning som den särskilda kollektivtrafik detta är.

Jag vill bara vädja om detta, med omtanke om det unga Stockholm: Riskera inte att det här beslutet nu på något sätt kan stranda, för det skulle inte vara bra. Det skulle inte vara någon bra signal till det unga Stockholm utifrån den enighet som vi har här om hur viktigt detta beslut är. Det är inte heller, tror jag, bra att skapa lite luddighet kring hur intentionerna faktiskt är som vi gemensamt uttalade när det gäller också de unga människor i den här ålderskategorin som nyttjar färdtjänsten.

Jag tänkte också passa på att säga att vi samtliga ska räta på ryggen i denna unika återstartsinsats som vi nu fattar ett mer eller mindre enigt beslut om. Jag tror, när jag blickar ut över Sverige i stort, att oaktat vilken färg på partihatten den person har som leder regionen eller kollektivtrafiken så finns inte motsvarande beslut. Detta är ett unikt beslut i Stockholmsregionen, och det är också ett väldigt stort och betydelsefullt steg i nystarten av kollektivtrafiken. Jag tycker också att det är viktigt att vi kan sända signalen ut till Stockholm: När det väl gäller och i viktiga beslut som kan ha stor betydelse för många, då lägger vi nog prestigen åt sidan och fattar beslutet gemensamt.

Jag är stolt över de signaler som ges om att här råder bred enighet i frågan om att det här är rätt tänkt att både nystarta kollektivtrafiken och att ge det unga Stockholm som kanske inte har fått chansen att upptäcka kollektivtrafiken en chans att göra detta och göra det som en del i en långsiktig ambition att denna kollektivtrafik ska vara en del av deras vardag i många, många år framöver och en del i det sätt på vilket vi bygger ett liv tillsammans.

Med det sagt vill jag bara avslutningsvis yrka bifall åter en gång till regionstyrelsens förslag till beslut och – det var därför jag egentligen begärde ordet – be att få notera till protokollet att vi från den blågröna koalitionens sida lägger samma protokollsanteckning här som vi gjorde i regionstyrelsen!

§ 69 Motion 2020:69 av Talla Alkurdi m.fl. (S) om att återinföra högkostnadsskyddet för tekniska hjälpmedel (förslag 2022:22) RS 2020-0945

Anförande nr 236
Regionrådet A l k u r d i (S): Ordförande! Sugrör, bärstolar och andra medicin-tekniska stöd är några av de hjälpmedel som överfördes till egenansvar hösten 2020. Det hängde samman med att det moderatledda styret vid budgetfullmäktige samma år så även valde att avskaffa högkostnadsskyddet för tekniska hjälpmedel samt införa nya egenavgifter.

Vi socialdemokrater vänder oss mot en utveckling där barnfamiljer ska betala priset för bristande kostnadskontroll över alla marknadsexperiment som Moderaterna har infört. Barnfamiljerna förtjänar bättre än just det som man nu har genomfört – tagit bort högkostnadsskyddet och återinfört egenansvaret. De förändringar som gjorts inom de tekniska hjälpmedlen är förhållandevis små kostnader för regionen, men de har stor inverkan på den enskildes ekonomi.

Samhällets svagaste får betala priset för att den här regionen inte har en ordentlig styrning, för att regionen inte har kostnadskontroll. Ett exempel är ju att vårdvalens kostnader har stigit till 2,5 miljarder kronor. Samtidigt låter majoriteten enskilda belastas med egenansvar för högkostnadsskydd motsvarande 64 miljoner.

Tidigare system med högkostnadsskydd var inte digitaliserat, vilket innebar att det fanns svårigheter för den enskilde att nyttja skyddet. Det är just därför som vi har väckt den här motionen. Vi menar att de svagaste ska få de bästa förutsättningarna att få ett drägligt liv, att kunna delta i samhället och att kunna vara med på arbetsmarknaden, och för detta behövs ett återinfört högkostnadsskydd, ett skydd som sänker trösklarna, som gör det enklare för barnfamiljer och enskilda att faktiskt få det stöd som de har rätt till. Bifall till Socialdemokraternas motion!

Anförande nr 237
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige och Talla Alkurdi! Jag blir så fascinerad. Det finns inte en fråga där du inte kan hänvisa till marknadsexperiment och tala om vårdval som kostar 2,5 miljarder som man får vård för. Vi är trötta kanske, allihop. I alla fall tror jag att den där retoriken kommer att vara tröttsam om vi ska få höra den i varenda diskussion.

Motionärerna tar upp frågan om hjälpmedel och högkostnadsskydd i sin motion. Låt oss förhålla oss till det. De föreslår att regionen ska återinföra högkostnadsskyddet och att det ska vara i digitaliserad form.

Sedan det nationella frikortet infördes så är det bara ett fåtal regioner som använder högkostnadsskyddet för hjälpmedel. I Stockholm omfattades ungefär 700 individer av den tidigare frikortsnivån. För att beräkna de faktiska kostnaderna och för att skapa det digitaliserade högkostnadsskyddet krävs det rätt så mycket administration, och det är något som vi brukar vara överens om att vi inte vill öka. Det är en ganska kostsam och krånglig historia för ganska få individer. Det handlar om att bygga ett system som naturligtvis automatiskt måste kunna hämta uppgifter från olika beställningssystem, kassasystem, faktureringssystem som hanterar egenavgifterna i dag.

I Region Stockholm har ju många förskrivna hjälpmedel, och det kan också vara så att om man inte har ett hjälpmedel i vanliga fall men under en kortare period av något skäl behöver det så kan man få ett hjälpmedel förskrivet för en kortare tid mot en avgift. Den som redan har ett hjälpmedel har inte denna avgift, och detta är viktigt. För om man ska komma upp i högkostnadsnivån så måste man ha ganska många hjälpmedel, och hur vi än räknar på det

och hur vi än vrider och vänder på saken så är det inte så många individer som det handlar om.

Det är en ganska stor apparat att införa det här digitaliserade systemet. Därför är det väl så att vi får göra något slags bedömning. Tycker vi att det är rimligt att lägga väldigt mycket pengar på ett system som skulle kunna vara användbart för ett ganska litet antal människor eller tycker vi att det är slöseri att bygga på byråkratin? Jag tycker det senare.

Däremot tycker jag att frågan om hjälpmedel och avgifterna för hjälpmedel för enskilda människor är en väldigt viktig fråga. I det fallet har vi ju gjort förändringar, för vi behöver se över vår kostnadsutveckling, vi behöver också säkerställa att hjälpmedel används på rätt sätt och att rätt hjälpmedel förskrivs.

För att vi ska få ett bättre underlag till vår diskussion så görs också en översyn av effekterna av de förändringar som vi har genomfört på hjälpmedelsområdet när det gäller kostnaderna för dessa. När vi har gjort den översynen så är jag beredd att återkomma till en diskussion om hur vi ska utforma avgifterna i framtiden.

Med detta vill jag yrka bifall till regionstyrelsens förslag!

Anförande nr 238
B e n g t L a r s s o n (V): Presidium, fullmäktige! Först vill jag tacka för en väldigt viktig motion! Regionrådsberedningen skriver att de delar regionledningskontorets bedömning att det inte är ekonomiskt försvarbart att vidare utreda kostnaden för att införa ett digitalt högkostnadsskydd.

Är det så eller är det inte i stället så att det rör sig om oerhört små kostnader för regionen i det stora perspektivet men något som har väldigt stor inverkan på enskilda människors ekonomi?

Visst, det är 700 personer, säger man i debatten, men för de 700 personerna kan det ha avgörande betydelse. Det moderatledda styret har avskaffat högkostnadsskyddet och infört egenavgifter på tekniska hjälpmedel. Det är allvarligt att majoriteten väljer att prioritera nedskärningar i stöd till dem som är allra mest utsatta i vår region i stället för att ha kontroll över vårdmarknadens kostnadsutveckling. De svagaste tvingas betala för ett moderatlett misslyckande i regionen och nationellt.

Vänsterpartiet yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 239
P e t r a L a r s s o n (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att det inte sker någon konsekvensanalys eller samverkan med funktionshinderorganisationerna när man fattar ett beslut som påverkar så många med funktionsnedsättning. Men det är intressant att man till det här beslutet har tagit fram siffror på hur många som drabbas av försämringarna. Det hade man inte när man fattade beslutet från början i budgeten.

Att fatta ett beslut utan att veta vilka konsekvenserna blir för personer som berörs, eller ens hur många som berörs, är ett bakvänt och cyniskt sätt att fatta beslut på. Att avskaffa högkostnadsskyddet gör att man försvårar för personer med funktionsnedsättning att delta i samhällslivet på samma villkor som andra. Det går rakt emot konventionen om personer med funktionsnedsättning som Sverige har ratificerat. Det drabbar personer som redan har en utsatt position i samhället, och det drabbar barn. Att tro att hjälpmedel är en vara som kan

konsumeras som vilken annan vara som helst och återigen låta marknaden styra är en politik som vi aldrig kan stå bakom. Vi kommer aldrig att tillåta att barn blir en ekonomisk belastning.

Samverkan med regionen och funktionshinderorganisationerna måste stärkas och utvecklas. Det är anmärkningsvärt att viktiga beslut som rör en grupp människor som ofta har stort behov av vård, stöd och omsorg fattas utan konsekvensanalys och utan samråd. Vi vill stärka samverkan, vi vill införa funktionsrättsanalyser på beslut och vi vill införa nytt högkostnadsskydd för tekniska hjälpmedel.

Bifall till motionen!

Anförande nr 240
Britt-Mari Canhasi (SD): Sverigedemokraterna har redan från början motsatt sig beslutet att avveckla högkostnadsskyddet för tekniska hjälpmedel eftersom det är uppenbart att det slår mot utsatta grupper. 900 kronor kan vara väldigt betydelsefullt för dem som redan har en låg inkomst och är särskilt utsatta, som i det här fallet. Samtidigt förstår vi, och accepterar, att systemet skulle medföra höga kostnader. Därför har vi lagt fram ett eget förslag där vi accepterar detta som motivering. Vi anser att hälso- och sjukvårdsförvaltningen bör hitta ett annat sätt att kompensera dem som drabbas av ett slopat högkostnadsskydd. Vi vill därför ge hälso- och sjukvårdsnämnden i uppdrag att utreda alternativa modeller för att minska den privatekonomiska påverkan hos de drabbade individerna i det här fallet.

Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas förslag till beslut.

Anförande nr 241
Samuel Klippfalk (KD): Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Jag vill börja med att yrka att motionen ska anses besvarad i enlighet med regionstyrelsens förslag. I övrigt vill jag konstatera följande:

När frikort för sjukvård infördes 2015 och 2016 gjordes det på nationell nivå, men man utelämnade högkostnadsskyddet för just tekniska hjälpmedel. Varför kan det vara så? Jag kan börja med att konstatera att endast ett fåtal regioner över huvud taget har haft eller har ett högkostnadsskydd för hjälpmedel, och därför tog man inte med det i ett nationellt system när det infördes. Då kanske någon säger att vi i regionen kan göra det ändå, eller hur? Ja, det är helt riktigt en korrekt iakttagelse, men om vi tittar på användarna av hjälpmedel kan vi konstatera att de uppgår till ungefär 72 000 vuxna.

I den beräkning som förvaltningen gjort konstateras att om högkostnadsskyddet skulle vara 2 000 kronor, vilket är den nivå som vi tidigare hade i regionen, skulle ungefär 700 personer omfattas av det och helt enkelt spara pengar genom att inte betala mer än högkostnadsnivån 2 000 kronor. Av dessa skulle 600 personer, alltså majoriteten, få en minskad årlig kostnad på mellan 200 och 400 kronor. De skulle spara upp till 400 kronor. 100 personer skulle spara runt 900 kronor, och ett fåtal personer skulle spara mer än 900 kronor. Det är lite tekniskt, men som ni förstår skulle majoriteten inte göra en jättestor besparing. Däremot skulle regionen behöva bygga upp systemet, och det i sig skulle sannolikt kosta mer än vad besparingen kostar för dem som skulle nyttja systemet.

Avslutningsvis kan vi konstatera att det pågår en utredning som lades i maj förra året. I den utredningen ska man titta på vad effekterna av avskaffandet av högkostnadsskyddet har blivit. Jag skulle vilja att vi avvaktar resultatet av utredningen innan vi fattar ytterligare beslut gällande hjälpmedel och avgifter. Därför är det rimligt att vi i dag besvarar motionen.

Anförande nr 242
S a n d r a I v a n o v i c R u b i n (MP): Vi har drivit på för att beslutet ska utvärderas, för vi är bekymrade över att vissa enskilda ekonomiskt utsatta individer kan ha drabbats. Men vi vill invänta utvärderingen och kan också tänka oss att ompröva delar av beslutet. Vi delar inte Socialdemokraternas bild att högkostnadsskyddet måste vara digitalt utifrån det som tidigare sagts, att det kostar väldigt mycket pengar för väldigt lite nytta. Ni får gärna ha en mer pragmatisk hållning i den här frågan, för individerna är viktigare än principfrågan, tycker vi.

Anförande nr 243
Regionrådet A l k u r d i (S): Vad gäller det sista anförandet kan jag påtala att att-satsen anger att vi vill återinföra ett högkostnadsskydd. Punkt. Där finns pragmatiken. Vi skriver i brödtexten att man kan se över möjligheten att införa ett digitalt system för att underlätta för individerna, för de enskilda invånarna, att kunna få högkostnadsskydd eller uppnå kvalifikationer för att nå upp till högkostnadsskyddet.

Därtill måste jag återigen ”highlighta” det som Petra Larsson tog upp i sitt anförande, hur bakvänt det är att nu genomföra någon form av översyn av konsekvenserna av borttagandet av högkostnadsskyddet. Varför gjorde man det inte innan man beslutade om att ta bort högkostnadsskyddet? Det är ett flertal enskilda individer i länet som drabbats hårt av borttagandet av högkostnadsskyddet.

Det må vara att vi tjatar om marknadsexperimenten och vårdvalen i vår region, repetition är trots allt kunskapens moder. Här står vi för individens frihet, och där står ni för marknadssystemets bevarande. Det är klart att vi kommer att jämföra dessa två när kostnaden för borttagandet av högkostnadsskyddet och de besparingar som man genomfört bland barnfamiljerna som behöver högkostnadsskyddet motsvarar 64 miljoner. Det ska jämföras med 2,5 miljarder i kostnadsökningar.

Återigen: Bifall till motionen!

Anförande nr 244
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Jag tycker att det är obegripligt när du, Talla Alkurdi, vill jämföra kostnaderna för hjälpmedel med den vård som ges i vårdval gynekologi, barn- och ungdomsmedicinska mottagningar, hud och många andra vårdval. Det är obegripligt. Den här frågan handlar om hjälpmedel, en nog så viktig fråga. Du blurrar bort bilden när du börjar prata om marknadsexperiment och annat. Det här handlar om vårdval och vilka regler som ska gälla. En orsak till den förändring vi gjort är förstås kostnadsutvecklingen, och det är inte bara för hjälpmedlen i sig utan för den stora administrationen kring det. Det är komplicerat att införa ett digitalt system. Det är naturligtvis rätt komplicerat att också upprätthålla ett icke-digitalt system som kräver manuell handpåläggning.

Jag tycker att det är helt rimligt att man utvärderar effekterna av de beslut man fattat, och det är precis det arbetet som nu pågår. Men måla inte upp en bild av att fruktansvärt många människors liv har slagits i spillror. 600 personer har fått en ökad kostnad med 200—400 kronor per år, ungefär 100 personer har fått en ökad kostnad med 900 kronor per år, ett litet fåtal har fått en högre kostnad än så. Det är vad det handlar om.

Jag tycker att vi ska diskutera hjälpmedlens avgifter i framtiden. Det är verkligen viktigt att göra det och också fundera på vilka hjälpmedel vi ska subventionera och vilka vi inte ska subventionera från regionens sida. Då är det klokt att invänta det som nu är på väg att hända på nationell nivå, för det är ett delat ansvar mellan staten, kommunen och regionen. Det är bra om vi kan få ordning och reda i detta.

Ett tips är att om man vill göra det billigare för enskilda att ha hjälpmedel bör man inte göra det genom att krångla till det med högkostnadsskyddet, utan då bör man titta på avgifterna för de olika hjälpmedlen. Då får man ett system som inte kräver en stor byråkrati men ändå träffar rätt. Låt oss diskutera det när vi har utvärderingen på plats. Det blir i så fall en budgetfråga som ska ställas mot andra satsningar som kan vara viktiga för den här målgruppen, till exempel att förstärka husläkarmottagningarnas insatser gentemot LSS-gruppen. Det är ett exempel, men det finns mycket annat som också är viktigt. Det blir riktig politik, att vi jämför olika viktiga satsningar och gör en bedömning av hur vi träffar rätt för att stötta den målgrupp vi tycker är viktig.

Anförande nr 245
P e t r a L a r s s o n (S): Jag delar Tallas uppfattning att det är bra att det görs en utvärdering, och jag är glad att man lyfter fram avgifterna. Det är viktigt att man tar bort avgifterna för hjälpmedel. Det är dyrt, och det är inte bra för individerna.

Jag skulle vilja fråga majoriteten: Den utvärdering som görs, sker den i samverkan med brukare och patientorganisationer? Får de vara delaktiga den här gången?

Anförande nr 246
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Jag vill svara på frågan direkt. Den frågan har kommit upp i alla möjliga sammanhang när vi träffat funktionsrättsrepresentanter, och förvaltningen har också varit med i det. Det finns inte dokument att ta ställning till, men självklart ska det diskuteras med de representanter som finns för funktionsrättsrörelsen.

Anförande nr 247
Regionrådet A l k u r d i (S): Jag ställer mig ändå frågande till varför man gjorde förändringarna utan samverkan med funktionsrättsorganisationerna. Varför gjorde man inte en analys, en form av konsekvensanalys, för att se vad förändringarna skulle innebära? Någon sådan fanns inte. Jag minns mycket väl tjänsteutlåtandet när beslutet väl skulle fattas i hälso- och sjukvårdsnämnden, nämligen att man från förvaltningens sida inte kunde ange hur många som skulle drabbas av att högkostnadsskyddet togs bort. Varför genomförde man inte det grundläggande arbetet innan man förändrade individers liv så radikalt?

Anförande nr 248
B e n g t L a r s s o n (V): Ytterst handlar det om en väldigt liten kostnadsökning för regionen, men tillsammans med andra kostnadsökningar — vi pratar i andra sammanhang om ökning av elkostnader, bensinkostnader med mera — kan det vara ett betydande inslag i en individs ekonomi. Varför kan man inte ha ett system med högkostnadsskydd? Det är för mig obegripligt då det är en ganska liten investering för regionen om man ser till den totala budgeten.

Jag tycker att det är en oerhört viktig motion som väckts av Socialdemokraterna och Talla. Än en gång yrkar jag bifall till motionen.

§ 70 Motion 2020:75 av Gabriel Kroon (SD) och Britt-Mari Canhasi (SD) om att utreda förutsättningarna för att redovisa faktiska sjukvårdskostnader på kvitto i Region Stockholm (förslag 2022:23) RS 2020-0951

Anförande nr 249
Britt-Mari Canhasi (SD): Hälso- och sjukvården är vår största utgift, och det är vår viktigaste utgift i välfärdssystemet. Trots att våra kostnader redan i dag ligger runt 11 procent av bruttonationalprodukten väntas kostnaderna öka ytterligare framöver. Med vår åldrande befolkning och historiskt höga invandring, där många fortfarande saknar arbete, kommer allt färre att behöva försörja fler. Vi står inför en svår uppgift när det gäller tillhandahållande och finansiering av hälso- och sjukvården.

Finansieringen av hälso- och sjukvården är under press och kräver redan i dag hårda prioriteringar i verksamheterna. En mycket begränsad andel betalas av invånarna via en egenavgift för sjukbesök upp till högkostnadsskyddet, då sjukvården under en begränsad tid ofta uppfattas som gratis för individen. En stor del av invånarna ser inte eller är omedvetna om den faktiska kostnaden för ett enskilt sjukvårdsbesök eller någon form av behandling. Det kan exemplifieras av att vi för bara några år sedan lade en halv miljard på onödiga kostnader orsakade av att patienter missat eller glömt att boka av sitt vårdbesök till utredning eller operation. Kostnaden för den enskildes hälso- och sjukvård är i dag ofta okänd för individen. Överkonsumtion av onödiga läkarbesök via nätläkare, medvetet struntande i att avboka eller att missa ett primärvårdsbesök eller, ännu värre, en operation sker troligen delvis på grund av bristande förståelse för att det faktiskt kostar pengar.

Genom att synliggöra kostnader för sjukvårdstjänster blir systemet mer överskådligt för invånarna, vilket är positivt även för den demokratiska processen då man känner att man är en del av dem som betalar. Invånarna skulle därmed ges möjlighet att lättare överblicka sina kostnader för sjukvårdsregionens offentliga åtagande. Självklart förstår vi att det finns såväl administrativa som kostnadsmässiga begränsningar som föranleder att man får begränsa det till vilka kostnader man kan redovisa och hur de ska redovisas.

Sammantaget fyller redovisningen ett viktigt syfte, nämligen att ge var och en insikt om hur mycket vården faktiskt kostar och hur mycket den gemensamma regionala välfärden bidrar. Därför yrkar vi bifall till förslaget att utreda vilka kostnader som enkelt kan redovisas och synliggöras för medborgarna.

Anförande nr 250
Regionrådet Starbrink (L): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att förslaget att redovisa faktiska sjukvårdskostnader på sätt och vis är rätt så intressant, att det skulle öka transparensen och synliggöra vilka fantastiska möjligheter en patient får genom den skattefinansierade hälso- och sjukvården. Men när jag hör Britt-Mari tala med sin otroligt negativa syn på invånarna som någon sorts fuskande slappt gäng som inte orkar komma på sina tider och inte avboka blir jag lite mer orolig. Dessutom låter det här sig inte göras så lätt.

Region Stockholms hälso- och sjukvårdssystem är omfattande och mycket komplext. Vi tillämpar flera hundra ersättningsmodeller eftersom vi har många olika sorters verksamheter och gör många olika sorters ingrepp. Vi ersätter flera tusen vårdgivare för olika typer av vård. Dessutom kan olika vårdgivare vara inblandade i vården av en och samma patient, för här behöver man arbeta i nätverk. Det är inte alltid enkelt att ens inom en och samma vårdgivare i detalj reda ut vad kostnaden är per åtgärd eller besök. Att på ett korrekt sätt redovisa kostnaden på individnivå är svårt. Dessutom saknar det sannolikt laglig grund att samla in den typen av uppgifter så att det blir lättillgängligt i ett datasystem, som till exempel ett kassasystem är.

Att göra som motionären vill, att redovisa kostnaderna på individnivå, tror jag, särskilt när jag hör hur hon argumenterar, skulle få stora negativa konsekvenser för exempelvis kroniskt sjuka och andra som konsumerar mycket vård och därför tar stora resurser i anspråk. Att de skulle behöva känna sig som en belastning, som någon som gör av med för mycket vård, vore helt förfärligt. Det är viktigt att alla som behöver vård också söker sig till vården utan att känna att det är något fel med det eller att man ligger andra till last.

Sammantaget har jag landat i att det inte är något bra förslag. Komplexiteten i hälso- och sjukvårdssystemet i kombination med gällande lagar och regler och den människosyn som jag vill att vården ska ha, som handlar om att den som har behov av vård också ska få det i vårt sjukvårdssystem, gör att jag landar i att vi inte ska genomföra detta. Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 251
Britt-Mari Canhasi (SD): Det är positivt att du, Anna, i ett första skede ändå tyckte att det var ett bra förslag men sedan hade något slags invändning mot det hela på grund av att det var vi som lade fram förslaget och den typ av argumentation som jag hade. Det är så typiskt att det ska komma fram någon sorts Värdegrunds-Don Quijoter som bara letar efter illvilliga intentioner. Du hittar bara väderkvarnar, jag lovar.

Vi har föreslagit att det ska göras en utredning, ingenting annat, och det som sägs om individnivå handlar inte om att andra ska se det utan om att personen i fråga själv ska se. Det är inte något som ska redovisas för alla andra. Det handlar om att skapa en förståelse hos mig likväl som hos många andra, ingenting annat.

När vi diskuterar offentligt och utåt i medierna pratar vi ofta om äldre som någon form av belastning, att de kommer att bli så väldigt många, vilket innebär en stor utmaning för hälso- och sjukvården framöver, och att det för med sig stora kostnader. Det kan vara väldigt integritetskränkande för dem som grupp, att de känner sig som en stor vårdkostnad framöver. Där tycker jag inte att det är någon större skillnad.

Med de orden vill jag fortsätta att yrka bifall till vårt förslag.

Anförande nr 252
Regionrådet Starbrink (L): Själv tycker jag att värderingar är jättebra och något som vi bör hålla oss med och noga tänka efter vilket samhälle vi vill ha när vi formar vår politik. Nu var det inte i första hand några väderkvarnar eller ens dina värderingar som fick mig att ändra mig. Vid närmare eftertanke och lite genomtänkt arbete kring motionen har jag funnit att den på några punkter är helt orimlig, och det har inte att göra med att du är sverigedemokrat. Det beror på att det driver kostnaderna för administration, det skapar en betydligt sämre integritet för individerna, det kan få människor att känna sig som en belastning för att de har ett stort behov av vård och är i sin fulla rätt att söka vård. Det är orsaken till att jag säger nej till ert förslag. Om du kommer på några bättre argument kan jag också lyssna på dem.

Anförande nr 253
Hanna Jokio (S): Ordförande, ledamöter, webbtittare! Jag vill inleda med att säga att med den här motionen menar vi inte att det inte görs någonting alls för att minska narkotikadödligheten hos våra invånare. Men jag är med den här motionen övertygad om att vi kan göra mer, inte minst i det förebyggande arbetet.

Vi har bra verksamheter som jag vill ta tillfället i akt att lyfta fram, nämligen våra sprutbyten, där det arbetar otroligt kompetent personal som är avgörande i arbetet med att minska dödlighet hos en mycket socialt utsatt målgrupp, men även mottagningen för hemlösa, Pelarbacken, är helt klart värd att nämna som en viktig komponent är arbetet kring narkotikarelaterad dödlighet.

Som nämns i vår motion så kan Droghjälpen bidra i det här arbetet. I motionssvaret säger majoriteten själva att fler samtal har inkommit än vad Droghjälpens telefonlinje har kunnat bemanna. Under 2020 har de haft 850 samtal, men 1 900 samtal har inte besvarats, för linjen är öppen bara två dagar i veckan på kontorstid. Tyvärr så är det ju som bekant att de som använder narkotika eller deras anhöriga inte bara behöver stöd måndagar och torsdagar kl. 16–19, utan behoven för dem som använder narkotika och inte minst för deras anhöriga är större än så.

De som söker kontakt med Droghjälpen är ofta personer som uppger sig ha ett omfattande bruk av narkotika. De tvekar också ofta inför att ta kontakt med vården, och jag vill mena att här kan vi arbeta mycket bredare och vi kan nå många fler. Att utöka Droghjälpen skulle stötta upp 177 och förhoppningsvis även avlasta en redan ansträngd vård.

Jag vill mena att om vi har vårdgivare som kan frågan om droger och har det som specialistområde kan det minska ångest. Det kan minska oro, och det kan kanske också faktiskt kan minska en och annan inredning på Beroendeakuten och Prima Maria, medan de som behöver söka sig till den akuta vården kan hamna rätt från början med hjälp av adekvat rådgivning. Droghjälpen är ett utmärkt sätt att sänka trösklarna för anonym rådgivning.

Samtidigt som det i svaret på vår motion medges att en nollvision skulle sätta ytterligare fokus på arbetet kring narkotikadödlighet hänvisar man till att kommunen har ett långtgående ansvar för de som drabbas av en allvarlig beroendesjukdom. Här vill jag uppmana koalitionen i det här huset att sträcka ut en hand till era partivänner i kommunerna. Det är ju nämligen så att ni styr i flera av Stockholms kommuner. Man kan göra massor på det här området, men det som krävs är en politisk vilja att prioritera en väldigt utsatt målgrupp.

Jag vill avsluta mitt första anförande med att yrka bifall till motionen.

Anförande nr 254
Sandra Ivanovic Rubin (MP): Tack för motionen! Det har ju hänt en hel del. Svaret är skrevs ju för ganska länge sedan nu, och vi har ju också fått en samsjuklighetsutredning som vi har yttrat oss om.

Vad är det då som gör den här frågan så himla viktig? Sverige har ju en väldigt hög dödlighet i jämförelse med andra länder. Här behöver vården absolut stärkas upp. Förutom Droghjälpen, som du pratar om, som vi behöver titta hur vi kan utveckla krävs det också att flera vårdnivåer är samarbetar med varandra. Vi har ett samarbete mellan SLSO, Stockholms stad, Prima och Capios vård för hemlösa. Vi har sprututbytesprogrammet till exempel. Där kan man också på ett helt annat sätt få en lägre tröskel för att folk ska vända sig dit och få hjälp med den somatiska vården eller med kuratorer eller vad de nu behöver. Där har vi i dag två enheter och en mobil enhet.

Vi har också vår LARO-verksamhet. Införandet av den har såklart gjort att vi har minskat dödligheten. Vi har också naloxon och inträdet och det från 2018. Det har ju hänt en hel del i regionen de senaste åren, men jag anser att det också behöver hända mer. Där krävs det kanske lite mer av förändrad lagstiftning.

En del av samsjuklighetsutredningen handlar ju om att faktiskt erkänna beroende som en sjukdom. Det handlar om jämlik vård. Att behandla det som en brist i karaktären är väldigt ovetenskapligt och förlegat. Moraliserande ska inte stå i vägen för att sjuka människor ska få bästa möjliga vård. Att vi behöver ha en bra vårdkedja mellan alla inblandade aktörer är också väldigt viktigt. Vi är ju några partier här som också är för brukarrum, men för detta krävs ju en lagändring.

Det kommer att hända mycket på det här området. Jag tycker att vi har börjat bra. Vi har en otroligt fin verksamhet i egen regi. Det kommer också att behöva hända saker på det här området framöver, för vi behöver i hela Sverige bli bättre vårdgivare.

Anförande nr 255
Marit Normasdotter (V): Ordförande, ledamöter och eventuella webbtittare i denna sena timme! Jag vill tacka Ellinor Odeberg för att hon har skrivit den här motionen. Hon sitter ju inte kvar i den här församlingen, men hon är en väldigt klok kvinna som jag saknar.

Det här skulle kunna vara en sak som skulle kunna steppa upp arbetet mot narkotikadödlighet. Jag ska dra lite resonemang om varför jag tycker att nollvisionen är en så bra idé. Ni har ju sagt mycket klokt här nu.

Beroendesjukdom är en sjukdom, och det är en väldigt stigmatiserad sjukdom som drabbar människor på ett otroligt orättvist med ett sätt. Misslyckas man i en behandling är det patienten som blir anklagad. Man tittar inte på den som utför vården. Det kan jag ta lite som självkritik också, eftersom jag har jobbat som alkohol- och drogterapeut i många år.

För mig, som har en egen bakgrund med ett ganska långvarigt beroende, handlar detta om mycket mer. Det handlar om Henrik, Tina, Stina och Sigrid. Jag skulle kunna stå här i en halvtimme och rada upp namn på alla människor jag känt vars begravning jag gått på. De har varit jättefina människor som varit värda ett annat resultat.

Det står mycket klokt i motionssvaret, bland annat att insatser på flera nivåer krävs. Jag är väldigt glad över att vi när vi hade samsjuklighetsutredningen på remiss var väldigt överens i samtliga partier utom Moderaterna, som fortfarande tycker att man ska straffa sjuka människor. Vi var väldigt överens, och vi skickade in ett gemensamt svar. Det är jag väldigt glad för

Att Sverige är nästan sämst i klassen och har bland högst dödlighet i Europa är fruktansvärt. Vi måste göra något åt detta. Man behöver steppa upp och ge mer resurser till den här vården. En nollvision skulle få bäring på alla dessa områden. Det skulle ge större legitimitet åt att steppa upp det här arbetet. Bifall till motionen!

Anförande nr 256
Christine Lorne (C): Ordförande, ledamöter och åhörare! Tack för en bra och viktig motion! Det här är verkligen ett ämne som förtjänar att ligga högt upp på våra agendor. Sverige ligger ju bland de högsta i Europa när det gäller just narkotikarelaterade dödsfall, även om dödsfallen har sjunkit något sedan 2015, och det är verkligen rörande att höra dig, Marit, berätta från din bild och om alla människor som du har träffat. Tack för att du delar med dig!

När vi vet att de flesta eller många med ett skadligt bruk och beroende av narkotika har en bakomliggande psykisk eller fysisk sjukdom måste ju vården utgå både från att behandla sjukdomen och i största möjliga mån lindra symptomen. Vården för dem med skadligt bruk eller beroende ska inte vara ett undantag. Därför ska inte vi i politiken sätta upp hinder för att sjukvården i större utsträckning ska kunna använda sig av läkemedelsbehandling för personer med skadligt bruk och beroende.

Jag är glad för varenda insats som görs inom regionen för att minska dödligheten. Det handlar ju om allt från naloxon till HLR-kurser, Droghjälpen, öppenvårdsinsatser för människor med samsjuklighet, 15-metoden och insatser från husläkarmottagningar. Vi gör mycket, men vi kan alltid göra mer.

Vi i Centerpartiet har länge drivit frågan om att sjukvården måste ta över ansvaret för missbruksvården, och det är nu äntligen på rull. Då måste också behandling av skadligt bruk och beroende i högre grad grunda sig på vetenskap och beprövad erfarenhet och mindre på tyckande och dömande. Sverige har idag en unik lagstiftning inom narkotikaområdet, och drogers inverkan på folkhälsan kan därför vara annorlunda i Stockholm jämfört med storstadsregioner i andra länder.

Därför har CES, alltså Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin i Stockholm, fått i uppdrag av hälso- och sjukvårdsförvaltningen att kartlägga och analysera cannabisproblematiken med fokus på unga vuxna i Stockholms län. Där har vi faktiskt ett rapportsläpp nästa onsdag i den här salen, och jag kan varmt rekommendera er alla att komma. Vi i Folkhälsoberedningen kommer vara där och lyssna i alla fall.

Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 257
M a r i a n n e B e r g E k b o m (V): Ordförande! Jag läste ärendet mycket noga, och där beskrivs vad som görs enligt handlingsplanen från 2018 för att minska narkotikadödligheten. Vad som sägs i ärendet är att det behövs effektivare åtgärder. En utveckling av resurser och kompetens behövs. Till exempel vågar man ju inte marknadsföra Droghjälpen för man kan inte ta hand om de samtal som kommer in.

Det som saknas i ärendet är varför man motsätter sig att fastställa en nollvision. Hur ska man förstå det? Är det för att människor med beroendesjukdomar är mindre viktiga? Ett svar på varför man inte vill ha nollvision vore bra, och det inte minst mot bakgrunden av att Sverige kanske har högst dödlighet just när det gäller beroendesjukdomar. Bifall till motionen!

Anförande nr 258
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Narkotikaberoende är en sjukdom, och den som blir beroende förlorar sin frihet. Det är oerhört viktigt att vi nu är på väg att ta viktiga steg, hoppas jag, utifrån samsjuklighetsutredningen. Det är en enig riksdag, eller i vart fall en bred majoritet, som driver på frågan att samla ansvaret för beroendevården i hälso- och sjukvården.

Jag är anhängare av en nollvision. Jag tycker att det vore bra för Sverige om vi hade en nollvision mot allt drogrelaterat lidande och död. Men det är svårt att ha en egen nollvision bara för regionen. Det hänger ihop så otroligt tajt med hur samhället i övrigt agerar, och därför så välkomnar jag att det nu har tillsatts en narkotikapolitisk utredning på nationell nivå. Den är viktig.

Men jag tycker att det är bedrövligt att regeringen inte låter utredningen titta på en av de brännande frågorna, nämligen kriminaliseringens effekter när det gäller innehav för eget bruk och bruk. Att som justitieminister säger att det vore en enorm gåva till kriminella gängen är ju galenskap. Det handlar om en utredning, så att vi ska ha ett kunskapsunderlag för att kunna fatta viktiga beslut om framtiden.

I förra veckan visste jag till Oslo för att besöka beroendevården där. Där har man ett brukarrum. Det finns också brukarrum i Bergen, och man är på väg att starta ett i Stavanger. Man utreder möjligheten att starta ytterligare. Och vad är då det? Jo, det är en trygg plats där människor kan få inta sina droger i stället för att göra det i en trappuppgång, på en parkbänk eller i något buskage, som vi har det i Stockholm. Det handlar om att det ska finnas personal på plats som kan rädda liv vid överdoser. Det fantastiska har hänt att sedan 2005 när detta infördes har man sett många överdoser men inte ett enda dödsfall i brukarrummet.

Jag hatar droger. Jag tycker att det är fruktansvärt. Men det här handlar om människoliv. Vi måste först rädda människors liv för att sedan kunna hjälpa personen tillbaka till ett värdigt liv utan droger. Då finns personalen där och kan vara en länk till vård och hälsoinsatser. Det är en oerhört fin och viktig verksamhet som jag gärna skulle vilja se i Stockholm också, och jag är glad att det finns en bred majoritet i vår annars så blockuppdelade församling som säger ja till detta och menar att Stockholm borde gå före och få bli en pilot för att genomföra detta. Det tycker jag att vi ska arbeta vidare för, men det kräver en lagändring. Det är inte förenligt med den lagstiftning vi har i dag, men tillsammans kan vi driva på i de här frågorna.

Jag vill yrka bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 259
H a n n a J o k i o (S): Anna, jag ser fram emot att prata vidare med dig om avkriminalisering eller inte. Det kan vi göra i ett annat forum – kanske på en sådan där byråkratfika?

Vissa saker behöver man lagstifta om. Det vet jag. Men långt ifrån allt behöver en förändrad lagstiftning. Ingenting som vi föreslår i den här motionen kräver att vi förändrar lagen.

Jag tycker mig höra att även ni som styr tycker att det här är en viktig fråga och att det är viktigt att minska antalet Stockholmsinvånare som tragiskt nog dör relaterat till narkotikakonsumtion. Därför ställer jag mig fortsatt frågande till varför ni väljer att besvara den här motionen. Varför finns det ett motstånd mot att faktiskt satsa på en nollvision om narkotikarelaterad dödlighet?

Vi är Sveriges rikaste region med 2,3 miljoner invånare, och vi har faktiskt alla möjligheter att mäta upp hela eller åtminstone delar av de insatser som föreslås här. Det vi föreslår kostar mycket mindre än människoliv.

Det är jättebra att vi har en handlingsplan för att minska narkotikadödligheten i den här regionen, och det är jättebra att vi har ökat andelen vårdgivare som kan dela ut naloxon där det behövs. Men det vi pratar om är en nollvision, och då kan vi göra mer. Vi kan arbeta mer förebyggande med hjälp av primärvården. Vi kan skala upp Droghjälpen. Vi kan arbeta med mer screening. Vi kan – om ni vill – ha en nollvision.

Anförande nr 260
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Jag tycker att du ska tolka vårt besvarande positivt, Hanna. Vi tycker att det finns mycket klokt i den här motionen, och vi har ju gemensamt enats om en väg framåt när det gäller stora och viktiga frågor. Men problemet med en nollvision är att vi inte har verktygen. Vi kan ha en nollvision för dödlighet i våra verksamheter – det ställer jag upp på – men en nollvision för samhället i stort tycker jag blir lite grann att lura invånarna eftersom vi inte har verktygen för det.

Detta är skälet till att vi nu besvarar motionen. Men jag vill gärna jobba vidare i brett samförstånd mellan många partier som vill dra i samma riktning, för det vore fantastiskt att Sverige som land kunde fatta ett sådant beslut.

Anförande nr 261
S a n d r a I v a n o v i c R u b i n (MP): Jag vill egentligen säga samma sak som Anna. Vi vill detta, men vi har inte våra verktyg på plats här i dag. Jag ser verkligen fram emot fortsatta diskussioner och att vi alla talar med våra partier på riksplanet, så att vi med lite lagändringar verkligen kan ta ett helhetsansvar i hela samhället för denna grupp människor, som faktiskt har en sjukdom och inget annat.

Anförande nr 262
M a r i t N o r m a s d o t t e r (V): Jag vill börja med att tacka Anna Starbrink. Det är inte ofta jag känner att jag verkligen håller med dig och att du säger otroligt kloka saker. Men det värmer helt in i själen att höra det du säger om detta.

Sedan är det ju jättebra att ni anser motionen för besvarad. Det skulle se illa ut om ni skulle avstyrka den. Men jag tycker definitivt att den skulle kunna bifallas också.

Ni talar om verktyg. De kommer ju när nollvisionen införs. Om man inför en nollvision behöver man sätta sig ned och tänka efter vad man behöver för verktyg för en sådan vision och för att släppa upp det här arbetet.

Region Stockholm kan alla gånger gå före med en nollvision. Sprututbytet kunde genomföras utan ett nationellt införande. Varför skulle inte en nollvision kunna införas då? Vi skulle kunna gå före. Vi är den största regionen. Vi är huvudstaden och har rätt mycket människor som är beroendesjuka. Vi skulle absolut kunna gå före och vara det goda exemplet.

En nollvision skulle också kunna generera fler förebyggande insatser, som då skulle kunna genomföras. Det är just detta vi behöver – vi behöver tidiga insatser. Beroende har tyvärr ett väldigt tydligt klassperspektiv. Det är i förorterna vi ser dem som far mest illa i beroendesjukdom.

Vi ser också ett väldigt tydligt klassperspektiv när det gäller tillfrisknandet. Kan man betala för sin vård får man vård, men den som inte har möjlighet att själv betala sin vård får förlita sig på socialtjänsten, och där jobbar vi på, kan jag säga. Pengar ska inte vara ett hinder för att få hjälp.

Jag tycker fortfarande att vi absolut skulle kunna bifall den här motionen. Det är viktigt att bifalla den. Om vi nu är sams om att detta är viktigt, varför kan vi inte enas om att genomföra detta i den här regionen?

Anförande nr 263
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Tack för dina vänliga ord, Marit! Varför kan vi inte införa en nollvision när det är någonting vi skulle vilja? Jo, om vi säger nollvision måste vi också ha verktygen att genomföra en nollvision. Kom igen med frågan när vi har fått sammanföra hela ansvaret för beroendevården i hälso- och sjukvården! Kom igen när vi har fått möjlighet att starta brukarrum, när vi har möjlighet att sprida naloxon ännu bredare i samhället och när vi kanske har kommit fram till att det här med kriminaliseringen inte ledde till rätt saker. Kom igen när vi har en ordning där det är vård som gäller, inte straff.

Detta är saker som vi inte kan bestämma om i regionen. Den dag vi får bestämma om det inför vi nollvisionen också. Men till dess tycker jag att vi ska vara ärliga mot invånarna och säga att vi inte kan förverkliga en nollvision om vi inte får verktygen.

Anförande nr 264
M a r i t N o r m a s d o t t e r (V): Ja, det är precis detta jag säger. Verktygen kommer när nollvisionen införs. Vi kan absolut genomföra detta utan att avkriminalisera droger och utan brukarrum och sådant. Det skulle gå att sätta i gång det här arbetet. Vi skulle kunna vara ett föredöme och gå före med åtgärder för att faktiskt stävja narkotikadödligheten. Ingen människa ska behöva dö av droger.

Vi har möjlighet att göra något åt detta. Det är just detta med att Sverige är nästan sämst i klassen som får en att vilja skämmas. Vi har en jäkligt bra vård i det här landet – ursäkta mitt språk – så varför ska vi inte ha en bra vård för denna grupp som är så fruktansvärt sjuk? Vi behöver steppa upp det här.

Anförande nr 265
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Politik handlar ändå om att göra saker, att förändra saker. Det kan vara viktigt med symbolhandlingar också, men en nollvision måste du fylla med innehåll. Du har inte gett ett enda konkret förslag på hur det skulle gå till. Jag tror att brukarrum skulle vara jättebra. Det har vi sett i andra länder. Jag tror att mer fokusering på vården än på straff skulle vara jättebra. Det har vi också sett i andra länder. Inget av detta kan vi göra i dag därför att lagstiftningen hindrar oss.

Jag tycker vi ska driva på för en förändrad lagstiftning, men kom med konkreta förslag om hur du ska uppnå din nollvision, så att det inte bara blir fluff och dimridåer inför invånarna i Stockholmsregionen. De måste ju kunna lita på vad vi säger.

Anförande nr 266
M a r i t N o r m a s d o t t e r (V): Jag känner att jag bara står och upprepar mig. Men verktygen kommer när vi inför en nollvision. Man behöver inte göra det i motsatt ordning. Inför nollvisionen, sedan kommer vi att börja släppa upp arbetet för att ingen människa ska dö i beroendesjukdom.

Anförande nr 267
A n n e - M a r i e S t r ö m b e r g (V): Jag tänkte egentligen inte förlänga debatten, men jag kunde inte hålla mig eftersom jag har varit socialarbetare i väldigt många år och framför allt jobbat med vuxna missbrukare. Vi tycks ha samma ambitioner, men vad jag inte kan förstå är när man säger att vi inte har verktygen. Även om vi inte har alla verktyg har vi faktiskt en del. Det handlar väldigt mycket om resurser. Det handlar om tid för socialarbetarna och för sjukvården.

När krubban är tom bits hästen, brukar man säga. Vi satt på socialtjänsten och svor över sjukvården. Och jag är övertygad om att man inom beroendevården svor över socialarbetarna, för vi var pressade på båda håll. Då blir det lätt så att man försöker lämpa över ärenden. Samsjukliga ska över till sjukvården, och där tycker de att vi ska göra mer inom socialjouren och så vidare. Båda sidor är pressade, men det finns en hel del vi kan göra för att förbättra vården. Det handlar om resurser, samarbete och framför allt tid. Sedan ska man ha realistiska målsättningar.

Jag tycker gott att ni kan bifalla den här motionen. Vi har en hel del möjligheter att förbättra det hela som det ser ut nu också. Sedan vet vi alla att även med en nollvision når man kanske inte ända fram. Det vet vi inom trafiken, där vi också har en nollvision när det gäller antalet dödade. Man når inte ända fram, men målsättningen är ändå att göra det.

Bifall till motionen!

§ 73 Motion 2021:18 av Jonas Lindberg m.fl. (V) om förändrade regler för det s.k. fritt val-systemet för hörselhjälpmedel (förslag 2022:26) RE 2021-0302

Anförande nr 268
J o n a s L i n d b e r g (V): Ordförande och ledamöter! Till den primära hörselrehabiliteringen kommer patienter med måttlig och lätt hörselnedsättning. All vård som i dag finns inom den primära hörselrehabiliteringen bedrivs i dag av privata mottagningar inom vårdvalet. Det är i huvudsak två koncerner som dominerar hela den marknaden. De är dessutom tillverkare av de hörapparater som de säljer till patienterna, vilket gör att de är både försäljare och vårdgivare på samma gång – en bisarr kombination anser vi.

Vi har flera gånger debatterat den här frågan, men den motion vi debatterar i dag handlar inte om detta eller om att avveckla vårdvalet.
Inom vårdval primär hörselrehabilitering finns dessutom någonting som heter fritt val, och det innebär egentligen då fria tyglar för dessa koncerner som tillverkar hörapparater att sälja dem till sina patienter i stället för regionens billigare och lika bra sortiment som inte kostar någonting. Över 80 procent av de hörapparater som finns förskrivs i dag på detta sätt.

Man hör ofta berättelser om patienter som blir lurade och vilseledda. Vi är väldigt kritiska till det här fria valet och vill avveckla det. Men det är inte heller detta som den här motionen handlar om.

Det handlar om att vi också har lyssnat till vad Socialstyrelsen, Smer, Hjälpmedelsutredningen och HRF säger, nämligen att patienterna i dag inte kan göra något informerat val. Om vi nu ska ha fritt vårdval och fritt val av hjälpmedel när det gäller hörapparater undrar jag: Ni som älskar valfrihet så mycket, varför finns det ingen plattform eller möjlighet för patienter att se prisjämförelser eller kvalitetsjämförelser? Varför finns det ingen information för patienten om hur mycket man måste betala ur egen ficka för sina hörapparater?

Patienterna styrs till att köpa av koncernerna. Varför har vi inte ett mer transparent system? Varför har vi inte stramare riktlinjer och regelverk kring marknadsföring? Det finns exempel där man erbjuds herrgårdsövernattningar om man köper koncernens egen hörapparat eller där regionens logga medvetet plockas bort ur en hel del annonser. Varför vidtas det inga sanktioner mot sådant? Det är detta den här motionen handlar om. Det handlar om att stärka patienterna och deras möjlighet till information och val, när vi nu har ett vårdval och fritt val av hörselhjälpmedel.

Bifall till motionen!

Anförande nr 269
L a r s R å d é n (M): Ordförande! Tack, Jonas, för motionen! Vi har ju debatterat vårdval, hörsel och fritt val hjälpmedel och samspelet mellan dessa båda flera gånger. Som en ingång tycker jag ändå att det är viktigt att förklara och sätta i rätt sammanhang hur vi resonerar med de här systemen, varför vi försvarar dem och ändå tycker att grundhållningen måste vara att vi ska utveckla dem och hitta sätt för dem att fungera bra framöver.

Den stora utmaningen i hörselsjukvården i Sverige är att alldeles för få patienter får den hjälp som de behöver. Det är bedrövligt hur det sr ut i det här landet. I vissa regioner är det uppemot 20 procent som får hörselhjälpmedel när de har en hörselnedsättning.

I Stockholm ser det bättre ut. Där är det över hälften. Tillgänglighetsfrågorna och att vi har jobbat med ett system med låga trösklar där många får hjälp har varit viktigt för oss när det gäller att utveckla hörselvården i Stockholm.

Det kan vara ett stigma att söka hjälp med hörapparat. Då är tillgängligheten väldigt viktig. Vi vet också att de som inte får den hjälp de behöver också kan bli sämre. Demens kan förvärras om man inte får hjälp eller får vänta i åratal, som det kan vara i vissa regioner. Här får man vänta en till två veckor på en hörapparat. De här systemen är därför väldigt viktiga.

Precis som Jonas säger handlar inte motionen direkt om detta, men dessa system är viktiga, för tillgängligheten är central för kvaliteten i hörselsjukvården.

Hur ska vi då tackla de frågor som Jonas tar upp? Det handlar om att ha en hörselvård att lita på. De regelverk som vi har i regionen är ändå hårda när det kommer till olika saker. Du tar upp ett exempel med övernattningsmöjlighet i marknadsföringen. Vi har ju ändå regler i

regionen kring den marknadsföring som vårdgivare får ägna sig åt. Sker överträdelse av dem är det något som vi stävjar och åtgärdar. I slutet av förra året var det en vårdgivare som bland annat hade för aggressiv marknadsföring inom just hörselvården, och de tvingades därför att gå ut med korrekt information till alla sina patienter, och de fick också böter för överträdelserna.

Det finns alltså mekanismer när det gäller marknadsföringen, där vi ställer hårda krav. Jag tror att problemet och utmaningen framåt också handlar om att tillämpa dem, hitta fel och gå till botten med dem, så att det också vidtas åtgärder om brister finns.

Den andra rutinen som är central på det här området är ju det att när man förskriver hörapparat finns det också en information som vi säkerställt från regionen som både patienter och vårdgivare ska signera vid förskrivningstillfället. Att den informationen går fram på ett bra sätt måste dokumenteras.

Många av de berättelser som finns är allvarliga. De ska anmälas, men vi har verktyg att ändå vidta åtgärder när det finns brister och saker inte görs som de ska. Vi har alltså ett regelverk på plats. Det är viktigt för att värna om integritet i det här vårdvalet och när det kommer till förskrivning av hörapparater. Reglerna ska givetvis tillämpas.

Men jag tycker alltså att vi har reglerna på plats. Jag ska inte utesluta att det finns skärpningar och föreningar som kan göras. Det må så vara, och då ska vi göra dem.
Men i grund och botten handlar om att vi ska ha en uppföljning och en tillämpning som är bra, och jag bedömer att vi har det.

Anförande nr 270
P ä r H o m m e r b e r g (L): Ordförande, ledamöter och åhörare! Motionären menar att genom fritt val systemet har hörselmottagningarna möjlighet att föreskriva just de hörapparater som produceras inom den egna ägarkoncernen och att det alltför ofta är ekonomiska incitament snarare än brukarens behov som avgör vilken hörapparat som förskrivs.

Det är värt att påminna om att syftet med fritt val är att öka inflytandet, delaktigheten och valfriheten för den som behöver en hörapparat. Och det har vi uppnått. Tack vare fritt val har valfriheten och tillgången till ett brett sortiment ökat samtidigt som det har skapat förutsättningar för nya, innovativa hörselprodukter att snabbt nå patienterna.

Men inget system är felfritt och vi tar självfallet på största allvar de synpunkter som inkommit från patienterna. För att säkerställa att man som patient gör ett medvetet val och har det gjorts förändringar av det gällande regelverket för att använda rekvisitionen fritt val hjälpmedel. Beslutet att nyttja fritt val förutsätter att förskrivaren och patienten har tagit del av och godkänt informationen på rekvisitionen. Val ska vara ifyllt, och rekvisitionen ska vara undertecknad av båda parter.

Vi den beslut om fritt val av hjälpmedel finns det alltid ett uppföljningsansvar. Konsumentköplagen gäller. Vårdgivaren är skyldiga enligt avtal med Region Stockholm att följa de riktlinjer som regionen har. Om man avviker, ja, då så brister man mot de marknadsföringsregler som vi har satt upp, och då kan vi säga upp avtalet.

Liberalerna tror att en av de allra största utmaningarna ligger i att de flesta förskrivare, det vill säga audionomerna, vill göra ett gott arbete och ha nöjda patienter. Men det får inte innebära att människor känner sig förledda att köpa produkter som inte överensstämmer med deras önskan. Mer kan självfallet göras för att säkerställa att patienten tar del av rätt information. Till exempel anser vi liberaler att det är rimligt att förskrivaren informerar om ägarförhållanden när man erbjuder en hörapparat ur sin egen koncerns sortiment. Men vi vill

inte se ett system likt det andra regioner har, där patientens möjlighet att välja hörapparat som passar livet och behoven inskränks.

Inget system är perfekt. Det kommer alltid finnas utrymme för förbättringar. Men många patienter vill ha möjlighet att välja en produkt som är anpassad just för de individuella behoven. Just därför är fritt- val-systemet någonting som måste finnas kvar och utvecklas, inte avvecklas.

Anförande nr 271
Samuel Klippfalk (KD): Herr ordförande, ledamöter! Låt oss fråga någon av de ungefär 23 000 personer som under förra året prövade ut en hörapparat om de vill kunna få tid hos en audionom inom ungefär en vecka eller om ungefär ett och ett halvt år. Den frågan ska vi alla ställa till någon av de 23 000 personer som förra året provade ut en hörapparat

I Stockholm finns i dag ungefär 50 hörselmottagningar i vårdval hörsel, och det ger en god tillgänglighet. Fritt val i kombination med vårdvalet bidrar till den goda tillgängligheten.
I vårt län har närmare 60 procent av dem som har en nedsatt hörsel också ett hjälpmedel. Och även om jag vill att den siffran ska vara högre så kan jag konstatera att det är den högsta andelen i landet.

Precis som Pär nyss var inne på så kan man konstatera att det i alla system finns en risk för fusk, oegentligheter, felaktigheter och utnyttjande. Därför behöver det finnas ordentliga kontrollsystem på plats och ordentliga uppföljningar. Uppföljningar görs redan i dag, men uppföljningarna kan ytterligare stärkas.

Om vi i regionen får indikationer på att någonting inte fungerar eller att utförare inte följer avtalet ska man göra ytterligare uppföljningar. Till exempel så kan det handla om oanmälda besök eller annat. Uppföljningarna ska då resultera i en handlingsplan. Och den handlingsplanen är inte någonting som bara ska vara en pappersprodukt, utan den ska också följas i alla delar och den sanktionstrappa som finns ska också användas. Den har ju också använts, som Lars här föredömligt beskrev.

Sanktionstrappan ska användas i alla delar, från vite till hävning av avtal. Vi ska ha seriösa utförare och alla som besöker hörselmottagningen ska vara trygga med den vård de får. Så får vi en hörselvård att lita på. Bifall till regionstyrelsens förslag!

Anförande nr 272
Henrik Eriksson (C): Ordförande, ledamöter och eventuella åhörare! Tack, Jonas, för motionen! Vi har ju debatterat detta några gånger, men det är en viktig fråga. Det är mycket som är bra med fritt val, men som mina majoritetskollegor har sagt finns det fortfarande saker som kan utvecklas, och det sker hela tiden.

Men det går inte att komma ifrån att tillgängligheten är otroligt viktig. I Stockholm är det över 60 procent av dem som har en hörselskada som har en hörapparat medan det i vissa regioner kan vara nedåt 20 procent. Vi mäter väntetiden i en vecka eller två i stället för år. Det har man svårt att klara i andra regioner, och det kommer folk från andra regioner hit för att få sina hörapparater.

Detta är väl ändå det viktigaste? Att stå i kö hjälper ju ingen att höra bättre. Fritt val leder också till en bättre utveckling av produkter än om vi bara skulle upphandla själva. Men det är klart att det fortfarande finns saker som kan utvecklas. Ingen ska behöva känna sig lurad. När utförarna missköter sig finns det konsekvenser.

Vi har haft ett uppdrag som vi på grund av pandemin inte har kunnat genomföra. Det handlar om att skapa någon form av patientportal. Man ska kunna jämföra. Nu har vi haft pandemin, och det har tyvärr inte kunnat genomföras. Men att man ska kunna jämföra är otroligt viktigt.

Det känns som om det vore viktigare för Vänsterpartiet att all vård drivs i egen regi än att det är god kvalitet. För oss i Centerpartiet är det i alla fall kvalitetens om står i centrum. Det är viktigare än huruvida det är i offentlig eller privat regi.

Vi fortsätter utvecklingen med fritt val och fortsätter att se till att invånarna i Stockholm får en adekvat hörselvård. Bifall till regionstyrelsens förslag!

Anförande nr 273
Regionrådet A l k u r d i (S): Tack, Jonas med flera, för en konstruktiv motion! Det som föreslås i den här motionen har ju Hörselskadades riksförbund gång på gång påtalat. Om man inte är beredd att ändra i systemet i dess helhet, hitta åtminstone vägar framåt för att reglera detta för att öka tilliten och göra det hela mer legitimt.

Det har kommit många rapporter från bland andra Hörselskadades riksförbund. De måste ha kommit även majoriteten till del. De beskriver hur svårt det är att jämföra. När man kommer som ny till en hörselmottagning känner man ofta enligt rapporterna en press att välja något annat än just regionens eget sortiment. Det är ju detta som den här motionen handlar om. Vi måste ändra regleringarna så att det blir bättre, lättare och enklare att jämföra och att kunna göra ett informerat val.

Jag fick precis en propå från en partikamrat som själv gått igenom systemet och själv fått uppleva hur man som ny patient skjuts in i att välja något som är dyrare när det redan finns ett sortiment man kan låna. Men sakta men säkert lärde hon sig systemet och kunde då, efter en lång process, göra det val som hon har rätt till.

Bifall till Vänsterpartiets motion, och tack för konstruktiva förslag om att reglera systemet!

Anförande nr 274
A n e t t e H u l t å k e r (KD): Nu blir det demonstration av hörselhjälpmedel här. Ni får ett förstahandsprat här.

Jonas, jag blir faktiskt lite ställd när jag hör det här. Vi är alla individer, och det gäller kanske väldigt mycket just när man har en hörselskada. Hörselskador ser olika ut. Vi har olika arbeten, vi har olika familjesituationer och vi har väldigt olika behov. Att då kunna välja från en större palett än den i och för sig väldigt bra grundpalett regionen har är oerhört viktigt.

Jag tror att jag hade varit sjukskriven i dag om jag inte hade kunnat skräddarsy mina hjälpmedel så bra som jag kunnat göra, framför allt under pandemin, så att jag har kunnat sitta hemma och jobba. Detta är inte en one size fits all – långt därifrån.

Det är oerhört skönt att kunna komma till en mottagning där man är specialister på människor i yrkeslivet. Ska jag rikta någon kritik mot hörselvården är det snarare att jag känner att den är väldigt inriktad på äldre personer och inte på oss som är i 40-50-årsåldern och har en hörselskada och är i yrkeslivet. Men att komma till en sådan mottagning där man direkt får en professionell hjälp är oerhört värdefullt.

Ja, det finns problem med det här, och vi behöver liksom skruva på de här modellerna. Det är inte alltid helt lätt att ta till sig hur prisbilderna fungerar. Men jag har sett på mig själv och på mina ingenjörskollegor som är hörselskadade hur mycket det betyder att kunna välja själv

och få mer och mer och mer avancerade apparater. Vi har fått många vittnesmål om hur man driver innovation inom detta område. Det ger ett oerhört stort mervärde.

Själv har jag en Bluetoothlösning som drar upp ljud från telefon och datorer i mina hörapparater. Det är skräddasytt för mitt ändamål. Och jag har en mikrofon som jag till exempel kan lägga på bordet. Detta hjälper just mig. Min syster är också hörselskadad, men hon har inte samma behov. Hon har en helt annan livssituation.

Därmed yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 275
Jonas Lindberg (V): Ja, men precis, det är ju väldigt individuellt hur hörselnedsättning yttrar sig och vilken apparat som passar till vilken patient. Det är precis därför vi vill stärka regelverket, så att patienten ska kunna göra ett mer informerat val. Till exempel vill vi att man inte ska kunna marknadsföra sina produkter som en del koncerner gör: Välj vår hörapparat, som är bäst på marknaden!

Det finns inte en hörapparat som är bäst på marknaden, utan de är olika för olika patienter. Det vi efterfrågar är mer transparens, så att man ska få möjlighet att jämföra priser. Det handlar inte om de här andra sakerna som tagits upp i debatten: att avveckla fritt val eller vårdvalet. Det kan vi debattera i ett annat forum. Det här handlar om er hjärtefråga valfrihet.

Ni säger att mer ska göras. Men vad mer vill ni göra, då? Detta vill ni ju uppenbarligen inte rösta för.

Anförande nr 276
Anette Hultåker (KD): Jonas, mycket av det du talar om finns ju på plats. Det är detta du får när du är hos hörselvården. Du får ju dessa prisjämförelser. De läggs på bordet och man förklarar noga vad det går ut på.

Du kritiserar och säger hur det borde vara. Men det är ju så det ser ut. Man får papperen på bordet och får välja: ”Den här basapparaten kostar si och så mycket. Vill du lägga till si och så mycket är det detta du får.” På de fyra–fem mottagningar där jag har varit har det funkat på det sättet. Det är möjligt att det inte fungerar på sina ställen, och då bör man jobba med det.

Anförande nr 277
Jonas Lindberg (V): Nu säger ju patientorganisationerna att den informationen inte finns transparent mellan alla mottagningar. Man kan inte se hur mycket vissa hjälpmedel kostar eller hur kvaliteten skiljer sig åt. Det handlar om att få en plattform där allt detta finns sammanställt, så att man kan göra ett informerat val.

Att sitta mitt emot en audionom som presenterar sex olika hörapparater som den egna koncernen tillverkar är inte ett informerat val. Då hamnar man som patient oftast i ett underläge som patient. Man ska kunna komma dit innan och veta hur prisbilden ser ut i hela regionen och hur kvaliteten skiljer sig mellan mottagningarna. Det är först då man verkligen kan utöva sin valfrihet.

Anförande nr 278
Sandra Ivanovic Rubin (MP): När man lyssnar på debatten förstår man att detta är en väldigt komplex fråga. Det finns ju å ena sidan berättelser som visar att man är otroligt nöjd med det här systemet. Det finns enkäter som visar det. Men det finns också framför allt äldre som tycker att de blir pådyvlade dyr apparatur.

Vi tycker att det här behöver utredas ytterligare. Miljöpartiet håller med om att det finns brister i nuvarande system, men det finns också siffror som tyder på väldigt hög och patientnöjdhet som det är nu. Det måste dock vara glasklart vilka villkor som gäller, och informationen måste vara väldigt tydlig. Vi håller med om att det finns en etisk problematik kopplat till att producenterna också är förskrivare.

Jag tror att vi kommer att behöva återvända mer till den här frågan. Den är oerhört viktig, men synen på den är väldigt splittrad. Jag tror att vi behöver gräva lite mer i detta tills vi hamnar rätt.

Anförande nr 279
P e t r a L a r s s o n (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Det här är en jätteviktig debatt, och den blir splittrad för den handlar om väldigt många olika saker. Det handlar om fritt val, det handlar om vårdval och det handlar om individens rätt att välja.

Apropå individens rätt att välja har Hörselskadades riksförbund i Stockholm gjort en undersökning av den statistik som finns angående förskrivna hörapparater. De skriver så här: ”Det finns två dominerande kedjor som driver audionommottagningar på uppdrag av Region Stockholm. Distriktets genomgång visade att mottagningarna inom båda dessa kedjor vid fritt-val-förskrivningar endast förskriver hörapparater från märken som finns inom respektive ägarkoncern. 100 procent av de hörapparater som dessa mottagningar förskrev genom fritt val hade alltså producerats inom samma koncern som mottagningen ingår i.”

Det här tycker vi socialdemokrater är helt orimligt. Man borde inte få sälja och förskriva i samma koncern. Om man tittar på alla mottagningar så är 94 procent av de hörapparater som förskrivs i fritt val. Det vill säga att det är väldigt, väldigt lite av landstingets upphandlade sortiment som förskrivs. Det är inte, säger patientorganisationen, för att det är ett dåligt urval, utan det är för att mottagningarna förskriver sina egna hörapparater. Det är inte valfrihet för patienten.

Det är jättebra att det blir rätt hjälpmedel, men valfriheten borde få omfatta alla apparater som finns. I skriften finns en hel del vittnesmål om hur illa den här vården fungerar. Den fungerar säkert bra för vissa, men den kan också fungera väldigt dåligt. Detta tycker jag att det är tråkigt att majoriteten tar till sig så pass sent, för den här kritiken har funnits i många år.

Det är fint att höra att det går att häva avtal. Men då skulle jag vilja fråga: Hur många avtal har hävts när vi vet att det är så här det ser ut?

Anförande nr 280
J o n a s L i n d b e r g (V): Det var en väldigt relevant fråga, tycker jag.

Ni i majoriteten säger ofta: Ni i Vänsterpartiet vill bara avveckla vårdvalen, så det är ingen idé att lyssna på er – föreslå i stället hur vi kan förbättra dem. Men det här är ju faktiskt en motion som handlar om just det.

Jag märker att Lars, Samuel och representanter från Centerpartiet hellre vill prata om själva systemet med vårdval och fritt val och varför det är så bra. Men det är inte detta som motionen handlar om. Detta kan vi käbbla om i andra sammanhang.

Motionen handlar om hur vi ska vända det faktum att Stockholms hörselvård i nationella kvalitetsmätningar ligger sämst. Centerpartiet sade att kvaliteten är det viktigaste. Ja, om den nu är det måste vi ju jobba med den frågan. Den parameter där stockholmarna tycker att vården är sämst handlar just om delaktigheten och möjligheten till information.

Ni säger att mer säkert kan göras. Men vad mer vill ni göra, då? Vad tänker ni göra för att förbättra valfriheten och möjligheten till ett informerat val som patient?

Den plattform ni talar om, är den på gång? Vad ska den innehålla och var ska den finnas? Vi hör ju att sådana uppgifter som vi efterfrågar – prisjämförelser eller kvalitetsjämförelser mellan mottagningarna, som ju borde vara relevant nu om man ska ha en marknad – anses vara affärshemligheter. Det är ju jättekonstigt. Ska man kunna gå ut på en marknad och välja rätt aktör måste man kunna göra jämförelser, annars är det ju ingen fri marknad. Annars blir man ju verkligen kidnappad som patient och försatt i ett informationsunderläge gentemot audionomen.

Ni får gärna berätta detta. Skippa pratet om fritt val och vårdval och varför det är så förträffligt. Det är inte det vi diskuterar. Men hur vill ni stärka patientens ställning i det system som nu gäller?

Anförande nr 281
B e n g t L a r s s o n (V): Om man ska köpa en bil är det ganska lätt, i alla fall om man är intresserad, att ta del av olika bilmärkens prestanda. Man kan välja en billigare bil eller en dyrare bil; man kan välja en bensinbil eller förhoppningsvis en elbil i dagens läge.

Den här möjligheten finns inte på den marknad vi nu debatterar, utan man kommer till en hörselmottagning, och där försäljs den egna produkten, och man kan se en jämförelse med den produkt som regionen levererar. Det är inte alltid att upplevelsen är som Anette beskriver den.

Jag har själv hörapparat sedan många år tillbaka och har prövat olika leverantörer. Jag har nog delvis en annan erfarenhet än Anette, men detta kan vi lämna därhän för motionen handlar inte om själva systemet. Den här motionen handlar om att stärka konsumentens makt. Det handlar om att man får en marknad där konsument och säljare är i någorlunda balans. Så är det inte i dagens läge.

Motionen tar upp olika förslag för att stärka konsumentens möjligheter att ta ställning till vilken produkt man ska välja utifrån det system som finns. Jag kan inte förstå att det ska vara så svårt att vara överens om motionens innehåll. Det handlar ju om att stärka något som jag upplever att ni i majoriteten också vill stärka, nämligen konsumenten i ett system.

Det var någon på den borgerliga sidan som sade att man naturligtvis vill ha kvalitet, och därför kan man faktiskt inte välja ur regionens utbud, fast formulerat i lite andra ordalag. Låt konsumenten välja i det system som vi har på basis av att konsumenter och säljare är likvärdiga parter. Jag hoppas att ni kan ställa er bakom motionen och motionens innehåll.

Anförande nr 282
R e z a Z a r e n o e (L): Ordförande, presidium, ledamöter! I den här församlingen tror jag att jag är en av de få som har störst erfarenhet av svensk hörselvård. Jag har nämligen jobbat som audionom i två decennier. Jag har disputerat.

När jag hör faktabrister i anföranden så känner jag ett behov av att gå upp i debatten. Jag måste påminna er om hur det var för tjugo år sedan när vi hade köer. Det var tre års kö för den som behövde en hörapparat.

Hur fördelade vi hörapparaterna? Vi fick skarp kritik från HRF – och det är jag för alltid tacksam över – både beträffande köerna och för hur vi fördelade hörapparaterna. Vi fördelade hörapparaterna efter vår egen budget, Jonas. Jag kunde faktiskt fördela de bästa hörapparaterna i början av året, fram till juni juli, alltså så länge det fanns budgetmedel.

Sedan kunde jag bara leverera sämre kvalitet till mina patienter, för vi hade inte pengar kvar budgeten.

Värna valfriheten, säger jag. Det är valfriheten som vi ska värna, mina vänner.

Det pratas om att de som hade en mild eller måttlig hörselnedsättning, de tvingades vänta eftersom vi inte hade tillräckligt många hörapparater att fördela. Det pratas om kvalitet, om Hörselbron. Hörselbron studerar varje klinik, för det är inte så att alla mottagningar i hela Stockholm är kass. Det är inte fakta. Det finns kliniker som sköter sig utmärkt, och så har vi kliniker som behöver utvecklas.

Vi pratar om att stärka patienterna. Precis som Lars berörde så finns det faktiskt möjligheter att stärka patienterna. Vi måste titta på hur systemet kan förbättras. Att komma hit och prata om att hela systemet är dåligt är något som jag inte kan acceptera.

Jag yrkar bifall regionstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 283
J o n a s L i n d b e r g (V): Jag skulle uppskatta om man kunde prata om motionen. Ditt inlägg handlar inte om det.

Du går tillbaka tjugo år i tiden och talar om köer. Det här handlar inte om köer. Du säger att en del mottagningar är bra och att andra behöver förbättras. Det är så att den informationen ska bli transparent för patienterna så att de kan göra ett informerat val på den marknad som ni tycker ska finnas.

Motionen handlar inte inom att avveckla marknaden eller det fria valet, den handlar om att stärka patientens möjlighet att välja i det systemet. Det är bara det som att-satserna går ut på.

Så om du är vänlig och bemöter dem i stället för att påstå saker som den här motionen inte handlar om, är jag tacksam.

Anförande nr 284
R e z a Z a r e n o e (L): Ordförande! Tack för passningen! Det är på det sättet att det finns information. Jag glömde säga det. Det finns väldigt mycket information som man lägger fram i samband med patientbesöket, men det är kanske för mycket information. Det problemet har vi i resten av samhället också. Ibland kan det bli väldigt mycket information, och då kan även jag som är 50-plussare svårt att ta till mig all information och ta ställning till de alternativ som jag ska välja mellan. Det kanske är en del av det som vi ska titta närmare på.

Jag håller med dig om att det faktiskt behövs – och jag tror att det är många som sagt detsamma – utveckling i det här systemet.

Jag hoppas att jag har svarat på din fråga.

Anförande nr 285
J o n a s L i n d b e r g (V): Förlåt, jag tycker faktiskt inte att du svarar på min fråga.

För att vara liberal så vet du väldigt lite om valfrihet! Du pratar om informationen i det enskilda patientsamtalet. Det är ju den vi vet blir väldigt skev utifrån den situation som råder nu när det är koncernerna som bestämmer väldigt mycket.

Den här motionen handlar om att man ska ge patienter möjlighet att veta saker innan man kommer in i mötet med sin audionom. Patienten ska veta vilka mottagningar som är bra och vilka som är mindre bra, vad det kostar på olika mottagningar, på vilket sätt kvaliteten skiljer mellan olika mottagningar. Det är det som den här motionen handlar om. Du borde ju applådera det, du som gillar valfrihet,

Anförande nr 286
Ing-Marie Elfström (S): Jag tycker att det här är en fantastiskt bra motion. Eftersom jag själv har en hörselnedsättning sedan tjugo år tillbaka så har jag varit med om hela långa resan. Jag har varit med om att få hjälpmedel inom regionen och att få dem i det system som vi har nu.

Jag håller med om att valfriheten absolut är jättebra, det är inget problem med den. Man får snabbt en tid vilket är positivt. När jag kommer dit så gör vi ett hörseltest, och alla vet hur det går till, jag behöver inte berätta om det. Sedan blir man erbjuden en hörapparat och så erbjuder de olika prisnivåer. Det är helt riktigt. De visar och säger att man kan ta en hörapparat för 600 kronor eller en för 3 000, eller också en för 16 000 kronor. Det finns hörapparater som kostar upp till 30 000 kronor.

I det läget säger jag att jag inte riktigt vet vilken jag ska välja. Då skulle jag önska mig – jag är 60 år och har varit om det här i tjugo års tid, jag är inte dement, jag har lätt att ta till mig information även om kanske inte alla har det – som kund eller patient är att de säger till mig att med tanke på de hörselskador som jag har med de och de frekvenserna och den hörselnedsättning som jag har på det ena örat och på det andra örat och med tanke på det yrke som jag har så borde jag välja den här hörapparaten. Den informationen får inte jag. Den servicen ger inte de professionella mig.

De erbjuder en hörapparat för 6 000 kronor, en annan för 16 000 eller en för 300 eller en för 600 kronor. Det är där mitt val hamnar till slut. Jag har haft hörapparater som kostar 16 000, jag haft för apparater som kostar 6 000 kronor, jag har haft de för 600 och nu senast betalade jag 3 000 kronor.

Hörapparaterna har naturligtvis utvecklats. Kommer ni ihåg att man förr hade trattar. Vi har sett dem på bilder. Det är klart att hörapparaterna utvecklas, det tycker jag inte har med regionen att göra.

Jag vill kunna få en information som passar mig utifrån min hörselskada. Jag tror att det är det som många andra också efterfrågar. Jag har kamrater som har blivit erbjudna *en* hörapparat, men en annan audionom har sagt att två alltid är att rekommendera. Jag kan säga att mina kamrater har varit äldre och då har de blivit erbjudna *en* hörapparat, om det är en billig apparat eller inte vet jag inte.

Min dotter, som också är ingenjör, kunde upprepa alla ord som de sade när de testade det ena örat. Hon har ett väldigt gott minne, så hon kunde upprepa samma ord när de undersökte det andra örat. Jag är lite osäker på om de alltid är så professionella på alla mottagningar. Det undrar jag.

Vänsterpartiets motion är ypperlig, och vi behöver se över transparensen och hur försäljningen går till. Det är det som motionen handlar om. Konsumenterna ska inte känna sig lurade och osäkra efter köpet, det borde vara varje politikers önskemål. Bifall till motionen!

Anförande nr 287
L a r s R å d é n (M): Ordförande! Låt oss hålla oss till frågan om fritt val hjälpmedel, som Jonas efterfrågar.

Vi har satt detta i sammanhang i valfrihetssystemen som vi tycker om. Ni har satt det i ett sammanhang där ni problematiserar samspelet mellan vårdval och förskrivning av fritt val hjälpmedel. Låt oss lämna den frågan därhän.

När vi studerar de här frågorna så kan vi egentligen ha två perspektiv när vi granskar hörselvården och hur vi på ett bra sätt bör förhålla oss till den. För det första så tycker jag att det är några saker som vi ska titta på i den formella grunden, när vi försöker analysera hörselvården och följer den. De har också varit uppe till diskussion. Det är det formella i patientnämnden som vi följer som de facto har minskat på området. Det pekar inte på en generellt sett stor misskötsamhet även om de anmälningar som kommer in måste tas på stort allvar.

För det andra följer vi det som ni också har tagit upp under era anföranden i talarstolen nämligen frågor om patientnöjdhet och de brukarundersökningar som görs. I de frågorna säger ni att vår region ligger jätteilla till jämfört med hur det är i övriga delar av landet. Men om man tittar på siffrorna som ligger till grund för era påståenden så ser man att det är några decimaler som skiljer mellan olika regioner. De generella måtten på indikatorer visar att vi ligger på cirka 4, ibland knappt 4, på en femgradig skala när det gäller patienternas nöjdhet. Inte heller de siffrorna pekar på att det generellt är så att brukarna är missnöjda i det här vårdsystemet.

Med det sagt tycker jag fortfarande att de uppgifter som kommer från Hörselskadades Riksförbund och som ni nämner här i debatten är sådana som vi i regionen ska ta på stort allvar. Det första viktiga att säga är att de olika exempel som finns med att man erbjuds en hotellnatt, olika rabatterbjudanden eller att man inte informeras korrekt om möjligheten att välja landstingets sortiment utan avgift, alltså är regelöverträdelser, sådan som bryter mot befintliga regelverk. Det är inte acceptabelt, ska sägas. Det är viktigt att säga.

Det är inte så att regionen inte har en kravställning som är otillräcklig. Det handlar helt enkelt om uppföljningsfrågor. Vi tar de här sakerna på allvar.

När sådana här saker frågor om oegentligheter dyker upp – och det är sådant som vi får förhöra oss om eftersom de frågorna sköts av våra väldigt duktiga tjänstemän på förvaltningen – så görs det fördjupade granskningar. Sedan måste det hela tas vidare till den grad som är proportionerlig och rimlig. Vi är snabba med reprimander.

Vi hade ett ärende – jag vill inte hänga ut en enskild vårdgivare – som också rapporterades till avtalsutskottet i slutet på förra året. Då blev det böter och krav från vår sida på att vårdgivaren också måste informera alla patienter korrekt. Det finns en arsenal av åtgärder att ta till som även innehåller böter och uppsägning av avtalet.

Jag fick frågan varför regionen inte har hävt några avtal. Jag vill svara så här. Det är så att när vi jobbar med upphandlingar så finns det en lagstiftning som stipulerar att det vi gör måste vara proportionerligt, så det görs en bedömning. Val av påföljd handlar inte om att vi från regionens sida är snälla. Det populära innebär ofta att regionen i frågan om oegentligheter ska ta fram det största basebollträ som vi har, men i verkligheten måste allt ställas i proportion till upphandlingslagstiftningen. Och beslut kan överklagas.

Vi går fram så hårt som vi tycker är proportionerligt enligt upphandlingslagstiftning och annat. Därför är det ju viten som regionen har använt sig av hittills. Hoten om uppsägning av avtalet finns alltid mot den som inte sköter sig. Vi har även det i arsenalen.

Finns det saker som vi behöver göra för att ta ställning till om vi kan skärpa och säkerställa bättre patientinformation. Så är det säkert.

Med detta yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag!

Anförande nr 288
S a m u e l K l i p p f a l k (KD): Herr ordförande! Vänstern undrar varför vi hela tiden talar om systemet och inte om motionen. Jag skulle vilja läsa första meningen i Vänsterpartiets egen motion. Där står det: ”Vänsterpartiet anser att det så kallade fritt val-systemet för hörselhjälpmedel ska avskaffas.”

Det är ju det ni önskar. Därför blir det ganska naturligt att vi också pratar om de saker som vi tror skulle hända om vi avskaffade det fria valet. I det läget är det också rimligt med en historisk exposé om hur det var för tjugo år sedan, då patienter fick goda hörselhjälpmedel under första halvåret medan de som kom under den andra halvan av året fick mindre bra hörselhjälpmedel. Jag tycker att det är helt rimliga saker som har sagts i debatten.

Jag undrar faktiskt, om jag ska vara helt ärlig, om vänsterpartisterna själva vill leva i det samhälle som de vill skapa med sina politiska förslag. Jag undrar det.

Och när vi nu här i salen lyssnar på Rezas inlägg så kan vi fråga oss om vi vill tillbaka till den tiden. Nej, det vill vi inte.

Om vi ändå pratar lite kortfattat om den här motionen så kan jag konstatera att det efterfrågas mycket information. Och det ges ju mycket information. På ett av de första besöken får man nämligen ett papper med text på framsida och baksida med gedigen information. Av den framgår att regionens sortiment är ett möjligt val och att det inte kostar mer än förskrivningsavgiften. Ofta är det en process att välja hörapparat. Ofta provar man en apparat i trettio dagar. Sedan kanske man provar en annan apparat, och under den tiden pratar man väl också med andra personer som har hörapparat för att höra om deras erfarenheter.

Förhoppningsvis läser man papperet om två sidor där det också framgår att regionens sortiment är en del av det val som man kan göra. Ändå väljer över 90 procent en apparat ur det fria valet.

Det är antagligen något som folk vill göra och då ska de väl få göra det. Och om det har skett oegentligheter så ska det också rättas till, och vårdgivarna ska få veta det. Och precis som Lars har redogjort för så sker det också.

Anförande nr 289
J o n a s L i n d b e r g (V): Ordförande! Den hörselvård som vi vill se kan vi prata om. Det är också en hörselvård som är organiserad så som HRF vill se den, som Socialstyrelsen vill ha den, som hjälpmedelsutredningen vill se den, som Statens Medicinetiska råd vill att den ska vara. Vi har nog ganska mycket på fötterna när det gäller hur hörselvården ska organiseras. Det är inget konstigt med det.

Du säger att regionen ska vidta åtgärder vid regelöverträdelser. Ni vidtar inte så många åtgärder, vill jag säga. Om det hade varit människor som fuskar med sjukpenning eller a-kassa eller socialbidrag eller försörjningsstöd så skulle ni vara där med baseboll träet direkt. Men i det här fallet är det liksom lite lättare att göra övertramp. Det tycker jag är konstigt.

Ni borde vara mer handlingskraftiga mot den typen av fusk.

Jag kan inte tolka detta på annat sätt än att ni inte bryr er så mycket om patienternas valfrihet, det är koncernernas och vårdbolagens valfrihet som är i centrum för er uppmärksamhet.

Anförande nr 290
L a r s R å d é n (M): Om basebollsträliknelsen. Så här är det.

Vi vidtar så hårda åtgärder som lagen tillåter oss att göra. Det tror jag att vi är överens om. Jag minns ännu när vi satt i avtalsutskottet och ojade oss över de regelöverträdelser som begicks. Jag och Bengt gick hand i hand, vi var rörande överens om vi nu skulle klappa till och gå fram så hårt som man bara kan göra. Nu sker detta förvisso på delegation, men det var ett enigt utskott som sade att om man bryter mot reglerna så ska det självklart vidtas åtgärder på ett korrekt och riktigt sätt.

Vi tar detta på stort allvar.

Vi är inte helt överens i systemfrågorna. Dem kommer vi säkert fortsätta att debattera, men självklart är det så att de regler som vi har i Region Stockholm självfallet ska efterlevas av samtliga vårdgivare.

§ 74 Val av ledamöter till Region Stockholms hel- och delägda bolag (förslag 2022:27) RS 2021-0074

Anförande nr 291
Regionrådet S e h l i n (V): Jag blir säkert jättepoppis om jag drar i gång en stor debatt så här sent. Men Vänsterpartiet har sitt lilla slagträ om att vi vill ha förtroendevalda i de här styrelserna. Vi har alltså ett förslag till tilläggsbeslut som innehåller en begäran om att regionen skyndsamt ska ersätta de professionella styrelserna med förtroendevalda ledamöter.

Vi ställer oss bakom förslaget till beslut i dag, så att vi får de här personerna på plats, men vi skulle vilja att ni/ vi ser över det här systemet och helt enkelt har förtroendevalda i styrelserna.

Bifall till Vänsterpartiets förslag till tilläggsbeslut!

Anförande nr 292
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande! Jag yrkar naturligtvis bifall till regionstyrelsens förslag till beslut, men med en förändring.

Cecilia Wassaether som är föreslagen till styrelsen för Folktandvården i Stockholms län AB hade accepterat nomineringen men har återkommit och meddelat att hon av hälsoskäl inte längre kan stå till förfogande. Den platsen behöver tyvärr vakantsättas.

Anförande nr 293
M s c i w o j S w i g o n (SD): Fru ordförande! Jag tänker bara framföra att Sverigedemokraterna avstår från att delta i beslutet och hänvisar till det särskilt uttalande som vi har lämnat in.

Anförande nr 294
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Mikrofonen vid min plats i salen fungerar ännu inte, kan jag börja med att föra till protokollet.

För er som minns den farsen vid förra fullmäktigesammanträdet vill jag med detta sagt bara informera om att Socialdemokraterna inte deltar i beslutet och hänvisar till vårt särskilt uttalande i regionstyrelsen.

O r d f ö r a n d e n : Härmed avslutas sammanträdet.